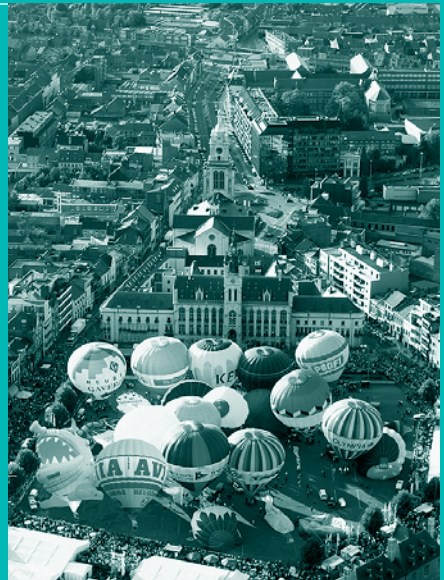

Stadsmonografie Sint-Niklaas

2004

Uitgave van

Project Stedenbeleid
Administratie Binnenlandse Aangelegenheden
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Markiesstraat 1
1000 Brussel
tel. 02 553 40 38
fax 02 553 40 31

Opgemaakt door

Onderzoeksgroep Armoede, Sociale Uitsluiting en de Stad (OASes)
Universiteit Antwerpen
Prinsstraat 13
2000 Antwerpen
Auteur Joeri Laureys
Promotor Prof. Dr. Luc Goossens

en

Administratie Planning en Statistiek
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Boudewijnlaan 30
1000 Brussel

Verantwoordelijke uitgever

Guido Decoster
Directeur-generaal

Depotnummer

D/2004/3241/010

Productie

LS Communication, Sint-Niklaas

Druk

Enschedé Van Muysewinkel, Evere

Stadsmonografie **Sint-Niklaas**
2004

	Leeswijzer	1
1	Inleiding	5
	Historische inleiding	5
	Geografische ligging	7
	Demografische inleiding	9
2	Een bereikbare stad?	11
	Mobiliteit	13
	Treinreizigers	13
	Busreizigers	13
	Verkeerstellingen	15
	Parkeeraanbod	17
	Diensten	19
	Ombudsman	19
	Kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening	21
	Flexibiliteit van de gemeentelijke dienstverlening	21
	Website en e-loket	23
	Politieloket	25
3	Een bruisende stad?	27
	Demografie	29
	Natuurlijke loop	29
	Verhoudingen van de leeftijdscategorieën	31
	Niet-Belgen	37
	Migraties	39
	Economie	41
	Startende bedrijven	41
	Ratio oprichtingen / faillissementen	41
	Secundariseringsgraad	43
	Tertiariseringsgraad	43
	Tewerkstelling in Sint-Niklaas per sector	45
	Tewerkstelling in ICT-sectoren	47
	Toerisme	49
	Verblijfstoerisme	49
	Sport en cultuur	51
	Sport	51
	Betalende bezoekers recreatiepark De Ster	53
	Jongeren	55
	Museumbezoekers	55
	Cultuurcentrum Sint-Niklaas	55
	Bibliotheek	57
	Culturele ontmoetingsruimten	59
4	Een veilige en gezonde stad?	61
	Verkeersveiligheid	63
	Aantal verkeersongevallen	63
	Ernst van de ongevallen	63
	Zachte weggebruikers	69
	Brandweer	81
	Interventies	81
	Controles	83
	Demonstraties en rondleidingen	83
	Criminaliteit	85
	Criminele feiten en criminaliteitsgraad	85
	Criminele feiten per rubriek	87
	Criminaliteitsgraden per rubriek	89

Eigen veiligheidsbeleving	91
Algemeen onveiligheidsgevoel	91
Mijdingsgedrag	93
Mortaliteitsratio's	99
5 Een leefbare stad?	101
Wonen	103
Bouwgrondprijzen	103
Woningprijzen	105
Onderhoud en kwaliteit van de buitenruimten	111
Tevredenheid over de verschillende aspecten van de buurt	111
Inkomen	113
Mediaaninkomen	113
Inkomensverdeling	115
Spreidingsmaten	117
Leefloontrekkers	119
Werkloze jongeren	121
Milieu	123
Groene ruimte en recreatief groen	123
Huishoudelijk afval	125
Cultureel erfgoed	127
Leefbaarheid van de wijken en buurten	129
Verkeersproblemen	129
Vermogensdelicten	129
Bedreiging	131
Verloedering in de buurt	133
6 Een leidinggevende stad?	135
Onderwijs	137
School enrolment rate (SER)	137
Hoger onderwijs	139
Economie	141
Investerings / toegevoegde waarde	141
Investerings in materiële vaste activa / toegevoegde waarde	141
Toegevoegde waarde / omzet	143
Zorg	145
Ziekenhuizen in Sint-Niklaas	145
Buitenschoolse kinderopvang	147
7 Een participatieve stad?	149
Samenstelling gemeenteraad	151
Verkiezingen	153
Aandeel geldige en blanco stemmen	153
Vrouwen in stedelijke diensten	155
Verkozen vrouwen	157
Bewonersparticipatie	157
Bijlage: facetbenadering	159
Verklarende woordenlijst	200
Bibliografie, bronvermelding	202

Leeswijzer

Deze stadsmonografie is een sociografische weergave van de fysieke, economische en sociaal-culturele situatie in Sint-Niklaas. Deze weergave gebeurt vanuit het oogpunt van de bewoners en de gebruikers. We maken hierbij gebruik van cijfers, statistieken en indicatoren. Meestal zijn deze gebaseerd op objectief meetbare omgevingsfactoren, maar soms zijn ook opinies en belevingen opgenomen, zoals bijvoorbeeld in de cijfers afkomstig uit de veiligheidsmonitor.

Sint-Niklaas wordt zowel doorheen de tekst als in de cijfergegevens vergeleken met Vlaanderen in zijn geheel en met de groep van de dertien Vlaamse centrumsteden: Aalst, Antwerpen, Brugge, Genk, Gent, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout. Deze centrumsteden telden op 1 januari 2003 1.478.542 inwoners. Sint-Niklaas neemt met zijn 68.663 inwoners 4,6% van het inwoneraantal van de centrumsteden voor zijn rekening. De stad neemt met dit inwoneraantal dan ook de negende plaats in op een ranglijst van de grootste steden van Vlaanderen.

Behalve met Vlaanderen en de centrumsteden worden de cijfergegevens van Sint-Niklaas in de opgenomen tabellen ook vergeleken met een stad met een vergelijkbaar profiel. In het geval van Sint-Niklaas is deze vergelijkingsstad Aalst met zijn 76.779 inwoners. Aalst is hiermee de vijfde grootste stad in Vlaanderen.

Indien we in de tekst verwijzen naar de andere gebieden, de andere regio's of elders bedoelen we dan ook Aalst, de centrumsteden en Vlaanderen.

De meeste opgenomen cijferreeksen beschouwen een periode van twaalf jaar: 1991-2002. Alle cijfergegevens zijn samengevat rond kwaliteitstrefwoorden zoals bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid. Elk hoofdstuk draait rond een trefwoord en wij stellen ons telkens de vraag in welke mate Sint-Niklaas aan deze kwaliteit beantwoordt. Wij overlopen nu kort de thema's die in deze stadsmonografie aan bod zullen komen.

Deze monografie maakt deel uit van een reeks van 13 monografieën over Vlaamse centrumsteden. Een monografie geeft een stad een samenhangend beeld over zichzelf en situeert haar ten opzichte van de andere Vlaamse steden en ten opzichte van Vlaanderen in zijn totaliteit. Diverse cijfers en statistieken worden gebundeld in één leesbaar document en de trends die daarin vervat zitten, worden verduidelijkt via aangepaste statistieken, toelichtingen en synthetische beschrijvende statistiek.

Deze reeks is een initiatief van de Vlaamse overheid en wordt aangeboden aan de betrokken steden. De monografieën zijn bedoeld voor zowel beleidsmensen, investeerders, middenveld als geïnteresseerde burgers.

Inleiding

In een inleidend hoofdstuk wordt de stad Sint-Niklaas gesitueerd op historisch, geografisch en demografisch vlak. In de inleiding beperken wij ons niet tot de laatste tien jaar, maar gaan we verder terug in de tijd, zo mogelijk tot aan het ontstaan van de stad. Dit stelt ons in staat om de huidige gegevens in de juiste context te plaatsen.

Een bereikbare stad?

Steden worden gemaakt en kapot gemaakt door hun bereikbaarheid, wegeninfrastructuur en transport¹. Enerzijds is de ontwikkeling van de stad niet zonder gevolgen voor mobiliteitskeuzen en anderzijds bepalen de mobiliteitskeuzen de toekomstige ontwikkeling van de stad.

Hoe bereikbaar zijn onze steden? Hoeveel verkeer maakt dagelijks gebruik van de toegangswegen tot de stad? Hoe groot is de bereikbaarheid in de steden zelf? Zijn de verschillende transportsystemen op elkaar afgestemd, onder andere via een goed openbaar vervoer en een consequent parkeerbeleid?

Een heel andere vorm van bereikbaarheid betreft de toegankelijkheid van de stedelijke diensten. Zijn de openingsuren klantvriendelijk? Is de kwaliteit van de dienstverlening gegarandeerd?

¹ P.Hall & U. Pfeiffer, *Urban future* 21, London, 2000, p. 261-262, 327-329

Heeft de stad een ombudsman of kan de bevolking ergens anders met haar klachten terecht? Is de stad ook virtueel toegankelijk? Beschikt de stad over een website? Zijn de stadsdiensten bereikbaar via e-mail?

Een bruisende stad?

In een bruisende stad hoor je kinderstemmen, is er economische bedrijvigheid, ontmoeten mensen elkaar, doet men samen aan sport en cultuur. Een stad is aantrekkelijk omdat er verrassingen zijn op elke hoek van de straat. Er is niets zo doods als stilte in de stad.

Mensen zijn voortdurend in beweging. De stad is de plaats bij uitstek waar mensen verhuizen: ze komen in de stad wonen en trekken weer weg. Jarenlang stelden we een stadsvlucht vast, maar momenteel is een opwaartse beweging merkbaar. Toch blijft het zo dat gezinnen met kleine kinderen het platteland aantrekkelijker vinden dan de stad. De huishoudens in de stad zijn bijgevolg doorgaans klein. De stad oefent bovendien een grote aantrekkingskracht uit op nieuwkomers allerhande: allochtonen, asielzoekers en illegalen. Hoe groot zijn de migratiebewegingen in de stad? Hebben deze een grotere impact op de bevolkingsevolutie dan de natuurlijke loop van de stadsbevolking? En wat zijn de gevolgen van deze bevolkingsevoluties voor de doorstroming op de arbeidsmarkt?

De stad is het centrum van de economische activiteiten van een regio. Voortdurend starten nieuwe bedrijven op, maar gaan er ook andere failliet. De secundaire sector boet in veel steden aan belang in ten voordele van de tertiaire sector. De stad wordt meer en meer een centrum van de diensteneconomie, zowel diensten aan bedrijven (verzekeringen, banken) als aan personen (horeca, toerisme). Maar is de stad ook economisch klaar voor de toekomst? Hoe evolueert de tewerkstelling in nieuwe economische sectoren?

Wie de nieuwe trends in het culturele leven wil kennen, moet in de stad zijn voor podiumkunsten, tentoonstellingen en educatieve activiteiten. Waar mensen samen wonen, vindt men verenigingsleven, sportactiviteiten en sociale ontmoetingsruimten. Welke accommodaties vinden we hiervoor in de stad? Hoe actief is de stad in het culturele veld?

Een veilige en gezonde stad?

Hoe veilig is het verkeer in de steden? Begeven de zachte weggebruikers zich in een levensgevaarlijke arena wanneer ze zich op straat begeven? Of zijn de steden net veiliger dan de rest van Vlaanderen?

Veiligheid is een belangrijk maatschappelijk probleem². Wanneer de burgers gevraagd wordt met welk probleem de overheid zich zeker zou moeten bezighouden, scoort veiligheid al een aantal jaren erg hoog.

Steden worden traditioneel gezien als haarden van criminaliteit en onveiligheid. Dit heeft natuurlijk te maken met armoede, met uitgesproken sociale ongelijkheid, met een gebrek aan sociale controle en samenhangsgevoel, met de aanwezigheid van marginale en illegale groepen, met de centrumfunctie van steden, ...

Hoe hoog ligt de criminaliteitsgraad in de steden? Is er een verandering waar te nemen in de frequentie van verschillende delictsvormen?

Veiligheid heeft ook veel te maken met de eigen gevoelens. Het is best mogelijk dat het aantal misdrijven daalt, maar dat het gevoel van onveiligheid toeneemt. Hoe groot is het onveiligheidsgevoel in de steden? En in welke mate beïnvloedt dit het gedrag van de stadsbevolking? Gaat zij bepaalde plaatsen of situaties trachten te vermijden?

Een tweede belangrijk aspect van veiligheid is de verkeersveiligheid. Hoeveel verkeersongevallen gebeuren er in de steden? Neemt dit aantal toe of af? Hoe ernstig zijn deze ongevallen? Hoe veilig zijn de zachte weggebruikers, namelijk de voetgangers, fietsers en bromfietzers?

Ten slotte gaan we ook de gezondheid na van de mensen in de stad.

² A.O. Verwey e.a., *Jaarboek Grotestedenbeleid*, Assen, 2000, p.81-83

Een leefbare stad?

De ene stad is leefbaarder dan de andere. Een leefbare stad is in de eerste plaats een stad waarin het aantrekkelijk is om te komen wonen en te blijven wonen. Belangrijke stimuli hiervoor zijn de bouwgrondprijzen, de prijzen van de woningen en de kwaliteit van de buitenruimten. Daarnaast heeft een leefbare stad heel wat te bieden op gebied van cultureel-historisch erfgoed.

Binnen de steden is de ene buurt ook leefbaarder dan de andere. Toen de mensen zich nog te voet verplaatsten, woonden de rijken en de armen in elkaars buurt, want ze waren afhankelijk van elkaar. De armen werkten in de huishoudens, tuinen en stallingen van de rijken. Een van de kenmerken van de moderne steden is de ruimtelijke segregatie van kansarmen in zogenaamde achterstandsbuurten. Deze segregatie zien we met het blote oog wanneer we door de stad wandelen, maar we stellen ze ook vast wanneer we de inkomensverdeling over de verschillende buurten bestuderen. Daarnaast is ook het oordeel van de burgers over hun buurt en buurtproblemen een belangrijke indicator van de leefbaarheid van de stadswijken.

Een leidinggevende stad?

De ruimtelijke structuur is de neerslag van sociaal-economische processen en het zijn de steden die de Vlaamse ruimte structureren, omdat zij de concentratiegebieden zijn van de economische activiteiten. Steden oefenen een enorme aanzuigkracht uit op de omliggende gebieden. Aan de andere kant gebeurt vanuit de steden een uitzwermen over de omliggende gebieden. Dit uitzwermen geldt zowel voor het wonen (suburbanisatie) als voor economische activiteiten³. De motor van deze bewegingen is steeds de stad. Wat is de concrete aantrekkingskracht van de stad?

Hoe aantrekkelijk is de stad als onderwijsverstrekker? Hoe groot is de economische slagkracht van de steden? Welke centrale rol neemt de stad op zich als zorgverstrekker?

Een participatieve stad?

De Blijde Inkomst, Vrijheden, Burgers, Revolutie: het zijn begrippen die samenhangen met de stedelijke ruimte. "Stadslucht maakt vrij". Nieuwe politieke bewegingen ontstaan in de steden.

Voelen de inwoners van de stad zich nog steeds de burgers van hun stad? Brengen zij een geldige stem uit bij de verkiezingen? Stemmen zij niet blanco?

Hoe verloopt de bottom-up en top-down communicatie: hoorzittingen, adviesraden?

En hebben de burgers gelijke kansen? Hoe zit het met de aanwezigheid van vrouwen in de leidinggevende functies van de stedelijke administratie en de stedelijke politiek?

Bijlage: facetbenadering

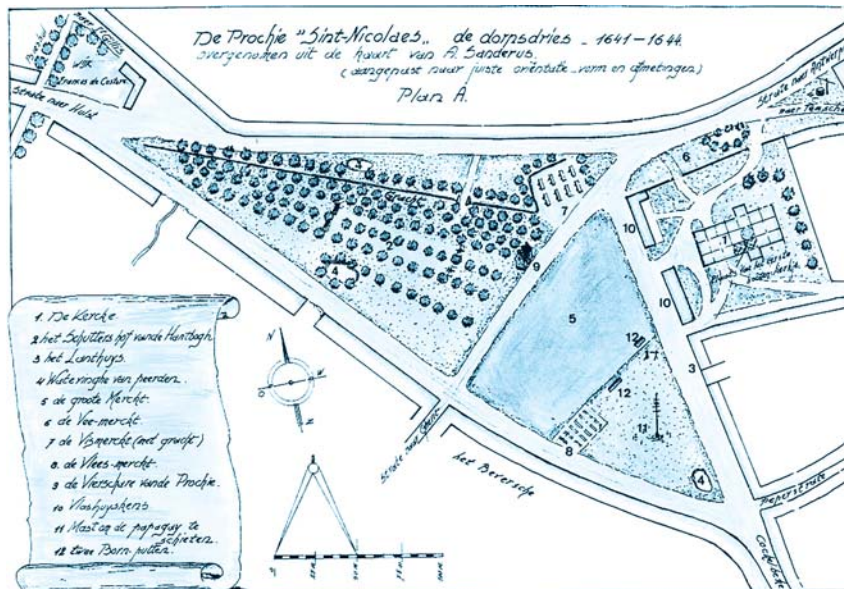
De facetbenadering geeft cijferreeksen die kunnen gebruikt worden in een kwantitatieve analyse van de stad. Samen met de integrale benadering geven deze cijferreeksen een goed beeld van de economische, fysieke en sociaal-culturele aspecten van de stad. Hiermee kan van de stad in kwestie een totaalanalyse gemaakt worden en kan ze ook vergeleken worden met een vergelijkbare stad, met het totaal van de dertien steden en met Vlaanderen in zijn geheel.

De gegevens zijn gegroepeerd volgens de elf facetten: bestuur, cultuur, demografie, dienstverlening, economie, huisvesting, jeugd, milieu, onderwijs, sport en recreatie, tewerkstelling en welzijn. Binnen een facet geeft de cijferreeks per jaartal het cijfer voor de betrokken stad, voor een vergelijkbare stad, voor het totaal van de dertien centrumsteden en voor Vlaanderen in zijn geheel, voor zover deze gegevens beschikbaar zijn.

³ *Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, Brussel, 1998, p. 35 en volgende, p. 129 en volgende*

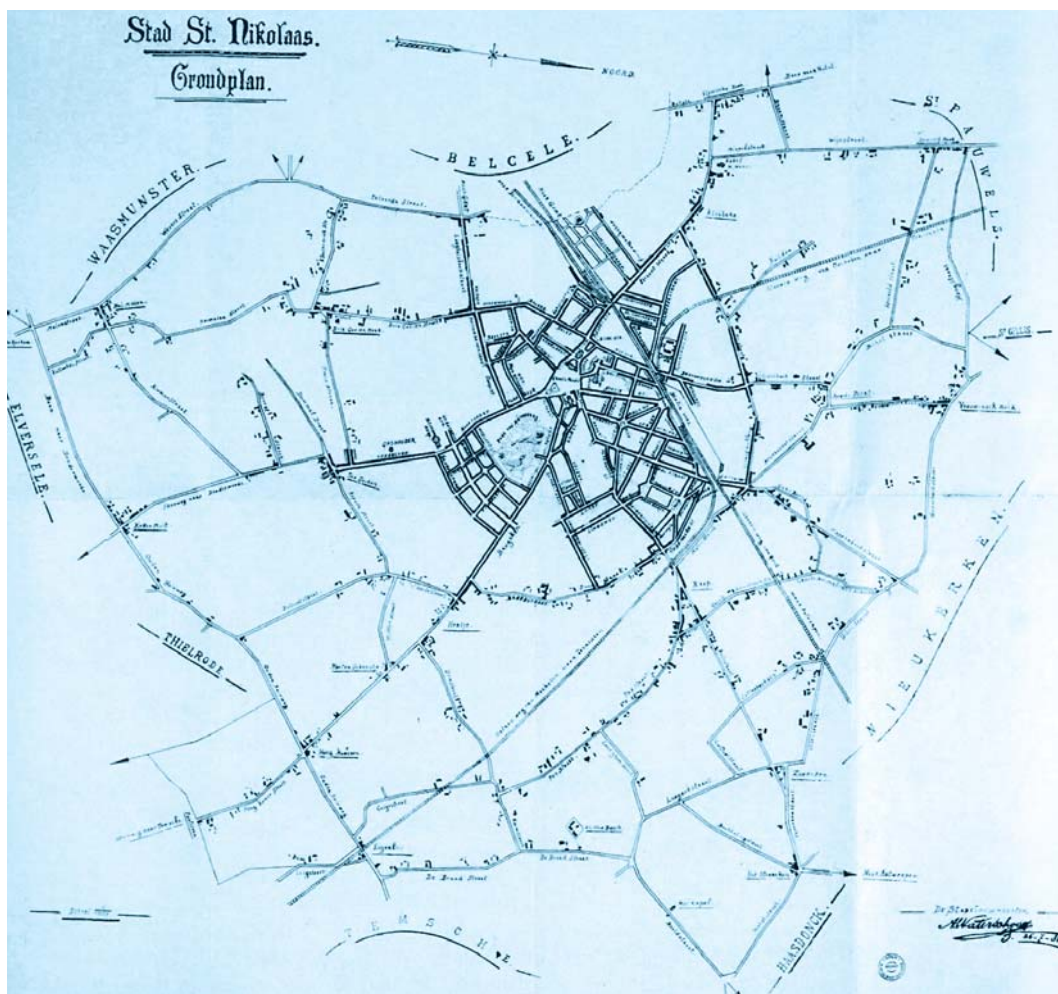
1 1 Recent getekende schets van de Sint-Niklase Dries anno 1641-1644 door Maurice Fels, gebaseerd op de Sanderus kaart in de Flandria Illustrata

Bron: Archief Maurice Fels, Sint-Niklaas

1 2 Grondplan van Sint-Niklaas, getekend door stadsarchitect Augst Waterschoot in 1930

Bron: Archief Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, nr. K700

1 Inleiding

Historische inleiding

Volgens archeologisch onderzoek kende Sint-Niklaas reeds vóór de Romeinse tijd bewoningsactiviteit. Van een gestructureerde nederzetting kunnen we echter pas spreken na de christelijke tijdsberekening. In de Romeinse periode was het economische centrum in het Waasland immers nog gelegen in de regio waar zich momenteel Waasmunster bevindt.

Sint-Niklaas is vanuit een geestelijke impuls ontstaan. De Doornikse bisschop Gosuinus richtte in 1217 een zelfstandige Sint-Nicolaas parochie op, onafhankelijk van Waasmunster. De afstand tussen Waasmunster en Sint-Niklaas belemmerde zogenaamd de geloofspraktijk. Dit leidde ertoe dat de Doornikse bisschop door middel van een oorkonde aan gravin Johanna van Constantinopel een verzoek richtte om gronden ter beschikking te stellen voor het optrekken van een kerk en priesterverblijven. Vanaf 1219 worden de gronden effectief ter beschikking gesteld.

De naam Sint-Nicolaas duidde reeds op het belang van handel in deze groeiende nederzetting. De Heilige Nicolaas is immers de patroonheilige van de handelaars. Tot 1558 zou de parochie onder supervisie van de Doornikse bisschop staan. Vanaf 1558 werd de Gentse bisschop de nieuwe gezagsdrager in Sint-Niklaas.

De machtspolitiek van de graven van Vlaanderen gaf een positieve impuls aan de ontwikkeling van Sint-Niklaas. De uitbouw van Sint-Niklaas als vrije, handelsgerichte en goed georganiseerde gemeenschap centraal in het Waasland was voor de graven van Vlaanderen van primordiaal belang in de concurrentiestrijd met de feodale adel. Een hoogtepunt van de band tussen de Sint-Nicolaasparochie en de graven van Vlaanderen situeert zich in 1248, met een nieuwe schenking van zes bunders grond, met als voorwaarde dat ze voor altijd onverdeeld en onbebouwd moesten blijven, ten dienste van het algemene welzijn. Hieruit groeide dan ook het grootste marktplein van België (3,19 hectare).

De bloei van de vlasteelt en de wolproductie en de gunstige geografische ligging zorgden ervoor dat Sint-Niklaas langzaam uitgroeide tot het belangrijkste Wase handelscentrum. Toch bleef Sint-Niklaas door het gebrek aan ommuring een gemakkelijke buit voor de opeenvolgende machtshebbers en hun krijgsheren. De herhaalde inname van soldaten in de Sint-Niklase herbergen of bij particulieren en de opeenvolgende machtshebbers die het plaatselijke bestuur telkens nieuwe belastingen oplegden, zorgden voor een onzeker bestaan. Zo werd het dorp in 1381 geplunderd en platgebrand en tijdens de tweede reformatorische opstand van 1578–1584 werd de Sint-Nicolaaskerk zwaar beschadigd door beeldenstormers.

In de zeventiende eeuw verkreeg Sint-Niklaas ook internationale faam als de Tuin van Vlaanderen. De stad verwierf deze naam door het gebruik van een ingenieuze teeltrotatie die in de Sint-Niklase regio was ontwikkeld. Succesvolle oogsten van vlas, aardappelen, rapen en allerlei graansoorten zorgden voor de uitbouw van Sint-Niklaas als draaischijf voor de verhandeling van landbouwproducten. Dit zorgde ook voor een stevige demografische aangroei. Op het einde van de zeventiende eeuw vernietigde een grote brand, waarin niet minder dan 565 huizen verwoest werden, weerom het dak en de toren van de Sint-Nicolaaskerk.

In de eerste helft van de achttiende eeuw werd een mooie economische vooruitgang geboekt onder de Oostenrijkse voogdij. Sint-Niklaas profiteerde hiervan vooral door de omscholing van kleinschalige bedrijfjes tot grootschalige pre-industriële wolweverijen. De eerste industriële katoenweverij in Sint-Niklaas is te situeren in 1764. Dit alles zorgde ervoor dat de stad door de intensieve ontwikkeling van de textielproductie omstreeks 1830 de tweede belangrijkste Oost-Vlaamse industriestad was (na Gent).

Tijdens de Franse bezetting (1794–1818) mochten we Sint-Niklaas voor het eerst een stad noemen. In 1804, een jaar na het bezoek van Napoleon Bonaparte aan Sint-Niklaas, zou de consul het voormalige dorp op grond van het inwoneraantal (ongeveer 11.000) benoemen als stad.

De Belgische omwenteling maakte op een drastische manier een (voorlopig) einde aan de mooie tijden voor Sint-Niklaas. De commerciële transacties met het nabijgelegen Nederland vielen

1 3 Blz. 173 uit Kerckhaert, N. (1971), *De stad Sint-Niklaas: Een doorbraak van historie naar toekomst*,
Gent / Leuven / Brussel: Wetenschappelijke Uitgeverij E. Story-Scientia pvba

immers weg. De aansluiting op het nationale spoorwegennet bood echter soelaas en gaf de nodige impulsen voor een grootscheepse stadsuitbreiding. De textielindustrie maakte een succesvolle omschakeling naar het vervaardigen van met wol gemengde stoffen, wollen fantasieweefselen en later ook tapijten en breigoedartikelen. Ook visueel werd de stad vernieuwd in de 19e eeuw door de inplanting van stations en door het afbranden van het stadhuis in 1874. Het stadhuis werd vervangen door een neogotisch gebouw met belforttoren (1876–1878), de nieuwe wijken luisterden naar de naam Stationswijk (1846–1904) en Aerschotwijk (1877).

De industriële en urbanistische ontwikkeling van de stad werden geremd door WO I. Het Interbellum gaf echter weer ademruimte aan de florerende textielindustrie, de bouwsector en de metaalconstructie. De Koningin Elisabethwijk, de Monseigneur Stillemanswijk, de Paddeschootwijk en de Spoorwegwijk in art deco stijl ontstonden tussen de twee wereldoorlogen.

De aanleg van industrieterreinen en de bijhorende infrastructuurwerken (oppervlakte 170 hectare) konden de structurele crisis in de textielindustrie na de Tweede Wereldoorlog keren. Deze industrieterreinen zorgen nog steeds voor een belangrijke tewerkstellingspool, terwijl de binnenstad zelf steeds meer uitgroeide tot een winkel- en dienstencentrum.

Geografische ligging

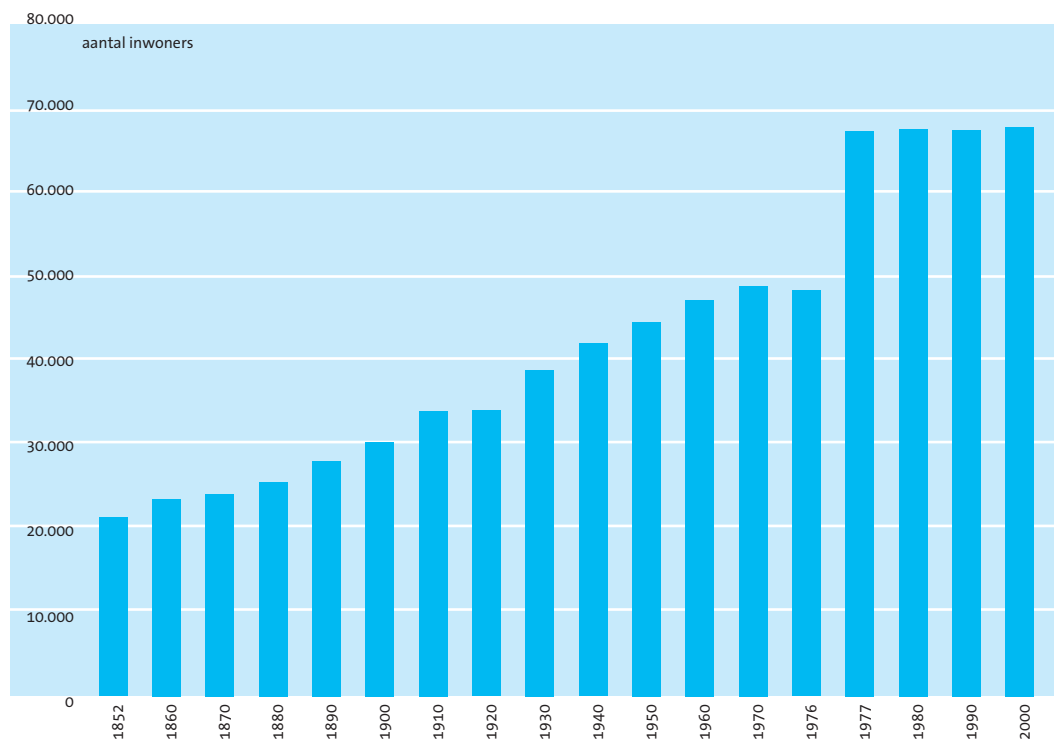
De stad Sint-Niklaas ligt tussen de twee grootste Vlaamse steden, Antwerpen en Gent. Sint-Niklaas is centraal gelegen in het Waasland in het noorden van de provincie Oost-Vlaanderen.

Als een van de dertien Vlaamse centrumsteden vervult ook Sint-Niklaas een centrumfunctie met zijn commerciële, dienstverlenende, arbeids- en ontspanningsfunctie. Bovendien doorkruist de autosnelweg E17 het grondgebied van Sint-Niklaas van oost naar west, waardoor de stad verbonden is met Noord-Franse, Nederlandse en Duitse industriebekkens.

Sint-Niklaas telt drie deelgemeenten: Nieuwkerken, Belsele en Sinaai. Door deze gemeentefusie van 1 januari 1977 bestrijkt Sint-Niklaas thans een oppervlakte van 8.818 hectare. Door de fusie groeide de stad uit tot 67.818 inwoners. In januari 2003 telde Sint-Niklaas 68.663 inwoners.

1 4 Evolutie van de bevolking in Sint-Niklaas, 1852–2000 (niet-lineair)

Bron: Stadsverslagen Sint-Niklaas 2000

Demografische inleiding

Ten slotte bekijken we in deze inleiding ook kort de bevolkingsevolutie in Sint-Niklaas. In 1852 telde Sint-Niklaas 21.476 inwoners, dat is minder dan een derde van het huidige inwoneraantal. We merken echter een gestage toename. In 1900 had Sint-Niklaas al 30.484 inwoners. Tussen 1910 en 1920 bleef de bevolking ongeveer even groot. Daarna werd de stijgende trend weer ingezet. Voor de gemeentefusie berekenen we een populatie van 48.680. Vanaf 1977 worden gemeenten Nieuwkerken, Belsele en Sinaai opgenomen in de stad en het inwoneraantal stijgt tot 67.818. In de jaren 90 zal het aantal inwoners in Sint-Niklaas net boven de 68.000 blijven.

De stad Sint-Niklaas heeft een omvangrijke **allochtonengemeenschap**. We bespreken de immigratie van deze groep Sint-Niklazenaars kort aan de hand van de informatie waarover de integratiedienst beschikt. Vanaf de jaren 60 greep een eerste grondige diversifiëring van de naoorlogse vreemdelingenbevolking in ons land plaats. Op de Italianen volgden de Spanjaarden en de Grieken, kort nadien kwamen de Marokkanen en nog iets later de Turkse arbeiders. Allen kwamen ze zo veel mogelijk in gezinsverband naar onze contreien. Het waren de grote steden die de nieuwe aantrekkingspolen vormden (Brussel, nadien Antwerpen en Gent, Luik en kleinere steden en gemeenten zoals Mechelen, Vilvoorde, Zaventem en Sint-Niklaas). De Marokkanen en Turken woonachtig in Sint-Niklaas kwamen voor het merendeel aan in België tussen 1971 en 1976; 21% arriveerde tussen 1976 en 1981. De relatief late aankomstpiek in Sint-Niklaas heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat deze stad aanvankelijk een povere industriële structuur had (mono-economie: textiel), gekoppeld aan een moeilijke bereikbaarheid. Tijdens de jaren 70 werd de bereikbaarheid van de stad groter door de aanleg van een beter wegennet en het groeien van de stad als aantrekkingspool voor buitenlandse firma's. Dit is een mogelijke verklaring, maar we kunnen ze niet cijfermatig ondersteunen. Het is niet zeker dat voormelde migranten onmiddellijk bij hun aankomst in België naar Sint-Niklaas uitweken, maar Sint-Niklaas wordt wel vermeld als aantrekkingspool voor vreemdelingen in de jaren 60 en 70.

Wanneer we de Marokkaanse en de Turkse gemeenschap afzonderlijk bestuderen, merken we dat het merendeel van de Marokkaanse mannen aankwam tussen '71 en '76 (34%). De Marokkaanse vrouwen kwamen later, voornamelijk tussen '76 en '81 (31%), waarschijnlijk in het kader van de gezinshereniging. Dit laatste blijkt niet het geval te zijn voor de Turkse gemeenschap. De grootste piek voor zowel mannen als vrouwen ligt daar tussen '71 en '76. Bovendien is de aankomst van de Marokkanen meer gespreid. Bij de Turkse migranten is er eerder sprake van een piekmoment. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de Marokkanen uit verschillende dorpen en steden kwamen. Hun geografische herkomst is iets diverser dan die van de Turken. Deze laatste komen voor het merendeel uit dezelfde stad. Het wervingsbeleid had bij beide groepen vermoedelijk een andere uitwerking.

De integratiedienst heeft uit een kleine bevraging kunnen afleiden dat de migranten hier ook via mond-tot-mond reclame terecht zijn gekomen, eerder gebaseerd op toeval, men zocht vrienden en familie op die dezelfde taal spraken.

2 Een bereikbare stad?

In dit eerste hoofdstuk van de stedelijke monografie van Sint-Niklaas wordt nagegaan of de stad Sint-Niklaas bereikbaar is. Dit bekijken we in hoofdzaak via de mobiliteit en via de bereikbaarheid van de stadsdiensten of de zogenaamde dienstverlening en de toegang tot het informatienetwerk en allerlei e-diensten. In deze laatste betekenis draagt ook de stadsmonografie bij tot de bereikbaarheid van de stad Sint-Niklaas.

Op een gemiddelde weekdag stappen er zo'n 6.035 personen op een trein in een van de stations van de stad Sint-Niklaas. Voor de periode van 1998 tot 2002 tellen we er in het laatste jaar het meeste treinreizigers; het aantal neemt dus in het algemeen toe.

Op 6 april 2003 werd een stadsbussennet opgericht. De eerste zesmaandelijkse evaluatie van De Lijn leert ons dat er tijdens dat eerste half jaar 330.843 reizigers werden vervoerd. Ook het belbusnetwerk werd succesvol uitgebreid. Van april tot oktober 2002 gebruikten 3.443 reizigers de belbus, over dezelfde periode in 2003 – na de uitbreiding van het belbusnetwerk – telde De Lijn 9.282 belbusreizigers.

De verkeerstellingen op vier meetpunten in en rond de stad Sint-Niklaas leren ons dat het veruit het drukst is op de E17 tussen de twee afritten van Sint-Niklaas. In 2000 reden er op een werkdag gemiddeld 74.100 auto's. Op de nationale wegen merken we de meeste verkeersdrukke op ter hoogte van de afrit stadinwaarts op de N16.

In 1997 werden er in het centrum van Sint-Niklaas 2.705 parkeerplaatsen geteld. Het mobiliteitsplan bevat een grondige herstructurering. Veel pleinen en winkelstraten in het centrum van Sint-Niklaas zijn en worden momenteel verkeersvrij gemaakt en de parkeerplaatsen verschuiven meer naar de rand van het centrum. De bedoeling van het geheel is mensen ertoe aan te zetten om met de fiets of het openbaar vervoer naar het stadscentrum te komen.

Sinds eind 2000 heeft de stad Sint-Niklaas een ombudsman in dienst. De ombudsman ontvangt het meest meldingen in verband met de politie, in verband met geschillen tussen burgers en overheid en ontstane schuld of met verkeersproblemen. Een positieve vaststelling is dat voor vrijwel alle gegronde klachten en terecht opmerkingen een oplossing wordt gevonden.

De kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening illustreren we aan de hand van een studie van Test-Aankoop uit 2000. Hieruit leren we dat Sint-Niklaas in vergelijking met de centrumsteden zeer goed scoorde. Vooral wat betreft de herkenbaarheid van loketten en kantoren en de toegankelijkheid voor gehandicapten sprong de stad er positief uit. We peilden ook zelf naar de flexibiliteit van de gemeentelijke dienstverlening. De openingsuren van de stadsdiensten lijken ons vanuit de gehanteerde methode niet zo flexibel. Er lijkt alvast nog ruimte voor verbetering. De virtuele bereikbaarheid van de stadsdiensten is echter optimaal.

Ook de website van de stad draagt bij tot de bereikbaarheid van deze Oost-Vlaamse stad. Over een uitgebreide en actuele inhoudsanalyse beschikten we niet, maar de website van de stad Sint-Niklaas lijkt voldoende gestoffeerd met relevante informatie. Bovendien wordt in het voorjaar van 2004 de vernieuwde website aan de buitenwereld gepresenteerd. Bij het politieloket kan je terecht voor 24 vragen die regelmatig gesteld worden aan de politie, zodat de burger heel wat tijd kan besparen.

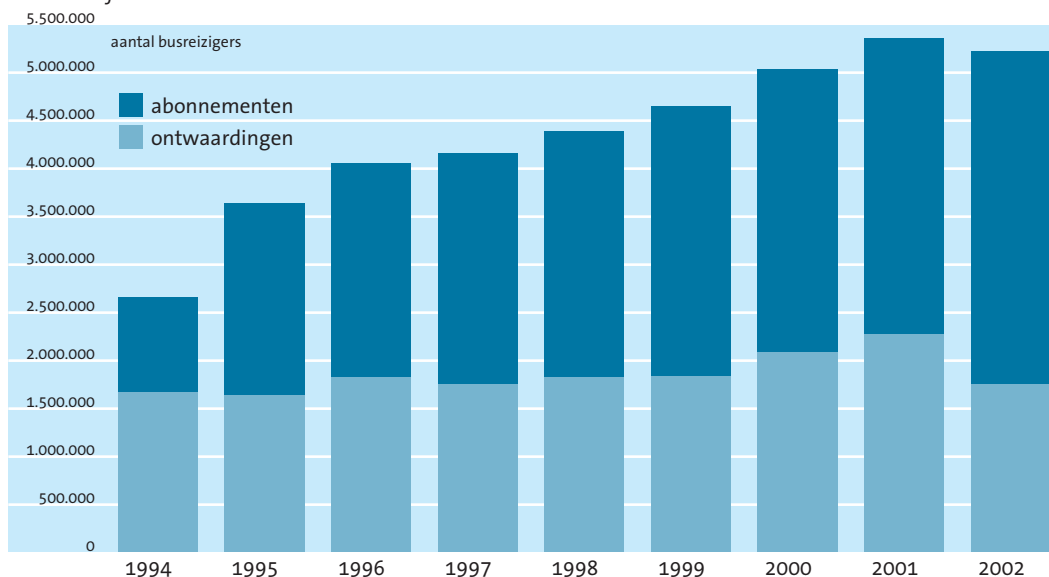
2 1 Daggemiddelde van het aantal opstappende treinreizigers op een werkdag (in alle stations van de stad), 1998–2002

Bron: NMBS

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden
1998	6.454	10.314	194.041
1999	4.750	8.524	167.173
2000	5.935	9.038	179.218
2001	6.159	8.260	178.883
2002	6.878	7.800	176.882
Gemiddelde	6.035	8.787	179.239

2 2 Aantal busreizigers op de streeklijnen* die door Sint-Niklaas passeren, opgesplitst in ontwaardingen en abonnementen, 1994–2002**

Bron: De Lijn Oost-Vlaanderen

* We bespreken het aantal reizigers op de buslijnen 21, 22, 30, 31, 41, 42, 43, 44, 51, 60, 61, 71, 75, 76, 77, 81, 82, 91, 92, 93, 95, 97 en 98.

** In de categorie ontwaardingen zitten naast bijjet- en kaartgebruikers ook de 65+ers en de (gratis) abonnementen in het kader van een DBS (12-, 15-,...). DBS is het Derde Betaler Systeem. Dit zijn contracten die gemeenten kunnen aangaan met De Lijn om bepaalde doelgroepen (inwoners van een gemeente, leeftijdscategorie,...) te bevoordelen bij de aanschaf van abonnementen of het gebruik van de diensten van De Lijn.

Mobiliteit

Treinreizigers

De cijfers in de tabel zijn gebaseerd op visuele tellingen door het stations- en treinbegeleidingspersoneel over een tijdsperiode van negen dagen (5 werkdagen en 2 weekends). De tabel geeft enkel de tellingen op de werkdagen weer. De opstappende reizigers worden geteld in alle stations en stopplaatsen voor alle treinen van het binnenlandse verkeer. Reizigers die gebruik maken van één of meer aansluitingen worden dubbel geteld, nl. bij het vertrek en bij elke overstap. Wijzigingen in de treindienst, waarbij nieuwe rechtstreekse verbindingen worden ingevoerd, hebben hun weerslag op het aantal reizigers. Deze beperking zorgt ervoor dat we de cijfers met de nodige omzichtigheid dienen te behandelen. We bespreken dan ook enkel de globale cijfers.

Tussen 1998 en 2002 stapten er in Sint-Niklaas op een werkdag gemiddeld 6.035 reizigers op de trein. In Aalst ligt het gemiddelde voor de periode 1998–2002 hoger. In Sint-Niklaas werd een maximum aantal treinreizigers bereikt in 2002, terwijl dat hoogtepunt in Aalst reeds in 1998 werd bereikt. De geanalyseerde periode is echter te kort om voor een van beide steden van een echte stijgende of dalende trend te spreken.

In alle centrumsteden samen stappen dagelijks 179.239 reizigers op de trein. Sint-Niklaas vertegenwoordigt bijgevolg ongeveer 3,4% van alle opstappende reizigers in de centrumsteden. Aalst vertegenwoordigt iets minder dan 5%.

- ▶ In Sint-Niklaas stappen er op een werkdag gemiddeld 6.035 mensen op een trein.
- ▶ In de korte periode van 1998 tot 2002 is het aantal treinreizigers toegenomen.

Busreizigers

In dit deel beschrijven we het aantal busreizigers in de stad Sint-Niklaas. Over het **stadsbussennet** kunnen we weinig analytische uitspraken doen, het is immers nog niet zo lang geleden opgestart. We bespreken dan ook de resultaten van de eerste evaluatie.

Het stadsnet werd op 6 april 2003 opgestart. Sint-Niklaas wordt sindsdien binnen de stad bediend door 5 verschillende buslijnen, namelijk de lijnummers 1, 2, 3, 4 en 9. Vanaf het station vertrekken elke dertig minuten vier stadsbussen in vier verschillende richtingen. Op deze wijze bedient het stadsnet o.a. de Clementwijk, het Koopcentrum, Valk, Nieuwkerken en het Glycinenplein. Bovenop dit aanbod is er een stadsbus die rijdt tussen het station, de markt en het koopcentrum.

Volgens een eerste zesmaandelijks evaluatie van De Lijn Oost-Vlaanderen was de oprichting van het stadsnet een succes. Tijdens de eerste zes maanden vervoerden de stadsbussen 330.843 reizigers. Lijn 2 (Koopcentrum – Don Bosco – Station – Markt – Hoge Bokstraat – Valk) en lijn 1 (Clementwijk – Station – Markt – Tereken – Koopcentrum) vervoerden de meeste reizigers, respectievelijk 102.677 en 89.913.

Een tweede onderdeel van de oprichting van het stadsnet was de uitbreiding van de belbus Sinaai – Lokeren. De belbus bedient voortaan ook het domein Puyenbroeck te Wachtebeke en een groot deel van Lokeren (o.a. ziekenhuis en rusthuis). Als we de periode van april tot oktober in 2002 en 2003 vergelijken, wordt de toename duidelijk. In 2002 telde de belbus tussen april en oktober 3.443 reizigers, in 2003 zijn dat er reeds 9.282. Dit is ontegensprekelijk een spectaculaire toename.

Ten slotte zeggen we ook nog kort iets over de **streeklijnen** die door Sint-Niklaas trekken, over de periode 1994 tot 2002. Tijdens deze periode onderscheiden we 23 streeklijnen in Sint-Niklaas. Uitspraken over het hoe en waarom van bepaalde trends kunnen we niet doen, er zijn immers aardig wat reorganisaties doorgevoerd (oprichting van het stadsbussennet, uitbreiding van de belbus, afschaffing van bepaalde streeklijnen en wijzigingen van reismogelijkheden en betaalsystemen,...). Uit deze cijfers leren we dat het aantal reizigers op de streeklijnen fors is toegenomen en dat vooral het aantal abonnementen (Buzzy & Omni) sterk is gestegen.

- ▶ Uit een eerste halfjaarlijkse evaluatie blijkt dat de oprichting van het stadsbussennet en de uitbreiding van de belbus een groot succes zijn in Sint-Niklaas.

2 3 Verkeerstellingen op wegen rond Sint-Niklaas, 1996–2001

Bron: Jaarboeken verkeerstellingen

	werkdag	zaterdag	zondag	gemiddeld
E17 kmpt. 83,9 (tussen 2 afritten van St.-Niklaas)				
1998	64.900	40.700	41.300	58.100
1999	-	-	-	62.000*
2000	74.100	48.800	50.300	67.100
* raming wegens onvoldoende resultaten				
N16 kmpt. 29,1 (ter hoogte van de afrit stadinwaarts)				
1996	34.200	28.800	21.600	31.700
1997	34.000	28.400	21.000	31.300
1998	35.100	29.400	21.600	32.400
1999	36.100	30.300	22.300	33.300
2000	34.500	28.600	21.100	31.700
2001	36.000	30.100	22.400	33.200
N41 kmpt. 28,0 (ter hoogte van de afrit stadinwaarts)				
1996	11.200	9.000	9.200	10.400
1997	10.500	8.700	7.600	9.800
1998	9.800	8.200	7.100	9.200
1999	10.100	8.700	7.500	9.500
2000	10.800	9.000	7.600	10.000
2001	11.300	9.500	7.800	10.600
N70 kmpt. 37,7 (grens Haasdonk/Melsele)				
1996	12.300	11.700	8.800	11.700
1997	11.400	11.000	8.300	10.900
1998	10.800	10.400	7.800	10.300
1999	11.700	11.400	8.600	11.200
2000	12.000	11.200	8.400	11.300
2001	12.000	11.500	8.400	11.400

Verkeerstellingen

Automatische tellingen verlopen op twee verschillende manieren: enerzijds continu op vaste locaties met vaste installaties met lusdetectoren en anderzijds periodiek of occasioneel op variabele locaties met mobiele toestellen met slangdetectoren. De installaties met lusdetectoren op vaste locaties zijn zowel aanwezig op autosnelwegen en ringen als op gewestwegen. Ze worden geïnstalleerd en onderhouden door de afdeling Elektriciteit en Mechanica te Brussel, Gent en Antwerpen. Het plaatsen van de mobiele telposten en de controle ervan gebeurt door de afdeling Verkeerskunde te Brussel en de afdeling Wegen van de Vlaamse provincies.

We hebben de vier meetpunten rond de stad Sint-Niklaas bekeken. We leren dat bijna op alle meetpunten de doorstroom van wagens op de verschillende dagen door de jaren heen relatief stabiel blijft. Een duidelijke dalende of stijgende trend is moeilijk te onderscheiden

We hebben minder meetmomenten op de E17 tussen de twee afritten van Sint-Niklaas dan op de meetpunten op de nationale wegen. De verkeerstellingen op de E17 lopen van 1998 tot 2000, maar voor 1999 beschikken we enkel over een raming. Uit deze tellingen blijkt dat van alle meetpunten de E17 de grootste stroom wagens verwerkt. Net zoals elders is de drukte er het grootst op een werkdag. Op de zaterdagen en zondagen rijden veel minder wagens over deze autosnelweg. Gezien het beperkte aantal metingen en de gebrekkige registratie in 1999 kunnen we niet echt van een stijgende trend spreken, toch ligt het aantal wagens op werkdagen, zaterdagen en zondagen hoger in 2000 dan in 1998.

We hebben cijfers over drie meetpunten op nationale wegen: de N16, de N41 en de N70. Het is veruit het drukst op de N16 ter hoogte van de afrit Sint-Niklaas, stadinwaarts. Op een werkdag passeerden er gemiddeld 36.000 auto's in 2001. Op zaterdag en zondag waren dat er respectievelijk 30.100 en 22.400.

De verkeerstellingen op de N41 leren ons dat het er iets minder druk is dan op de N70 ter hoogte van de grens Haasdonk – Melsele. Toch is het verschil niet zo groot als dat met de de N16. Op een werkdag passeerden er in 2001 op de N41 ter hoogte van de afrit stadinwaarts 11.300 wagens, op de N70 waren dat er 12.000. Op zaterdagen en zondagen neemt dit aantal af.

- ▶ Op de E17 werden veel meer wagens geteld dan op de nationale wegen.
- ▶ Op de nationale wegen in en rond Sint-Niklaas is het veruit het drukst op de N16 ter hoogte van de afrit Sint-Niklaas stadinwaarts.

2 4 Aantal parkeerplaatsen op pleinen, 1999–2005

Bron: Dienst Mobiliteit

	1999	2003	2005
Grote Markt	447	447	444
Zwijgershoek	232	232	191
Heymanplein	168	168	168
Station	165	750	750
Sint-Nicolaasplein, Houtbriel	106	9	9
Kokkelbeekplein	73	73	73
Stationsstraat	69	69	0
Muziekacademie	68	68	68
Kroonmolenplein	52	52	52
Totaal	1.380	1.868	1.755

Parkeeraanbod

Het verkeersleefbaarheidsplan uit 1991 leert ons dat er in de kernzone van de stad Sint-Niklaas 1.235 parkeerplaatsen waren. Deze kernzone werd verder ingedeeld in drie gebieden: de omgeving van de Stationsstraat (463 parkeerplaatsen), de omgeving van de Grote Markt (570 parkeerplaatsen) en de omgeving van Hemelaerstraat en het H. Heymanplein (202 parkeerplaatsen). In dit rapport worden de parkeerplaatsen aan de rand van de kernzone buiten beschouwing gelaten omdat zij in principe ook in aanmerking komen voor halflang parkeren.

In de synthesesnota van 2001 vinden we een ander beeld van het aanwezige parkeeraanbod terug (20 maart 1997). In het centrum van de stad waren er in 1997 2.705 parkeerplaatsen in de straten en op de pleinen. 984 daarvan waren gratis, de rest betalend.

Hieronder zetten we de belangrijkste krachtlijnen van het **mobiliiteitsplan** uiteen. Het mobiliteitsplan maakt een strategische keuze voor de ontwikkeling van de stadskern. Het stadshart wordt uitgebouwd rond de as Station – Grote Markt – Koopcentrum. Een breed gamma van centrumfuncties⁴ rondom deze as wordt bereikbaar met alle vervoermiddelen. Veel pleinen en winkelstraten in het centrum van Sint-Niklaas zijn en worden grondig gewijzigd. Dit heeft tot gevolg dat parkeerplaatsen veranderen en verschuiven. Een aantal pleinen is al heraangelegd, andere worden momenteel heraangelegd en één site (Zwijgershoek) is nog in ontwikkeling. Straten en pleinen worden verkeersvrij gemaakt en de parkeerplaatsen verschuiven meer naar de rand van het centrum. Parallel daarmee wordt meer plaats vrijgemaakt voor het openbaar vervoer, voetgangers en fietsers. Momenteel wordt van het noordelijke deel van het stadscentrum (het station) naar het zuidelijke deel (het koopcentrum) zowel een vrije busbaan als een grote fietslaan gerealiseerd. De binnenstad wordt in principe helemaal zone 30, waardoor het doorgaande verkeer praktisch gedwongen wordt om de ringweg te nemen. Met de herstructurering van de stationsomgeving wordt het busstation verplaatst van de Grote Markt naar het stationsplein. De Grote Markt zal echter een belangrijke halte blijven.

De bedoeling van het geheel is mensen ertoe aan te zetten om met de fiets of het openbaar vervoer naar het stadscentrum te komen.

Bij de herinrichting van de Grote Markt worden de huidige 447 bovengrondse **parkeerplaatsen** gedeeltelijk ondergebracht in een halfondergrondse parking. De halfondergrondse parkeerplaatsen worden bestemd voor lang parkeren en de bovengrondse plaatsen voor kort parkeren.

De halfondergrondse parking biedt plaats aan 360 wagens; acht plaatsen daarvan zijn gereserveerd voor andersvaliden. Bovengronds zijn ter hoogte van het stadhuis 40 permanente parkeerplaatsen gepland voor kort parkeren, waaronder vier voor andersvaliden. Rondom de Grote Markt kunnen op de resterende oppervlakte bijkomend 44 parkeerplaatsen voor kort parkeren voorzien worden.

Bij de herinrichting van het Sint-Nicolaasplein en de Houtbriel, gelegen net naast de Grote Markt, werden in 1999 97 parkeerplaatsen weggenomen om een voetgangersgebied te realiseren. Bij de herinrichting van het Regentieplein in 1999 werden 10 parkeerplaatsen weggenomen. Bij de herinrichting van de nieuwe stationssite worden echter ongeveer 750 parkeerplaatsen gerealiseerd: 200 dakparkeerplaatsen op het winkelcomplex, 400 in een parkeergebouw voor het bioscoopcomplex en 150 voor de pendelaars op de parking van de Noordlaan aan de achterzijde van het station. De 150 parkeerplaatsen voor de pendelaars aan de voorzijde van het station werden door de bouw van de bioscoop verplaatst naar de achterzijde. De 107 weggenomen parkings in het stadscentrum en de nieuwe grootschalige functies (grootwarenhuis, vrijetijdscentrum,...) werden gebruikt om de realisatie van de overige parkings te motiveren. Tevens zullen op de parking Zwijgershoek (232 parkeerplaatsen) een 40-tal plaatsen verdwijnen door de bouw van een seniorie en de herinrichting van het museumcomplex.

⁴ scholen, winkels, ziekenhuizen,...

2 5 Wijze van contact met de ombudsman, 2001

Bron: Ombudsdienst Sint-Niklaas en Jaarverslag 2001 ombudsman stad Sint-Niklaas

	2001	2002
Spreekuur	50%	50%
Telefoon	25%	30%
Brief	10%	10%
E-mail	10%	8%
Overige	5%	2%
Totaal	100%	100%

2 6 Oordeel over de melding, 2001-2002, opgesplitst volgens beoordeling

Bron: Ombudsdienst Sint-Niklaas en Jaarverslagen 2001-2002 ombudsman stad Sint-Niklaas

	2001	%	2002	%
Totaal aantal klachtendossiers	196	100%	150	100%
(deels) gegrond	3	2%	3	2%
(deels) gegrond, hersteld	19	10%	8	5%
terechte opmerking	3	2%	7	5%
terechte opmerking, hersteld	36	18%	34	23%
Subtotaal	61	32%	52	34%
ongegrond	81	41%	65	44%
onbevoegd	34	17%	24	16%
geen oordeel	18	9%	7	5%
oordeelt u zelf	2	1%	1	1%
Subtotaal	135	68%	97	66%
onbehoorlijke druk	4	1%	1	2%

2 7 Meest vernoemde diensten bij de meldingen aan de ombudsman, 2001-2002

Bron: Ombudsdienst Sint-Niklaas en Jaarverslagen 2001-2002 ombudsman stad Sint-Niklaas

	2001	2002
Verkeer (mobiliteit)	29	21
Politie	27	15
Politie (verkeer)	-	16
Openbare werken	24	5
Milieu	23	7
Ruimtelijke ordening & bouwen	21	11
Patrimonium & domeinen	18	9
Huisvesting	14	9
Bevolking	11	9
Technische dienst	10	1
Reinigingsdienst	8	6

Diensten

Ombudsman

Eind 2000 heeft de stad Sint-Niklaas een ombudsman aangesteld. In november 2000 werd de ombudsdienst aan de inwoners van de stad voorgesteld. In de periode 2000-2003 bouwde Sint-Niklaas een klachtenbeleid op drie lijnen uit: nulde lijn, eerste lijn en tweede lijn. Door het geven van meer gerichte informatie, zoals bewonersbrieven bij wegenwerken, tracht men op de 'nulde lijn' klachten te voorkomen. Voor de eerstelijnsklachtenbehandeling werd een registratiesysteem ingevoerd. Alle klachten en meldingen worden geregistreerd en via een regelmatig verslag aan het college van burgemeester en schepenen wordt de opvolging gecontroleerd. Ten slotte functioneert op de tweede lijn van de klachtenbehandeling een ombudsman. Hij behandelt klachten van burgers die vinden dat ze in eerste instantie geen of een onrechtvaardig antwoord hebben gekregen.

Een klacht kan aan de ombudsman worden voorgelegd op het spreekuur, per telefoon, per brief of per e-mail. We verkiezen trouwens het woord melding omdat klacht een negatieve connotatie heeft.

Wat betreft de **wijzen** waarop de ombudsman wordt gecontacteerd, zijn vooral de spreekuren van belang. De helft van de meldingen wordt gemaakt op het spreekuur. Daarna volgen de meldingen via telefoon.

Uit de **beoordeling van de meldingen** leren we dat de meeste meldingen ongegrond worden verklaard, zowel in 2001 als in 2002. Ongeveer een vijfde van alle meldingen wordt als een terechte opmerking gezien en wordt als dusdanig ook hersteld. Daarnaast leren we dat het totale aantal klachten in 2002 kleiner was dan in 2001. Er zijn minder gegronde klachten, maar meer terechte opmerkingen. Kenmerkend is dat voor vrijwel alle gegronde klachten en terechte opmerkingen een oplossing wordt gevonden.

Het aantal **diensten** dat vernoemd wordt in de meldingen is zeer uitgebreid. We sommen de meest voorkomende diensten op. Meldingen in verband met het verkeer of de mobiliteit keren zowel in 2001 als in 2002 opvallend vaak terug. Ook de politie is vaak voorwerp van de meldingen. De andere diensten die in 2001 vaak vermeld worden, vormen in 2002 minder frequent het voorwerp van de meldingen.

We gaan ook na welke **thema's** het vaakst voorkomen in de meldingen. Het trefwoord aansprakelijkheid komt vaak terug. Hierbij gaat het over de geschillen die groeien tussen burgers en de overheid over schade die ontstaan is. Wegenwerken en bouwvergunning zijn twee thema's die we ook veel terugvinden, net zoals burenhinder. Opvallend is dat vooral thema's in verband met het verkeer of het wonen vaak terugkomen. Onder 'verkeer' kunnen we bijvoorbeeld de trefwoorden wegenwerken, parkeren, verkeersveiligheid, verkeersborden en voetpaden onderbrengen.

- ▶ Sinds eind 2000 heeft de stad Sint-Niklaas een ombudsman in dienst.
- ▶ De ombudsman ontvangt het meest meldingen in verband met de politie, over geschillen tussen burgers en overheid over ontstane schuld of over verkeersproblemen
- ▶ Een positieve vaststelling is dat voor vrijwel alle gegronde klachten en terechte opmerkingen een oplossing wordt gevonden.

2 8 Meest vernoemde thema's bij de meldingen aan de ombudsman, 2001-2002

Bron: Ombudsdienst Sint-Niklaas en Jaarverslagen 2001-2002 ombudsman stad Sint-Niklaas

	2001	2002
Aansprakelijkheid	16	7
Wegenwerken	16	3
Bouwvergunning	11	12
Burenhinder	11	7
Parkeren	9	27
Verkeersveiligheid	9	5
Riolering	8	4
Sluikstorten	8	1
Informatie	7	9
Verkeersborden	7	1
Verkrotting	7	4
Voetpaden	7	4
Geluidsoverlast	5	5
Bejegening	5	3
Veiligheid	4	9
Groenonderhoud	3	6
Premie	2	8
Dienstverlening	1	3
Retributies	-	12
Recht op een sociale woning	-	5

2 9 Kwaliteit van de dienstverlening, 2000

Bron: Test-Aankoop, oktober 2000

	Sint-Niklaas	13 steden
Openingstijden	3	3
Affichering van de openingstijden	9	6
Loketten en/of kantoren gemakkelijk te herkennen	9	8
Toegankelijkheid voor mensen met een handicap	9	6
Eindbeoordeling kantoren	8	6

1= zeer slecht, 3= slecht, 5= middelmatig, 7=goed, 9= zeer goed

2 10 Flexibiliteit van de dienstverlening

Bron: Infogids website Stad Sint-Niklaas, augustus 2003, OASes-bewerking

	Flexibele openingsuren	Virtuele bereikbaarheid
Bibliotheek	3	100
Dienst Bevolking	1	100
Dienst Burgerlijke stand	1	100
Toerisme	2	100
Hulp- en preventiediensten	3	10
Sportdienst	1	100
Dienst Leefmilieu	1	100
Ruimtegebonden	1	100
Andere diensten met loket	1	100
Jeugdendienst	1	100
OCMW	1	100

Kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening

Eind oktober 2000 peilde de consumentenvereniging Test-Aankoop naar de kwaliteit van de dienstverlening van de gemeenten. In totaal kregen 70 Vlaamse gemeenten een bezoek. Test-Aankoop bekeek onder meer de openingstijden, de affichering van de openingstijden, de herkenbaarheid van loketten en kantoren en ten slotte de toegankelijkheid voor mensen met een handicap.

De stad Sint-Niklaas scoort in vergelijking met de centrumsteden goed wat betreft de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Voor vier van de vijf items scoort Sint-Niklaas beter dan de centrumsteden. Dit levert een goede eindbeoordeling op. Sint-Niklaas scoort vooral beter dan de centrumsteden wat betreft de herkenbaarheid van loketten en kantoren en de toegankelijkheid voor mensen met een handicap. Sint-Niklaas scoort dan weer even slecht als de centrumsteden voor de openingsuren.

- ▶ Sint-Niklaas scoort goed wat betreft de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening in vergelijking met de centrumsteden.

Flexibiliteit van de gemeentelijke dienstverlening

Op het vlak van de dienstverlening moet de stad bereikbaar zijn, zowel persoonlijk als virtueel. In het kader van deze monografie werden de diensten van de stad Sint-Niklaas onder de loep genomen en werd een score toegekend volgens een puntensysteem. Wanneer een dienst open is op zaterdag en twee avonden per week minstens tot 18.30 uur, krijgt hij de maximumscore van 3. Wanneer een dienst slechts één avond per week tot 18.30 uur open is en op zaterdag, krijgt deze een score van 2, enzovoort. Een stadsdienst die aan geen enkele van deze voorwaarden voldoet, krijgt een nul. De gebruikte methode zegt echter niets over het totale aantal openingsuren. Een gemeentedienst met een klein aantal openingsuren kan bij deze methode een veel hogere score behalen dan een gemeente met een groot aantal openingsuren.

Hoewel flexibele uren en virtuele toegang een indicatie geven van de bereikbaarheid van een stad, mogen we de flexibiliteit op dit vlak niet te veel verklaringskracht over de bereikbaarheid geven. Het is immers zo dat of een dienst al dan niet bereikbaar is via e-mail, niets zegt over de snelheid waarmee oproepen via de digitale snelweg behandeld worden. Bovendien zullen bijvoorbeeld de hulpdiensten sneller kunnen ingrijpen bij een telefonische oproep. Een lage score van de hulp- en preventiediensten wil niet zeggen dat deze diensten niet bereikbaar zijn. Met deze beperkingen in het achterhoofd willen we toch iets zeggen over de flexibiliteit van de dienstverlening.

De beste scores vinden we terug voor stadsbibliotheek en de hulp- en preventiediensten: ze zijn minstens 2 avonden per week tot 18.30 uur open en ze zijn open op zaterdag. Gezien de specifieke aard van de dienstverlening mogen deze scores ons ook niet verbazen. Daarnaast scoort ook de dienst Toerisme in Sint-Niklaas goed. Voor de andere diensten vinden we enkel scores van één punt terug. Deze diensten kunnen hun flexibiliteit bijgevolg nog aanzienlijk verbeteren.

Alle diensten, met uitzondering van de hulp- en preventiediensten, zijn virtueel 100% bereikbaar. Bovendien is het zo dat de burger die een typfout maakt in een e-mailadres met de extensie @sint-niklaas.be door de dienst Informatica van deze fout op de hoogte wordt gebracht en het correcte e-mailadres krijgt.

De hulp- en preventiediensten leggen een lagere virtuele bereikbaarheid voor. Dit laatste is zoals eerder gesteld niet echt verwonderlijk. Bij deze diensten is snel reageren immers dikwijls noodzakelijk. Daarom is voor deze diensten de bereikbaarheid via telefoon belangrijker dan de virtuele bereikbaarheid.

- ▶ De flexibiliteit van de openingsuren van de stadsdiensten in Sint-Niklaas kan nog aanzienlijk verbeterd worden. De virtuele bereikbaarheid van de stadsdiensten is echter zeer goed.

2 11 Website van de stad Sint-Niklaas

Bron: <http://www.sint-niklaas.be>

Actueel Bestuur Diensten In de stad Stations-project

Wedstrijd Meldpunt

Stad Sint-Niklaas

[EN] [FR]

2 12 E-loket van de stad Sint-Niklaas

Bron: <http://www.sint-niklaas.be/diensten/index.htm>

STAD SINT-NIKLAAS

Actueel
Bestuur
Diensten
In de stad
Zoeken
E-mail
En - Fr

E-loket

Ga naar...

- Beerruiming aanvragen
- Bevolking - Burgerlijke stand
- Aankoopsgestie bibliotheek
- Feestmateriaal aanvragen
- Gratis folders en werkbladen bestellen
- Stedelijke waterdienst : aanvraag tot aansluiting op het net
- Stedelijke waterdienst : aanvraag van een abonnement
- Politieloket: veel gestelde vragen
- Lokalen huren
- Meldpunt
- Gratis advies beveiliging woning
- Solliciteren bij het stadsbestuur
- Uw bericht in de Stadschroniek
- Stedelijke waterdienst : verandering van de aansluiting

© Stadsbestuur Sint-Niklaas

Website en e-loket

Rond 1995 zijn de meeste overheidsinstellingen in Vlaanderen begonnen met het ontwikkelen van een eigen website. Met het groeiende belang van internet en andere communicatiemiddelen mogen we veronderstellen dat de digitale communicatie tussen stadsdiensten en burgers in beide richtingen zal toenemen. Aangezien de website een belangrijk uithangbord is voor elke gemeente of stad lijkt het ons interessant om eens kort te bekijken wat er zoal is terug te vinden op de website van de stad Sint-Niklaas.

Sint-Niklaas heeft sinds eind 1996 een website. Sinds kort is er een volledig vernieuwde versie online. Je kan er terecht voor een heel pak interessante informatie. Die is zo uitgebreid dat we verplicht zijn ons te beperken tot het meest relevante. Op de startpagina van de website vinden we informatie over de stad, ingedeeld in vier handige rubrieken. De vier rubrieken zijn: actueel, bestuur, diensten en in de stad. Het onderdeel actueel levert informatie over allerlei activiteiten, projecten en gebeurtenissen in de stad. De rubriek bestuur leert ons wie de stad bestuurt en hoe de gemeentelijke bevoegdheden zijn verdeeld. Het bestuur verleent de burger via deze webpagina's ook informatie over de onderwerpen die besproken worden op de gemeenteraad en in het college. Voor de adressen en openingsuren van de verschillende stadsdiensten kan je terecht bij de rubriek diensten. In de infogids is allerlei feitelijke informatie te vinden. Via de rubriek in de stad kom je meer te weten over het culturele, commerciële en economische leven in de stad. Welke musea vind je zoal in Sint-Niklaas, welke bedrijven zijn gevestigd op de verschillende industrieterreinen, welke verenigingen zijn er, waar kan je terecht voor onderwijs, welke evenementen komen er aan,... Naast deze algemene rubrieken staat er op de startpagina ook een link naar een uitgebreid onderdeel over het lopende stationsproject.

Op de website van de stad Sint-Niklaas vind je sinds april 1999 ook een zogenaamd **e-loket**. Dit e-loket levert heel wat praktische informatie over de aangeboden diensten. We sommen ze kort op. Je kan een beerruiming aanvragen, lokalen huren, feestmateriaal aanvragen, gratis folders en weekbladen bestellen en een bericht laten plaatsen in de stadskroniek. Je kan via het e-loket ook een aankoopsgestie voor de bibliotheek overmaken en gratis advies vragen voor de beveiliging van de woning. Ook de diensten bevolking en burgerlijke stand zijn bereikbaar via het e-loket. Je kan er bijvoorbeeld een uittreksel of attest aanvragen, of een beroepswijziging doorgeven. Ook voor een sollicitatie bij het stadsbestuur kan je aan het e-loket terecht. Daarnaast is ook de meldingskaart opgenomen en kan je via het e-loket de stedelijke waterdienst verzoeken om je aan te sluiten op het net, een abonnement aanvragen of de aansluiting veranderen. Ten slotte kan je ook online theatertickets bestellen en is er een politieloket.

Bron: <http://www.sint-niklaas.be/diensten/index.htm>

The screenshot shows the 'E-loket' website for Sint-Niklaas. On the left is a vertical navigation menu with the text 'STAD SINT-NIKLAAS' and links for 'Actueel', 'Bestuur', 'Diensten', 'In de stad', 'Zoeken', 'E-mail', and 'En - Fr'. The main content area is titled 'E-loket' and features a search bar with the text 'Ga naar...'. Below the search bar is a section titled '■ Politie: veel gestelde vragen' followed by a numbered list of 19 frequently asked questions, each with a blue underlined link.

E-loket

Go naar...

■ Politie: veel gestelde vragen

- [Diefstal uit en van een wagen: wat moet ik doen?](#)
- [Diefstal in mijn woning/appartement: wat moet ik doen?](#)
- [Verlies of diefstal identiteitskaart: wat moet ik doen?](#)
- [Verlies of diefstal portefeuille: wat moet ik doen?](#)
- [Verlies of diefstal GSM: wat moet ik doen?](#)
- [Hoe vraag ik een wapervergunning aan?](#)
- [Wat met gevonden of verloren voorwerpen?](#)
- [Wat met gevonden dieren?](#)
- [Hoe vraag ik kosteloos een advocaat aan?](#)
- [Diefstal fiets: wat moet ik doen?](#)
- [Diefstal bromfiets: wat moet ik doen?](#)
- [Diefstal motorfiets: wat moet ik doen?](#)
- [Verlies of diefstal rijbewijs: wat moet ik doen?](#)
- [Hoe, waar en wanneer kan ik aangifte doen van diefstal, inbraak, mishandeling of andere zaken?](#)
- [Als ik bij een aanrijding betrokken raak, moet ik dan altijd de politie bellen?](#)
- [Wat gebeurt er bij een arrestatie?](#)
- [Waar kan ik terecht met een klacht over een politie-optreden?](#)
- [Ik heb dringend medicijnen nodig en de apotheker is dicht: wat moet ik doen?](#)
- [Ik ben slachtoffer geworden van een misdrijf: waar kan ik hulp krijgen?](#)

Politieloket

Op de website van de stad Sint-Niklaas is er een rubriek **politieloket**: veel gestelde vragen. Je krijgt er antwoorden op de volgende vragen:

- 1 Diefstal uit en van een wagen: wat moet ik doen?
- 2 Diefstal in mijn woning/appartement: wat moet ik doen?
- 3 Verlies of diefstal identiteitskaart: wat moet ik doen?
- 4 Verlies of diefstal portefeuille: wat moet ik doen?
- 5 Verlies of diefstal GSM: wat moet ik doen?
- 6 Hoe vraag ik een wapenvergunning aan?
- 7 Wat met gevonden of verloren voorwerpen?
- 8 Wat met gevonden dieren?
- 9 Hoe vraag ik kosteloos een advocaat aan?
- 10 Diefstal fiets: wat moet ik doen?
- 11 Diefstal bromfiets: wat moet ik doen?
- 12 Diefstal motorfiets: wat moet ik doen?
- 13 Verlies of diefstal rijbewijs: wat moet ik doen?
- 14 Hoe, waar en wanneer kan ik aangifte doen van diefstal, inbraak, mishandeling of andere zaken?
- 15 Als ik bij een aanrijding betrokken raak, moet ik dan altijd de politie bellen?
- 16 Wat gebeurt er bij een arrestatie?
- 17 Waar kan ik terecht met een klacht over een politieoptreden?
- 18 Ik heb dringend medicijnen nodig en de apotheker is dicht: wat moet ik doen?
- 19 Ik ben slachtoffer geworden van een misdrijf: waar kan ik hulp krijgen?
- 20 Ik wil graag bij de politie werken. Waar kan ik meer informatie krijgen?
- 21 Ik heb informatie die van belang kan zijn voor de politie. Hoe geraak ik die vertrouwelijk kwijt?
- 22 Hoe werken de nieuwe parkeerschijven?
- 23 Wie heeft recht op een parkeerkaart voor personen met een handicap?
- 24 Via welke telefoonnummers en/of e-mailadressen kan ik de politie van Sint-Niklaas bereiken?

Deze rubriek wil een antwoord geven op 24 vragen die regelmatig aan de politie worden gesteld. Uit een enquête aan de onthaalbalie in 2002 bleek immers dat verlies of diefstal van persoonlijke documenten, fiets, bromfiets of andere goederen de voornaamste redenen voor een bezoek aan de politie uitmaken. Vooraleer ze naar de politie komen, weten mensen vaak niet exact welke stappen ze moeten ondernemen en welke documenten ze moeten meebrengen voor een aangifte. Het politieloket wil hiervoor een passende oplossing bieden, zo kan de burger heel wat tijd en moeite besparen.

Bovendien zijn in het politieloket twee aanvraagformulieren verwerkt: het aanvraagformulier voor vakantietoezicht en dat voor beveiligingsadvies. Het is hierdoor mogelijk te melden wanneer je op vakantie gaat, zodat de woning door de politie extra in het oog wordt gehouden. Geïnteresseerden kunnen deze dienstverlening on line aanvragen. Daarnaast kan de autoregistratiesteekkaart⁵ gedownload worden.

⁵ Van belang bij een autodiefstal.

3 Een bruisende stad?

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de vraag of Sint-Niklaas al dan niet een bruisende stad kan genoemd worden. We gaan dit na aan de hand van een uitgebreide set van indicatoren rond een drietal hoofdthema's: demografie, economie en sport & cultuur. Het antwoord op de vraag of Sint-Niklaas al dan niet bruist, laten we aan de lezer over.

Eerst en vooral bekijken we of men Sint-Niklaas op basis van zijn demografische samenstelling bruisend kan noemen. Analyses van het geboortesaldo leren ons dat het saldo in Sint-Niklaas weliswaar daalt, maar dat deze evolutie zich in alle regio's doorzet. Het geboortesaldo in Sint-Niklaas bevindt zich ongeveer op het Vlaamse niveau, dit is iets lager dan in de centrumsteden. Zowel in Sint-Niklaas als in vergelijkingsstad Aalst vinden we een sterftesaldo dat zich tussen de waarden van Vlaanderen en de centrumsteden bevindt. De groene druk, die de omvang van de groep jongeren t.o.v. de potentiële beroepsbevolking weergeeft, is in Sint-Niklaas bijna steeds ongeveer 5 procentpunt hoger dan in Aalst. De grijze druk die door de ouderen wordt uitgeoefend, ligt aanvankelijk laag, maar neemt echter zeer sterk toe in Sint-Niklaas. In 2003 is de grijze druk er heel groot. De doorstromingscoëfficiënt neemt in Sint-Niklaas het sterkst af van alle regio's. Positief is dat Sint-Niklaas sinds 1998 weer een positief migratiesaldo kent, met andere woorden: er zijn vanaf dat moment weer meer inwijkelingen dan uitwijkelingen. In 2002 had Sint-Niklaas dus zowel een natuurlijke aangroei als een positief migratiesaldo.

In vergelijking met de centrumsteden kent Sint-Niklaas weinig niet-Belgen onder haar bevolking. De grootste groep niet-Belgen wordt gevormd door mensen uit de EU en hiervan is het merendeel afkomstig uit Nederland. Daarnaast berekenen we dat ongeveer een op drie Sint-Niklase niet-Belgen de Marokkaanse nationaliteit heeft.

Onder de rubriek economie vinden we terug hoeveel startende bedrijven er in de verschillende regio's zijn. We merken op dat jaarlijks het aantal startende bedrijven in alle regio's afneemt. Ook de ratio oprichtingen/faillissementen daalt in alle regio's zeer sterk. In Sint-Niklaas is deze ratio steeds het laagst van alle regio's. Net zoals elders neemt de secundariseringsgraad er af en stijgt de tertiariseringsgraad. De tewerkstelling in ICT-sectoren is er relatief klein in vergelijking met Aalst en de toename van het aantal arbeidsplaatsen in deze sector is bovendien veel kleiner dan in de andere regio's.

Op het vlak van toerisme lijkt Sint-Niklaas iets bruisender te zijn dan Aalst. Het aantal overnachtingen is er hoger en stijgt sneller. De toeristen komen vooral naar Sint-Niklaas om ontspannings- en vakantieredenen. Verhoudingsgewijs is Sint-Niklaas minder een aantrekkingspool voor het bijwonen of organiseren van congressen, conferenties en seminaries. Over het gebruik van de private ruimten hebben we echter geen cijfers.

Op sportief vlak trekt het stedelijke zwembad in Sint-Niklaas jaarlijks gemiddeld 227.939 gebruikers. Gemiddeld vinden we in Sint-Niklaas 276 erkende sportclubs terug.

Het totale aantal jeugdverenigingen in Sint-Niklaas is toegenomen, maar het bereik is gedaald, vooral door het kleinere bereik van de jeugdhuizen sinds 1996.

De aantrekkingskracht en het aantal uitleningen van de bibliotheek leren ons iets over de culturele participatie van de Sint-Niklazenaars. In Sint-Niklaas worden er in vergelijking met Aalst meer werken ontleend. Ongeveer een vijfde van alle uitleningen is een audiovisueel werk. De Sint-Niklase bibliotheek telt jaarlijks gemiddeld 26.127 leners. De Sint-Niklase musea worden jaarlijks door gemiddeld 23.357 personen bezocht. Daarbovenop trok het Cultuurcentrum er in 2002 ruim 125.000 geregistreerde bezoekers.

Ten slotte telt zowel Sint-Niklaas als Aalst in vergelijking met de centrumsteden weinig geregistreerde culturele ontmoetingsruimten per 10.000 inwoners. De meetmethode is echter vooral uitgewerkt in functie van de grootsteden Gent en Antwerpen. Sint-Niklaas scoort beter dan Aalst wat betreft het aantal culturele ontmoetingsruimten voor populaire en klassieke muziek, maar opvallend slechter voor het aantal expo- en filmruimten en het aantal voorstellingen en titels in deze laatste ruimten. Aan het aantal filmruimten werd alvast gewerkt met de bouw van een nieuw cinemacomplex met acht zalen dat zijn deuren opende op 6 december 2003.

3 1 Evolutie van het geboortesaldo per 1.000 inwoners, 1992–2002

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1992	12,1	10,5	12,7	12,1
1993	12,2	10,1	12,2	11,7
1994	10,9	10,0	11,9	11,1
1995	11,1	10,4	11,6	11,0
1996	10,7	9,8	11,5	10,9
1997	10,9	10,0	11,7	10,9
1998	10,7	9,7	11,4	10,7
1999	10,4	10,5	11,2	10,4
2000	11,0	9,1	11,3	10,4
2001	9,8	9,1	11,1	10,2
2002	10,3	9,8	11,2	10,0

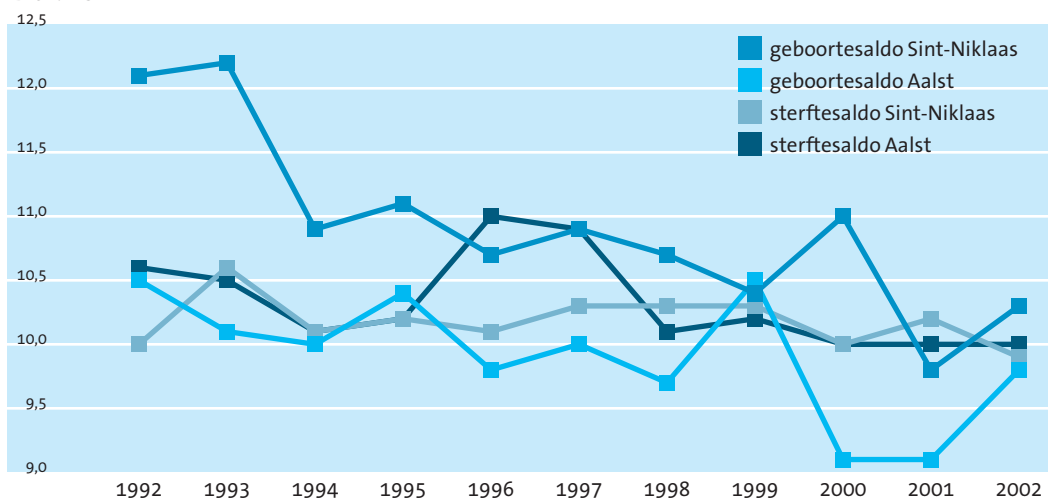
3 2 Evolutie van het sterftesaldo per 1.000 inwoners, 1992–2002

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1992	10,0	10,6	11,1	9,7
1993	10,6	10,5	11,2	10,0
1994	10,1	10,1	10,9	9,6
1995	10,2	10,2	11,0	9,7
1996	10,1	11,0	11,0	9,6
1997	10,3	10,9	10,9	9,6
1998	10,3	10,1	10,9	9,6
1999	10,3	10,2	10,9	9,7
2000	10,0	10,0	10,9	9,7
2001	10,2	10,0	10,6	9,5
2002	9,9	10,0	10,9	9,7

3 3 Evolutie van het geboorte- en het sterftesaldo per 1.000 inwoners in Sint-Niklaas en Aalst, 1992–2002

Bron: NIS

Demografie

De demografie van een stad bekijken we primair aan de hand van de natuurlijke loop van de bevolking. Op de volgende pagina's bekijken we ook de omvang van de verschillende leeftijdsgroepen in Sint-Niklaas en gaan we na hoeveel niet-Belgen er leven. Ten slotte bekijken we nog enkele coëfficiënten en ratio's die de demografische samenstelling van de regio's illustreren.

Natuurlijke loop

De natuurlijke loop van de bevolking analyseren we op basis van het geboorte- en het sterftesaldo. Wanneer het verschil tussen beide positief is, spreekt men van natuurlijke aangroei. Niet alleen de natuurlijke aangroei bepaalt de toename van een bevolking, maar ook de immigraties en emigraties spelen een rol. Beide saldi maken duidelijk of een stad te maken heeft met een afname of een toename van de bevolking. De migraties bekijken we in deel drie van het punt demografie.

Geboortesaldo

In Vlaanderen werden tussen 1992 en 2002 jaarlijks gemiddeld 10,8 kinderen per 1.000 inwoners geboren. Het aantal nam geleidelijk af (-2,1). In de centrumsteden ligt het geboortesaldo iets hoger en werden er gemiddeld 11,6 kinderen geboren per 1.000 inwoners. Ook in de dertien Vlaamse centrumsteden nam het geboortesaldo gestaag af (-1,5).

In 1992 bedroeg het geboortesaldo in Sint-Niklaas 12,1. In 2002 was dat nog 10,3, 1,8%-punt minder. De daling gebeurde echter niet geleidelijk. De trendlijn van het geboortesaldo in Sint-Niklaas kent een bijzonder grillig verloop. Het gemiddelde ligt op 10,9 geboorten per 1.000 inwoners, maar dit is grotendeels toe te schrijven aan de hoge saldi in 1992 en 1993. Dit gemiddelde is vergelijkbaar met dat van Vlaanderen. Opvallend is de relatief grote terugval van het geboortesaldo tussen 2000 en 2001. Van 2001 naar 2002 was er weer een lichte stijging.

In Aalst merken we een zelfde grillige trendlijn op als in Sint-Niklaas. Het geboortesaldo is er echter steeds lager dan in Sint-Niklaas. Een gemiddeld saldo van 9,9 geboorten per 1.000 inwoners vormt hiervan het bewijs. Het geboortesaldo daalt over deze periode in Aalst het minst van alle regio's.

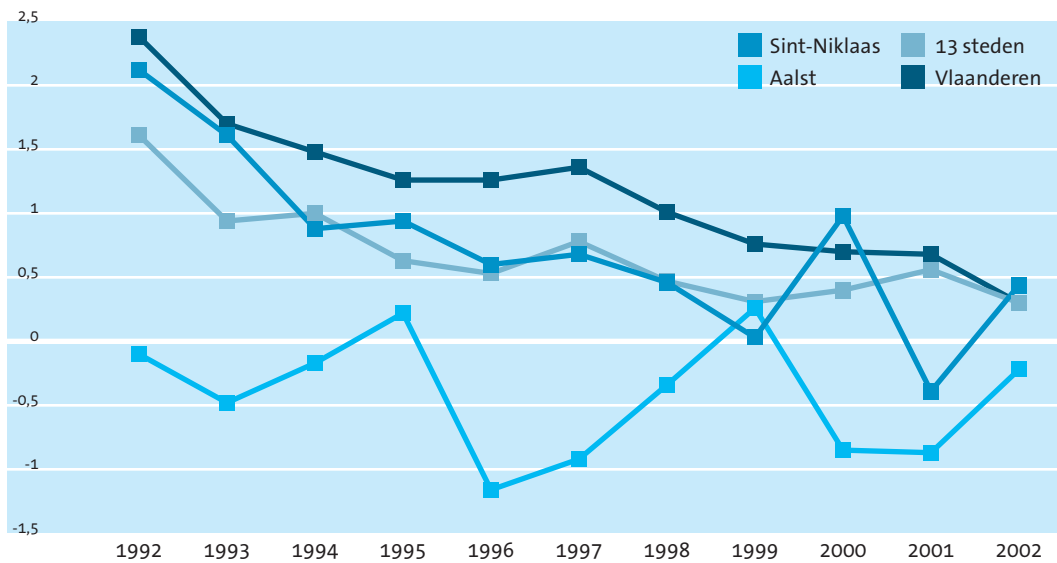
Sterftesaldo

In de centrumsteden sterven er verhoudingsgewijs meer mensen dan in Vlaanderen. Vlaanderen kent een gemiddeld sterftesaldo van 9,7, de centrumsteden tellen gemiddeld 10,9 sterfgevallen per 1.000 inwoners. In Vlaanderen bleef het sterftesaldo tussen 1992 en 2002 vrij stabiel. In de centrumsteden stellen we een zeer lichte afname vast (-0,2).

Het sterftesaldo van de stad Sint-Niklaas bevindt zich tussen het Vlaamse en dat van de centrumsteden. Het gemiddelde sterftesaldo bedraagt er 10,2. Het saldo bleef er doorheen de jaren vrij stabiel. Tussen 1992 en 2002 hadden Aalst en Sint-Niklaas steeds ongeveer hetzelfde sterftesaldo, enkel in 1996 en 1997 was het in Aalst opmerkelijk hoger dan in Sint-Niklaas. Hierdoor is het gemiddelde sterftesaldo van Aalst (10,3) iets hoger dan dat van Sint-Niklaas.

3 4 Evolutie van de natuurlijke aangroei per 1.000 inwoners, 1992-2002

Bron: NIS

3 5 Groene druk: verhouding tussen 0-19-jarigen en 20-59-jarigen (in %), 1991-2003

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1991	43,6	38,1	40,7	43,7
1992	43,3	37,8	40,6	43,4
1993	43,0	37,6	40,6	43,2
1994	43,0	37,6	40,6	43,1
1995	42,8	37,6	40,7	43,0
1996	42,7	37,8	40,9	43,0
1997	42,5	37,7	40,9	42,8
1998	42,5	37,5	40,8	42,7
1999	42,3	37,3	40,6	42,4
2000	42,0	37,2	40,4	42,1
2001	41,5	36,8	40,0	41,6
2002	40,8	35,8	39,4	41,1
2003	40,5	35,6	39,0	40,7
Evolutie in %-punt	-3,1	-2,5	-1,7	-3,0

Natuurlijke aangroei

Een positieve natuurlijke aangroei betekent dat het aantal geboortes groter is dan het aantal sterftes. In het tegenovergestelde geval spreken we van een negatieve natuurlijke aangroei (in feite een natuurlijke afname).

In Vlaanderen en de centrumsteden is de natuurlijke aangroei steeds positief en in Vlaanderen is dat tot 2001 steeds in sterkere mate dan in de centrumsteden. In 2002 kennen Vlaanderen en de centrumsteden exact dezelfde positieve natuurlijke aangroei. Dit identieke resultaat in 2002 is te verklaren door het feit dat de natuurlijke aangroei in Vlaanderen veel sterker afneemt dan in de centrumsteden. Gemiddeld stellen we tussen 1992 en 2002 een natuurlijke aangroei vast van 1,17 in Vlaanderen en 0,68 in de centrumsteden.

Zoals de grafiek illustreert, kent Sint-Niklaas een relatief onregelmatige natuurlijke aangroei. Enkel in 2001 is het saldo er negatief, maar ook in 1999 is de natuurlijke aangroei er zeer klein (0,03). In 2002 merken we echter weer een kleine positieve natuurlijke aangroei. Hierdoor krijgen we een gemiddelde natuurlijke aangroei die net iets hoger ligt dan in de centrumsteden (0,75). In de vergelijkingsstad Aalst zien we een negatieve natuurlijke aangroei of een natuurlijke afname. Enkel in 1995 en 1999 merken we er een kleine positieve natuurlijke aangroei op. Gemiddeld bedraagt de natuurlijke aangroei in Aalst dan ook -0,42 per 1.000 inwoners.

- ▶ We merken dat het geboortesaldo in alle regio's daalt. In Sint-Niklaas ligt het saldo op ongeveer hetzelfde niveau als in Vlaanderen, iets lager dan in de centrumsteden, maar toch hoger dan in de vergelijkingsstad Aalst.
- ▶ Sint-Niklaas en Aalst hebben een vergelijkbaar sterftesaldo, dat zich bevindt tussen de waarden van de centrumsteden en Vlaanderen in.
- ▶ Sint-Niklaas kende tussen 1992 en 2000 steeds een positieve natuurlijke aangroei die zich bevond tussen de centrumsteden en Vlaanderen. In 2001 is er een negatieve natuurlijke aangroei, maar die zet zich niet door in 2002.

Verhoudingen van de leeftijds categorieën

De leeftijdsstructuur van de bevolking is een tweede demografische component die we hanteren om het bruisende karakter van een stad te determineren. We stellen: hoe jonger, hoe bruisender.

Groene druk

De groene druk daalde in Vlaanderen tussen 1991 en 2003 met 3,0%-punt. Bovendien is de daling nagenoeg continu. In de centrumsteden is dit niet het geval. Tussen 1991 en 2003 merken we daar een daling op van 1,7%-punt. Vooral in 2001 en 2002 was er een sterke daling van de groene druk.

In 1991 was de groene druk in Sint-Niklaas even hoog als in Vlaanderen. Dit is ook in 2003 nog ongeveer het geval. De groene druk daalt in Sint-Niklaas gelijkmatig zoals in de rest van Vlaanderen (-3,1%-punt). In Aalst is de groene druk steeds veel lager dan in Sint-Niklaas. De groene druk lag in Sint-Niklaas steeds ongeveer 5,0%-punt hoger dan in Aalst.

- ▶ De groene druk in Sint-Niklaas is door de jaren heen continu gedaald en lag steeds ongeveer even hoog als in Vlaanderen en 5%-punt hoger dan in Aalst.

3 6 Grijze druk: verhouding tussen 60+’ers en 20–59-jarigen (in %), 1991–2003

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1991	37,1	38,0	41,5	36,1
1992	37,7	38,7	41,9	36,5
1993	38,0	39,4	42,4	37,1
1994	38,8	40,2	42,7	37,5
1995	39,5	40,8	43,2	38,1
1996	40,4	41,6	43,8	38,6
1997	41,0	42,0	44,2	39,0
1998	41,8	42,3	44,5	39,5
1999	42,4	42,9	44,8	40,1
2000	42,9	43,3	44,9	40,5
2001	43,2	43,3	44,7	40,6
2002	43,2	42,7	44,1	40,5
2003	43,3	42,5	43,5	40,5
Evolutie in %-punt	+6,2	+4,5	+2,0	+4,4

3 7 Afhankelijkheidsratio: aantal 0–19-jarigen en 60+’ers t.o.v. aantal 20–59-jarigen (in %), 1991–2003

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1991	80,7	76,1	82,2	79,8
1992	81,0	76,5	82,5	80,0
1993	81,0	77,0	82,9	80,3
1994	81,8	77,7	83,3	80,6
1995	82,3	78,3	83,9	81,1
1996	83,1	79,4	84,6	81,6
1997	83,5	79,7	85,0	81,9
1998	84,3	79,8	85,3	82,2
1999	84,7	80,2	85,4	82,5
2000	84,9	80,6	85,3	82,5
2001	84,7	80,1	84,7	82,2
2002	84,0	78,5	83,5	81,6
2003	83,8	78,2	82,6	81,2
Evolutie in %-punt	+3,1	+2,1	+0,4	+1,4

Grijze druk

In de centrumsteden is de grijze druk veel hoger dan in Vlaanderen. Gemiddeld bedraagt hij in Vlaanderen 38,8% en in de centrumsteden 43,5%. De grijze druk neemt in Vlaanderen evenwel sneller toe dan in de centrumsteden, respectievelijk +4,5%-punt en +2,0%-punt. Tot 2001 nam de grijze druk onafgebroken toe. Vanaf 2002 valt er een zeer lichte afname waar te nemen. In de centrumsteden zette deze lichte daling zich al door vanaf 2001.

In Sint-Niklaas was de grijze druk in 1991 relatief laag in vergelijking met Aalst en vooral de centrumsteden. Maar deze grijze druk neemt continu toe en stijgt er bovendien het snelst van alle regio's (+6,2%-punt). Van 1991 tot 2001 was de grijze druk in Sint-Niklaas lager dan in Aalst, maar door de sterke stijging had Sint-Niklaas vanaf 2002 een hoger cijfer. De grijze druk steeg in Aalst veel minder snel dan in Sint-Niklaas, maar toch opmerkelijk sneller dan in de centrumsteden. In Aalst begon de grijze druk vanaf 2001 zelfs licht te dalen.

- ▶ De grijze druk in Sint-Niklaas is zeer sterk toegenomen over de periode 1991–2003, in 2002 en 2003 had Sint-Niklaas dan ook een zeer hoge grijze druk.

Afhankelijkheidsratio

Met de afhankelijkheidsratio gaan we na hoe de afhankelijke inwoners (ouderen en jongeren) zich verhouden tot de actieve inwoners van de stad of gemeente.

De algemene evolutie van de afhankelijkheidsratio is in alle regio's identiek. Van 1991 tot 2000 is er een continue stijging. Daarna zet deze stijging zich overal om in een dalende trend en neemt de afhankelijkheidsratio tot 2003 relatief sterk af. In alle regio's is de afhankelijkheidsratio in 2003 toch hoger dan in 1991. De stijgende trend was immers langer en sterker dan de dalende trend.

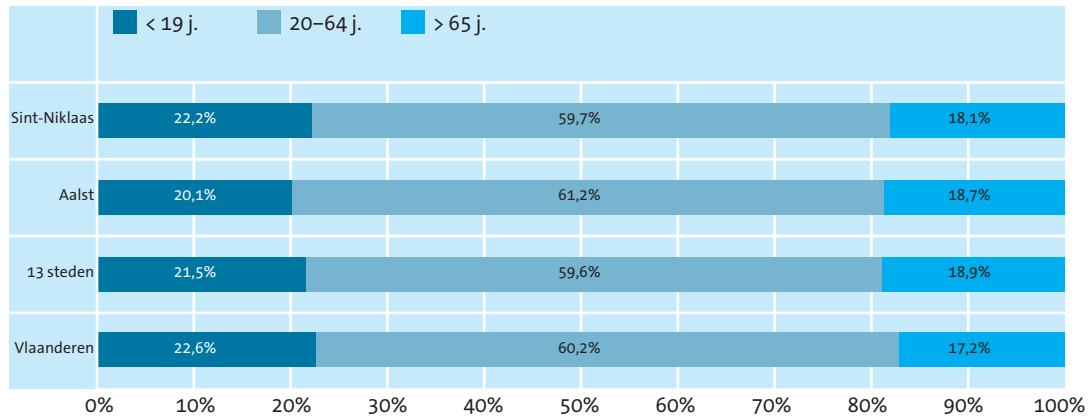
De afhankelijkheidsratio is in de centrumsteden hoger dan in Vlaanderen.

De ratio van Sint-Niklaas was steeds hoger dan die van Aalst. Aalst kent trouwens een relatief lage afhankelijkheidsratio, ook tegenover Vlaanderen. De afhankelijkheidsratio ligt in Sint-Niklaas gemiddeld iets lager dan in de centrumsteden, maar toch hoger dan in Vlaanderen.

- ▶ De afhankelijkheidsratio neemt overal gestaag toe tot in 2000, nadien keert deze trend en daalt de ratio tot 2003. Toch is hij in 2003 hoger dan in 1991.

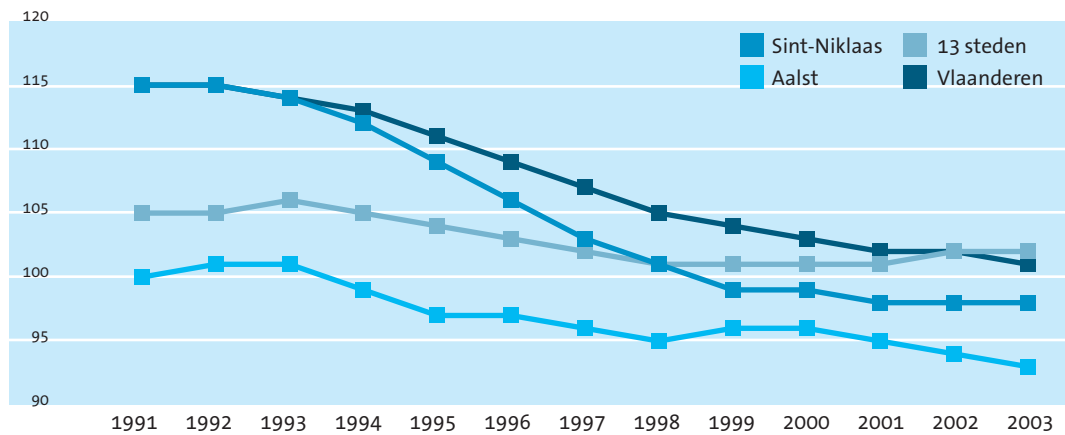
3 8 Leeftijdverhoudingen (jongeren: 0 tot 19-jarigen, actieve bevolking: 20 tot 64-jarigen, ouderen: 65+'ers), 2002

Bron: NIS

3 9 Evolutie van de doorstromingscoëfficiënt $((10-24)/(50-64) \times 100)$, 1991-2003

Bron: NIS

Leeftijdverhoudingen in 2002

In een laatste fase bekijken we de verschillende leeftijdscategorieën in het jaar 2002 in een overzichtsgrafiek. Deze grafiek bevestigt de voorgaande conclusies.

In Vlaanderen zijn er verhoudingsgewijs meer jongeren en minder ouderen dan in de centrumsteden.

In 2002 is de groep mensen uit de leeftijdscategorie 20 tot 64-jarigen in Sint-Niklaas ongeveer even klein als in de centrumsteden. In vergelijking met Aalst heeft Sint-Niklaas verhoudingsgewijs iets meer jongeren in de stad (22,2% t.o.v. 20,1) en iets minder ouderen (18,1% t.o.v. 18,7). In Aalst is de groep 20 tot 64-jarigen het grootst.

Doorstromingscoëfficiënt

De doorstromingscoëfficiënt geeft weer hoe een welbepaalde groep jongeren (10 tot 24 jaar) zich verhoudt tot een welbepaalde groep ouderen (50 tot 64 jaar). De ouderen zijn in dit geval de mensen die in de nabije toekomst de arbeidsmarkt verlaten of die de arbeidsmarkt reeds verlaten hebben en de jongeren zijn degenen die op korte termijn tot deze markt toetreden of zopas zijn toetreden.⁶

Deze doorstromingscoëfficiënt was in Vlaanderen veruit het hoogst in 1991 en 1992. Tot 2002 bleef de coëfficiënt er continu dalen, zodat hij in 2003 een waarde bereikte van 101. Hiermee is de doorstromingscoëfficiënt in Vlaanderen op 13 jaar tijd met 14 punten gedaald.

Voor de centrumsteden verloopt de evolutie enigszins anders. In 1991 lag de doorstromingscoëfficiënt er in vergelijking met Vlaanderen aanzienlijk lager. De coëfficiënt daalde in de centrumsteden ook wel, maar de daling is er veel minder spectaculair. Dit heeft als resultaat dat anno 2003 de doorstromingscoëfficiënten van Vlaanderen en de centrumsteden ongeveer gelijk waren, zoals de grafiek treffend illustreert. In 2003 was de groep jongeren in Vlaanderen en de centrumsteden ongeveer even groot als de groep ouderen.

In Sint-Niklaas was de doorstromingscoëfficiënt in 1991 even groot als in Vlaanderen. De doorstromingscoëfficiënt daalde er echter nog sterker dan in Vlaanderen. Terwijl in 1991 de groep jongeren veel groter was dan de groep ouderen, was in 2003 de groep ouderen net iets groter dan de groep jongeren.

In Aalst ligt de doorstromingscoëfficiënt veruit het laagst. De coëfficiënt daalde er wel minder sterk. Toch is hij er sinds 1994 steeds kleiner dan 100.

- ▶ De doorstromingscoëfficiënt in Sint-Niklaas lag in 1991 veel hoger dan in Aalst en de centrumsteden, maar daalde zeer sterk, zodat het verschil tussen de coëfficiënten in 2003 veel kleiner was.

6 Als beide groepen exact even groot zijn is de waarde van de coëfficiënt 100. Is de waarde hoger dan 100, dan is de groep jongeren groter. Een waarde kleiner dan 100 betekent een grotere groep ouderen dan jongeren.

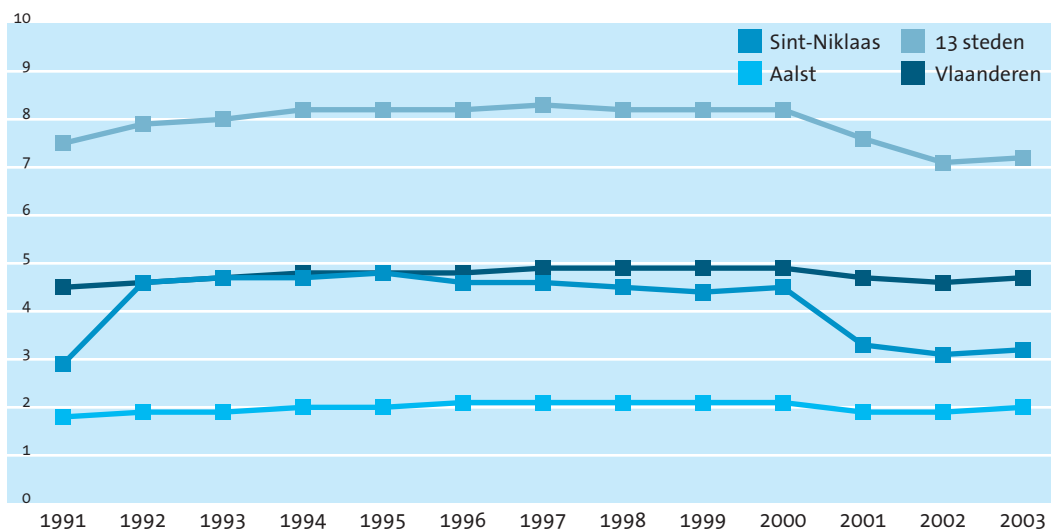
3 10 Aandeel niet-Belgen in de totale bevolking in %, 1991-2003

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1991	2,9	1,8	7,5	4,5
1992	4,6	1,9	7,9	4,6
1993	4,7	1,9	8,0	4,7
1994	4,7	2,0	8,2	4,8
1995	4,8	2,0	8,2	4,8
1996	4,6	2,1	8,2	4,8
1997	4,6	2,1	8,3	4,9
1998	4,5	2,1	8,2	4,9
1999	4,4	2,1	8,2	4,9
2000	4,5	2,1	8,2	4,9
2001	3,3	1,9	7,6	4,7
2002	3,1	1,9	7,1	4,6
2003	3,2	2,0	7,2	4,7

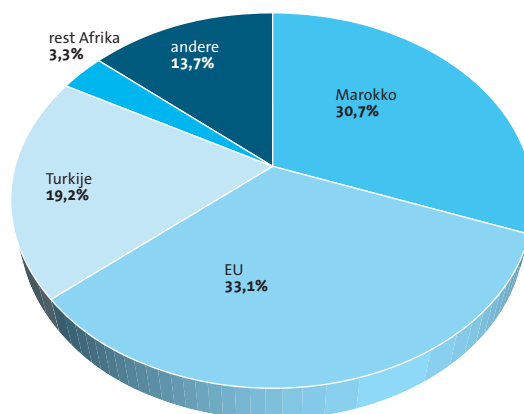
3 11 Aandeel niet-Belgen in de totale bevolking in %, 1991-2003

Bron: NIS

3 12 Aandeel niet-Belgen in Sint-Niklaas volgens nationaliteit, 2001

Bron: NIS

Niet-Belgen

Aandeel niet-Belgen

In Vlaanderen vinden we onder de bevolking gemiddeld 4,8% niet-Belgen terug in de periode 1991-2003. Hun aandeel blijft min of meer stabiel tijdens het ganse decennium. In de dertien centrumsteden vertegenwoordigen de niet-Belgen een groter aandeel in de totale bevolking dan elders.

De grafiek rangschikt de regio's volgens het aandeel van de niet-Belgen in de totale bevolking. We berekenen een gemiddelde van 7,9% niet-Belgen in de centrumsteden. Dit aandeel was echter niet stabiel. Tot 1997 bleef het aandeel van de niet-Belgen langzaam groeien tot 8,3%, om nadien terug te vallen tot onder het niveau van 1991, nl. 7,2%.

In Sint-Niklaas ligt het aandeel van de niet-Belgen onder het Vlaamse percentage. Gemiddeld treffen we in Sint-Niklaas 4,1% niet-Belgen aan. Hun aandeel kent er wel een merkwaardig verloop. Tussen 1991 en 1992 nemen we een opmerkelijke sprong waar van 2,9% naar 4,6%. De volgende jaren bleef het aandeel niet-Belgen op hetzelfde niveau. In Aalst was het aandeel niet-Belgen steeds veel lager dan in Sint-Niklaas. Gemiddeld zijn er onder de Aalstenaars 2,0% niet-Belgen. Dit aandeel blijft in Aalst vrij stabiel.

De forse daling van het aandeel van de niet-Belgen in nagenoeg alle regio's in 2001 is wellicht toe te schrijven aan het grote aantal naturalisaties in 2000. Dat jaar verkregen 24.814 niet-Belgen de Belgische nationaliteit. Dit is een stijging van de naturalisaties met maar liefst 172,0%.

Nationaliteiten van de niet-Belgen

Het **aandeel** van de verschillende **nationaliteiten** onder de niet-Belgen geeft een genuanceerder beeld. De cijfers van de Administratie Planning en Statistiek van de Vlaamse Gemeenschap leren ons dat er in 2001 in Sint-Niklaas 2.234 niet-Belgen gedomicilieerd waren. De grootste groep waren de EU'ers. Zij vormden 33,1% van alle niet-Belgen in Sint-Niklaas. Bovendien bestond het overgrote deel van deze in Sint-Niklaas gedomicilieerde EU'ers uit Nederlanders (448 van de 739 of 60,1%). Op de tweede plaats komen de Marokkaanse Sint-Niklazenaars. In 2003 telden we er 685. De Turken vertegenwoordigen ongeveer één op vijf niet-Belgen in Sint-Niklaas en de overige Afrikanen (zonder Marokko) nog 3,3%.

- ▶ In vergelijking met de centrumsteden is het aandeel van de niet-Belgen in Sint-Niklaas, en zeker ook in Aalst, klein.
- ▶ De grootste groep niet-Belgen is afkomstig uit een lidstaat van de Europese Unie; het gaat daarbij vooral om Nederlanders. Daarnaast heeft ongeveer één op drie niet-Belgen in Sint-Niklaas de Marokkaanse nationaliteit.

3 13 Evolutie van het aantal inwijkelingen per 1.000 inwoners, 1992–2002

Bron: NIS, APS-bewerking

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1992	31,0	31,2	38,4	40,2
1993	30,4	32,5	38,8	40,7
1994	31,7	33,4	39,1	41,5
1995	31,3	33,1	39,4	41,6
1996	32,6	34,2	39,0	42,0
1997	33,1	34,7	40,5	42,2
1998	33,8	34,4	40,3	42,1
1999	36,7	36,3	42,2	42,4
2000	33,1	36,8	42,0	41,7
2001	34,5	35,6	44,9	43,0
2002	36,9	42,4	47,5	44,7

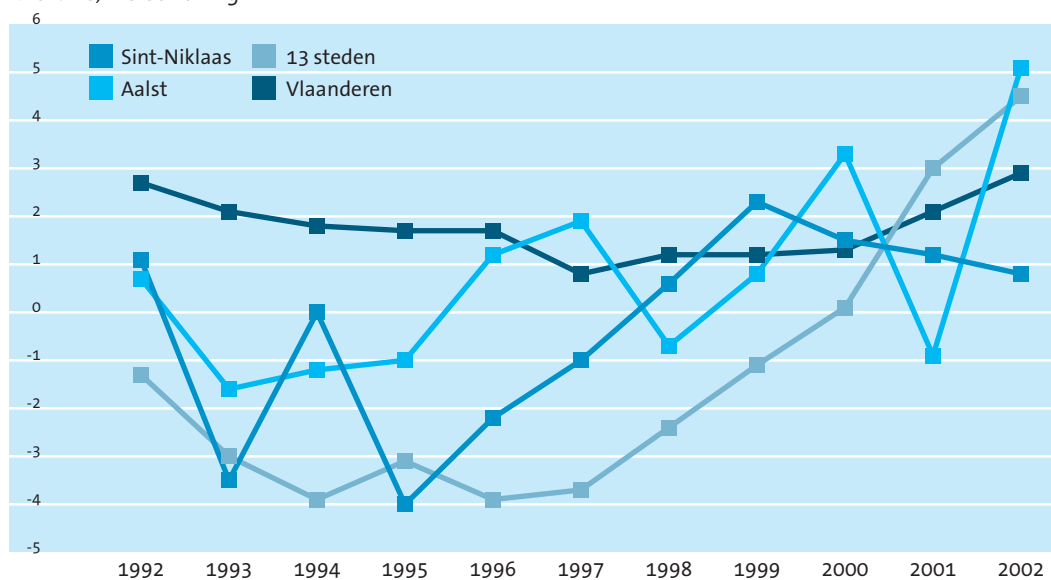
3 14 Evolutie van het aantal uitwijkelingen per 1.000 inwoners, 1992–2002

Bron: NIS, APS-bewerking

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1992	29,9	30,5	39,7	37,5
1993	33,9	34,1	41,7	38,6
1994	31,7	34,6	43,0	39,7
1995	35,4	34,1	42,5	39,9
1996	34,9	33,0	42,9	40,3
1997	34,1	32,8	44,2	41,4
1998	33,2	35,1	42,8	41,0
1999	34,4	35,5	43,3	41,2
2000	31,7	33,4	41,8	40,4
2001	33,3	36,5	41,9	40,9
2002	36,2	37,3	43,0	41,8

3 15 Evolutie van het migratiesaldo per 1.000 inwoners, 1992–2002

Bron: NIS, APS-bewerking

Migraties

7 Het gaat hier om gemeenteweers overschrijdende verhuisbewegingen. Verhuisbewegingen binnen de gemeenten of zogenaamde interne verhuisbewegingen worden niet in rekening gebracht.

Om verhuisbewegingen⁷ in kaart te brengen, maken we gebruik van het migratiesaldo. De immigraties en emigraties zijn een aanwijzing van de verhuisbewegingen, terwijl het migratiesaldo een indicator is van de populariteit van de stad.

Immigraties

De algemene trend van het aantal immigraties in Vlaanderen en de centrumsteden is stijgend. De immigratiecoëfficiënt in Vlaanderen nam toe met 4,5 punten, die in de centrumsteden met 9,1 punten. Vooral van 2001 naar 2002 was er in alle regio's een forse toename van de immigratiecoëfficiënt. Enkel in 1998 en in 2000 was er sprake van een daling. In de centrumsteden was er ook nog een lichte afname in 1996. De immigratiecoëfficiënt lag tot 1999 steeds lager in de centrumsteden dan in Vlaanderen. Dit was niet meer het geval in 2000 door de snellere toename van de immigratiecoëfficiënt in de centrumsteden.

In Sint-Niklaas is er een toename van de immigratiecoëfficiënt (5,9 punten) die kleiner is dan die in de centrumsteden en in Aalst (+11 punten). Aalst kent gemiddeld een hogere immigratiecoëfficiënt dan Sint-Niklaas, maar hij ligt toch steeds lager dan in Vlaanderen en de centrumsteden. Opvallend is de spectaculaire toename van de immigratiecoëfficiënt van 2001 naar 2002.

Emigraties

In Vlaanderen bleef de emigratiecoëfficiënt onafgebroken stijgen tot 1997. Na 1997 toonde Vlaanderen een gevarieerder beeld, maar zakte de coëfficiënt tot 40,4 in 2000. Daarna begon hij weer te stijgen tot een voorlopig hoogtepunt in 2002. In de centrumsteden meten we over de ganse periode een toename van 3,3 punten. In Vlaanderen bedraagt de toename 4,3 punten. De centrumsteden tellen in verhouding een groter aantal emigranten dan Vlaanderen.

Sint-Niklaas en Aalst tekenen waarden op onder het gemiddelde van de centrumsteden. Beide steden tellen gemiddeld minder emigranten. Tussen 1992 en 2002 nam de emigratiecoëfficiënt in Sint-Niklaas toe met 6,3 punten en in Aalst zelfs met 6,8 punten.

Migratiesaldo

Vlaanderen kende gedurende deze elf jaar steeds een positief migratiesaldo, in tegenstelling tot de centrumsteden, Sint-Niklaas en Aalst. Voor de centrumsteden was het migratiesaldo tot 1999 steeds negatief, vanaf 2000 en vooral in 2002 merken we een positief migratiesaldo op.

Zowel in Sint-Niklaas als in Aalst verloopt de trendlijn van het migratiesaldo bijzonder onregelmatig, positieve en negatieve saldi wisselen elkaar af. In Sint-Niklaas is er sinds 1998 echter een positief migratiesaldo. In 2002 kende Aalst een uitzonderlijk hoog migratiesaldo.

- ▶ Sinds 1998 is er in Sint-Niklaas een positief migratiesaldo.

3 16 Evolutie van het aantal startende bedrijven, 1996–2001

Bron: Graydon

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1996	371	416	9.468	35.531
1997	375	416	8.924	32.277
1998	361	433	9.207	32.397
1999	308	331	7.733	27.636
2000	284	379	7.903	28.625
2001	287	340	7.541	28.024

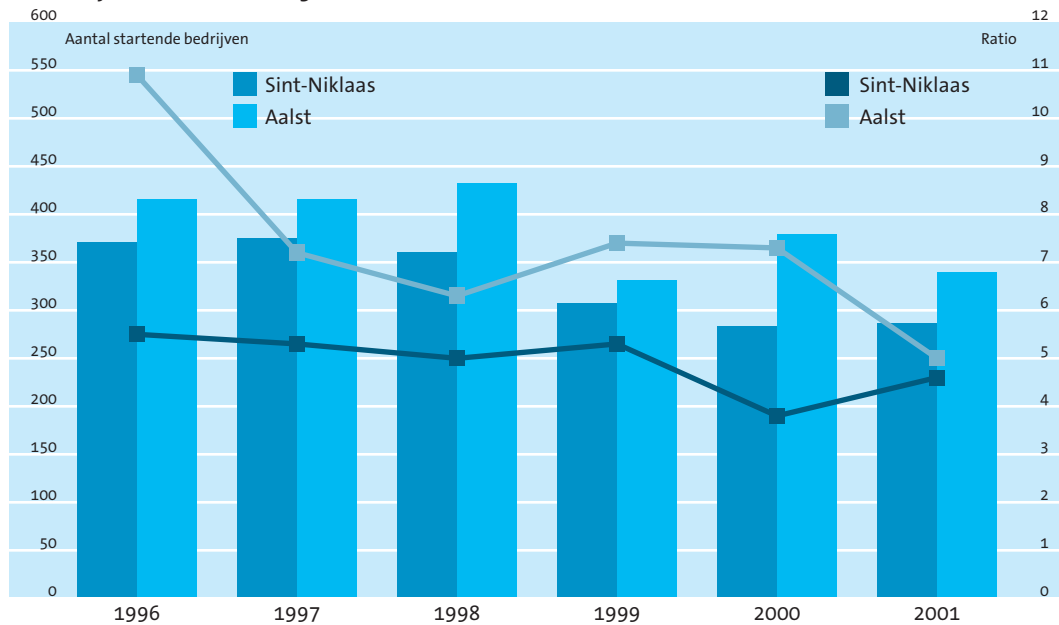
3 17 Evolutie van de ratio oprichtingen / faillissementen, 1996–2001

Bron: Graydon

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1996	5,5	10,9	5,7	9,1
1997	5,3	7,2	5,2	7,9
1998	5,0	6,3	6,1	8,6
1999	5,3	7,4	5,5	7,6
2000	3,8	7,3	5,5	8,0
2001	4,6	5,0	5,1	7,6

3 18 Evolutie van het aantal startende bedrijven en de ratio oprichtingen / faillissementen, 1996–2001

Bron: Graydon, OASeS-bewerking

Economie

Startende bedrijven

Tussen 1996 en 2001 startten er jaarlijks gemiddeld 30.748 bedrijven op in Vlaanderen. Hiervan vinden we er 8.462 terug in de centrumsteden. Vertaald in een percentage betekent dit dat gemiddeld 27,5% van alle startende bedrijven in Vlaanderen in de centrumsteden is terug te vinden. Het aantal startende bedrijven nam tussen 1996 en 2001 sterk af, zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden. In 2001 zijn er ongeveer 7.500 startende bedrijven minder in Vlaanderen dan in 1996 (-21,1%). In de centrumsteden zijn er 1.927 startende bedrijven minder (-20,4%).

Deze sterke afname merken we ook op in Sint-Niklaas en Aalst. In Sint-Niklaas nam het aantal startende bedrijven af met 22,6%. In absolute cijfers zijn er in Sint-Niklaas 84 startende bedrijven minder in 2001. In Aalst is de afname minder sterk dan in Sint-Niklaas (-76 startende bedrijven of -18,3%).

Gemiddeld startten er in Sint-Niklaas jaarlijks 331 bedrijven tussen de periode 1996 en 2001. In Aalst berekenen we een gemiddelde van 386 startende bedrijven.

- ▶ In alle regio's neemt het aantal startende bedrijven af.

Ratio oprichtingen / faillissementen

De ratio oprichtingen / faillissementen daalt voor alle gebieden relatief sterk. In %-punten is de afname in de centrumsteden het minst sterk. De ratio oprichtingen / faillissementen bevond zich in 1996 in Sint-Niklaas reeds op een relatief laag niveau in vergelijking met de centrumsteden, Vlaanderen en Aalst. Ook in 2001 is de ratio oprichtingen / faillissementen het laagst in Sint-Niklaas. De afname is echter het grootst in Aalst, maar de ratio bevond er zich in 1996 wel op een uitzonderlijk hoog niveau in vergelijking met de andere regio's.

- ▶ De ratio oprichtingen / faillissementen daalt voor alle regio's sterk. Deze ratio bevindt zich in Sint-Niklaas steeds op het laagste niveau.

3 19 Evolutie van de secundariseringsgraad (in %), 1993–2001

Bron: RSZ

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1993	19,9	18,8	23,2	17,1
1994	19,6	18,9	22,5	16,7
1995	19,0	18,7	22,5	16,6
1996	18,6	17,8	22,3	16,3
1997	18,4	18,1	22,1	16,0
1998	18,1	17,3	21,6	16,0
1999	17,6	17,0	21,5	16,0
2000	17,4	16,2	21,4	16,1
2001	17,4	15,9	21,6	16,1
Evolutie in %-punt	-2,5	-2,9	-1,6	-1,0

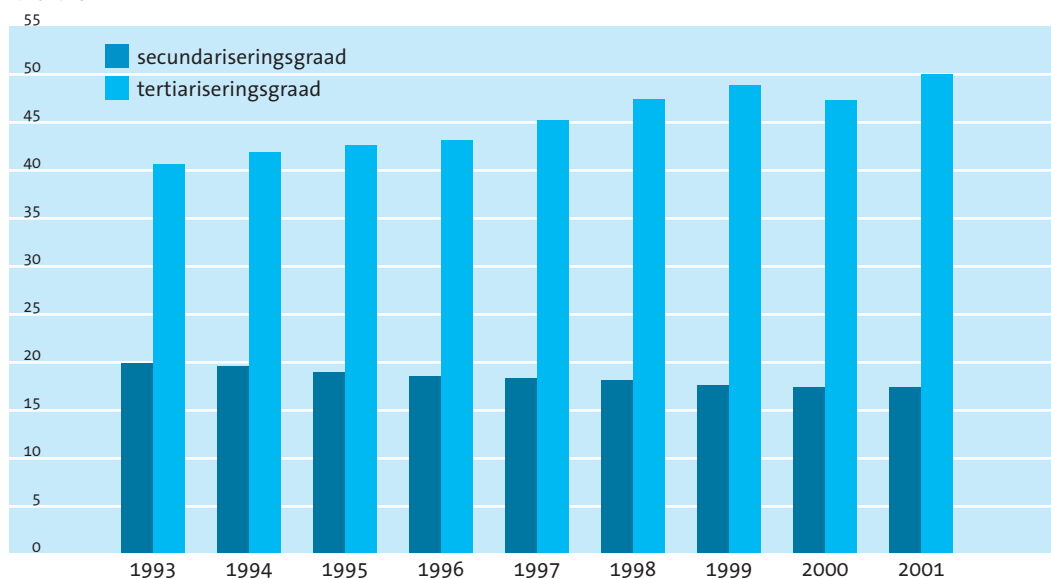
3 20 Evolutie van de tertiëriseringsgraad (in %), 1993–2001

Bron: RSZ

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1993	40,6	35,6	58,7	32,0
1994	41,9	36,1	59,3	32,3
1995	42,6	37,3	60,6	33,1
1996	43,2	37,4	61,3	33,7
1997	45,2	40,3	63,5	34,9
1998	47,4	41,5	65,2	36,1
1999	48,9	42,5	66,0	36,9
2000	47,3	41,9	66,8	37,4
2001	50,0	43,2	68,2	38,6
Evolutie in %-punt	+9,4	+7,6	+9,5	+6,6

3 21 Evolutie van de secundariserings- en tertiëriseringsgraad in Sint-Niklaas, 1993–2001 (in %)

Bron: RSZ

Secundariseringsgraad

De secundariseringsgraad geeft het aantal uitgeoefende (bezoldigde) jobs in de secundaire sector in een regio weer t.o.v. de potentiële beroepsbevolking van 20 tot 64 jaar binnen die regio. Het is een maat om de activiteit te meten in deze sector. We dienen hierbij op te merken dat tot deze groep 'potentiële beroepsbevolking' ook werklozen en niet-werkenden behoren. Bovendien dienen we er ons van bewust te zijn dat er mensen zijn die een job uitoefenen op een bepaalde plaats, maar daar niet wonen. Deze graden geven bijgevolg een zeker beeld van de tewerkstelling in de stad, maar dat beeld is onvolledig.

In alle regio's is de trend van de secundariseringsgraad tussen 1993 en 2001 dalend, maar in Vlaanderen is de daling het kleinst. De secundariseringsgraad is het hoogst in de centrumsteden. We berekenen er een gemiddelde van 22,1%. In Vlaanderen bedraagt dit gemiddelde slechts 16,3%. De secundariseringsgraad daalt in Sint-Niklaas en Aalst sterker dan in de centrumsteden en Vlaanderen. Hij ligt in Sint-Niklaas steeds iets hoger dan in Aalst. De gemiddelde secundariseringsgraad bedraagt hierdoor 18,4% in Sint-Niklaas en 17,6% in Aalst.

- ▶ De secundariseringsgraad daalt in alle regio's. In Sint-Niklaas bedraagt hij gemiddeld 18,4%.

Tertiariseringsgraad

Ook voor de tertiaire sector hebben we de tewerkstelling gerelateerd aan de potentiële beroepsbevolking. De tertiariseringsgraad ligt steeds een stuk hoger dan de secundariseringsgraad.

De tewerkstelling in de tertiaire sector steeg in elke regio onafgebroken tot 1999. In Sint-Niklaas en Aalst was er in 2000 ten opzichte van 1999 echter een kleine terugval.

Opvallend is dat de tertiaire tewerkstelling in de centrumsteden bijna dubbel zo hoog ligt als in Vlaanderen. Gemiddeld werkt in de centrumsteden 63,3% van de potentiële beroepsbevolking in de tertiaire sector. In Vlaanderen stellen we een gemiddelde van 35,0% vast. Bovendien steeg de tewerkstelling in deze sector in Vlaanderen slechts met 6,6%-punt, in de centrumsteden was er een toename met 9,5%-punt.

In Sint-Niklaas en in Aalst is de potentiële tewerkstelling in de tertiaire sector lager dan in de centrumsteden, maar hoger dan in Vlaanderen. In Sint-Niklaas stellen we een gemiddelde tertiariseringsgraad vast van 45,2%. In Aalst ligt het gemiddelde iets lager, nl op 39,5%. De tertiariseringsgraad steeg in Sint-Niklaas ongeveer even sterk als in de centrumsteden (+9,4%-punt). Vooral van 2000 naar 2001 nam deze graad relatief sterk toe in Sint-Niklaas. De toename in Aalst is net iets minder sterk (+7,6%-punt).

- ▶ De tertiariseringsgraad is minder groot in Sint-Niklaas en Aalst dan in de centrumsteden.

3 22 Tewerkstelling in Sint-Niklaas, aantal bedrijven en aantal werknemers per sector, juni 2001

Bron: GOM Oost-Vlaanderen

	Bedrijven	Werknemers		
		man	vrouw	totaal
Primaire sector				
Landbouw, bosbouw en visserij	28	50	35	85
Totaal	28	50	35	85
Secundaire sector				
Energie	0	0	0	0
Niet-energie	0	0	0	0
Voeding, drank & tabak	55	295	251	546
Textiel	56	512	772	1.284
Kleding	21	29	182	211
Schoenen en leer	0	0	0	0
Hout	3	5	2	7
Papier en karton	1	26	9	35
Uitgeverijen en drukkerijen	27	214	106	320
Cokes en aardolie	0	0	0	0
Chemie	8	194	74	268
Rubber en kunststof	9	417	322	739
Overig, niet-metaal	14	641	106	747
Metallurgie en producten van metaal	33	456	74	530
Machines, apparaten en werktuigen	13	400	80	480
Elektrische en elektronische apparaten	8	294	216	510
Precisie	2	16	14	30
Transport	2	10	2	12
Meubels en diverse industrie	16	100	18	118
Overige industrie	3	16	7	23
Elektriciteit, gas & water	4	139	12	151
Bouw	205	1.069	41	1.110
Totaal	480	4.833	2.288	7.121
Tertiaire sector				
Handel en reparatie	638	2.142	2.560	4.702
Horeca	142	334	406	740
Vervoer, opslag en communicatie	74	840	281	1.121
Financiële instellingen	25	176	138	314
Onroerend goed, verhuur van diensten	277	1.300	1.615	2.915
Totaal	1.156	4.792	5.000	9.792
Quartaire sector				
Openbaar bestuur	34	1.361	871	2.232
Onderwijs	40	984	2.007	2.991
Gezondheidszorg, maatsch. diensten	142	681	3.685	4.366
Gemeensch. voorzieningen, soc.-cult. & pers. diensten	161	454	512	966
Diversen	10	34	55	89
Totaal	387	3.514	7.130	10.644
Eindtotaal	2.051	13.189	14.453	27.642

Tewerkstelling in Sint-Niklaas per sector

Aantal bedrijven per sector

We bekijken het aantal bedrijven dat gevestigd is in Sint-Niklaas per sector. We onderscheiden de vier hoofdsectoren en telkens een aantal subsectoren. De belangrijkste sectoren en subsectoren bespreken we kort.

In juni 2001 waren er volgens de cijfers van de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij Oost-Vlaanderen 2.051 bedrijven in Sint-Niklaas. De primaire sector is het kleinst met 1,4% van alle bedrijven. Daarna volgen de quartaire en de secundaire sector met respectievelijk 18,9% en 23,4% van het totale aantal bedrijven. 56,4% van alle bedrijven behoort ten slotte tot de tertiaire sector.

We nemen kort de verschillende sectoren onder de loep, beginnend met de **primaire sector**. In Sint-Niklaas behoren daar 28 bedrijven toe.

De **secundaire sector** is de tweede grootste. In Sint-Niklaas zijn er 480 bedrijven actief in deze sector. Het merendeel van deze bedrijven kan ondergebracht worden in de subsector bouw (205).

De **tertiaire sector** telt het grootste aantal bedrijven, namelijk 1.156. Meer dan de helft van de bedrijven uit deze sector behoort tot de subsector handel en reparatie. Ongeveer een vierde werkt met onroerend goed en verhuur van diensten.

De **quartaire sector** is in Sint-Niklaas net iets kleiner dan de secundaire sector. Er zijn 387 bedrijven in actief. Sint-Niklaas telt vooral veel bedrijven in de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening.

Werknemers per sector

In een tweede stap bekijken we het aantal werknemers in Sint-Niklaas in bedrijven die in de stad gevestigd zijn. Deze werknemers wonen niet noodzakelijk ook in Sint-Niklaas.

In 2001 stelden de bedrijven er 27.642 personen tewerk. De bedrijven uit de quartaire sector zijn de grootste werkgevers. In Sint-Niklaas stellen ze 38,5% van alle werknemers tewerk. Daarna volgt de tertiaire sector die in Sint-Niklaas 35,4% van alle werknemers in dienst heeft. Ongeveer een vierde van alle werknemers werkt in de secundaire sector. De primaire sector voorziet slechts een beperkt aantal werknemers van een baan.

Binnen de **quartaire sector** zijn het vooral de gezondheidszorg en de maatschappelijk diensten die het gros van de werknemers in dienst hebben. Daarna volgt het onderwijs en het openbaar bestuur. In totaal werken er in Sint-Niklaas 10.644 personen in de quartaire sector.

De tweede grootste werkgever is dus de **tertiaire sector**, een logisch gevolg van het feit dat er in deze sector ook het meest bedrijven zijn. In 2001 telden de bedrijven uit de tertiaire sector 9.792 werknemers in Sint-Niklaas. De belangrijkste werkgevers zijn de bedrijven in de subsector handel en reparatie, met bijna de helft van de werknemers uit de tertiaire sector. De bedrijven die actief zijn in de subsector onroerend goed en verhuur van diensten hebben ongeveer een derde van de werknemers uit de tertiaire sector in dienst.

In de **secundaire sector** zijn het de bouwbedrijven die het meest werknemers hebben: 1.110 van de 7.121.

- ▶ In 2001 konden we de meeste bedrijven in Sint-Niklaas onderbrengen in de tertiaire sector.
- ▶ De quartaire sector stelde er het meest personen tewerk in 2001.

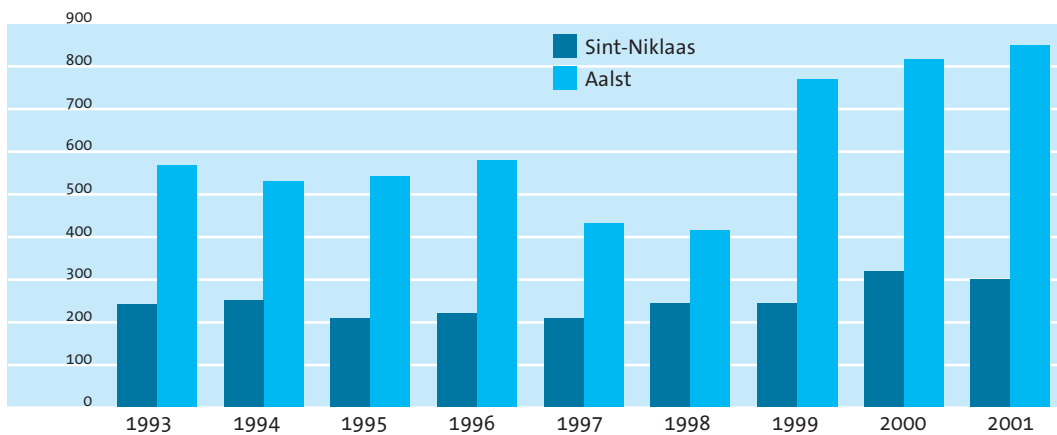
3 23 Evolutie van de tewerkstelling in ICT-sectoren, 1993–2001

Bron: RSZ

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1993	243	569	23.592	46.003
1994	253	532	22.608	45.614
1995	211	543	22.746	47.068
1996	221	580	23.376	48.845
1997	209	432	23.833	51.491
1998	244	416	23.475	53.844
1999	245	770	25.690	57.569
2000	321	817	28.131	63.005
2001	301	849	29.391	66.561

3 24 Evolutie van de tewerkstelling in ICT-sectoren in Sint-Niklaas en Aalst, 1993–2001

Bron: RSZ

8 Volgende sectoren worden opgenomen onder rubriek nieuwe bedrijven: de vervaardiging van kantoor machines, computers, audio-, video-, en telecomapparatuur, de groothandel in kantoor machines en kantoor materialen, de telecomunicatiesector, informatica en aanverwante activiteiten, radio en televisie.

De indeling is gebeurd op basis van NACE-codes die internationaal vergelijkbaar zijn.

Tewerkstelling in ICT-sectoren⁸

In de vorige reeks monografieën spraken we in dit gedeelte over de tewerkstelling in nieuwe bedrijven. De term 'nieuwe bedrijven' was enigszins een anachronisme en misschien niet de juiste keuze. In deze laatste reeks monografieën spreken we dan ook van de tewerkstelling in ICT-sectoren.

In Vlaanderen is de tewerkstelling in ICT-sectoren blijven toenemen. Ze is ten opzichte van 1993 met 44,7% gestegen. Dit is een stijging met 20.558 arbeidsplaatsen. Jaarlijks stellen deze sectoren gemiddeld 53.333 personen tewerk. De stijging in de centrumsteden is minder sterk dan in Vlaanderen, nl. +24,6% of +5.799 arbeidsplaatsen. Jaarlijks stellen de ICT-sectoren in de centrumsteden gemiddeld zo'n 24.760 mensen tewerk.

In Sint-Niklaas is de tewerkstelling in ICT-sectoren globaal ongeveer even sterk gestegen als in de centrumsteden (+23,9% of +58 arbeidsplaatsen). In 2001 was er, in tegenstelling tot elders, wel sprake van een kleine daling.

De tewerkstelling in ICT-sectoren ligt in Sint-Niklaas relatief laag, zeker als we vergelijken met Aalst. Gemiddeld stellen deze sectoren in Sint-Niklaas 250 mensen tewerk. In Aalst ligt dit gemiddelde een flink stuk hoger met 612 arbeidsplaatsen. De toename van het aantal arbeidsplaatsen is er bovendien nog groter dan in Vlaanderen (+49,2%). Vooral de forse toename in 1999 is hiervoor verantwoordelijk.

- ▶ In Sint-Niklaas ligt de tewerkstelling in ICT-sectoren relatief laag in vergelijking met Aalst. Bovendien is de toename van het aantal arbeidsplaatsen er minder sterk dan in de andere regio's.

3 25 Evolutie van het aantal overnachtingen, 1992–2002

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1992	30.981	23.780	3.452.410	16.224.004
1993	29.752	24.712	3.632.928	16.906.510
1994	20.890	20.806	3.731.498	16.764.554
1995	24.541	25.500	3.768.722	17.622.167
1996	28.610	26.397	4.005.448	17.741.560
1997	32.766	28.174	4.294.530	17.331.887
1998	37.734	30.008	4.651.146	17.329.257
1999	36.586	30.754	4.772.685	17.521.226
2000	36.533	32.878	5.041.929	17.862.657
2001	43.941	30.210	5.007.669	17.364.496
2002	42.142	27.821	5.215.393	17.586.790

3 26 Redenen voor overnachtingen in Sint-Niklaas, opgesplitst naar afkomst, 2002

Bron: Toerisme Vlaanderen

	totaal	Ontspanning en vakantie	Conferentie, congres en seminarie	Andere beroepsdoeleinden
Belg	23.457	19.424	175	3.858
EU, niet-Belg	15.271	3.826	613	10.832
niet-EU	3.414	870	18	2.526
totaal	42.142	24.120	806	17.216

Toerisme

Verblijfstoerisme

Tijdens de periode 1992–2002 vonden er in Vlaanderen gemiddeld 17.295.919 overnachtingen plaats in de toeristische sector. Gedurende deze periode nam het aantal overnachtingen in Vlaanderen toe met 8,4%, dit zijn in absolute aantallen 1.362.786 overnachtingen meer. Een hoogtepunt van het aantal overnachtingen vinden we terug in 2000.

In vergelijking met de centrumsteden is de procentuele en zelfs de absolute toename niet zo groot in Vlaanderen. In de centrumsteden nam het aantal overnachtingen immers toe met 51,1%. Dit komt neer op een toename met 1.762.983 overnachtingen. In de centrumsteden verliep de toename continu tot 2000. In 2001 was er een lichte afname (-0,7%). Gemiddeld vindt bijna een vierde van alle overnachtingen in Vlaanderen plaats in een van de 13 centrumsteden. Dit aandeel is gestegen in de tien jaar die we analyseren: in 1992 vertegenwoordigden de centrumsteden 21,1% van alle overnachtingen, en in 2001 29,7%.

Het aantal overnachtingen in Sint-Niklaas kent een heel onregelmatig verloop, van een continue toename kunnen we niet echt spreken. Toch ligt het aantal overnachtingen er in 2002 36,0% hoger dan in 1992. Een laagterecord vinden we in 1994 en een hoogterecord in 2001. Het gemiddelde aantal overnachtingen in Sint-Niklaas bedraagt 33.134. Dit is meer dan in Aalst (gemiddeld 27.367). Het aantal overnachtingen in Aalst verloopt regelmatig, van 1993 tot 2000 groeit dit aantal onafgebroken aan, maar sinds 2000 merken we weer een afname. Toch steeg ook in Aalst het aantal overnachtingen over de totale periode (+17,0%), maar minder sterk dan in Sint-Niklaas.

In 2002 vond 57,2% van alle overnachtingen plaats in het kader van vakantie of ontspanning, de resterende 42,8% heeft te maken met beroepsdoeleinden, waarvan slechts 1,9% voor het bijwonen van conferenties, congressen of seminaries. De meeste verblijfstoeristen zijn Belgen (55,7%), 36,2% is EU-burger en de overblijvende 8,1% komt van buiten de EU.

- ▶ Het aantal overnachtingen in Sint-Niklaas is groter dan dat in Aalst en stijgt bovendien sneller.
- ▶ Verhoudingsgewijs lijkt Sint-Niklaas voor het verblijfstoerisme geen echte conferentie-, congres- of seminariecultuur te hebben.

3 27 Evolutie van het aantal gebruiksuren, gebruiksdagen en gebruikers per jaar in de 4 Sint-Niklase sportcentra met indoorsporthallen, 1991–2002

Bron: Stadsverslagen Sint-Niklaas – Sportdienst Sint-Niklaas

	Gebruiksuren		Gebruiksdagen		Gebruikers per jaar
	minimum	maximum	minimum	maximum	
1991	1.728	6.904			204.862
1992	1.785	6.842			203.079
1993	1.846	6.652			206.722
1994	1.942	6.548			202.657
1995	1.838	6.499			194.698
1996					212.906
1997					213.594
1998			265	346	
1999			257	346	
2000			262	343	
2001			262	343	
2002			262	343	

3 28 Evolutie van het aantal sportclubs, 1991–2002

Bron: Stadsverslagen Sint-Niklaas – Sportdienst Sint-Niklaas

	Aantal clubs	Leden
1991	287	
1992	289	
1993	288	
1994	291	
1995	277	
1996	272	
1997	269	ca. 10.700
1998	270	
1999	266	
2000	269	
2001	268	ca. 10.400
2002	262	

3 29 Evolutie van het aantal bezoekers en het aantal openingsdagen van het Stedelijk Zwembad, 1991–2002

Bron: Stadsverslagen Sint-Niklaas

	Aantal gebruikers	Aantal openingsdagen
1991	246.811	330
1992	184.107	230
1993	250.831	330
1994	246.558	330
1995	235.611	330
1996	229.909	330
1997	230.313	330
1998	227.249	330
1999	226.762	330
2000	224.676	330
2001	218.208	315
2002	214.229	325

Sport en cultuur

Sport

Sportcentra

Van de sportcentra in Sint-Niklaas bekijken we enkel de 4 met indoorsporthallen: De Witte Molen, Ter Beke (in Sinaai), De Mispelaer (in Nieuwkerken) en De Klavers (in Belsele). Over de andere stedelijke sportinfrastructuur hebben we niet genoeg cijfermateriaal. Het gaat om het sportcentrum Puyenbeke dat verhuurd wordt aan een voetbalclub en de tafeltenniszaal Edelweiss die verhuurd wordt aan een tafeltennisclub. Maar ook over de private sportinfrastructuur, zowel commerciële als niet-commerciële (Sportcenter Bad Michel, Wima Bowling, het skatepark, fitnesscentra, voetbalclubs, de turnclub, gevechtssportzalen, ...), over wijksportterreinen en over schoolsportinfrastructuur, zijn er weinig tot geen cijfers bekend.

Een bijkomend probleem is dat deze informatie niet systematisch op dezelfde manier wordt gecentraliseerd. We kunnen onmogelijk gebruiksuren vergelijken met gebruiksdagen en de informatie over het aantal gebruikers per jaar loopt maar tot 1997.

Tussen 1991 en 1997 waren er jaarlijks gemiddeld 205.503 gebruikers van deze vier sportcentra. In 1996 en 1997 werd dit gemiddelde met ongeveer 10.000 gebruikers overstegen. Over het aantal gebruikers na 1997 kunnen we ons geen beeld vormen.

Voor de periode van 1998 tot 2002 beschikken we over het minimum en maximum aantal gebruiksdagen van de sporthallen. Deze minima en maxima blijven relatief stabiel. De meest gebruikte sporthal had in 2002 343 gebruiksdagen, de minst gebruikte 262.

Sportclubs

De erkende sportclubs in Sint-Niklaas hebben een ruim aanbod. Dit aanbod varieert van voetbal en tennis tot hondenafrichting, schaken, bridge en duivensport. Het aantal erkende sportclubs is doorheen de jaren afgenomen. In 2002 waren er 25 minder dan in 1991. In 1994 merken we een maximaal aantal erkende sportclubs op: dat jaar telde Sint-Niklaas er 291. Het minimale aantal erkende sportclubs werd bereikt in 2002. Over de ganse periode waren er gemiddeld 276 erkende sportclubs in Sint-Niklaas.

Over het ledenbestand is er geen continue reeks data beschikbaar, enkel voor 1997 en 2001 beschikken we over een raming van het aantal leden. In 1997 telden de 269 sportclubs circa 10.700 leden. In 2001 waren er nog 268 erkende sportclubs met in totaal ongeveer 10.400 leden.

De erkende sportclubs worden in de gemeentelijke sportraad vertegenwoordigd per afzonderlijke sporttak. In de sportraad zetelen hierdoor gemiddeld zo'n 50 tot 60 personen.

- ▶ Tijdens de jaren 90 telde Sint-Niklaas gemiddeld 276 erkende sportclubs.

Zwembaden

Gemiddeld telde het stedelijke zwembad in Sint-Niklaas tussen 1991 en 2001 jaarlijks 227.939 bezoekers. Het bezoekersaantal neemt sinds 1997 wel continu af. Tegen het einde van de jaren 90 lag het aantal gebruikers lager dan in het begin van de jaren 90. Opvallend is bovendien dat er in 1992 een laagterecord opgetekend werd, maar dat dit minimum het jaar nadien gevolgd werd door een maximum. Als we echter ook het aantal openingsdagen bekijken, zien we dat het zwembad in 1992 100 openingsdagen minder telde dan normaal. Deze extra 100 sluitingsdagen waren het gevolg van onderhoudswerken in het zwembad. Gemiddeld is het stedelijke zwembad 320 op 365 dagen geopend.⁹

- ▶ Het stedelijke zwembad van Sint-Niklaas telt jaarlijks gemiddeld 227.939 gebruikers.

⁹ Op 17 november 2003 werd het stedelijke zwembad andermaal gesloten voor de nodige onderhoudswerken.

3 30 Evolutie van het aantal betalende bezoekers in het recreatiepark De Ster, 1991–2002

Bron: Sportdienst Sint-Niklaas

Aantal betalende bezoekers	
1991	221.289
1992	223.025
1993	161.891
1994	238.505
1995	219.086
1996	164.124
1997	190.735
1998	165.502
1999	192.934
2000	164.027
2001	199.641
2002	163.962

Betalende bezoekers recreatiepark De Ster

¹⁰ <http://www.sint-niklaas.be/indestad/index.htm>

Het recreatiepark De Ster biedt volgens de gemeentelijke website 'voor ieder wat wils'.¹⁰ Een opsomming van de aanwezige accommodatie lijkt dit te bevestigen. Op de website wordt de accommodatie onderverdeeld in een vijftal rubrieken: kinderparadijs, sport, waterplezier, ontspanning en rust. Het stedelijke recreatiepark beschikt over heel wat sportinfrastructuur: een sportschuur, een atletiekpiste, 9 tennisbanen, een voetbalveld, een watersportvijver, een visvijver, een fit-o-meter, petanquebanen en een polyvalent sportterrein in kunstgras. Over het gebruik van de infrastructuur kunnen we geen beeld schetsen, omdat de gegevens niet systematisch worden geregistreerd.

De openingsuren van het recreatiepark lopen van negen uur 's ochtends tot zonsondergang. Tijdens de herfst- en winterperiode is de toegang tot het domein gratis, tijdens de lente en de zomerperiode niet. We bekijken dus enkel de evolutie van het aantal betalende bezoekers met dagticket tussen 1 april en 30 september. Bovendien moeten bij deze betalende bezoekers eigenlijk ook nog de abonnees (individuele en gezinnen, respectievelijk ca. 1.000 en 3.250 abonnementen) geteld worden. De cijfers vertegenwoordigen dus slechts een fractie van het werkelijke aantal bezoekers.

Het cijfermateriaal leert ons dat er tussen 1991 en 2002 jaarlijks gemiddeld 192.060 betalende bezoekers het recreatiepark gebruikten. Een duidelijke evolutie van dit bezoekersaantal kunnen we niet vaststellen. Het record aantal bezoekers werd bereikt in 1994 met 238.505 bezoekers en een diepterecord zien we in 1993 met 161.891 bezoekers.

- ▶ Het recreatiepark De Ster trekt jaarlijks gemiddeld 192.060 betalende bezoekers tijdens de periode van 1 april tot eind september.

3 31 Evolutie van het bereik van voorzieningen gericht op de jeugd in Sint-Niklaas, 1995–2000

Bron: Jeugddienst Sint-Niklaas

	Jeugdbewegingen		Jeugdhuizen		Speelplein- werkingen		Gespecialiseerde jeugdverenigingen		Totaal	
	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik
1995	32	3.245	5	7.164	3	928	11	775	51	12.112
1996	32	3.135	5	3.253	4	1.251	17	1.032	58	8.671
2000	32	2.996	5	2.123	10	1.441	10	744	57	7.306

3 32 Evolutie van het aantal museumbezoekers in Sint-Niklaas, 1990–2002

Bron: Departement Cultuur Sint-Niklaas

Bezoekers	
1990	35.101
1991	31.960
1992	25.119
1993	24.462
1994	38.767
1995	18.983
1996	11.979
1997	18.862
1998	17.691
1999	15.215
2000	16.374
2001	27.372
2002	21.756

3 33 Aantal activiteiten en bezoekers van het cultureel centrum in Sint-Niklaas, 2002

Bron: VZW ACCSI

	Activiteiten	Bezoekers
Podium (stadsschouwburg, museumtheater)	407	70.220
Klassieke muziek (verschillende locaties)	31	2.870
Tentoonstellingen (Zwijgershoek)	13	12.516
Vorming (Zwijgershoek / Rode Kruisstraat)	352	4.724
Educatieve werking	254	5.653
Gemeenschapsvorming (cipierage, Reynaert- en conferentiezaal, Kasteel Walburg, Zaal De Klavers, Edelweisscomplex)	816	29.601
Totaal	1.873	125.584

Jongeren

De aantrekkingskracht die op jongeren wordt uitgeoefend door allerhande jeugdverenigingen en jeugdwerkingen, gaan we na aan de hand van een viertal gegevensreeksen. We bekijken het aantal jeugdbewegingen, jeugdhuisen, speelpleinwerkingen en gespecialiseerde jeugdverenigingen en het bereik ervan voor de jaren 1995, 1996 en 2000.

In 2000 waren er in Sint-Niklaas evenveel **jeugdbewegingen** als in 1995, nl. 32. Een even groot aantal jeugdbewegingen impliceert niet dat ook het bereik van deze jeugdbewegingen gelijk blijft, integendeel, er is een afname. Toch bereikten de jeugdbewegingen uit Sint-Niklaas in 2000 nog bijna drieduizend jongeren.

Het bereik van de vijf **jeugdhuisen** uit Sint-Niklaas daalde echter fors, op vijf jaar tijd viel het aantal bereikte jongeren terug van 7.164 naar 2.123. De grootste terugval vond echter plaats tussen 1995 en 1996. Over de ganse periode spreken we van een afname van meer dan 70%.

Het aantal **speelpleinwerkingen** in Sint-Niklaas is toegenomen van 1995 tot 2000. In 1995 waren er vier speelpleinwerkingen in Sint-Niklaas, in 2000 waren dat er al tien. Hierdoor steeg ook het bereik van deze speelpleinwerkingen met meer dan 50%.

Het aantal **gespecialiseerde jeugdverenigingen** en het bereik ervan hebben een onregelmatiger verloop. Tussen 1995 en 1996 kwamen er zes verenigingen bij, maar tegen 2000 waren er weer zeven minder. Deze evolutie vertaalt zich ook in het bereik van deze verenigingen.

Ten slotte bekijken we ook het totaal van deze gegevensreeksen. Hieruit leren we dat het aantal verenigingen in 2000 wel hoger ligt dan in 1995, maar dat het bereik veel kleiner is. Het kleinere bereik is echter vooral te wijten aan het feit dat de jeugdhuisen een veel kleiner bereik hebben.

- ▶ Het aantal jeugdverenigingen in Sint-Niklaas is toegenomen, maar het bereik is gedaald, vooral door het kleinere bereik van de jeugdhuisen.

Museumbezoekers

In Sint-Niklaas vinden we verschillende musea terug: het Mercatormuseum, de salons voor Schone Kunsten en het museumcomplex Zwijgershoek (met Barbierama, van muziekdoois tot grammofoon, de Boudelozaal en het internationaal Ex-librismuseum). We bekijken in de tabel het totale aantal bezoekers van deze verschillende musea. Gemiddeld brengen jaarlijks 23.357 mensen een bezoekje aan een van de Sint-Niklase musea. Dit relatief hoge gemiddelde is vooral toe te schrijven aan het hoge aantal bezoekers van 1990 tot 1994. Vooral in de jaren 1990 en 1994 waren de Sint-Niklase musea zeer populair. Tussen 1995 en 2000 lokten de musea in Sint-Niklaas veel minder bezoekers. In 2001, en in mindere mate in 2002, werden er weer meer bezoekers geteld.

- ▶ De verschillende Sint-Niklase musea trekken jaarlijks gemiddeld 23.357 bezoekers.

Cultuurcentrum Sint-Niklaas

In 2002 trok het cultuurcentrum van Sint-Niklaas 125.584 bezoekers. De podiumkunsten waren de grootste publiekstrekkers: 407 activiteiten trokken 70.220 bezoekers. De gemeenschapsvorming sprak met 816 activiteiten bijna 30.000 bezoekers aan. De educatieve werking en vorming konden rekenen op respectievelijk 5.653 en 4.724 belangstellenden. De opvoeringen van klassieke muziek ten slotte boeiden met in totaal 31 evenementen bijna 3.000 luisteraars.

- ▶ Het cultuurcentrum van Sint-Niklaas trok in 2002 meer dan 125.000 bezoekers.

3 34 Evolutie van het aantal uitleningen van de bibliotheek, 1998–2000

Bron: APS

		Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
Totaal aantal uitleningen	1998	747.575	554.208	15.068.201	51.336.379
	1999	767.307	527.380	15.127.174	51.808.653
	2000	819.873	531.945	15.380.236	52.166.885
Audiovisueel materiaal	1998	158.231	118.793	2.118.871	5.379.975
	1999	177.257	130.026	2.403.142	6.113.902
	2000	195.677	152.151	2.747.688	6.608.915
Boeken	1998	589.344	435.415	11.614.362	45.956.404
	1999	590.050	397.354	11.423.981	45.694.751
	2000	624.196	379.794	12.632.548	45.557.970

3 35 Evolutie van het aantal gebruikers van de bibliotheek, 1991–2001

Bron: Bibliotheken Sint-Niklaas

	Aantal leners
1990	35.101
1991	31.960
1992	21.509
1993	21.980
1994	22.037
1995	26.515
1996	28.511
1997	28.235
1998	29.195
1999	29.660
2000	29.484
2001	29.373

Bibliotheek

Uitleningen en leners

Eerst bekijken we het **totale aantal uitleningen** in de verschillende regio's.

Tussen 1998 en 2000 werden er gemiddeld 51.770.639 stukken geleend uit de Vlaamse bibliotheken. Ongeveer een derde van deze werken werd uitgeleend door bibliotheken uit de centrumsteden. In Vlaanderen nam het aantal uitgeleende werken tussen 1998 en 2000 licht toe (+1,6%). In de centrumsteden is er een vergelijkbare toename (+2,1%).

In vergelijking met Aalst worden er in Sint-Niklaas meer werken uitgeleend. Tussen 1998 en 2000 telden we jaarlijks gemiddeld 778.252 uitleningen. In Aalst berekenen we een gemiddelde van 537.844. In Sint-Niklaas nam het aantal uitleningen toe met 9,7%. In Aalst daarentegen zien we het aantal uitleningen nog licht afnemen (-4,0%).

Wanneer we kijken naar het aantal uitleningen van **audiovisueel materiaal** merken we dat dit type in de lift zit. In Sint-Niklaas vertegenwoordigen de audiovisuele werken gemiddeld 22,8% van alle uitleningen. In Aalst berekenen we een aandeel van 24,9%. Het aandeel van de uitleningen van het audiovisuele materiaal is het laagst in Vlaanderen (11,7%). In de centrumsteden bedraagt het aandeel 16,0%.

In Vlaanderen worden er gemiddeld 6.034.264 audiovisuele werken uitgeleend per jaar. In de centrumsteden zijn dat er ongeveer 2.423.234. Bovendien is de toename in de centrumsteden groter dan in Vlaanderen: +29,7% tegenover +22,8%. In Sint-Niklaas worden er jaarlijks gemiddeld 177.055 audiovisuele werken uitgeleend, in Aalst zijn dat er 133.657. In Aalst neemt dit soort uitleningen sneller toe dan in Sint-Niklaas (+28,1% tegenover 23,7%).

In Vlaanderen worden er jaarlijks gemiddeld 45.736.375 **boeken** door de bibliotheken uitgeleend. Het aantal is doorheen de jaren licht teruggelopen (-0,9%). In de centrumsteden neemt het aantal uitleningen van boeken het sterkst toe van alle regio's (+8,8%). Jaarlijks worden er in de centrumsteden gemiddeld 11.890.297 boeken uitgeleend.

Ook in Sint-Niklaas neemt het aantal uitleningen van boeken toe (+5,9%). In Aalst is er een lichte afname (-1,2%) en worden er veel minder boeken uitgeleend dan in Sint-Niklaas. Jaarlijks ontleen de Sint-Niklazenaars gemiddeld 601.197 boeken, de Aalstenaars slechts 404.188.

Het aantal **leners** kunnen we over een langere periode analyseren. Uit dit cijfermateriaal blijkt een stijgende trend van 1991 tot 2001. Over de ganse periode berekenen we gemiddeld 26.127 leners in de Sint-Niklase bibliotheek. Het kleinste aantal leners vinden we terug in 1991, namelijk 20.898. Het hoogterecord werd in 1999 bereikt met 29.660 leners.

- ▶ In verhouding met Aalst worden er in Sint-Niklaas meer werken geleend uit de bibliotheek.
- ▶ De Sint-Niklase bibliotheek heeft jaarlijks gemiddeld 26.127 leners.

3 36 Kerncijfers van de infrastructuur van culturele ontmoetingsruimten, in absolute cijfers en per 10.000 inwoners, 2000

Bron: J. Colpaert e.a.

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Sint-Niklaas in % van de centrumsteden
<i>Absolute aantallen</i>				
Dans	1	1	66	1,5%
Theater	4	3	240	1,7%
Klassieke muziek	5	2	130	3,8%
Opera, operette, musical, muziektheater	1	2	50	2,0%
Populaire muziek	6	4	201	3,0%
Expo	4	8	226	1,8%
Film	2	7	187	1,1%
<i>Per 10.000 inwoners</i>				
Dans	0,1	0,1	0,5	
Theater	0,6	0,4	1,6	
Klassieke muziek	0,7	0,3	0,9	
Opera, operette, musical, muziektheater	0,1	0,3	0,3	
Populaire muziek	0,9	0,5	1,4	
Expo	0,6	1,0	1,5	
Film	0,3	0,9	1,3	

3 37 Frequentie van de voorstellingen en aantal titels in de culturele ontmoetingsruimten in absolute cijfers en per 10.000 inwoners, 2000

Bron: J. Colpaert e.a.

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Sint-Niklaas in % van de centrumsteden
<i>Absolute aantallen</i>				
Dans - frequentie	4	10	608	0,7%
Theater - frequentie	77	98	6.574	1,2%
Theater - titels	53	68	1.733	3,1%
Klassieke muziek - frequentie	22	12	1.198	1,8%
Opera, operette, musical, muziektheater - frequentie	9	10	709	1,3%
Populaire muziek - frequentie	75	32	2.586	2,9%
Expo - aantal	14	41	1.201	1,2%
Expo - aantal dagen	300	782	27.863	1,1%
Film - frequentie	193	6.243	189.032	0,1%
Film - titels	15	118	3.261	0,5%
<i>Per 10.000 inwoners</i>				
Dans - frequentie	0,6	1,3	4,2	
Theater - frequentie	11,3	12,8	45,0	
Theater - titels	7,8	8,9	5,0	
Klassieke muziek - frequentie	3,2	1,6	8,2	
Opera, operette, musical, muziektheater - frequentie	1,3	1,3	4,9	
Populaire muziek - frequentie	11,0	4,2	17,7	
Expo - aantal	2,1	5,4	8,2	
Expo - aantal dagen	43,9	102,5	190,7	
Film - frequentie	28,3	818,1	1.294,1	
Film - titels	2,2	15,5	22,3	

Culturele ontmoetingsruimten

11 J. Colpaert, R. Laermans, K. Lauwerysen en H. Waeye, uitgevoerd in het kader van PBO99A/11/49 met ondersteuning van de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming.

Dankzij de databank van De Tijd, die bruikbaar werd gemaakt voor analyse door J. Colpaert e.a.¹¹, beschikken we over cijfers van het jaar 2000 rond de **geregistreeerde culturele infrastructuur**. Tevens kunnen we uit deze databank besluiten formuleren rond de activiteiten die georganiseerd worden in de steden. Onder infrastructuur verstaan we alle overdekte plaatsen waar minstens tweemaal een culturele activiteit plaatsvond. Deze culturele infrastructuur relateren we vervolgens aan het aantal inwoners (per 10.000). De methodiek is echter vooral uitgewerkt in functie van de grootsteden Antwerpen en Gent en bevat enkel de geregistreeerde culturele ontmoetingsruimten. Voor Sint-Niklaas en Aalst is deze methodiek alvast minder representatief. Bovendien kunnen met deze gegevensreeks niet het ruime aanbod van de private ruimten illustreren dat er in Sint-Niklaas is. Hierover zijn bovendien geen gecentraliseerde databanken beschikbaar.

Allereerst bekijken we het **aantal geregistreeerde culturele ontmoetingsruimten**. Uit deze studie leren we dat het accent van de toepassingen van de culturele ontmoetingsruimten in Sint-Niklaas en Aalst licht verschilt. In Sint-Niklaas tellen we 23 culturele ontmoetingsruimten en in Aalst 27. Sint-Niklaas en Aalst tellen evenveel ontmoetingsruimten voor dansvoorstellingen. Aalst heeft vooral meer expo- en filmruimten. Toch zal alvast het verschil in aantal filmruimten verdwijnen want in december 2003 opende een nieuw cinemacomplex in Sint-Niklaas zijn deuren. Sint-Niklaas telt meer ontmoetingsruimten voor klassieke en populaire muziek dan Aalst. Sint-Niklaas scoort binnen het geheel van de centrumsteden zelfs relatief goed wat betreft deze laatste twee categorieën. Voor andere types ontmoetingsruimten is er slechts een klein verschil tussen Aalst en Sint-Niklaas.

Het **aantal culturele ontmoetingsruimten per 10.000 inwoners** geeft echter een genuanceerder beeld. Beiden steden scoren steeds lager dan de centrumsteden. In vergelijking met de centrumsteden hebben Sint-Niklaas en Aalst per 10.000 inwoners relatief weinig culturele ontmoetingsruimten. Sint-Niklaas scoort ook hier beter dan Aalst wat betreft het aantal ruimten voor klassieke en populaire muziek. Aalst scoort dan weer hoger voor het aantal expo- en filmruimten per 10.000 inwoners.

Het **aantal voorstellingen en het aantal titels** bevestigt grotendeels het beeld dat het aantal culturele ontmoetingsruimten ons oplevert. Sint-Niklaas scoort beter voor het aantal voorstellingen met klassieke en populaire muziek dan Aalst. Aalst scoort beter voor het aantal exposities, het aantal dagen dat een expositie loopt, het aantal filmtitels en de frequentie van de titels. Aalst telt bijna drie keer zoveel exposities als Sint-Niklaas. In Sint-Niklaas bedraagt de berekende frequentie van de films 193 voorstellingen, terwijl dat er in Aalst 6.243 zijn. Bovendien worden er in Sint-Niklaas in 2000 slechts 15 verschillende films vertoond, tegenover 118 in Aalst. Het nieuwe cinemacomplex zal acht projectiezalens tellen, waardoor het onevenwicht tussen de twee steden op korte termijn zal weggewerkt worden. In vergelijking met de centrumsteden scoort Sint-Niklaas relatief goed voor het aantal verschillende theatervoorstellingen, toch scoort Aalst hier nog hoger, ondanks het feit dat het één theaterzaal minder telt.

Wanneer we het aantal inwoners in rekening brengen, scoren beiden steden steeds slechter dan de centrumsteden. Sint-Niklaas scoort beter dan Aalst voor **het aantal voorstellingen en titels per hoofd van de bevolking** voor klassieke en populaire muziek. Aalst scoort dan weer opmerkelijk beter dan Sint-Niklaas voor het aantal exposities en filmprojecties per 10.000 inwoners.

- ▶ Sint-Niklaas en Aalst hebben in vergelijking met de centrumsteden weinig culturele ontmoetingsruimten per 10.000 inwoners.
- ▶ Sint-Niklaas scoort beter dan Aalst voor het aantal culturele ontmoetingsruimten voor populaire en klassieke muziek, zowel in absolute aantallen als per 10.000 inwoners. Aalst doet het dan weer beter wat betreft het aantal expo- en filmruimten. Deze vaststellingen worden weerspiegeld in het aantal voorstellingen en het aantal titels in deze culturele ontmoetingsruimten. Het nieuwe cinemacomplex in Sint-Niklaas zal het onevenwicht op het gebied van film grotendeels wegwerken.

4 Een veilige en gezonde stad?

In dit deel gaan we na in welke mate Sint-Niklaas een veilige en gezonde stad is. We analyseren dit aan de hand van een viertal topics. Allereerst zal de verkeersveiligheid in een stad grotendeels bepalen of de stad al dan niet veilig (en gezond) is. Het tweede veiligheidsaspect behelst de aanwezigte, of beter de geregistreeerde criminaliteit in de stad. Daarnaast willen we ook niet voorbijgaan aan het onveiligheidsgevoel in de stad. Of het onveiligheidsgevoel strookt met de aanwezigte misdaad in de stad, laten we aan de lezer over. We bekijken ook kort de werkzaamheden van de Sint-Niklase brandweer. In een laatste onderdeel bekijken we in hoeverre de mortaliteit in Sint-Niklaas verschilt van die in Vlaanderen.

De cijfers over de verkeersveiligheid of -onveiligheid in Sint-Niklaas leveren enkele opvallende resultaten op. Zo blijkt dat, in tegenstelling tot in de centrumsteden en Vlaanderen, het aantal verkeersongevallen in Sint-Niklaas – maar ook in Aalst – niet lijkt te dalen. Voor de stad Sint-Niklaas zal de aanwezigte van de E17 daar alvast een belangrijke rol in spelen. 2001 was bovendien voor beide steden een bijzonder verkeersveilig jaar. Het aantal doden en zwaargewonden ligt in Sint-Niklaas bijna steeds hoger dan in Aalst. In Sint-Niklaas en Aalst zijn er ongeveer evenveel lichtgewonde verkeersslachtoffers, maar het aantal zwaargewonde verkeersslachtoffers en verkeersdoden ligt wel weer hoger in Sint-Niklaas.

In tegenstelling tot in Vlaanderen en de centrumsteden neemt het aantal slachtoffers onder de bromfietzers in Sint-Niklaas, en in mindere mate in Aalst, toe. Bovendien gebeurt gemiddeld 7,6% van het totale aantal ongevallen met zachte weggebruikers in de centrumsteden, in Sint-Niklaas. In 2000 lokaliseerden we 14,3% van de zwaargewonde zachte weggebruikers uit de centrumsteden in Sint-Niklaas. Voor de zachte weggebruikers is Sint-Niklaas dus een bijzonder onveilige stad. De hoge school enrolment rates van Sint-Niklaas vormen hier evenwel een belangrijke oorzaak.

De brandinterventies vertegenwoordigen een tiende van alle interventies van de brandweer. Daarnaast voert de brandweer in Sint-Niklaas jaarlijks zo'n 155 controles voor brandveiligheid uit en worden er gemiddeld 38 demonstraties en rondleidingen gegeven.

Uit de rubriek geregistreeerde criminaliteit leren we dat er jaarlijks meer criminele feiten worden gepleegd in Sint-Niklaas dan in Aalst. Daarnaast is de criminaliteitsgraad in Sint-Niklaas ook steeds hoger dan in de centrumsteden, Aalst en Vlaanderen. De diefstallen en afpersingen vormen in Sint-Niklaas net als elders de belangrijkste groep criminele feiten. Ook de criminaliteitsgraad van bedrogmisdrijven tegen eigendom is er hoger dan in de andere regio's.

Uit de resultaten van de federale veiligheidsmonitor blijkt dat zowel in Vlaanderen als in Sint-Niklaas en Aalst de groep mensen die zich zelden onveilig voelen in 2002 het grootst is. De respondenten uit Sint-Niklaas vertonen echter vaker mijdingsgedrag dan die uit Vlaanderen en Aalst.

Ten slotte bekijken we nog de gezondheid van de Sint-Niklase populatie. De Sint-Niklase mannen lopen meer kans om slachtoffer te worden van maagdarmkanker, alle kwaadaardige kankers en ziekten aan maag, darm, lever en pancreas dan gemiddeld in Vlaanderen. Bij de Sint-Niklase vrouwen liggen de kansen op kwaadaardige kankers en ziekten aan maag, darm, lever en pancreas dan weer hoger dan gemiddeld.

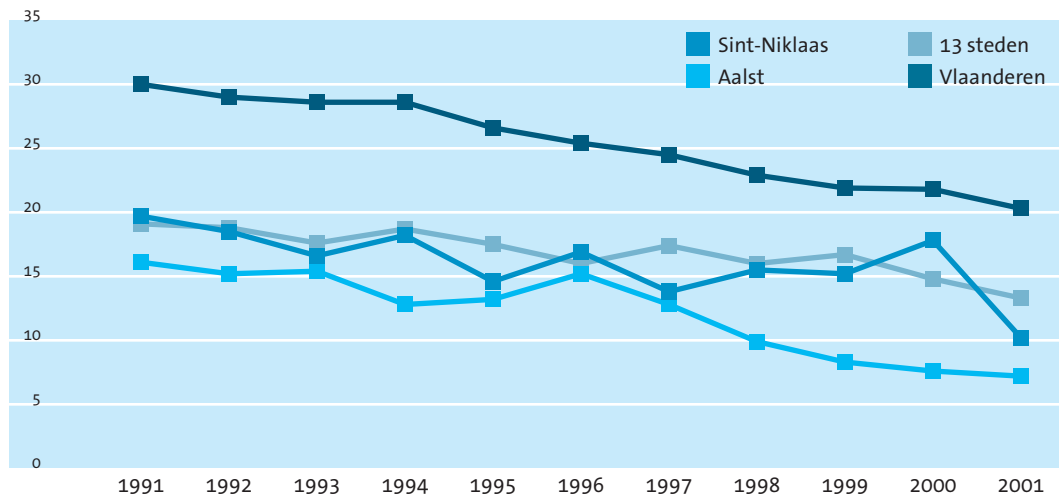
4 1 Evolutie van het aantal verkeersongevallen, 1991-2001

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1991	634	596	11.213	36.908
1991	634	596	11.213	36.908
1992	660	578	10.214	35.968
1993	608	565	9.695	35.129
1994	654	554	9.487	34.179
1995	562	578	9.110	32.487
1996	604	540	8.857	31.505
1997	579	626	9.127	33.050
1998	608	598	9.160	33.581
1999	633	600	9.138	34.353
2000	674	636	8.282	33.023
2001	605	527	8.801	32.073

4 2 Evolutie van het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen, 1991-2001

Bron: NIS

Verkeersveiligheid

Aantal verkeersongevallen¹²

¹² Bij de bespreking van de ongevallen hebben we het over ongevallen die zich op autosnelwegen, gewestwegen, provinciewegen en andere wegen voordoen.

Tijdens de periode 1991–2001 gebeurden er in Vlaanderen per jaar gemiddeld 33.841 ongevallen. In de centrumsteden vinden we jaarlijks gemiddeld 9.371 verkeersongevallen terug. Dit houdt in dat de centrumsteden verantwoordelijk zijn voor 27,7% van de verkeersongevallen in Vlaanderen. In Vlaanderen merken we tussen 1991 en 2001 een daling van het aantal verkeersongevallen met 13,1%. De afname in de centrumsteden is groter, nl –21,5%. In absolute aantallen betekent dit dat er in de centrumsteden 2.412 verkeersongevallen minder gebeurden in 2001 dan in 1991 en in Vlaanderen 4.835 minder. Opvallend is echter wel dat het aantal ongevallen tussen 2000 en 2001 weer fors toegenomen is in de centrumsteden.

In Sint-Niklaas gebeuren er jaarlijks gemiddeld 620 verkeersongevallen, in Aalst 582. Hiermee vertegenwoordigt Sint-Niklaas 6,6% van alle verkeersongevallen in de centrumsteden en Aalst 6,2%.

Opmerkelijker is dat het aantal verkeersongevallen tot 2000 zowel procentueel als in absolute cijfers steeg in beide steden. Sint-Niklaas en Aalst kenden een toename met respectievelijk 6,3% en 6,7%. 2001 was evenwel weer een bijzonder verkeersveilig jaar voor beide steden. Als we de ganse periode analyseren, merken we hierdoor een afname op van het aantal ongevallen in Sint-Niklaas en Aalst, respectievelijk –4,6% en –11,6%. In absolute aantallen betekent dit dat er in Sint-Niklaas en Aalst respectievelijk 29 en 69 verkeersongevallen minder zijn in 2001 dan in 1991. Voor beide steden is het aantal verkeersongevallen tijdens de beschouwde periode het hoogst in het jaar 2000, terwijl dit in Vlaanderen en de centrumsteden net het meest verkeersveilige jaar lijkt.

- Over de periode 1991–2001 nam het aantal verkeersongevallen in Sint-Niklaas en Aalst niet in dezelfde mate af als in Vlaanderen en de centrumsteden.

Ernst van de ongevallen

De ernst van de verkeersongevallen bekijken we vanuit vijf perspectieven: het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen, het aantal lichtgewonden, het aantal zwaargewonden, het aantal verkeersdoden (binnen 30 dagen) en de ernstigheidsgraad van de ongevallen.

Doden en zwaargewonden per 100 ongevallen

Zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden neemt het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen af. In Vlaanderen gebeurt dat iets sterker dan in de centrumsteden. Bovendien verloopt de afname in Vlaanderen nagenoeg continu. Het aantal doden en zwaargewonden ligt er echter gemiddeld 9,4%-punt hoger.

In Sint-Niklaas verloopt de curve van het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen veel onregelmatiger dan elders. Ze vertoont verschillende ups en downs. In Aalst ligt het aantal doden en zwaargewonden steeds lager dan in Sint-Niklaas. Bovendien heeft de curve in Aalst duidelijk een dalend verloop. Over de ganse periode berekenen we een gemiddelde van 16,1 doden en zwaargewonden op 100 ongevallen in Sint-Niklaas en van 12,1 in Aalst. De opmerkelijkste vaststelling die we noteren bij de analyse van de bijhorende tabel is dat het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen tussen 2000 en 2001 zeer sterk daalde.

4 3 Evolutie van het aantal lichtgewonden, 1991-2001

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1991	706	700	12.707	40.350
1992	728	670	11.685	39.948
1993	674	668	11.061	38.927
1994	742	639	10.895	37.939
1995	632	695	10.559	36.626
1996	689	609	10.337	35.691
1997	654	748	10.840	38.367
1998	697	727	10.939	39.446
1999	752	704	10.936	40.295
2000	726	763	10.064	39.086
2001	687	624	10.065	38.070

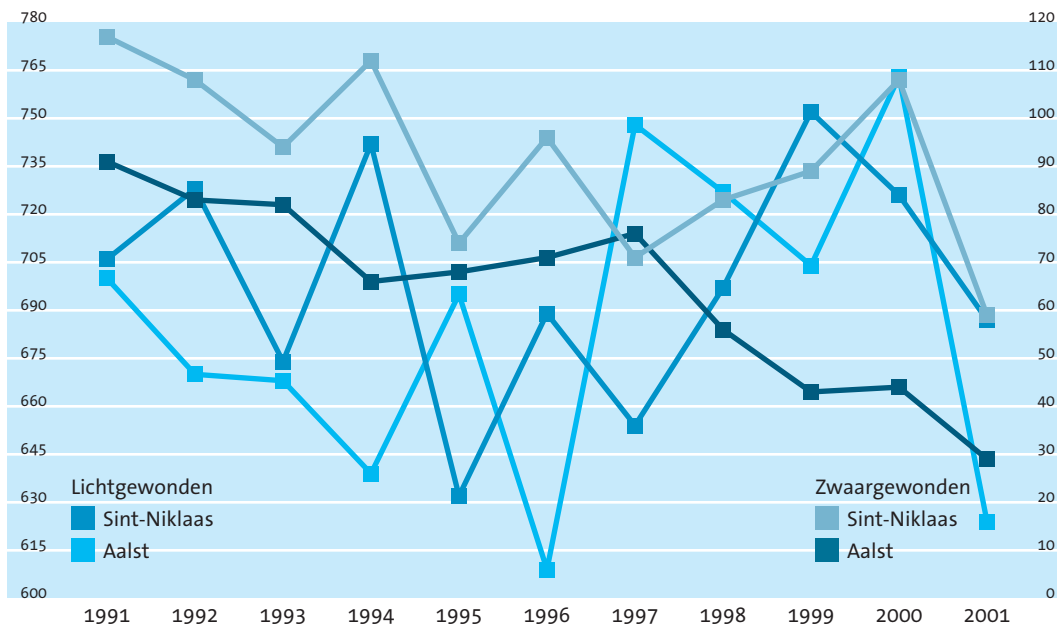
4 4 Evolutie van het aantal zwaargewonden, 1991-2001

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1991	117	91	1.931	9.973
1992	108	83	1.733	9.456
1993	94	82	1.567	9.061
1994	112	66	1.604	8.819
1995	74	68	1.472	7.873
1996	96	71	1.273	7.204
1997	71	76	1.453	7.358
1998	83	56	1.306	6.838
1999	89	43	1.250	6.714
2000	108	44	1.099	6.334
2001	59	29	1.029	5.725

4 5 Evolutie van het aantal licht- en zwaargewonden in Sint-Niklaas en Aalst, 1991-2001

Bron: NIS

Lichtgewonden

Het aantal lichtgewonden vertoonde in Vlaanderen tijdens het eerste gedeelte van de jaren 90 een dalende trend. Vanaf 1997 is die trend gekeerd en in 1999 steeg het aantal lichtgewonden weer tot het niveau van 1991. Vanaf 2000 was er weer een daling. In de centrumsteden stellen we een zelfde evolutie vast als in Vlaanderen, alleen zet de stijgende trend zich niet zo sterk door en is de dalende trend wel zichtbaarder. In de centrumsteden daalde het aantal lichtgewonden met 20,8% tijdens de periode 1991–2001 en in Vlaanderen slechts met 5,7%. In absolute cijfers zijn er in de centrumsteden 2.642 lichtgewonden minder in 2001 dan in 1991 en in Vlaanderen 2.280.

In de centrumsteden en Vlaanderen vielen er jaarlijks respectievelijk gemiddeld 10.917 en 38.613 lichtgewonden bij verkeersongevallen. Gemiddeld is 28,3% van de lichtgewonde verkeersslachtoffers in Vlaanderen terug te vinden in de centrumsteden.

In Sint-Niklaas en Aalst daalde het aantal lichtgewonden niet als we 2000 vergelijken met 1991. Over de ganse periode (tot 2001) zien we in Sint-Niklaas een afname van 2,7%; in Aalst een van 10,9%. In absolute aantallen zijn er in 2001 in Sint-Niklaas 19 lichtgewonden minder gevallen dan in 1991 en in Aalst 76. In beide steden heeft de curve van het aantal lichtgewonden een bijzonder grillig verloop, hoge en relatief lage aantallen wisselen elkaar af. Vooral in 1999 waren er veel lichtgewonde verkeersslachtoffers in Sint-Niklaas, terwijl 1995 dan weer veel verkeersveiligere leek.

- ▶ Gemiddeld vallen er in Sint-Niklaas en in Aalst jaarlijks respectievelijk 698 en 686 lichtgewonden.

Zwaargewonden

Het aantal zwaargewonden bij verkeersongevallen nam in Vlaanderen en de centrumsteden nagevoeg continu af. Voor beide gebieden werd een laagtepunt bereikt in 2001. Tussen 1991 en 2001 daalde het aantal zwaargewonden in de centrumsteden en Vlaanderen respectievelijk met 46,7% (-902 zwaargewonden) en 42,6% (-4.248 zwaargewonden).

Jaarlijks vallen er gemiddeld 7.759 zwaargewonden in Vlaanderen. In de centrumsteden berekenen we een gemiddelde van 1.428 zwaargewonden. De centrumsteden zijn dus verantwoordelijk voor 18,4% van de zwaargewonden bij verkeersongevallen in Vlaanderen.

Het aantal zwaargewonden in Sint-Niklaas is t.o.v. 1991 ook zeer sterk gedaald, nl. met 58, of -49,6%. Over de ganse periode was 2001 echter het meest verkeersveilige jaar voor Sint-Niklaas. In Aalst zet de daling zich nog veel sterker door (-68,1% of 62 zwaargewonden minder). Het aantal zwaargewonden ligt er ook steeds lager (met uitzondering van 1997). Het jaarlijkse gemiddelde aantal zwaargewonden bevestigt dit verschil: het bedraagt 64 in Aalst en 91 in Sint-Niklaas.

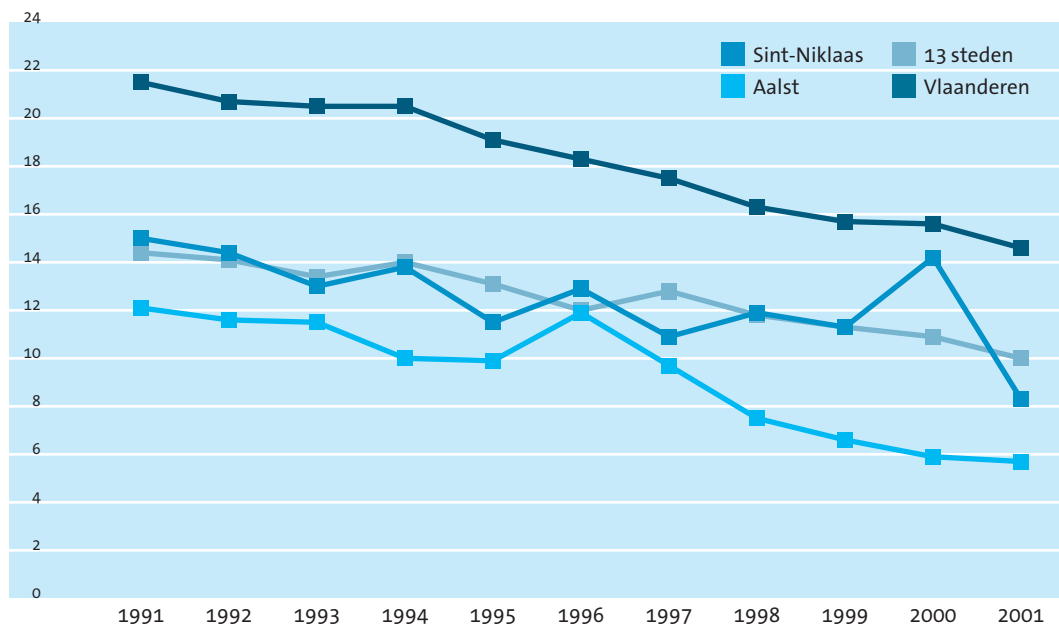
4 6 Evolutie van het aantal verkeersdoden, 1991-2001

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1991	8	5	213	1.097
1992	14	5	187	990
1993	7	5	140	987
1994	7	5	170	966
1995	8	8	122	771
1996	6	11	140	787
1997	9	4	132	751
1998	11	3	161	855
1999	7	7	137	806
2000	12	4	130	871
2001	3	9	145	791

4 7 Evolutie van de ernstigheidsgraad van de ongevallen, 1991-2001

Bron: NIS

Verkeersdoden

Het aantal verkeersdoden daalde in Vlaanderen en de dertien centrumsteden tijdens het laatste decennium van de vorige eeuw. In Vlaanderen waren er in 2001 maar liefst 306 verkeersdoden minder dan in 1991, in de centrumsteden 68. Gemiddeld vielen er jaarlijks in de centrumsteden 153 verkeersdoden. In Vlaanderen waren dat er 880.

Door het relatief kleine aantal verkeersdoden in Aalst en Sint-Niklaas is het niet eenvoudig om van af- of toenames te spreken. Natuurlijk is elke verkeersdode er een teveel, maar in beide steden kent het aantal verkeersdoden een onregelmatig verloop. In Aalst vielen er jaarlijks gemiddeld zes verkeersdoden binnen de dertig dagen na een verkeersongeval. In Sint-Niklaas waren dat er ongeveer twee meer. In 1996 was er in Aalst een maximum van 11 verkeersdoden. In Sint-Niklaas werden hoge cijfers opgetekend in 1992 (14), in 2000 (12) en in 1998 (11 verkeersdoden). In Aalst vielen er tussen 1991 en 2001 66 verkeersdoden, in Sint-Niklaas waren dat er maar liefst 92. In 2001 telden we in Sint-Niklaas slechts drie verkeersdoden.

Ernstigheidsgraad

De ernstigheidsgraad van de ongevallen in Vlaanderen ligt opvallend hoog in vergelijking met Sint-Niklaas, Aalst en de centrumsteden. In 1991 bedroeg de ernstigheidsgraad in Vlaanderen 21,9%. Sinds 1991 daalde de graad weliswaar continu, maar desondanks lag hij in 2001 met een waarde van 14,6% nog een flink stuk boven die van de andere regio's.

Tijdens de geanalyseerde periode merken we in Vlaanderen een gemiddelde ernstigheidsgraad op van 18,2%. In de centrumsteden ligt de ernstigheidsgraad gemiddeld veel lager (op 12,5%). In 2001 was de ernstigheidsgraad in de centrumsteden met 4,4%-punten gedaald t.o.v. 1991, maar de daling verliep niet continu, in tegenstelling tot in Vlaanderen.

De gemiddelde ernstigheidsgraad bedraagt in Sint-Niklaas 12,5%, een cijfer dat gelijk is aan dat van de centrumsteden. Van 1991 tot 1999 is de trendlijn van de ernstigheidsgraad in Sint-Niklaas vrij gelijklopend met die van de centrumsteden. In 2000 neemt de lijn van de stad Sint-Niklaas echter plots een hoge vlucht en springt ze een stuk boven die van de centrumsteden uit. In 2001 zakte de ernstigheidsgraad echter weer tot ver onder het niveau van 1999. De ernstigheidsgraad van Aalst lag steeds veel lager dan die van Sint-Niklaas. Bovendien daalde de graad er sinds 1996 vrij spectaculair van 11,9% naar 5,7%.

- ▶ Het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen ligt in Sint-Niklaas steeds hoger dan in Aalst, maar toch bijna altijd lager dan in de centrumsteden en Vlaanderen.
- ▶ In Sint-Niklaas en in Aalst vallen jaarlijks gemiddeld respectievelijk 698 en 686 lichtgewonden.
- ▶ Gemiddeld zijn er in Sint-Niklaas meer zwaargewonde verkeersslachtoffers dan in Aalst. In 2001 telden Sint-Niklaas en Aalst echter opvallend weinig zwaargewonde verkeersslachtoffers.
- ▶ In Sint-Niklaas vallen er jaarlijks gemiddeld meer verkeersdoden dan in Aalst.
- ▶ De ernstigheidsgraad van de ongevallen in Sint-Niklaas is veel hoger dan in Aalst, een logisch gevolg van het grotere aantal zwaargewonde verkeersslachtoffers en verkeersdoden.

4 8 Evolutie van het aantal slachtoffers onder de zachte weggebruikers, opgesplitst in lichtgewonden, zwaargewonden en doden, 1991–2001

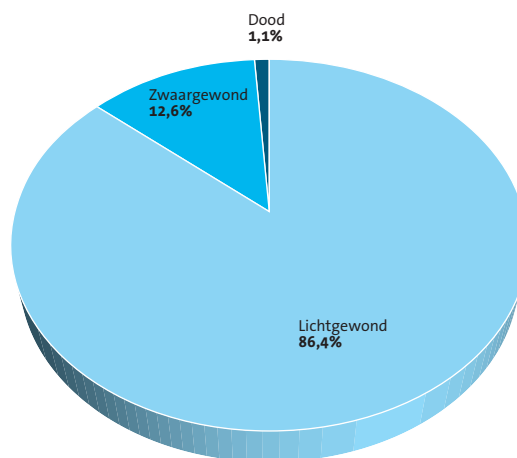
Bron: NIS

	Sint-Niklaas				Aalst			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	359	298	58	3	343	293	46	4
1992	380	322	54	4	343	292	48	3
1993	362	310	49	3	303	257	43	3
1994	371	319	49	3	310	274	35	1
1995	378	323	52	3	336	300	31	5
1996	390	336	51	3	285	240	42	3
1997	384	347	33	4	365	321	42	2
1998	418	366	43	9	366	341	24	1
1999	436	381	50	5	351	326	24	1
2000	419	349	63	7	356	329	23	4
2001	378	341	36	1	333	308	22	3
Evolutie in %	+5,3%	+14,4%	-37,9%	-66,7%	-2,9%	+5,1%	-52,2%	-25,0%

	13 steden				Vlaanderen			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	6.048	4.985	958	105	17.256	12.814	4.021	421
1992	5.375	4.469	827	79	16.238	12.154	3.730	354
1993	5.122	4.307	748	67	15.829	11.922	3.538	369
1994	5.131	4.299	766	66	15.730	11.888	3.481	361
1995	5.105	4.345	707	53	15.413	11.888	3.240	285
1996	4.889	4.196	627	66	14.844	11.622	2.927	295
1997	5.066	4.328	676	62	15.845	12.583	2.991	271
1998	5.073	4.435	581	57	16.093	13.010	2.771	312
1999	5.170	4.523	595	52	16.959	13.847	2.801	311
2000	4.358	3.865	442	51	15.084	12.410	2.380	294
2001	4.760	4.222	479	59	14.774	12.255	2.248	271
Evolutie in %	-21,3%	-15,3%	-50,0%	-43,8%	-14,4%	-4,4%	-44,1%	-35,6%

4 9 Procentuele verdeling van de ernst van de ongevallen met zachte weggebruikers in Sint-Niklaas, totaal 1991–2001

Bron: NIS, OASeS-bewerking

Zachte weggebruikers

Tot de zachte weggebruikers rekenen we de fietsers, de voetgangers, de bestuurders van bromfietsen van type A en B en de bestuurders van motorfietsen van zowel minder als meer dan 400 cc. Eerst volgt een algemene bespreking van al deze subgroepen (het totale aantal zachte weggebruikers), daarna volgt een bespreking van de belangrijkste groepen slachtoffers onder de zachte weggebruikers per vervoermiddel.

Algemene bespreking

In een eerste punt bespreken we de evolutie van het totale aantal slachtoffers onder de zachte weggebruikers in de verschillende regio's. In een volgend punt gaan we na of er verschillen zijn tussen de regio's wat betreft de ernst van de ongevallen.

Totaal aantal slachtoffers onder de zachte weggebruikers

Zowel in de centrumsteden als in Vlaanderen daalde het aantal slachtoffers in de eerste helft van de jaren 90. Deze dalende trend zorgde voor een laag cijfer in 1996. Hierna volgde een geleidelijke toename tot 2000. In 2000 daalde het aantal slachtoffers plots zeer sterk. Deze afname zette zich ook door in 2001. In totaal daalde het aantal slachtoffers onder de zachte weggebruikers in Vlaanderen met 35,6% en in de dertien centrumsteden met 44,1%.

Gemiddeld zijn er jaarlijks 15.824 zachte weggebruikers slachtoffer van een verkeersongeval in Vlaanderen. In de centrumsteden berekenen we jaarlijks gemiddeld 5.100 slachtoffers, of 32,2% van het totaal in Vlaanderen.

In Sint-Niklaas en Aalst zien we een andere evolutie dan in Vlaanderen en de centrumsteden. In Sint-Niklaas was het aantal verkeersslachtoffers in deze kwetsbare groep hoger tegen het einde van de jaren 90 dan in het begin. Gemiddeld vielen er in Sint-Niklaas jaarlijks 388 zachte verkeersslachtoffers. In Aalst waren dat er gemiddeld 335, 7,6% van alle slachtoffers onder de zachte weggebruikers uit de centrumsteden is in Sint-Niklaas terug te vinden. De hoge school enrolment rates zullen hieraan niet vreemd zijn.

Licht- en zwaargewonden en doden onder de zachte weggebruikers

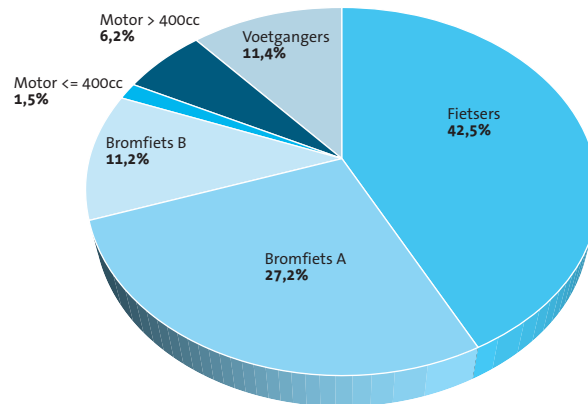
Van het totale aantal slachtoffers over de ganse periode in Vlaanderen is gemiddeld 78,4% licht gewond, 19,6% zwaargewond en 2,0% dood. In de centrumsteden is het aandeel van de lichtgewonden groter (85,5%) en dat van de zwaargewonden (13,2%) en de doden (1,3%) kleiner.

Over de laatste tien jaar daalde het aantal doden met 35,6% in Vlaanderen. Het aantal zwaargewonden daalde met 44,8%, terwijl het aantal lichtgewonden slechts met 4,4% verminderde. In de centrumsteden daalde het aantal doden met 43,8%, het aantal zwaargewonden met 50,0% en het aantal lichtgewonden met 15,3%. De daling is vooral te verklaren vanuit het feit dat, over de periode 1991–2001, het eerste jaar blijkbaar een piekmoment van het aantal ernstig gewonde verkeersslachtoffers was, zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden. Bovendien bleken vooral 2000 in de centrumsteden, maar ook 2001 in Vlaanderen relatief verkeersveilige jaren voor de zachte weggebruikers te zijn.

Voor Sint-Niklaas en Aalst gaat deze laatste opmerking ook voor het jaar 2001 op. De ernst van de kwetsuur verminderde sterk. Zo daalde het aantal doden tot slechts één in 2001 in Sint-Niklaas. Het aantal zwaargewonden daalde met 37,9%, terwijl het aantal lichtgewonde zachte weggebruikers met 14,4% toenam. Dit geldt ook voor Aalst, alleen lijkt het aantal zwaargewonde zachte weggebruikers zich in Aalst wel op een lager niveau te stabiliseren eind jaren 90 – begin het nieuwe millennium.

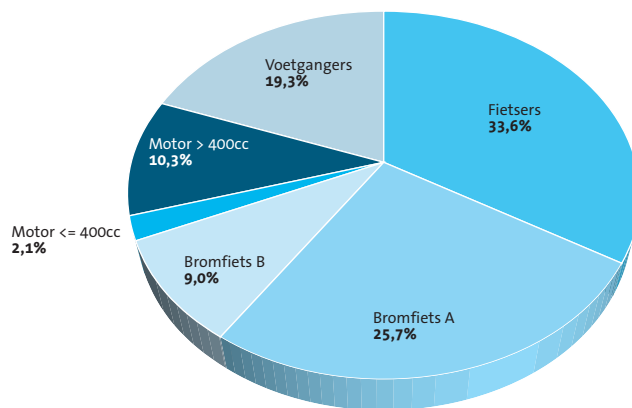
4 10 Procentuele verdeling van de ongevallen met zachte weggebruikers in Sint-Niklaas volgens type weggebruiker, totaal 1991–2001

Bron: NIS. OASeS-bewerking

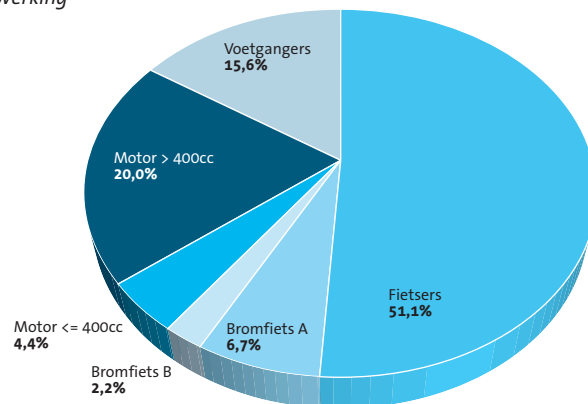
4 11 Procentuele verdeling van de zwaargewonde zachte weggebruikers in Sint-Niklaas volgens type weggebruiker, totaal 1991–2001

Bron: NIS. OASeS-bewerking

4 12 Procentuele verdeling van de dode zachte weggebruikers in Sint-Niklaas volgens type weggebruiker, totaal 1991–2001

Bron: NIS. OASeS-bewerking

Een andere vaststelling illustreert de onveiligheid van de openbare weg voor zachte weggebruikers in Sint-Niklaas. 7,6% van alle ongevallen met zachte weggebruikers in de centrumsteden gebeurt in Sint-Niklaas. In 2000 vonden we 14,3% van de zwaargewonde en 13,7% van de dode zachte weggebruikers in de centrumsteden terug in Sint-Niklaas. In 1998 was dat zelfs 15,8% van de dode zachte weggebruikers.

Jaarlijks vallen er in Sint-Niklaas gemiddeld vier doden onder de zwakke weggebruikers, tegenover bijna drie in Aalst. Daarbij treffen we ook gemiddeld 58 zwaargewonden aan in Sint-Niklaas en 36 in Aalst.

- ▶ Jaarlijks vallen er gemiddeld 388 verkeersslachtoffers onder de zachte weggebruikers in Sint-Niklaas. Tegen het begin van het nieuwe millennium waren er minder zachte verkeersslachtoffers in Sint-Niklaas dan in het begin van de jaren 90.
- ▶ Van alle slachtoffers onder de zachte weggebruikers is de meerderheid slechts lichtgewond. Toch is nog 12,6% zwaargewond en sterft 1,1%, of gemiddeld vier mensen per jaar.
- ▶ Gemiddeld gebeurt 7,6% van alle ongevallen met zachte weggebruikers in de centrumsteden, in Sint-Niklaas.

De meest relevante categorieën onder de loep genomen

Zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden vielen tijdens het volledige decennium het meest verkeersslachtoffers onder de fietsers. Tussen 1991 en 2000 waren dat er in Vlaanderen 63.800, waarvan 18.902 in de centrumsteden. In zowel Vlaanderen als de centrumsteden vallen het minst slachtoffers onder motorfietsers. Bij de motorfietsers met een motor met cilinderinhoud >400cc vallen meer slachtoffers dan bij de berijders van motorfietsen met cilinderinhoud <400cc.

Voor Sint-Niklaas maken we de optelsom van **alle verkeersslachtoffers** van 1991 tot 2001 per typologie. Uit de taartgrafiek blijkt dat de meeste zachte verkeersslachtoffers er toen fietsers waren (42,5%). Daarna kwamen de bromfietzers klasse A¹³, die 27,2% vertegenwoordigden. Kleiner was het aandeel van de bromfietzers B (11,2%) en de voetgangers (11,4%). De motorfietsen >400cc en <400cc vertegenwoordigden de kleinste aandelen, respectievelijk 6,2% en 1,5%.

We bekijken hier ook even kort de verhoudingen binnen de groep van de zwaargewonden en doden. Tussen 1991 en 2001 waren er 533 **zwaargewonde zachte verkeersslachtoffers** in Sint-Niklaas. Van deze groep waren 33,6% fietsers, 25,7% berijders van een bromfiet A en 19,3% voetgangers. De motorrijders >400cc (10,3%), de bromfietzers B (9,0%) en vooral de motorrijders <400cc (2,1%) vertegenwoordigden kleinere aandelen.

Ten slotte bekijken we het aantal **dode zachte verkeersslachtoffers** in Sint-Niklaas. Over de ganse periode 1991–2001 vielen er 45 doden; de meeste waren fietsers (23). Daarna kwamen de motorrijders >400cc en de voetgangers, er stierven er respectievelijk negen en zeven. Onder de bromfietzers A vielen over de ganse periode drie doden, onder de bromfietzers B één en onder de motorrijders <400cc twee.

In wat volgt, nemen we de vier belangrijkste categorieën in Sint-Niklaas onder de loep in volgorde van grootte: fietsers, bromfietzers klasse A, bromfietzers klasse B en voetgangers.

¹³ Een bromfiet A is beperkt tot 25 km/u en hiervoor is geen rijbewijs noodzakelijk. Een bromfiet B mag tot 45 km/u rijden en hiervoor dient een geldig rijbewijs behaald te worden.

4 13 Evolutie van het aantal fietsslachtoffers, opgesplitst in lichtgewonden, zwaargewonden en doden, 1991-2001

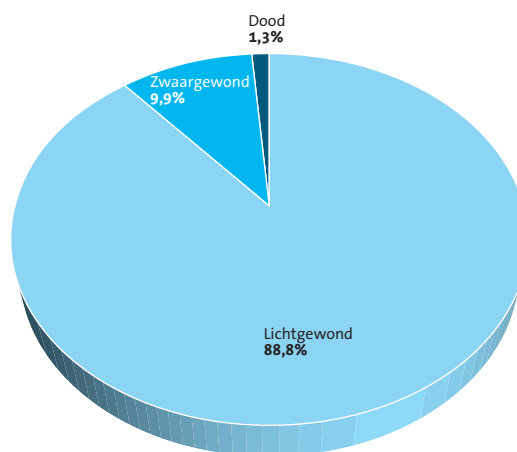
Bron: NIS

	Sint-Niklaas				Aalst			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	156	138	18	0	101	88	12	1
1992	162	140	20	2	110	100	9	1
1993	141	122	19	0	114	104	9	1
1994	173	151	20	2	98	90	8	0
1995	177	159	16	2	143	133	9	1
1996	179	161	15	3	107	95	10	2
1997	168	155	10	3	127	119	8	0
1998	157	135	16	6	122	116	5	1
1999	171	152	18	1	91	85	6	0
2000	167	145	18	4	117	109	6	2
2001	152	143	9	0	104	97	6	1
Evolutie in %	-2,6%	+3,6%	-50,0%	-	+3,0%	+10,2%	-50,0%	-

	13 steden				Vlaanderen			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	2.144	1.819	294	31	6.799	5.235	1.420	144
1992	1.943	1.674	247	22	6.465	5.011	1.330	124
1993	1.875	1.626	241	8	6.438	5.007	1.309	122
1994	2.000	1.727	249	24	6.531	5.114	1.286	131
1995	2.025	1.780	232	13	6.490	5.166	1.226	98
1996	1.888	1.672	192	24	6.115	5.006	1.004	105
1997	1.898	1.666	210	22	6.471	5.306	1.069	96
1998	1.747	1.570	159	18	6.163	5.096	954	113
1999	1.779	1.592	169	18	6.375	5.317	954	104
2000	1.603	1.454	125	24	5.953	5.000	834	119
2001	1.719	1.564	143	12	5.859	5.003	768	88
Evolutie in %	-19,8%	-14,0%	-51,4%	-61,3%	s-13,8%	-4,4%	-45,9%	-38,9%

4 14 Procentuele verdeling van de verkeersongevallen met fietsers in Sint-Niklaas volgens ernst, totaal 1991-2001

Bron: NIS, OASeS-bewerking

Fietsers

Zowel in de centrumsteden als in Vlaanderen waren er in het begin van de jaren 90 meer fietsslachtoffers dan in het begin van het millennium. De daling is niet continu, maar ze is sterker in de centrumsteden dan in Vlaanderen, nl. $-19,8\%$ tegenover $-13,8\%$. Gemiddeld vielen er jaarlijks 6.333 fietsslachtoffers in Vlaanderen. 29,6% hiervan vinden we terug in de centrumsteden.

Gemiddeld 80,8% van de fietsslachtoffers in Vlaanderen was lichtgewond en 17,4% zwaargewond. Jaarlijks vielen er gemiddeld 113 doden onder de fietsers in Vlaanderen. In de centrumsteden liggen de verhoudingen licht anders. Het aandeel van de lichtgewonden was groter en dat van de zwaargewonden en de doden kleiner. 88,0% van de fietsslachtoffers was lichtgewond en 11,0% zwaargewond. Gemiddeld vielen er jaarlijks 20 doden onder de fietsers in de centrumsteden.

In Sint-Niklaas en Aalst zien we een andere evolutie. In beide steden lijkt het aantal slachtoffers onder de fietsers toe te nemen. Maar het aantal fietsers dat slachtoffer wordt van een verkeersongeval schommelt in beide steden eigenlijk steeds rond het gemiddelde. In Sint-Niklaas bedroeg dit gemiddelde 164. In Aalst telden we er gemiddeld 112. Sint-Niklaas had dus steeds meer fietsslachtoffers dan Aalst.

Nadere analyse leert ons dat de toename van het aantal slachtoffers onder de fietsers vooral toe te schrijven is aan een toename van het aantal lichtgewonden. In Sint-Niklaas vormden de lichtgewonden 88,8% van het totale aantal fietsslachtoffers. In Aalst lag dit aandeel zelfs nog iets hoger (92,1%). Gemiddeld raakten er in Sint-Niklaas jaarlijks 16 fietsers zwaargewond, tegenover acht in Aalst.

Het aantal doden onder de fietsers lag ook hoger in Sint-Niklaas dan in Aalst. In Aalst vielen er jaarlijks nooit meer dan twee doden, terwijl we in Sint-Niklaas jaarlijks gemiddeld twee verkeersdoden onder de fietsers tellen. In 1998 stellen we trouwens een bijzonder negatieve uitschieter vast van zes doden. In 2001 en 1993 viel er geen enkel dodelijk verkeersslachtoffer onder de fietsers.

- ▶ In tegenstelling tot in Vlaanderen en de centrumsteden lijkt het aantal fietsslachtoffers in Sint-Niklaas en Aalst toe te nemen. Deze stijging is nagenoeg volledig toe te schrijven aan een toename van het aantal lichtgewonden.

4 15 Evolutie van het aantal slachtoffers onder de bromfietzers cat. A, opgesplitst in lichtgewonden, zwaargewonden en doden, 1991–2001

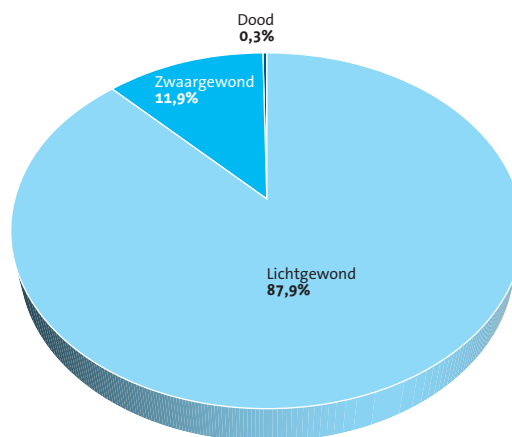
Bron: NIS

	Sint-Niklaas				Aalst			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	86	68	18	0	88	76	12	0
1992	102	92	10	0	93	85	8	0
1993	93	84	9	0	58	52	6	0
1994	90	80	10	0	81	71	9	1
1995	85	74	11	0	64	59	5	0
1996	92	84	8	0	63	55	8	0
1997	110	101	9	0	99	88	11	0
1998	133	116	16	1	108	100	8	0
1999	137	118	18	1	114	108	6	0
2000	124	102	21	1	97	91	5	1
2001	102	95	7	0	92	84	8	0
Evolutie in %	+18,6%	+39,7%	-61,1%	-	+4,5%	+10,5%	-33,3%	-

	13 steden				Vlaanderen			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	1.332	1.124	201	7	3.347	2.602	704	41
1992	1.229	1.079	143	7	3.204	2.530	643	31
1993	1.060	916	140	4	2.938	2.332	584	22
1994	1.083	925	153	5	2.963	2.333	598	32
1995	1.079	945	129	5	2.806	2.276	506	24
1996	1.084	950	126	8	2.868	2.324	513	31
1997	1.238	1.112	124	2	3.307	2.763	524	20
1998	1.343	1.201	139	3	3.615	3.061	525	29
1999	1.421	1.277	141	3	3.851	3.299	530	22
2000	1.079	987	88	4	3.109	2.666	429	14
2001	1.021	942	76	3	2.878	2.496	361	21
Evolutie in %	-23,3%	-16,2%	-62,2%	-57,1%	-14,0%	-4,1%	-48,7%	-48,8%

4 16 Procentuele verdeling van de verkeersongevallen met bromfietzers cat. A in Sint-Niklaas volgens ernst, totaal 1991–2001

Bron: NIS, OASeS-bewerking

Bromfietzers categorie A

Zowel in de centrumsteden als in Vlaanderen werden er op het einde van het decennium minder bromfietzers type A slachtoffer in het verkeer dan in het begin. Dit komt vooral doordat het aantal slachtoffers onder de bromfietzers cat. A in 1991 zeer groot was, in het bijzonder het aantal zwaargewonden. Vooral in het midden van de jaren 90 en in het begin van het nieuwe decennium lag het aantal slachtoffers bij dit type zachte weggebruikers in beide regio's relatief laag.

Gemiddeld was in de centrumsteden 88,3% van de slachtoffers onder de bromfietzers cat. A lichtgewond en 11,3% zwaargewond. Jaarlijks vielen er gemiddeld vijf doden onder hen. In Vlaanderen liggen de verhoudingen enigszins anders. Het aandeel van de lichtgewonden was kleiner en het aantal zwaargewonden groter. 82,2% van de slachtoffers was lichtgewond en 17,0% zwaargewond. Gemiddeld vielen er jaarlijks 26 doden onder de bromfietzers cat. A in Vlaanderen. Zoals gezegd was 1991 een verkeersonveilig jaar voor de bromfietzers, dat jaar vielen er 41 doden.

In Sint-Niklaas en Aalst stellen we een sterke toename vast van het aantal verkeersslachtoffers onder de bromfietzers cat. A. In Sint-Niklaas steeg het aantal slachtoffers met 18,6%. Dit is vooral te wijten aan het hoge aantal slachtoffers in de periode van 1997 tot 2000. In 2001 daalde het aantal slachtoffers immers weer sterk.

De toename is minder groot in Aalst, maar toch is ook daar in de periode van 1998 tot 2001 verkeersonveiliger voor de bromfietzers klasse A. Niettemin zijn er in Sint-Niklaas steeds meer verkeersslachtoffers onder de bromfietzers klasse A dan in Aalst. Vanzelfsprekend is ook het gemiddelde aantal slachtoffers er hoger, nl. 105 in Sint-Niklaas en 87 in Aalst.

87,9% van de bromfietzers cat. A in Sint-Niklaas is lichtgewond en 11,9% is zwaargewond. In Aalst is 90,8% lichtgewond en 9,0% zwaargewond. Tot 1998 vielen in Sint-Niklaas er geen doden onder hen, maar vanaf 1998 tot 2000 viel er elk jaar één. In Aalst viel er in deze categorie één dode in 1994 en één in 2000.

- ▶ In Sint-Niklaas worden er jaarlijks gemiddeld 105 bromfietzers cat. A slachtoffer van een verkeersongeval, in Aalst zijn dat er gemiddeld 87.

4 17 Evolutie van het aantal slachtoffers onder de bromfietzers cat. B, opgesplitst in lichtgewonden, zwaargewonden en doden, 1991–2001

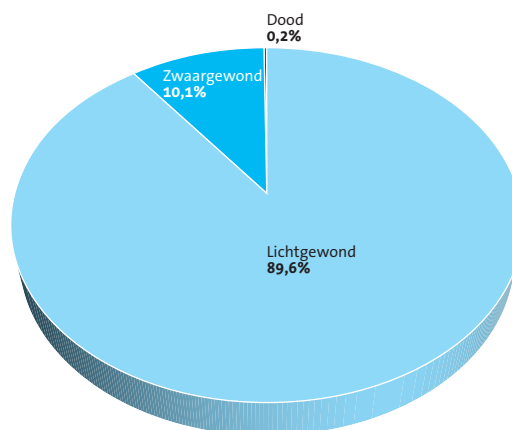
Bron: NIS

	Sint-Niklaas				Aalst			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	43	41	2	0	68	59	8	1
1992	44	40	4	0	54	40	14	0
1993	46	40	5	1	57	48	8	1
1994	33	32	1	0	47	44	3	0
1995	45	41	4	0	41	37	3	1
1996	41	36	5	0	35	29	6	0
1997	35	30	5	0	44	41	3	0
1998	43	40	3	0	49	48	1	0
1999	58	53	5	0	63	60	3	0
2000	67	57	10	0	66	63	3	0
2001	18	14	4	0	67	63	4	0
Evolutie in %	-58,1%	-65,9%	+100,0%	-	-1,5%	+6,8%	-50,0%	-

	13 steden				Vlaanderen			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	1.008	878	122	8	2.756	2.136	592	28
1992	806	686	116	4	2.284	1.811	447	26
1993	765	675	83	7	2.111	1.693	389	29
1994	631	571	57	3	1.843	1.495	335	13
1995	613	536	74	3	1.779	1.459	307	13
1996	605	540	64	1	1.743	1.440	292	11
1997	676	613	60	3	1.945	1.632	300	13
1998	782	708	71	3	2.200	1.869	316	15
1999	816	740	75	1	2.468	2.139	316	13
2000	692	635	55	2	2.363	2.047	299	17
2001	831	763	65	3	2.251	1.976	259	16
Evolutie in %	-17,6%	-13,1%	-46,7%	-62,5%	-18,3%	-7,5%	-56,3%	-42,9%

4 18 Procentuele verdeling van de verkeersongevallen met bromfietzers cat. B in Sint-Niklaas volgens ernst, totaal 1991–2001

Bron: NIS, OASeS-bewerking

Bromfietzers categorie B

Zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden waren er op het einde van het decennium minder bromfietzers cat. B slachtoffer in het verkeer dan in het begin. Ook hier is de verklaring dat het aantal slachtoffers in 1991 zeer hoog was. Vooral het aantal zwaargewonden was in de centrumsteden zeer hoog dat jaar. Het aantal slachtoffers lag ook hier vooral in het midden van de jaren 90 relatief laag in beide regio's.

Gemiddeld was 89,3% van de slachtoffers onder de bromfietzers cat. B in de centrumsteden lichtgewond en 10,2% zwaargewond. Jaarlijks vielen er gemiddeld drie doden. In Vlaanderen lagen de verhoudingen licht anders. Het aandeel van de lichtgewonden was kleiner en dat van de zwaargewonden groter. 83,0% van de slachtoffers van dit type was lichtgewond en 16,2% zwaargewond. Gemiddeld vielen er jaarlijks 18 doden onder bromfietzers cat. B in Vlaanderen.

In Sint-Niklaas stellen we een sterke toename vast van het aantal verkeersslachtoffers onder de bromfietzers cat. B als we de toestand tot 2000 bekijken. Het aantal slachtoffers steeg er met 55,8% van 1991 tot 2000. Dit is vooral te wijten aan het hoge aantal slachtoffers in 1999 en 2000. In Aalst kunnen we niet spreken van een toe- of afname. In het midden van de jaren 90 werden er weliswaar weinig bromfietzers cat. B slachtoffer van een verkeersongeval, maar tegen 2001 waren het er weer evenveel als in 1991.

In Aalst zijn er gemiddeld wel steeds meer verkeersslachtoffers onder de bromfietzers klasse B dan in Sint-Niklaas. Het gemiddelde aantal slachtoffers bedraagt er 54 t.o.v. 43 in Sint-Niklaas.

In 2000 was in Sint-Niklaas vooral het aantal zwaargewonde bromfietzers type B zeer groot. Gemiddeld was 89,3% van de slachtoffers er lichtgewond en 10,1% zwaargewond. In Aalst was 90,0% lichtgewond en 9,5% zwaargewond. Tijdens de periode 1991–2000 viel er in Sint-Niklaas één dode onder de bestuurders van bromfietsen type B, nl. in 1993. In Aalst vielen er in diezelfde periode drie doden: telkens één in 1991, 1993 en 1995.

- ▶ In tegenstelling tot de evolutie in de centrumsteden nam het aantal verkeersslachtoffers onder de bromfietzers cat. B in Sint-Niklaas toe tot 2000. In 2001 was het aantal slachtoffers onder de bestuurders van een bromfiets B uitzonderlijk laag.

4 19 Evolutie van het aantal slachtoffers onder de voetgangers, opgesplitst in lichtgewonden, zwaargewonden en doden, 1991–2001

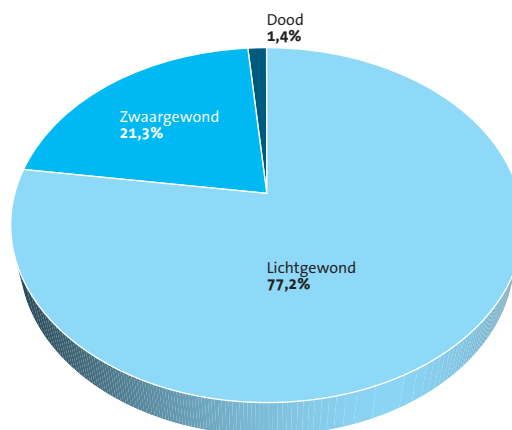
Bron: NIS

	Sint-Niklaas				Aalst			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	50	33	16	1	58	48	8	2
1992	51	34	15	2	55	42	12	1
1993	48	37	11	0	52	38	13	1
1994	40	29	11	0	41	34	7	0
1995	36	24	12	0	43	36	6	1
1996	42	31	11	0	34	28	6	0
1997	45	41	3	1	45	37	8	0
1998	52	48	3	1	34	32	2	0
1999	42	35	6	1	35	31	4	0
2000	38	29	8	1	37	34	2	1
2001	39	32	7	0	36	32	3	1
Evolutie in %	-22,0%	-3,0%	-56,3%	-	-37,9%	-33,3%	-62,5%	-

	13 steden				Vlaanderen			
	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood	totaal	licht-gewond	zwaar-gewond	dood
1991	1.093	805	245	43	2.619	1.701	774	144
1992	908	664	212	32	2.335	1.527	688	120
1993	871	665	177	29	2.188	1.484	607	97
1994	830	621	192	17	2.110	1.412	605	93
1995	801	632	148	21	1.971	1.382	515	74
1996	774	620	133	21	1.947	1.380	486	81
1997	696	527	149	20	1.852	1.331	465	56
1998	682	549	111	22	1.950	1.454	417	79
1999	645	521	112	12	1.895	1.403	411	81
2000	556	450	90	16	1.743	1.330	331	82
2001	728	583	116	29	1.866	1.393	402	71
Evolutie in %	-33,4%	-27,6%	-52,7%	-32,6%	-28,8%	-18,1%	-48,1%	-50,7%

4 20 Procentuele verdeling van de ongevallen met voetgangers in Sint-Niklaas volgens ernst, totaal 1991–2001

Bron: NIS, OASeS-bewerking

Voetgangers

In de dertien centrumsteden en in het Vlaamse Gewest zien we enkele positieve ontwikkelingen wat betreft de verkeersveiligheid van de voetgangers. In de dertien steden daalde het aantal slachtoffers onder de voetgangers jaar na jaar tot 2000. In Vlaanderen zien we al in 1998 een uitzondering op deze regel, maar de knik in de dalende lijn wordt enkel veroorzaakt doordat het aantal voetgangersslachtoffers in 1997 uitzonderlijk laag was. Een negatieve ontwikkeling is dan weer dat het aantal slachtoffers tussen 2000 en 2001 weer fors toenam. Globaal gezien merken we echter een afname.

Zowel in Vlaanderen in als de centrumsteden was er tussen 1991 en 2001 een afname van het aantal slachtoffers in alle categorieën. Op het totaal van de voetgangersslachtoffers merken we in Vlaanderen een daling van 28,8%. In absolute cijfers is dit een daling met bijna 753 voetgangersslachtoffers. In de dertien centrumsteden was de procentuele daling nog sterker, nl. -33,4%, of 365 slachtoffers minder.

Jaarlijks vielen er gemiddeld 2.043 verkeersslachtoffers onder de voetgangers in Vlaanderen; 70,2% hiervan was lichtgewond, 25,4% zwaargewond en 4,4% stierf. Het lijkt dus dat de ongevallen met voetgangers ernstiger zijn dan die met andere types van zachte weggebruikers. In centrumsteden liggen de verhoudingen iets meer in het voordeel van de lichtgewonden, wat een eerder positieve vaststelling is. In de centrumsteden was 77,3% lichtgewond, 19,6% zwaargewond en 3,1% dood. Gemiddeld vielen er in Vlaanderen 89 doden onder de voetgangers. Vooral 1991 en 1992 trekken dit gemiddelde omhoog. In 1991 lieten er in Vlaanderen maar liefst 144 voetgangers het leven in het verkeer. In de centrumsteden berekenen we een gemiddelde van 24 doden per jaar. Ook hier zien we een belangrijke uitschieter in 1991, dat jaar stierven er 43 voetgangers.

Ook in Sint-Niklaas en Aalst merken we een relatief sterke daling van het aantal slachtoffers onder de voetgangers. Gemiddeld vielen er jaarlijks 44 voetgangersslachtoffers in Sint-Niklaas, tegenover 43 in Aalst. In beide steden is vooral het aantal zwaargewonden sterk gedaald.

Tussen 1991 en 2000 lieten er in Sint-Niklaas zeven voetgangers het leven in het verkeer. In Aalst was er slechts één dodelijk slachtoffer minder. Van 1997 tot 2000 overleed er elk jaar één voetganger aan de gevolgen van een verkeersongeval. Bovendien zijn de verhoudingen van de ernst van de ongevallen in Sint-Niklaas en Aalst anders. In Sint-Niklaas is 77,2% van de voetgangersslachtoffers lichtgewond, tegenover 83,4% in Aalst. Verhoudingsgewijs zijn de voetgangers vaker zwaargewond in Sint-Niklaas dan in Aalst (21,3% tegenover 15,1%).

- ▶ In Sint-Niklaas is het aandeel van de zwaargewonde voetgangers bij ongevallen hoger dan in Aalst.

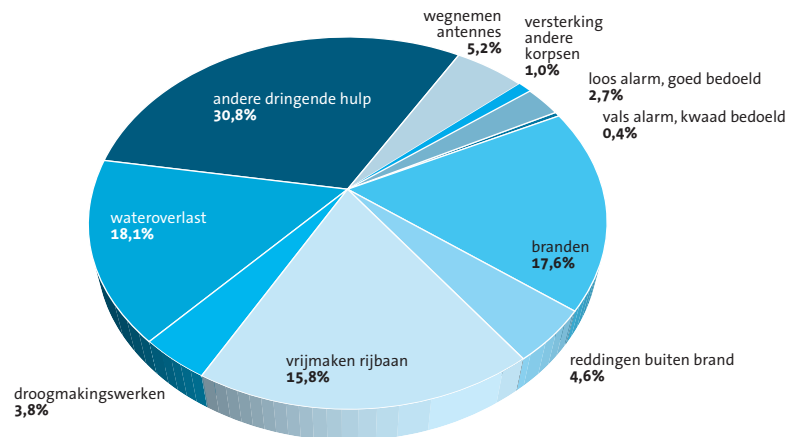
4 21 Interventies van de brandweer naar aard, 1991–2001

Bron: Stadsverslagen Sint-Niklaas

	branden	reddingen buiten brand	wateroverlast	droogmakingswerken	vrijmaken rijbaan	andere dringende hulp	wegnemen antennes	versterking andere korpsen	loos alarm, goed bedoeld	vals alarm, kwaad bedoeld	wespenbestrijding
1991	151	36	39	35	114	117	77	6	18	8	365
1992	137	42	61	38	118	148	104	2	23	5	482
1993	151	34	77	28	122	221	67	2	24	4	881
1994	124	33	129	31	100	164	31	8	17	0	551
1995	148	39	434	23	93	184	27	5	19	0	706
1996	183	29	22	18	105	181	22	10	12	1	923
1997	140	36	20	30	116	421	31	8	14	2	254
1998	103	39	250	48	139	227	24	9	25	3	700
1999	79	28	57	21	132	245	23	7	23	3	658
2000	122	48	377	24	150	387	13	13	22	3	739
2001	125	19	43	22	127	274	10	16	27	4	596
Gemiddelde	133	35	137	29	120	234	39	8	20	3	623

4 22 Interventies van de brandweer naar aard, gemiddeld aandeel 1991–2001 (in%)

Bron: Stadsverslagen Sint-Niklaas, OASeS-bewerking

Brandweer

Interventies

In dit hoofdstuk bekijken we ook de werkzaamheden van de brandweer van naderbij.

Op de eerste plaats komt de 'andere dringende hulp' met 30,8% van alle interventies. Het gaat jaarlijks om zo'n 234 tussenkomsten. De brandinterventies vinden we terug op de derde plaats, net na de interventies voor wateroverlast. Beide gemiddelden liggen dicht bij elkaar. Daarnaast vormen de interventies voor het vrijmaken van het wegdek ook jaarlijks een belangrijk onderdeel van het totale takenpakket van de brandweer (15,8%).

De loze alarmen die eigenlijk goed bedoeld zijn, veroorzaken jaarlijks een twintigtal interventies. De valse alarmen met kwaad opzet laten de brandweer jaarlijks een drietal keer uitrukken, met een triest hoogtepunt van acht interventies in 1991.

Uit de eerste tabel kunnen we concluderen dat de brandweer in Sint-Niklaas het meest moet tussenkomen voor wespenbestrijding. Dit gegeven vraagt echter enige nuancering. De wespenbestrijding gebeurt door één man gedurende de dag. Er moet dus geen gans brandweerkorps voor uitrukken. Jaarlijks moet deze wespenbestrijder gemiddeld zo'n 623 keer interveniëren. 1996 was een uitschieter wat betreft het aantal tussenkomsten voor wespenbestrijdingen: dat jaar moest 923 keer opgetreden worden.

- ▶ De meeste interventies van de brandweer behoren tot de categorie andere dringende hulp. De brandinterventies en wateroverlast vertegenwoordigen elk meer dan een zesde van de tussenkomsten van de brandweer.

4 23 Controles uitgevoerd door de brandweer, opgesplitst in categorieën, 1991–2001*Bron: Stadsverslagen Sint-Niklaas*

	Schouwspelzalen	Hospitaal/rust- huizen/verzorgings- instellingen	Dancings	Andere	Totaal
1991	2	9	4	148	163
1992	1	18	6	229	254
1993	3	23	12	213	251
1994	6	26	11	206	249
1995	7	19	5	237	268
1996	5	27	10	206	248
1997	0	9	3	108	120
1998	2	6	4	93	105
1999	2	8	0	94	104
2000	2	8	3	93	106
2001	0	7	0	82	89
Gemiddelde	3	15	5	155	178

4 24 Evolutie van het aantal demonstraties en rondleidingen gegeven door de brandweer, 1991–2001*Bron: Stadsverslagen Sint-Niklaas*

	Demonstraties en rondleidingen
1991	29
1992	32
1993	31
1994	39
1995	49
1996	43
1997	46
1998	30
1999	46
2000	46
2001	32

Controles

Naast de interventies voert de brandweer ook controles uit naar de brandveiligheid van bepaalde gebouwen en ruimten. Vooral in de gebouwen die behoren de restcategorie 'andere' worden veel controles uitgevoerd, jaarlijks gemiddeld 155. Toch lijkt het aantal controles zeer sterk te dalen naar het einde van het decennium toe.

Er werden gemiddeld drie schouwspelzalen per jaar gecontroleerd. Dit hoge aantal is vooral toe te schrijven aan het grote aantal controles van 1994 tot 1997. Voor de hospitalen, rusthuizen en verzorgingsinstellingen bedroeg het jaarlijkse gemiddelde 15 controles. De dancingen ten slotte mochten zich tussen 1991 en 2001 samen gemiddeld vijfmaal aan een controle verwachten. In 2001 werd in Sint-Niklaas volgens de stadsverslagen geen enkele dancing of schouwspelzaal gecontroleerd door de brandweer. Het is echter zo dat deze controles niet altijd even systematisch worden geregistreerd.

Demonstraties en rondleidingen

De brandweer geeft jaarlijks ook een aantal demonstraties en rondleidingen. Dit onderdeel van de werkzaamheden van de brandweer zouden we ook kunnen plaatsen onder het hoofdstuk bereikbare stad, maar omwille van de continuïteit bespreken we het hier.

Tussen 1991 en 2001 gaf de brandweer in totaal 423 demonstraties of rondleidingen. Gemiddeld zijn dat er jaarlijks zo'n 38. Van een toename of een afname van dit aantal kunnen we niet echt spreken. In 1993 waren er het minst demonstraties en rondleidingen; een maximum aantal vinden we in 1995.

- ▶ Gemiddeld voert de Sint-Niklase brandweer jaarlijks zo'n 178 controles van de brandveiligheid uit.
- ▶ De brandweer geeft jaarlijks gemiddeld 38 demonstraties of rondleidingen.

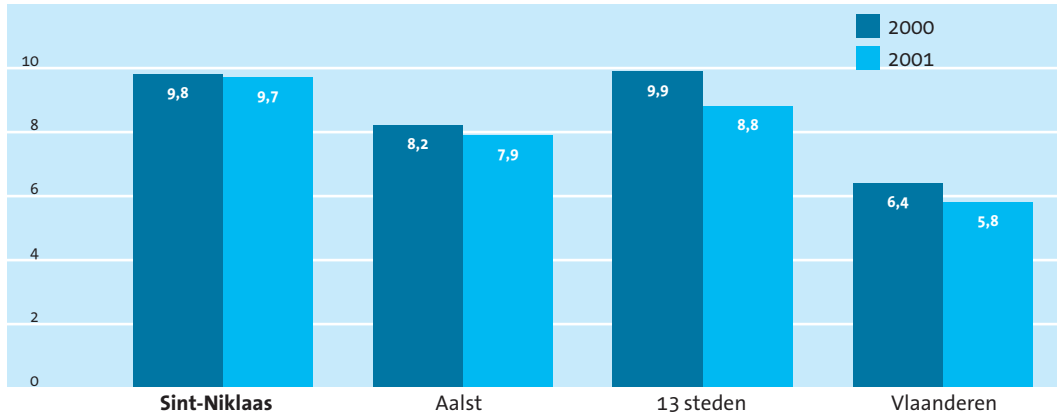
4 25 Aantal criminele feiten, 2000-2001

Bron: APS-D

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
2000	8.030	7.512	173.719	456.810
2001	7.948	7.285	154.728	410.984

4 26 Criminaliteitsgraad, 2000-2001

Bron: APS-D

14 <http://www.poldoc.be/>

Criminaliteit¹⁴

In het deel criminaliteit werpen we een blik op de veiligheid in de stad. We behandelen hier evenwel slechts een fractie van de werkelijke criminaliteit. We kunnen enkel die feiten bestuderen die vastgesteld of geregistreerd werden door de politiediensten. De volgende categorieën worden besproken: bedrogmisdrijven tegen de eigendom, gewelddadige misdrijven tegen eigendom, diefstal en afpersing, milieuovertredingen, misdaden tegen de lichamelijke integriteit en verdovende middelen.

We moeten echter oppassen met vergelijkingen tussen steden en andere gebieden. Het is namelijk niet uitgesloten dat de schommelingen en verschillen het gevolg zijn van bepaalde keuzes, zoals het plaatselijk gevoerde beleid inzake opsporing en strafvervolging of lokale verschillen in doelgroepenbeleid en prioriteitenstelling. Ook een proactieve oriëntatie van de politiedienst¹⁵ of publieke gedragswijzigingen¹⁶ om feiten ter kennis te brengen, kunnen hun weerslag hebben.

15 Bv. een grotere bereidwilligheid van de politie.

16 Dit kan te maken hebben met het vertrouwen dat mensen in de politie hebben en met de kwaliteit van de dienstverlening aan de bevolking.

Tevens moeten we een zeker voorbehoud hanteren bij de vergelijking tussen de verschillende jaren. De registratiemethoden worden immers steeds aangepast en bijgestuurd. Daarom opteren we ervoor om het vergelijkingsperspectief zo weinig mogelijk in de tijd te plaatsen. Aangezien we in deze laatste reeks monografieën enkel nog de cijfers van de jaren 2000 en 2001 bespreken, is een vergelijking in de tijd zo goed als zinloos.

Ten slotte bespreken we steeds het aandeel van elke misdaadcategorie afzonderlijk. Het kan immers zijn dat bepaalde steden of regio's dezelfde criminaliteitscijfers hebben, maar dat de aard van de misdrijven danig verschilt.

Criminele feiten en criminaliteitsgraad

In 2001 werden er in de centrumsteden, net als in Vlaanderen, minder **criminele feiten** geteld dan in 2000. 37,6% van alle geregistreerde criminele feiten in Vlaanderen vinden we terug in de centrumsteden. In 2001 waren er 410.984 criminele feiten in Vlaanderen. In de centrumsteden telden we er toen 154.728.

In Sint-Niklaas bleef het aantal geregistreerde criminele feiten tussen 2000 en 2001 ongeveer gelijk. In Aalst kunnen we eerder spreken van een lichte afname. Gemiddeld werden er jaarlijks meer criminele feiten gepleegd in Sint-Niklaas dan in Aalst. Voor Sint-Niklaas berekenen we voor 2000 7.948 criminele feiten, voor Aalst 7.285.

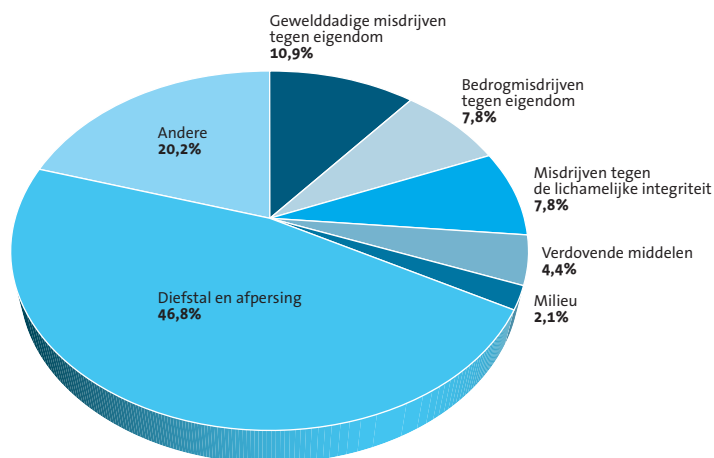
De **criminaliteitsgraad** was steeds hoger in de centrumsteden dan in Vlaanderen. Gezien de uiterst korte periode die we bekijken, kunnen we niet echt spreken van evoluties. Desalniettemin was de criminaliteitsgraad in alle regio's lager in 2001 dan in 2000.

De criminaliteitsgraad van Sint-Niklaas was hoger dan die van Aalst. Sint-Niklaas had trouwens bijna steeds de hoogste criminaliteitsgraad van alle regio's. Vooral in 2001 was hij er relatief hoog in vergelijking met de andere regio's. De criminaliteitsgraad lag in Aalst steeds lager dan in de centrumsteden, maar hoger dan in Vlaanderen.

- ▶ In Sint-Niklaas worden er jaarlijks meer criminele feiten gepleegd dan in Aalst.
- ▶ De criminaliteitsgraad was in Sint-Niklaas bijna steeds hoger dan op de andere plaatsen.

4 27 Criminele feiten in Sint-Niklaas, opgesplitst in de voornaamste rubrieken, 2001

Bron: APS-D

4 28 Aantal criminele feiten, opgesplitst in de verschillende misdrijfcategorieën, 2000–2001

Bron: APS-D

	Sint-Niklaas		Aalst	
	2000	2001	2000	2001
Diefstal en afpersing	3.544	3.716	2.780	2.786
Gewelddadige misdrijven tegen eigendom	894	868	1.002	884
Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit	639	618	772	725
Verdovende middelen	296	351	495	328
Bedrogmisdrijven tegen eigendom	764	623	416	386
Milieu	169	165	72	84

	13 steden		Vlaanderen	
	2000	2001	2000	2001
Diefstal en afpersing	94.533	86.993	209.759	198.365
Gewelddadige misdrijven tegen eigendom	18.608	16.351	52.411	48.548
Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit	12.016	10.852	31.927	29.640
Verdovende middelen	7.071	4.748	25.498	19.209
Bedrogmisdrijven tegen eigendom	9.381	7.244	27.444	22.957
Milieu	2.013	1.316	8.011	6.130

Criminele feiten per rubriek

In dit gedeelte bekijken we de criminele feiten per rubriek waarin ze worden geregistreerd. Eerst kijken we naar de absolute aantallen, vervolgens naar de criminaliteitsgraad per rubriek.

In Sint-Niklaas viel 46,8% van de criminele feiten in 2001 onder de noemer diefstal en afpersing. De tweede belangrijkste groep waren de gewelddadige misdrijven tegen eigendom, deze vertegenwoordigen 10,9% van alle misdrijven. De bedrogmisdrijven tegen eigendom en de misdrijven tegen de lichamelijke integriteit maken beide 7,8% uit van alle criminele feiten. De misdrijven met verdovende middelen vertegenwoordigen 4,4% en de milieuovertredingen ten slotte maken nog 2,1% van alle criminele feiten in Sint-Niklaas uit. De restcategorie 'andere' vormt ongeveer één vijfde van alle misdrijven.

Diefstal en afpersing

Diefstal en afpersing vormen de grootste groep misdrijven in de centrumsteden, Vlaanderen, Sint-Niklaas en Aalst. In de centrumsteden ging het in 2001 om 86.993 feiten. In Vlaanderen waren dit er zelfs bijna 200.000; toch is dit een lichte afname in vergelijking met 2000. In Sint-Niklaas werden er in 2001 in totaal 3.716 diefstallen en afpersingen gepleegd. In Aalst bleef het aantal tussen 2000 en 2001 ongeveer stabiel op 2.780 eenheden.

Gewelddadige misdrijven tegen eigendom

In de centrumsteden werden er in 2001 16.351 gewelddadige misdrijven tegen eigendom gepleegd. Deze misdrijfvorm lijkt in de centrumsteden een dalende trend te vertonen. In 2001 werden er in Vlaanderen 48.548 gewelddadige misdrijven tegen eigendom geregistreerd. 33,6% hiervan vinden we dus terug in de centrumsteden. In Sint-Niklaas telden we in 2001 868 gewelddadige misdrijven tegen eigendom. Zij vertegenwoordigden toen 10,9% van alle misdrijven.

Bedrogmisdrijven tegen eigendom

Op een gedeelde derde plaats kwamen in 2001 in Sint-Niklaas de bedrogmisdrijven tegen eigendom. In Vlaanderen werden er toen 22.957 dergelijke misdrijven geregistreerd, in de centrumsteden 7.244. Voor deze rubriek stellen we in alle regio's een relatief sterke daling vast. In Sint-Niklaas is de afname relatief groot. Ook in Aalst merken we dezelfde daling en bovendien lag het aantal bedrogmisdrijven tegen eigendom er reeds lager dan in Sint-Niklaas.

Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit

29.640 misdrijven tegen de lichamelijke integriteit werden er in 2001 in Vlaanderen geregistreerd. 36,6% hiervan vinden we terug in de centrumsteden. In beide regio's, maar ook in Aalst kwam deze misdrijfvorm op de derde plaats in 2001. In Sint-Niklaas werden er in 2001 618 misdrijven tegen de lichamelijke integriteit geregistreerd.

Verdovende middelen

Zowel in Vlaanderen als in de centrumsteden nam het aantal misdrijven met verdovende middelen in 2001 zeer sterk af. In Sint-Niklaas werden er in 2001 351 dergelijke misdrijven geregistreerd, in Aalst waren dat er 328. In tegenstelling tot in de andere regio's nam het aantal misdrijven in verband met verdovende middelen in Sint-Niklaas tussen 2000 en 2001 toe.

Milieuovertredingen

Dit soort misdrijven vormde in alle regio's de kleinste groep onder de geregistreerde misdrijven. In 2001 werden er in Vlaanderen 6.130 milieuovertredingen geregistreerd. In de centrumsteden nam het aantal milieuovertredingen zeer sterk af tussen 2000 en 2001. In Sint-Niklaas telden we er in 2001 165 en in Aalst slechts 84.

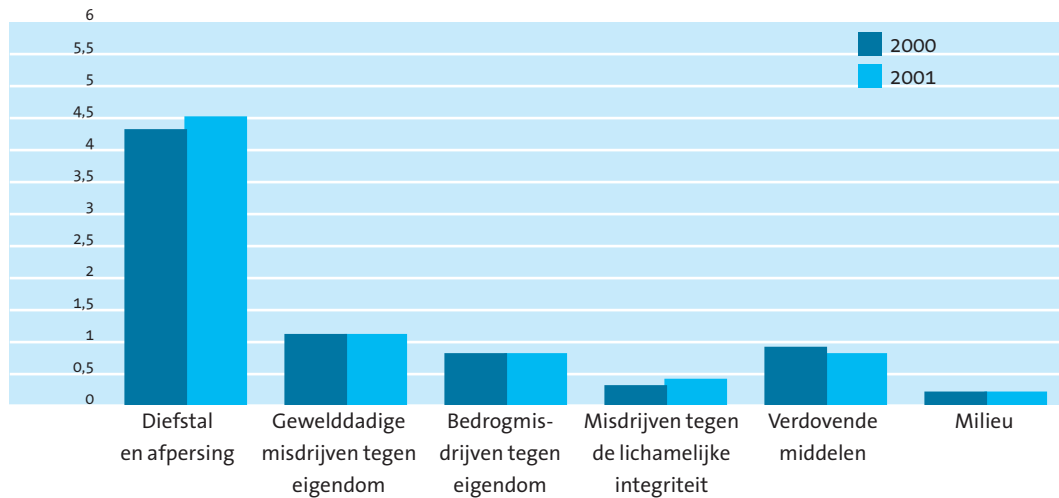
4 29 Criminaliteitsgraden per rubriek, 2000–2001

Bron: APS-D

2000	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
Diefstal en afpersing	4,3	3,0	5,4	2,9
Gewelddadige misdrijven tegen eigendom	1,1	1,1	1,1	0,7
Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit	0,8	0,8	0,7	0,5
Verdovende middelen	0,3	0,5	0,2	0,4
Bedrogmisdrijven tegen eigendom	0,9	0,5	0,5	0,4
Milieu	0,2	0,1	0,1	0,1
2001	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
Diefstal en afpersing	4,5	3,0	4,9	2,8
Gewelddadige misdrijven tegen eigendom	1,1	1,0	0,9	0,7
Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit	0,8	0,8	0,6	0,4
Verdovende middelen	0,4	0,4	0,3	0,3
Bedrogmisdrijven tegen eigendom	0,8	0,4	0,4	0,3
Milieu	0,2	0,1	0,1	0,1

4 30 Criminaliteitsgraden per rubriek voor Sint-Niklaas, 2000–2001

Bron: APS-D

Criminaliteitsgraden per rubriek

In een volgende stap bekijken we de **criminaliteitsgraad per rubriek**.

We merken op dat de criminaliteitsgraad voor nagenoeg elke rubriek hoger ligt in de centrumsteden dan in Vlaanderen en dit zowel in 2000 als in 2001. Enkel wat betreft de misdrijven met verdovende middelen stellen we in 2000 een – weliswaar verwaarloosbaar – hogere graad vast in Vlaanderen dan in de centrumsteden. De verschillen zijn echter niet zo groot voor de meeste rubrieken. Enkel voor de rubriek diefstal en afpersing is de criminaliteitsgraad in de centrumsteden beduidend hoger dan in Vlaanderen.

De criminaliteitsgraden van de stad Sint-Niklaas zijn bijna steeds hoger dan die van Aalst. Enkel wat betreft de misdrijven met verdovende middelen scoorde Aalst in 2000 hogere graden. Opmerkelijk is echter dat Sint-Niklaas veel hogere criminaliteitsgraden heeft met betrekking tot de bedrogmisdrijven tegen eigendom.

Voor de misdrijven tegen de lichamelijke integriteit behaalden Sint-Niklaas en Aalst in 2001 een relatief hogere criminaliteitsgraad dan de centrumsteden en Vlaanderen. Sint-Niklaas heeft ook een iets hogere criminaliteitsgraad voor de bedrogmisdrijven tegen eigendom dan de andere regio's. Toch is de graad voor de meeste misdrijfvormen steeds lager dan 1, wat betekent dat er per maand gemiddeld minder dan één misdrijf per 1.000 inwoners wordt geregistreerd.

- ▶ De criminaliteitsgraden van de verschillende rubrieken liggen in Sint-Niklaas in de meeste gevallen hoger dan in Aalst. De misdrijven met verdovende middelen vormen hier evenwel een uitzondering.
- ▶ De criminaliteitsgraad van de bedrogmisdrijven tegen de eigendom is in Sint-Niklaas opmerkelijk hoger dan in de andere regio's.

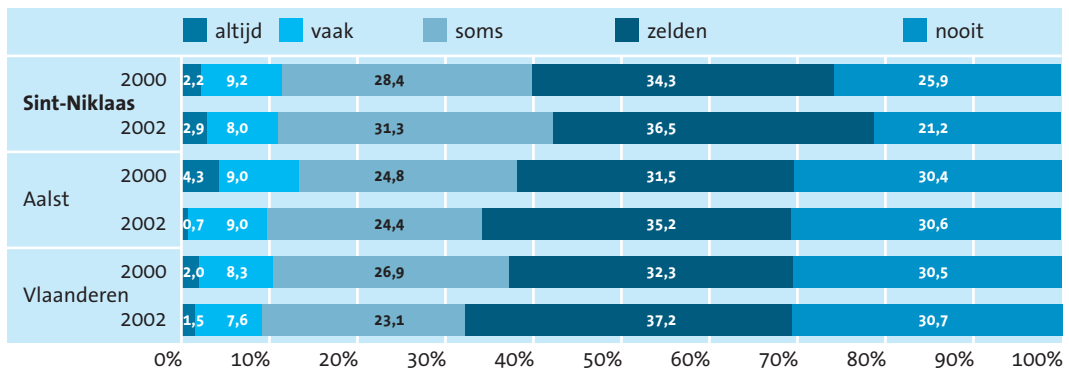
4 31 Mate van voorkomen van een algemeen onveiligheidsgevoel, uitgedrukt als een % van de respondenten, 2000–2002

Bron: Federale veiligheidsmonitor

	Sint-Niklaas		Aalst		Vlaanderen	
	2000	2002	2000	2002	2000	2002
altijd	2,2	2,9	4,3	0,7	2,0	1,5
vaak	9,2	8,0	9,0	9,0	8,3	7,6
soms	28,4	31,3	24,8	24,4	26,9	23,1
zelden	34,3	36,5	31,5	35,2	32,3	37,2
nooit	25,9	21,2	30,4	30,6	30,5	30,7

4 32 Mate van voorkomen van een algemeen onveiligheidsgevoel, uitgedrukt als een % van de respondenten, 2000–2002

Bron: Federale veiligheidsmonitor

Eigen veiligheidsbeleving

Algemeen onveiligheidsgevoel

Op basis van de veiligheidsmonitor van de federale politie kunnen we ons een beeld vormen van het subjectieve onveiligheidsgevoel van mensen. In deze monitor vinden we de volgende vraag terug: "Gebeurt het dat u zich onveilig voelt?". De respondenten konden telkens kiezen uit vijf antwoordcategorieën, nl. altijd, vaak, soms, zelden of nooit. Verschillen in registratiemethoden en een niet-continue meting dwingen ons echter enkel een accurate vergelijking naar regio te maken en niet in tijd. Wanneer we de vergelijking toch in de tijd plaatsen, moeten de eindconclusies met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden.

In Vlaanderen voelde in 2002 ongeveer 1,5% van de ondervraagden zich altijd onveilig en 7,6 % vaak. Het grootste deel van de bevolking voelt zich slechts zelden onveilig. Ook de groep van mensen die zich nooit onveilig voelen, is zeer groot. In 2002 maken zij samen 67,9% uit van alle respondenten. Dit is meer dan in 2000.

De federale veiligheidsmonitor leert ons dat de verschillen tussen Sint-Niklaas en Aalst zich vooral bevinden in de groep van de respondenten die zich soms onveilig voelen. In Sint-Niklaas voelt 31,3% van de respondenten zich soms onveilig, tegenover 24,4% van de Aalsterse respondenten. Hierdoor voelen meer Sint-Niklase respondenten zich zelden of nooit onveilig.

De groep respondenten die zich altijd of vaak onveilig voelen, is slechts iets groter in Sint-Niklaas dan in Aalst. Belangrijker hierbij is dat het aandeel van de respondenten die beweren zich altijd onveilig te voelen groter is in Sint-Niklaas dan in Aalst, respectievelijk 2,9% tegenover 0,8%.

- ▶ Zowel in Vlaanderen als in Sint-Niklaas en Aalst was in 2002 de groep van mensen die zich zelden onveilig voelen het grootst.

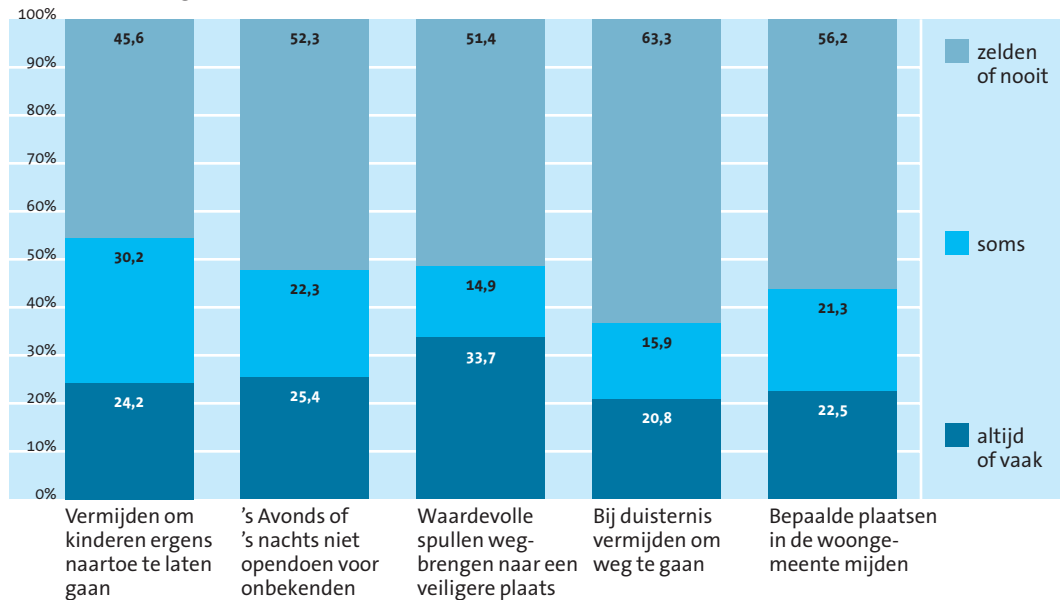
4 33 Voorkomen van mijdingsgedrag, opgesplitst naar situatie en mate van voorkomen, uitgedrukt in een percentage van de respondenten, 2002

Bron: Federale veiligheidsmonitor

		Vermijden om kinderen ergens naartoe te laten gaan	's Avonds of 's nachts niet opendoen voor onbekenden	Waardevolle spullen wegbrengen naar een veiligere plaats	Bij duisternis vermijden om weg te gaan	Bepaalde plaatsen in de woongemeente mijden
Sint-Niklaas	altijd of vaak	24,2	25,4	33,7	20,8	22,5
	soms	30,2	22,3	14,9	15,9	21,3
	zelden of nooit	45,6	52,3	51,4	63,3	56,2
Aalst	altijd of vaak	24,3	25,3	23,2	19,7	12,8
	soms	24,7	20,1	17,2	12,9	15,9
	zelden of nooit	51,0	54,6	59,6	67,4	71,3
Vlaanderen	altijd of vaak	31,1	23,1	28,2	14,2	10,2
	soms	26,9	19,3	14,8	13,5	14,3
	zelden of nooit	42,1	57,6	57,0	72,3	75,6

4 34 Voorkomen van mijdingsgedrag in Sint-Niklaas, opgesplitst naar situatie en mate van voorkomen, uitgedrukt in een percentage van de respondenten, 2002

Bron: Federale veiligheidsmonitor

Mijdingsgedrag

Om het mijdingsgedrag in de regio's te meten, wordt gepeild naar de antwoorden van respondenten op een aantal stellingen. Voor vijf stellingen kunnen de respondenten uit de veiligheidsmonitor hun mate van mijdingsgedrag aangeven. De volgende stellingen werden hen voorgelegd:

- Uw kinderen niet toelaten ergens naartoe te gaan omdat u vreest voor hun veiligheid.
- 's Avonds of 's nachts niet opendoen voor onbekenden.
- Waardevolle spullen uit uw huis naar een veiligere plaats brengen.
- Bij duisternis binnenblijven of vermijden weg te gaan.
- Bepaalde plaatsen in de woongemeente vermijden.

In Sint-Niklaas behaalde het wegbrengen van waardevolle spullen in 2002 de hoogste score. In Aalst en Vlaanderen komt deze vorm van mijdingsgedrag heel wat minder voor.

Ongeveer een vierde van de respondenten in Sint-Niklaas doet 's avonds of 's nachts niet open voor onbekenden. Ook dit mijdingsgedrag is in Sint-Niklaas groter dan in de andere twee regio's, zij het slechts een klein beetje.

Op de derde plaats komt het mijdingsgedrag met betrekking tot kinderen. In Vlaanderen komt dit mijdingsgedrag het meest voor. 31,1% van de Vlaamse respondenten met kinderen vermijdt vaak of altijd de kinderen ergens naartoe te laten gaan, omdat ze vrezen voor hun veiligheid.

Op de vierde plaats komt in Sint-Niklaas het mijden van bepaalde plaatsen in de gemeente. In Aalst en Vlaanderen komt dit mijdingsgedrag veel minder voor en staat het op de vijfde plaats. De respondenten vermijden er vaker weg te gaan van huis wanneer het donker is. In Sint-Niklaas is dit daarentegen de minst voorkomende vorm van mijdingsgedrag.

Voor alle stellingen, met uitzondering van het vermijden van kinderen ergens naartoe te laten gaan, is het mijdingsgedrag groter in Sint-Niklaas dan in Vlaanderen en Aalst, en is het aantal respondenten dat beweert zelden of nooit mijdingsgedrag te vertonen kleiner in Sint-Niklaas dan in de andere regio's.

- ▶ Voor alle stellingen, met uitzondering van 'vermijden kinderen ergens naartoe te laten gaan' is het mijdingsgedrag van de respondenten hoger in Sint-Niklaas dan in Vlaanderen en Aalst.
- ▶ Het aandeel van de respondenten die beweren zelden of nooit mijdingsgedrag te vertonen, is voor alle stellingen, met uitzondering van 'vermijden kinderen ergens naartoe te laten gaan', het kleinst in Sint-Niklaas.

4 35 Evolutie van het mijdingsgedrag in de rubriek 'vermijden kinderen ergens naartoe te laten gaan omdat men vreest voor hun veiligheid', opgesplitst naar mate van voorkomen, 2000-2002 (in %)
Bron: Federale veiligheidsmonitor

	Sint-Niklaas		Aalst		Vlaanderen	
	2000	2002	2000	2002	2000	2002
altijd	13,3	2,0	16,9	10,4	13,4	11,8
vaak	20,3	22,2	22,7	13,9	21,5	19,3
soms	32,8	30,2	24,8	24,7	27,4	26,9
bijna nooit / zelden	20,8	26,7	21,6	33,9	19,0	18,8
nooit	12,8	18,9	14,0	17,1	18,7	23,3

4 36 Evolutie van het mijdingsgedrag in de rubriek 'vermijden om 's avonds of 's nachts open te doen voor onbekenden omdat men het niet veilig vindt', opgesplitst naar mate van voorkomen, 2000-2002 (in %)
Bron: Federale veiligheidsmonitor

	Sint-Niklaas		Aalst		Vlaanderen	
	2000	2002	2000	2002	2000	2002
altijd	18,2	14,2	16,0	13,6	15,9	12,5
vaak	13,1	11,2	11,3	11,7	10,0	10,6
soms	21,5	22,3	20,1	20,1	20,0	19,3
bijna nooit / zelden	18,9	21,1	23,0	24,6	20,4	24,5
nooit	28,3	31,2	29,6	30,0	33,8	33,1

4 37 Evolutie van het mijdingsgedrag in de rubriek 'waardevolle spullen wegbrengen naar een plaats die men veiliger vindt dan het eigen huis', opgesplitst naar mate van voorkomen, 2000-2002 (in %)
Bron: Federale veiligheidsmonitor

	Sint-Niklaas		Aalst		Vlaanderen	
	2000	2002	2000	2002	2000	2002
altijd	20,1	16,7	17,0	13,2	18,3	15,0
vaak	9,4	17,0	12,6	10,0	12,6	13,2
soms	18,6	14,9	16,2	17,2	15,7	14,8
bijna nooit / zelden	15,5	13,7	10,9	17,6	12,9	15,1
nooit	36,4	37,7	43,3	42,0	40,5	41,9

Vermijden om kinderen ergens naartoe te laten gaan omdat men vreest voor hun veiligheid

Deze stelling werd enkel voorgelegd aan de respondenten die kinderen hebben.

Het aandeel van de respondenten die in 2002 beweerden altijd of vaak dit mijdingsgedrag te vertonen, is groter in Vlaanderen (31,1%) dan in Sint-Niklaas (24,2%) en in Aalst (24,3%).

In Sint-Niklaas ligt het aandeel van de respondenten die dit mijdingsgedrag zelden of nooit vertonen lager dan in Aalst en Vlaanderen. Er is zijn daar dus meer respondenten die soms vermijden om de kinderen ergens naartoe te laten gaan.

In 2002 was het aandeel van de respondenten die beweren altijd dit mijdingsgedrag te vertonen in Sint-Niklaas zeer klein. Het antwoord vaak kwam evenwel meer voor dan elders.

Vermijden om open te doen voor onbekenden omdat men het niet veilig vindt

Ongeveer een op vier Vlaamse respondenten vermeed in 2000 en 2002 open te doen voor onbekenden. Een derde van de respondenten beweerde nooit dit mijdingsgedrag te vertonen.

In Vlaanderen en Aalst vonden we deze stelling in 2000 op de derde plaats terug. In Sint-Niklaas kwam ze op de tweede plaats. Daar beweerde bijna een derde van de respondenten nooit of zelden open te doen voor onbekenden. Terwijl in Vlaanderen en Aalst iets meer dan de helft van de respondenten beweert dit mijdingsgedrag zelden of nooit te vertonen, is dit in Sint-Niklaas iets minder dan de helft.

Voor 2002 merken we tussen Sint-Niklaas en Aalst weinig verschil in het mijdingsgedrag op. De verhoudingen binnen de verschillende antwoordcategorieën zijn in beide steden nagenoeg gelijk. Wanneer we voor Sint-Niklaas de vergelijking maken tussen 2000 en 2002, lijkt het mijdingsgedrag te zijn gedaald.

Waardevolle spullen wegbrengen naar een plaats die men veiliger vindt dan het eigen huis

28,2% van de Vlamingen bracht in 2002 altijd of vaak waardevolle spullen weg naar een veilige plaats buitenshuis. 41,9% beweerde dit nooit te doen.

In Sint-Niklaas ligt het aandeel van de respondenten die zeggen dat ze altijd of vaak waardevolle spullen wegbrengen hoger dan in Vlaanderen en in Aalst. Het aandeel van de respondenten die beweren dit gedrag nooit te vertonen, ligt in Sint-Niklaas iets lager en in Aalst iets hoger dan in Vlaanderen.

Een vergelijking tussen 2000 en 2002 voor de stad Sint-Niklaas leert ons dat het aandeel van respondenten die dit mijdingsgedrag altijd vertonen, daalde, ten voordele van het aandeel van de respondenten die dit mijdingsgedrag vaak vertonen.

4 38 Evolutie van het mijdingsgedrag in de rubriek 'bij duisternis vermijden weg te gaan van huis', opgesplitst naar mate van voorkomen, 2000-2002 (in %)*Bron: Federale veiligheidsmonitor*

	Sint-Niklaas		Aalst		Vlaanderen	
	2000	2002	2000	2002	2000	2002
altijd	12,2	10,9	10,0	8,9	8,7	6,4
vaak	9,6	9,9	9,5	10,8	7,9	7,8
soms	12,7	15,9	12,6	12,9	12,4	13,5
bijna nooit / zelden	18,2	19,6	17,1	16,5	15,9	19,4
nooit	47,3	43,7	50,8	50,9	55,1	52,9

4 39 Evolutie van het mijdingsgedrag in de rubriek 'bepaalde plaatsen in de gemeente mijden omdat men het er niet veilig vindt', opgesplitst naar mate van voorkomen, 2000-2002 (in %)*Bron: Federale veiligheidsmonitor*

	Sint-Niklaas		Aalst		Vlaanderen	
	2000	2002	2000	2002	2000	2002
altijd	8,5	8,4	4,6	6,6	5,9	3,8
vaak	11,3	14,1	5,8	6,2	7,1	6,4
soms	23,4	21,3	13,6	15,9	13,2	14,3
bijna nooit / zelden	24,5	20,0	19,5	19,0	17,1	20,5
nooit	32,3	36,2	56,5	52,3	56,9	55,1

Bij duisternis vermijden weg te gaan

Het merendeel van de Vlamingen is niet te bang om zich 's avonds nog op straat te begeven. In 2002 zei slechts 14,2% van de respondenten altijd of vaak binnen te blijven bij duisternis. Daarnaast beweerde meer dan de helft van de respondenten dit mijdingsgedrag nooit te vertonen.

In de twee centrumsteden Sint-Niklaas en Aalst merken we in 2002 een groter mijdingsgedrag op dan in Vlaanderen. In Sint-Niklaas antwoordde 20,8% van de respondenten altijd of vaak. In Aalst berekenen we een iets lager aandeel van 19,7%. Ook het aandeel van de respondenten die beweren zelden of nooit dit mijdingsgedrag te vertonen, ligt er lager dan in Vlaanderen.

De resultaten uit de federale veiligheidsmonitor van 2000 en 2002 verschillen voor Sint-Niklaas en Aalst weinig.

Bepaalde plaatsen in de gemeente mijden omdat men het er niet veilig vindt

Dit mijdingsgedrag komt in Vlaanderen niet vaak voor. In 2002 verklaarde slechts 10,2% van de respondenten altijd of vaak bepaalde plaatsen uit de eigen gemeente te mijden. Bovendien beweerde slechts 3,8% dit altijd te doen. 75,6% zei zelden of nooit bepaalde plaatsen te mijden.

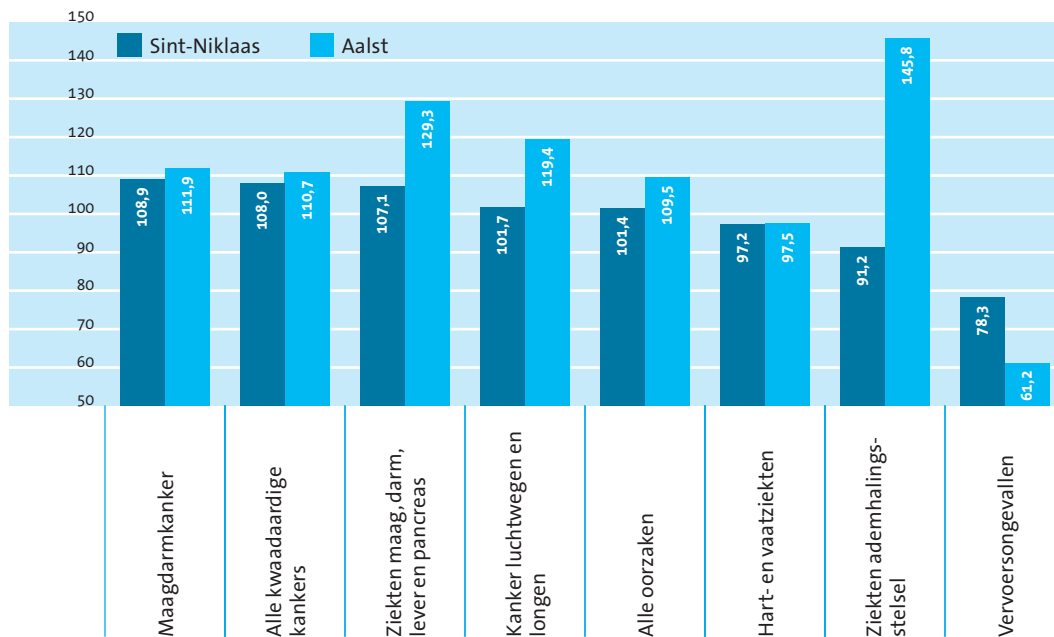
In Sint-Niklaas liggen de kaarten enigszins anders. 19,8% van de respondenten scheen dit mijdingsgedrag er altijd of vaak te vertonen in 2000. In Vlaanderen en Aalst waren dat er een stuk minder, nl. respectievelijk 13 en 10,4%. Meer dan drie op vier respondenten uit Aalst beweerden dit mijdingsgedrag niet of zelden te vertonen. In Sint-Niklaas waren dat er veel minder (56,2%). Dit mijdingsgedrag kwam er dus veel vaker voor dan elders.

In 2002 daalde het aandeel van de respondenten die beweren zelden bepaalde plaatsen uit de eigen gemeente te mijden licht, ten voordele van het aandeel van de respondenten die dit mijdingsgedrag nooit vertonen. Het aantal respondenten dat verklaarde soms mijdingsgedrag te vertonen, daalde weliswaar ook licht, ten voordele van de respondenten die antwoordden vaak bepaalde plekken te mijden.

- ▶ In Sint-Niklaas zijn er weinig respondenten die altijd of vaak vermijden kinderen ergens naartoe te laten gaan.
- ▶ Meer dan een vierde van de Sint-Niklaas respondenten beweerde in 2002 te vermijden open te doen voor onbekenden bij duisternis.
- ▶ In Sint-Niklaas en Vlaanderen beweert ongeveer één op drie respondenten altijd of vaak waardevolle spullen weg te brengen naar een veiligere plaats.
- ▶ In Sint-Niklaas en Aalst vermeden in 2000 meer mensen bij duisternis buiten te gaan dan in Vlaanderen. Dit mijdingsgedrag bleef in 2002 in beide steden ongeveer even groot.
- ▶ In Sint-Niklaas vertoont ongeveer een vijfde van de respondenten mijdingsgedrag ten overstaan van bepaalde plaatsen in de woongemeente. Dit is veel meer dan in Aalst of Vlaanderen.

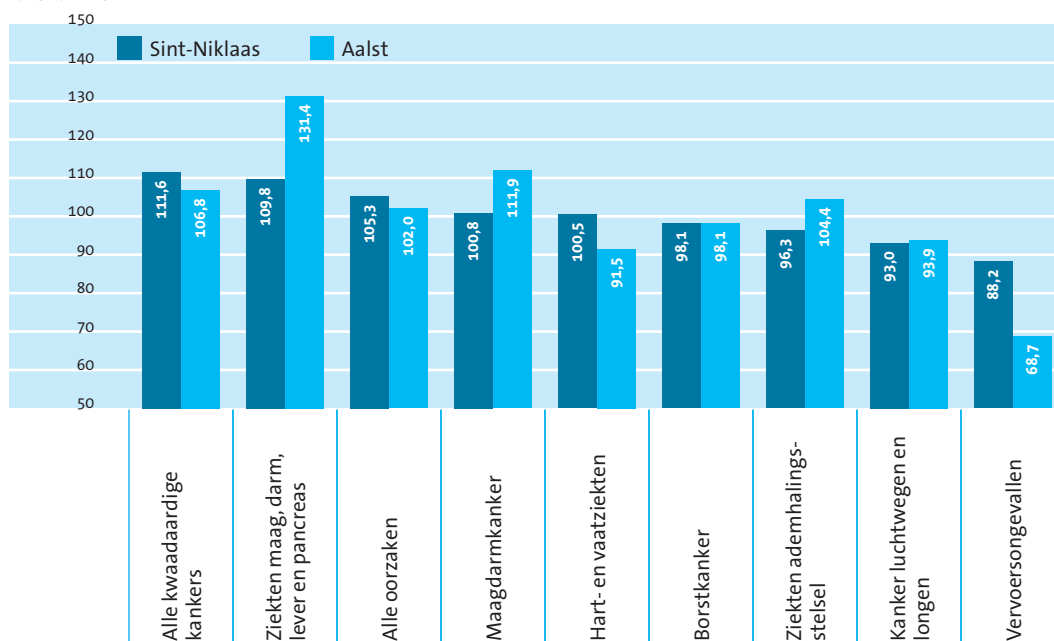
4 40 Mortaliteitsratio's van de mannelijke bevolking voor de periode 1990-1999, Sint-Niklaas en Aalst

Bron: WVC

4 41 Mortaliteitsratio's van de vrouwelijke bevolking voor de periode 1990-1999, Sint-Niklaas en Aalst

Bron: WVC

Mortaliteitsratio's

De mortaliteitsratio's gaan na of in een bepaalde regio of stad de mannen of vrouwen ten opzichte van het Vlaamse gemiddelde meer of minder kans hebben om het slachtoffer te worden van een bepaalde ziekte.¹⁷

¹⁷ Een waarde van 100 betekent dat er tijdens de beschouwde periode in de aangegeven stad of regio evenveel sterfgevallen waargenomen werden bij dat soort ziekte als in Vlaanderen. Er werd gestandaardiseerd naar leeftijdsstructuur.

In de grafiek worden de ziekten gerangschikt volgens afnemende mortaliteitsratio's in Sint-Niklaas.

De **Sint-Niklase mannen** scoren voor het merendeel van de doodsoorzaken iets slechter dan de Vlaamse, maar toch beduidend beter dan de Aalsterse. Alleen wat betreft de vervoersongevallen scoren de mannen in Sint-Niklaas slechter dan die in Aalst. Het onderdeel over verkeersonveiligheid gaf hiervan al een zekere indicatie. Bovendien scoren de Sint-Niklase mannen wat betreft mortaliteit voor vervoersongevallen toch nog beduidend beter dan de Vlaamse. Voor alle andere doodsoorzaken berekenen we in Sint-Niklaas lagere mortaliteitsratio's dan in Aalst.

Voor maagdarmkanker, alle kwaadaardige kankers en ziekten van maag, darm, lever en pancreas zijn er hogere risico's in Sint-Niklaas dan gemiddeld bij de Vlaamse mannen. De mortaliteitsratio's van kanker van luchtwegen en longen en hart- en vaatziekten bevinden zich ongeveer op het Vlaamse niveau. Ook de algemene mortaliteitsratio (alle oorzaken) ligt maar net iets hoger in Sint-Niklaas. De mortaliteitsratio's van Aalst zijn veel hoger dan die van Sint-Niklaas voor de volgende ziekten: ziekten aan maag, darm, lever en pancreas, kanker van luchtwegen en longen, en ziekten in verband met het ademhalingsstelsel.

Sint-Niklaas heeft voor geen enkele ziekte een mortaliteitsratio hoger dan 110 voor de mannen, terwijl Aalst voor vijf doodsoorzaken hoger dan 110 scoort.

De mortaliteitsratio's van de **Sint-Niklase vrouwen** geven een iets ander beeld. Ook hier merken we geen opvallend hoge resultaten op. Toch scoren de Sint-Niklase vrouwen voor maar liefst vier doodsoorzaken hoger dan de Aalsterse. Dit is het geval voor alle kwaadaardige kankers, hart- en vaatziekten en vervoersongevallen. Voor de vervoersongevallen scoort Sint-Niklaas echter nog aanzienlijk beter dan het Vlaamse gemiddelde. De algemene mortaliteitsratio (alle oorzaken) ligt voor de Sint-Niklase vrouwen evenwel iets minder dicht bij het Vlaamse gemiddelde dan voor de Sint-Niklase mannen.

De vrouwen in Sint-Niklaas hebben een relatief grote kans om het slachtoffer te worden van alle kwaadaardige kankers, ziekten aan maag, darm, lever en pancreas en alle oorzaken in het algemeen. De kans om te sterven aan maagdarmkanker, hart- en vaatziekten en borstkanker is er ongeveer even groot als in Vlaanderen.

- ▶ De Sint-Niklase mannen lopen meer kans om slachtoffer te worden van maagdarmkanker, alle kwaadaardige kankers en ziekten aan maag, darm, lever en pancreas dan gemiddeld in Vlaanderen.
- ▶ Kwaadaardige kankers en ziekten aan maag, darm, lever en pancreas en alle oorzaken in het algemeen eisen meer slachtoffers bij Sint-Niklase vrouwen dan gemiddeld in Vlaanderen.

5 Een leefbare stad?

Is Sint-Niklaas een leefbare stad? Deze vraag trachten we in dit hoofdstuk te beantwoorden. De leefbaarheid van de stad onderzoeken we aan de hand van een aantal indicatoren rond wonen, inkomen, milieu, het cultureel erfgoed en de eigen ervaringen van de buurtbewoners omtrent de leefbaarheid van de wijken.

Het wonen in Sint-Niklaas is voor de meeste woningtypes goedkoper dan in de centrumsteden. De gemiddelde bouwgrondprijs neemt in Sint-Niklaas wel veel sneller toe dan in de andere regio's. De verkoopprijs van appartementen kent een grillig verloop in de stad, maar toch is het gemiddelde over de ganse periode ook hier veel lager dan elders. De toename van de gemiddelde verkoopprijs van de appartementen is in Sint-Niklaas echter wel het sterkst van alle regio's. Zowel in Sint-Niklaas als in Aalst is de gemiddelde verkoopprijs van kleine en middelgrote woningen en de grote woningen lager dan in de centrumsteden. De verkoopprijs van de grote woningen neemt in Sint-Niklaas even snel toe als in de centrumsteden.

In Sint-Niklaas zijn de ondervraagde huishoudens in het algemeen zeer tevreden over de verschillende aspecten van hun buurt, enkel wat betreft de rust drukken de Vlaamse huishoudens zich globaal veel positiever uit.

Het inkomen en de spreiding ervan bekijken we aan de hand van verschillende parameters, het mediaaninkomen is er een van. Het mediaaninkomen in Sint-Niklaas is lager dan in Aalst en Vlaanderen. Bovendien neemt het veel minder snel toe dan in de andere regio's. Gemiddeld zijn er jaarlijks 415 leefloontrekkers in Sint-Niklaas. In Aalst berekenen we gemiddeld 364 leefloontrekkers. Net zoals elders daalt het aantal jonge werklozen in Sint-Niklaas sterk. Gemiddeld telt Sint-Niklaas jaarlijks 379 jonge werklozen.

Onder de rubriek milieu bekijken we de gewenste groene ruimte en recreatief groen in Sint-Niklaas. We leren dat het gewestplan voor Sint-Niklaas veel minder groene ruimte voorziet dan voor Aalst. Sint-Niklaas zou vooral veel bos- en parkgebied moeten hebben.

Ook het volume van het opgehaalde afval zegt iets over de kwaliteit van het milieu in de stad. In Sint-Niklaas en Aalst wordt er jaarlijks minder huishoudelijk afval per inwoner opgehaald dan in de centrumsteden en Vlaanderen. Sinds 2002 wordt er in Sint-Niklaas meer afval selectief opgehaald dan niet-selectief.

Het aanbod van het cultureel erfgoed in de stad Sint-Niklaas is relatief laag in vergelijking met Aalst. In Sint-Niklaas zijn er in totaal 64 eenheden cultureel erfgoed, tegenover 121 in Aalst. Vooral in 1997 is er in Sint-Niklaas relatief veel cultureel erfgoed bijgekomen.

Uit de resultaten van de federale veiligheidsmonitor leren we dat wat de leefbaarheid van de buurten en wijken betreft, een onaangepaste snelheid in het verkeer als een belangrijk probleem wordt ervaren. Ook inbraak in woningen of andere gebouwen wordt nog door één op vijf respondenten als een probleem ervaren. Dit is weliswaar een lager aandeel als in de andere regio's. Diefstal uit auto's wordt minder en fietsendiefstal meer als een probleem ervaren door de Sint-Niklase respondenten. Overlast door groepen jongeren wordt in Sint-Niklaas meer als een probleem ervaren dan in Aalst, maar in Aalst lijkt drugsoverlast dan weer een groter probleem. Ten slotte ervaart iets meer dan één op zeven respondenten uit Sint-Niklaas rommel op straat als een probleem.

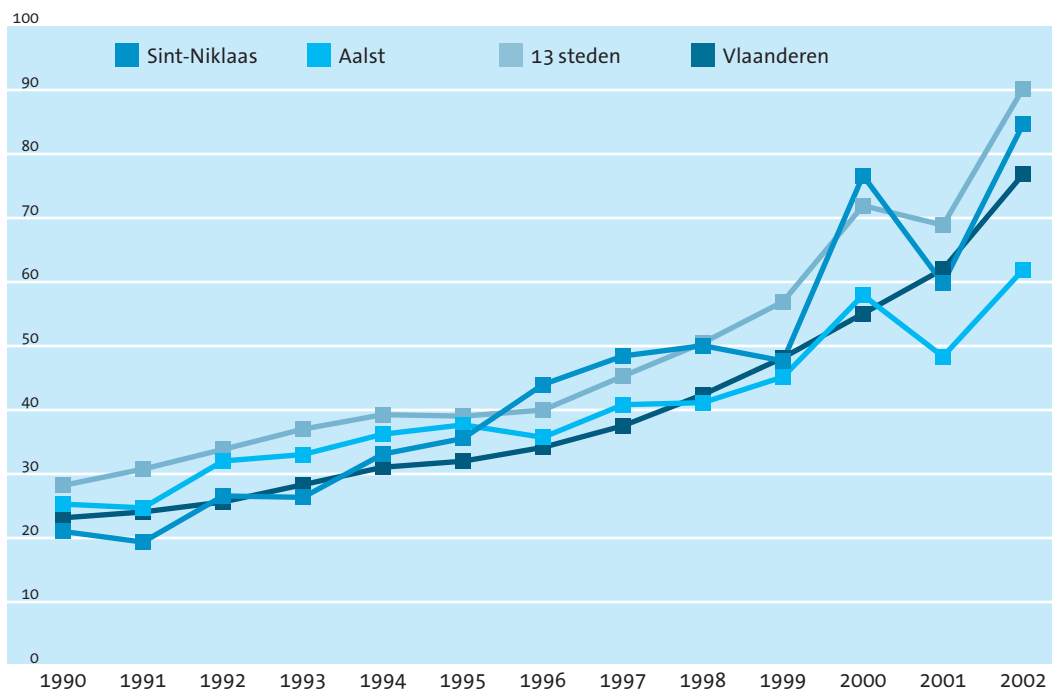
5 1 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van een m² bouwgrond (in euro), 1990–2002

Bron: Stadim

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1990	21,02	25,29	28,21	23,15
1991	19,36	24,71	30,76	24,07
1992	26,57	32,03	33,84	25,63
1993	26,35	33,04	37,01	28,33
1994	33,12	36,22	39,27	31,06
1995	35,55	37,68	39,04	32,00
1996	43,98	35,72	39,99	34,16
1997	48,44	40,83	45,29	37,53
1998	50,05	41,15	50,50	42,41
1999	47,67	45,17	56,92	48,17
2000	76,63	57,95	71,93	55,06
2001	59,79	48,35	68,88	62,00
2002	84,62	61,90	90,20	76,82
Evolutie	+302,6%	+144,8%	+219,7%	+231,8%

5 2 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van een m² bouwgrond (in euro), 1990–2002

Bron: Stadim

Wonen

Bouwgrondprijzen

De grafiek illustreert perfect de trend van de gemiddelde bouwgrondprijzen in regio's die we van naderbij bekijken. Eigenlijk is de trendlijn in alle regio's in grote lijnen relatief gelijklopend. In het begin van de jaren 90 bevond de bouwgrondprijs zich in alle regio's tussen 20 en 30 euro per m². In het begin van het nieuwe millennium lag de gemiddelde bouwgrondprijs in alle regio's veel hoger.

In de centrumsteden is de gemiddelde bouwgrondprijs bijna steeds het hoogst. Over de ganse periode berekenen we een gemiddelde van 48,60 euro per m². In Vlaanderen daarentegen ligt het gemiddelde over diezelfde periode lager, nl. op 40,03 euro per m². In Sint-Niklaas berekenen we een gemiddelde dat tussen dat van de centrumsteden en Vlaanderen in ligt, nl. 44,09 euro per m². Het gemiddelde van de bouwgrondprijzen is in Aalst net iets kleiner dan in Vlaanderen.

Opvallender is dat in Vlaanderen de gemiddelde bouwgrondprijzen steeds blijven stijgen, terwijl er in de andere regio's tussen 2000 en 2001 een daling valt op te tekenen. In de centrumsteden, Aalst en Sint-Niklaas stegen de gemiddelde bouwgrondprijzen van 2001 naar 2002 wel opvallend sterk.

Over de ganse periode nam de gemiddelde bouwgrondprijs in Sint-Niklaas het sterkst toe (+63,60 euro per m²). In Aalst berekenen we een toename van 36,61 euro per m². Ook in vergelijking met Vlaanderen en de centrumsteden is de toename in Aalst opvallend klein. In Vlaanderen merken we een toename van 53,67 euro per m², in de centrumsteden van 61,99 euro per m².

- ▶ De gemiddelde verkoopprijs van de bouwgrond stijgt in Sint-Niklaas het snelst van alle regio's.

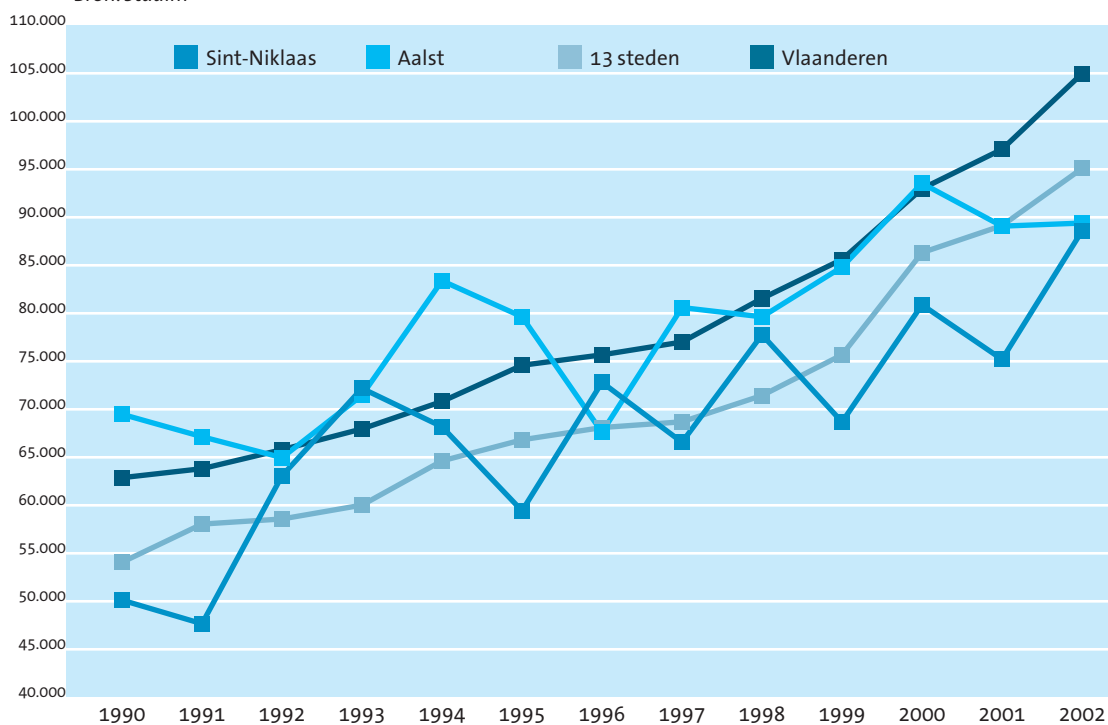
5 3 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van appartementen (in euro), 1990–2002

Bron: Stadim

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1990	50.122	69.484	54.064	62.877
1991	47.663	67.146	58.044	63.815
1992	63.071	64.965	58.576	65.796
1993	72.180	71.463	60.021	67.959
1994	68.183	83.389	64.627	70.817
1995	59.428	79.642	66.823	74.584
1996	72.804	67.606	68.101	75.674
1997	66.568	80.600	68.697	77.009
1998	77.765	79.632	71.437	81.547
1999	68.681	84.817	75.670	85.604
2000	80.885	93.543	86.320	92.982
2001	75.201	89.078	89.136	97.082
2002	88.569	89.399	95.085	104.965
Evolutie	+76,7%	+28,7%	+75,9%	+66,9%

5 4 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van appartementen (in euro), 1990–2002

Bron: Stadim

Woningprijzen

Verkooprijzen van de appartementen

De gemiddelde verkooprijzen van de appartementen namen in Vlaanderen en de centrumsteden tussen 1990 en 2001 continu toe. Over de ganse periode merken we een toename met 66,9% in Vlaanderen. In de centrumsteden zijn de appartementen ongeveer 10% goedkoper dan in Vlaanderen. De verkooprijzen stijgen er wel sterker dan in Vlaanderen, nl. met 75,9%. Vooral van 1999 naar 2000 namen de gemiddelde verkooprijzen van appartementen in de centrumsteden een hoge vlucht.

In Sint-Niklaas kennen de gemiddelde verkooprijzen van de appartementen een zeer grillig verloop. In mindere mate gaat dat ook op voor Aalst. In 1990 waren de prijzen van appartementen in Sint-Niklaas veruit het laagst van alle regio's. In 1991 daalde dit gemiddelde zelfs nog verder, om in 1993 plots uit te groeien tot het hoogste van alle regio's. In 1994 daalde het gemiddelde opnieuw tot het laagste van alle regio's. Vanaf 1994 kunnen we spreken van een golfbeweging in de curve van de gemiddelde verkooprijzen van appartementen. Vanaf 1999 was dit gemiddelde weer het laagst van alle regio's. In Sint-Niklaas is de gemiddelde verkooprijzen van de appartementen ondanks het grillige verloop met 76,7% toegenomen. Dit is de grootste toename van alle regio's.

De curve van de stad Aalst verloopt enigszins anders, maar toch ook bijzonder grillig. Verschillende keren is de gemiddelde verkooprijzen van de appartementen in Aalst het hoogst van alle regio's. Dit gemiddelde neemt evenwel minder sterk toe dan in de andere regio's (+28,9%), waardoor de gemiddelde verkooprijzen naar elkaar toe groeien.

- ▶ De gemiddelde verkooprijzen van appartementen in Sint-Niklaas kent een bijzonder grillig verloop; toch ligt dit gemiddelde vaak lager dan in de andere regio's. Over de ganse periode is de toename er echter het grootst van alle regio's.

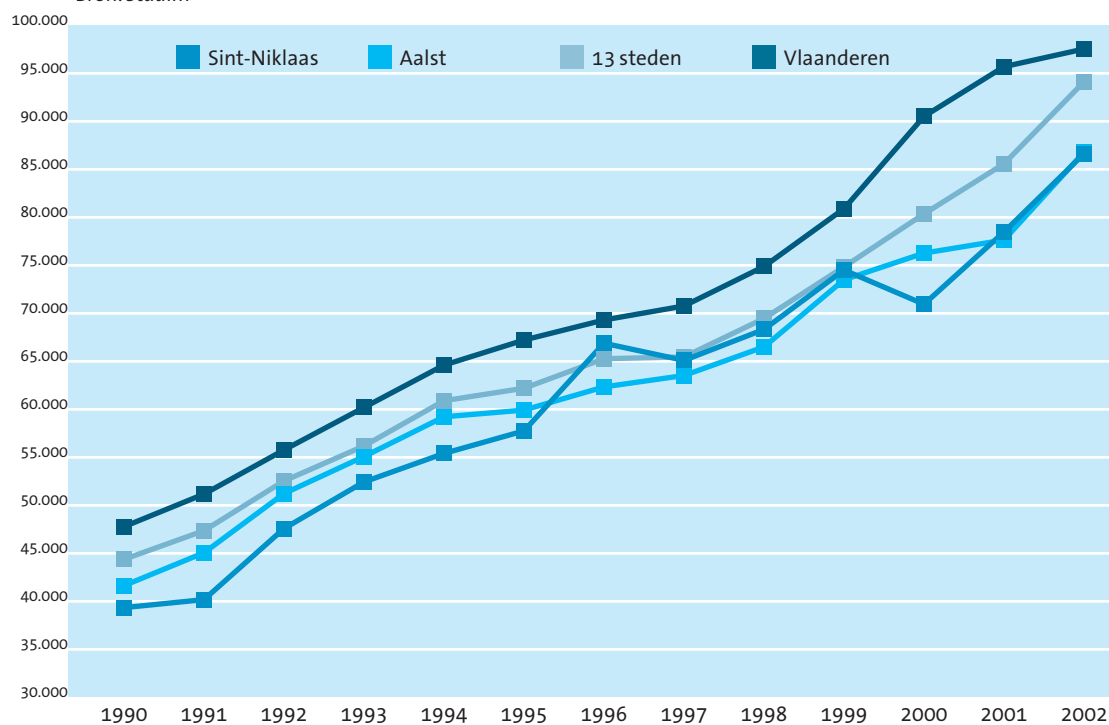
5 5 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van kleine en middelgrote woningen (in euro), 1990–2002

Bron: Stadim

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1990	39.345	41.637	44.371	47.777
1991	40.178	45.060	47.362	51.174
1992	47.583	51.226	52.539	55.769
1993	52.435	55.084	56.186	60.196
1994	55.407	59.221	60.897	64.607
1995	57.756	59.920	62.196	67.217
1996	66.884	62.336	65.274	69.307
1997	65.096	63.523	65.457	70.768
1998	68.324	66.503	69.465	74.879
1999	74.508	73.496	74.844	80.900
2000	70.949	76.273	80.355	90.516
2001	78.474	77.637	85.576	95.692
2002	86.622	86.795	94.120	97.536
Evolutie	+120,2%	+108,5%	+112,1%	+104,2%

5 6 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van kleine en middelgrote woningen (in euro), 1990–2002

Bron: Stadim

Verkoopprijs van kleine en middelgrote woningen

De grafiek illustreert dat de gemiddelde verkoopprijzen van kleine en middelgrote woningen tussen 1990 en 2002 steeds hoger waren in Vlaanderen dan in de centrumsteden, Sint-Niklaas en Aalst. De gemiddelde verkoopprijs van kleine en middelgrote woningen ligt in Vlaanderen steeds ongeveer 7% hoger dan in de centrumsteden.

Toch steeg de gemiddelde verkoopprijs tijdens deze periode sterker in de centrumsteden en in Sint-Niklaas en Aalst. De sterkere toenames in deze regio's zijn echter vooral toe te schrijven aan de zeer sterke toenames in 2002. In alle regio's vond er over de gehele beschouwde periode meer dan een verdubbeling van de gemiddelde verkoopprijs plaats.

De toename van de gemiddelde verkoopprijzen van de kleine en middelgrote woningen is het grootst in Sint-Niklaas (+120,2%). Daarna volgen de centrumsteden (+112,1%) en Aalst (+108,5%).

Van 1990 tot 1995 lagen de gemiddelde verkoopprijzen van kleine en middelgrote woningen in Sint-Niklaas het laagst van alle regio's. Van 1996 tot 1999 waren deze gemiddelde verkoopprijzen hoger dan in Aalst. Vanaf 1999 speelden de waarden van de gemiddelden van beide steden haasje-over. In 2001 en 2002 waren de gemiddelde verkoopprijzen in beide steden ongeveer even groot.

Globaal gezien kunnen we zeggen dat de gemiddelde verkoopprijs van kleine en middelgrote woningen een eerder grillig verloop kent in Sint-Niklaas. Toch is de gemiddelde verkoopprijs er – met uitzondering van 1996 – steeds lager dan in de centrumsteden.

- ▶ In Sint-Niklaas en Aalst liggen de verkoopprijzen van kleine en middelgrote woningen bijna steeds lager dan in de centrumsteden.
- ▶ In Sint-Niklaas stijgen de verkoopprijzen van de kleine en middelgrote woningen het sterkst.

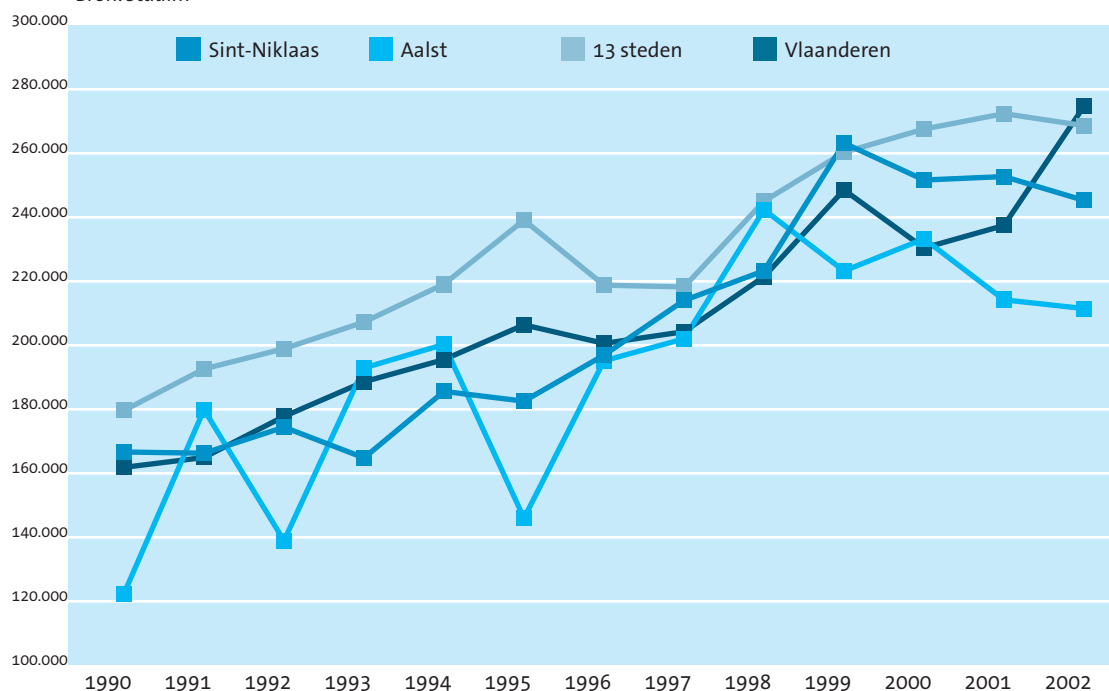
5 7 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van grote woningen (in euro), 1990–2002

Bron: Stadim

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1990	166.666	122.418	179.654	161.865
1991	166.287	179.900	192.625	164.952
1992	174.428	138.951	198.943	177.779
1993	164.833	192.944	207.278	188.609
1994	185.598	200.285	219.146	195.548
1995	182.543	145.996	239.123	206.397
1996	196.946	195.170	218.807	200.605
1997	214.020	202.034	218.239	204.258
1998	223.291	242.372	245.040	221.469
1999	263.208	223.233	260.312	248.566
2000	251.658	233.286	267.582	230.418
2001	252.740	214.214	272.399	237.462
2002	245.283	211.496	268.659	274.703
Evolutie	+47,2%	+72,8%	+49,5%	+69,7%

5 8 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van grote woningen (in euro), 1990–2002

Bron: Stadim

5 9 Evolutie van de onbewoonbaar- en onbeschikbaarverklaringen, 2001–2002

Bron: Stadsverslagen Sint-Niklaas

	2001	2002
Aantal aanvragen onderzoek ongeschiktheid	53	36
Aantal te weinig punten	19	13
Aantal tijdig hersteld	11	1
Aantal aanvraag ingetrokken	3	0
Aantal besluiten ongeschiktheid (Vlaamse wooncode)	20	22
Aantal hersteld na besluit	6	6
Aantal besluiten ook onbewoonbaarheid (Vlaamse Wooncode)	8	2
Aantal besluiten onbewoonbaarheid (nieuwe Gemeentewet)	8	4

Verkooprijzen van grote woningen

Tussen 1990 en 2002 bedroeg de gemiddelde verkoopprijs van grote woningen in Vlaanderen 208.664 euro. Voor de centrumsteden lag dit gemiddelde hoger, nl. op 229.831 euro. In tegenstelling tot de bouwgrondprijs, de gemiddelde verkoopprijs van appartementen en van kleine en middelgrote woningen, nam de gemiddelde verkoopprijs van grote woningen in Vlaanderen en de centrumsteden niet continu toe. In Vlaanderen merken we in 1996 (een lichte) en in 2000 (een sterke) afname. In de centrumsteden was er een relatief sterke afname in 1996 en een lichte afname in 1997 en 2002, maar zowel in 1995 als in 1998 was er een forse toename van deze gemiddelde verkoopprijs. De grafiek leert ons dat het verschil tussen de gemiddelde verkoopprijs van de grote woningen in Vlaanderen en de centrumsteden gedurende de jaren 90 ongeveer gelijk bleef. Gedurende de periode van 1990 tot 2001 stegen de gemiddelde verkoopprijzen in Vlaanderen en de centrumsteden ongeveer even snel, nl. +46,7% en +51,6%. In Vlaanderen was er in 2002 echter plots een sterke toename van de gemiddelde verkoopprijs (+15,7%), terwijl het gemiddelde toen licht afnam in de centrumsteden (-1,4%). Door deze tegengestelde trend in 2002 is er uiteindelijk toch een groot verschil in de globale toename van de prijs over de beschouwde periode: in Vlaanderen steeg de gemiddelde verkoopprijs van de grote woningen met 69,7% en in de centrumsteden met 49,5%.

In Sint-Niklaas lag de gemiddelde verkoopprijs in 1990 hoger dan in Aalst, maar het gemiddelde lag toen in Aalst zeer laag in vergelijking met Sint-Niklaas en de andere regio's. De trendlijn van Aalst is bovendien zeer onregelmatig, terwijl we voor Sint-Niklaas toch een – weliswaar onregelmatige – stijgende trend zien. In vergelijking met 1990 berekenen we voor Sint-Niklaas een procentuele toename van de gemiddelde verkoopprijs van 47,2%. Dit is ongeveer dezelfde toename als in de centrumsteden. In Aalst is de toename groter, nl. +72,8%. Als we voor beide steden een gemiddelde berekenen over de ganse periode van 1991 tot 2001, bekomen we voor Sint-Niklaas een prijs van 206.731 euro en voor Aalst een van 192.484 euro. Gemiddeld lijken de grote woningen in Sint-Niklaas dus duurder te zijn (ongeveer 6,4%).

- De gemiddelde verkoopprijs van grote woningen neemt in Sint-Niklaas ongeveer even snel toe als in de centrumsteden, maar de prijzen liggen er wel veel lager dan in de centrumsteden.

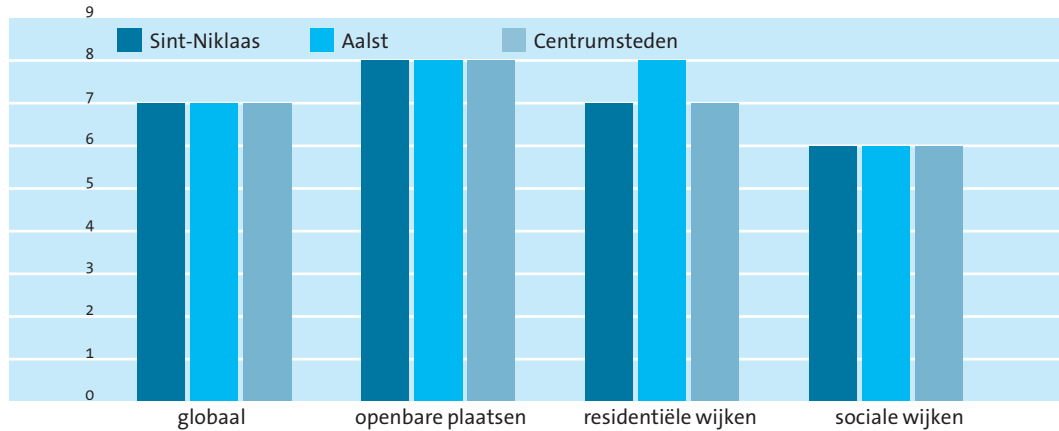
Onbewoonbare en ongeschikte woningen

Uit de cijfers omtrent onbewoonbaar- en ongeschiktheidsverklaringen van woningen leren we twee dingen. Ten eerste zijn er meer aanvragen, maar niet meer ongeschiktheidsverklaringen, omdat de eigenaars eerder tot herstel overgaan. Ten tweede is het aantal onderzoeken dat wordt opgestart en waar een vervolg aan gegeven wordt veel groter dan het aantal onbewoonbaarverklaringen.

Belangrijk om weten, is dat er in de provincie Oost-Vlaanderen minder en minder woningen onbewoonbaar worden verklaard op basis van de Vlaamse Wooncode. Terwijl een woning vroeger aan de hand van het grote aantal gebreken onbewoonbaar verklaard werd, kan het nu gebeuren dat een woning heel veel gebreken heeft en toch niet onbewoonbaar verklaard wordt. Dit komt door een andere interpretatie door de provinciale afdeling ROHM Oost-Vlaanderen, waarbij enkel woningen met drie gebreken van categorie III nog onbewoonbaar verklaard worden. Er mag dan ook niet te snel geconcludeerd worden dat het aantal slechte woningen zou verminderd zijn, of dat de kwaliteitsbewaking minder intensief zou opgevolgd worden. De cijfers van de onbewoonbaarverklaringen geven geen volledig beeld van de krotbestrijding.

5 10 Netheid in de steden*, 2001

Bron: Test-Aankoop, januari 2001

5 11 Tevredenheidsindices omtrent aspecten van de buurt, 2001

Bron: NIS, Socio-economische Enquête 2001

	Sint-Niklaas	Aalst	Vlaanderen
uitzicht gebouwen	119	114	128
rangorde*	7	9	-
netheid	124	120	131
rangorde	6	9	-
luchtkwaliteit	105	107	118
rangorde	9	8	-
rust	99	100	113
rangorde	9	8	-

* rangorde op totaal van dertien centrumsteden (van goed naar slecht scorend)

Onderhoud en kwaliteit van de buitenruimten

18 Test-Aankoop, Enquête over de netheid van steden en gemeenten, januari 2001, 439: 6–10.

19 De tweede ruimte.

20 De derde ruimte.

De kwaliteit van de buitenruimten heeft zeker ook invloed op de kwaliteit van het leven in de stad. De buitenruimten worden in een studie van Test-Aankoop¹⁸ opgesplitst in drie categorieën. Een eerste ruimte omvat het publieke parcours: het drukste gedeelte van de stad in de buurt van de openbare plaatsen. Van die openbare plaatsen maken het station, de parken, de belangrijke kerken, de winkelstraten en het gemeentehuis deel uit. Daarnaast komen zowel de socio-economisch benadeelde¹⁹ als bevoordeelde²⁰ buurten aan bod. Bij het opmaken van de staat van een ruimte wordt onderzocht of vuilnisbakken al dan niet uitpuilen en of er vuil aangetroffen wordt waar het niet hoort. Vervolgens wordt gecontroleerd of er veel hondenpoep op de openbare weg ligt en of er plaatsen in de steden of gemeenten zijn die verwaarloosd worden door de onderhoudsdiensten. Ten slotte wordt het vandalisme en de leegstand onderzocht.

Test-Aankoop rangschikte de Belgische steden op basis van deze studie in dalende volgorde. Sint-Niklaas vinden we, op een totaal van 40 steden, terug op de 23e plaats. Aalst scoort iets slechter met een 27e plaats. Opmerkelijk is dat de score van Sint-Niklaas per onderscheiden ruimte gelijk is aan de integrale score voor de centrumsteden. Globaal scoort Sint-Niklaas, net als Aalst en de centrumsteden, goed. Enkel wat betreft de residentiële wijken scoort Sint-Niklaas één punt minder dan Aalst. Voor de eerste ruimte, het publieke parcours, scoren Sint-Niklaas en Aalst goed. Voor de sociale wijken, de derde ruimte, scoren zowel Sint-Niklaas als Aalst tussen middelmatig en goed.

Tevredenheid over de verschillende aspecten van de buurt

Met behulp van de socio-economische enquête van het NIS in 2001, kunnen we bovenstaande conclusies aanvullen met bijkomend cijfermateriaal. Het NIS berekent een score waarbij waarden worden bereikt die schommelen rond de 100. Deze tevredenheidsindex houdt zowel rekening met het aantal tevreden als het aantal ontevreden huishoudens. Een score van exact 100 betekent dat er exact evenveel tevreden als ontevreden huishoudens zijn. Meer dan 100 betekent dat er meer huishoudens zich positief hebben uitgelaten. Toch schuilen er achter een positieve score toch nog heel wat ontevredenen. Bovendien is het zo dat we in Vlaanderen geen enkele stad of gemeente terugvinden met een algemene tevredenheidsindex lager dan 100. Meer zelfs, in gans België zijn er maar twee gemeenten die lager scoren dan 100.

Als we de tabel bekijken, merken we op dat van de drie regio's enkel Sint-Niklaas voor het topic rust lager dan 100 scoort. Een score van 99 is echter bijna gelijk aan 100. Voor de andere aspecten zijn de huishoudens meer dan tevreden over hun buurt. De meeste tevredenheid is er in alle regio's over het uitzicht van de gebouwen en de netheid. Over de luchtkwaliteit zijn de bewoners van Sint-Niklaas en Aalst weliswaar nog eerder positief, maar toch minder positief dan over de eerste twee aspecten van de buurt.

Op het totaal van de centrumsteden scoort Sint-Niklaas verhoudingsgewijs vooral goed op de netheid van de buurten. Op dertien centrumsteden vinden we Sint-Niklaas terug op de zesde plaats. Wat de luchtkwaliteit en de rust in de buurten betreft, scoren slechts vier steden slechter dan Sint-Niklaas. Aalst vinden we steeds terug op de 8e of de 9e plaats.

- ▶ Sint-Niklaas vinden we op een ranglijst van 40 Belgische steden van positief naar negatief terug op de 23e plaats (Test-Aankoop).
- ▶ In Sint-Niklaas en Aalst zijn de ondervraagde huishoudens in het algemeen zeer tevreden over de verschillende aspecten van hun buurt, enkel wat betreft de rust drukken de Vlaamse huishoudens zich globaal veel positiever uit.

5 12 Evolutie van het mediaaninkomen (in 1.000 euro), aanslagjaren 1991–2000

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	Vlaanderen
1991	15,90	16,09	15,95
1992	16,98	17,40	17,18
1993	17,45	18,01	17,64
1994	17,80	18,51	18,08
1995	17,61	18,56	17,98
1996	17,72	18,59	18,10
1997	18,05	18,90	18,31
1998	18,32	19,09	18,63
1999	18,54	19,35	18,86
2000	18,49	19,88	19,13

Inkomen

Het inkomen bespreken we aan de hand van een aantal indicatoren. In de eerste plaats bekijken we het mediaaninkomen. Daarnaast gaan we de inkomensverdeling in de stad na. Ten slotte nemen we ook enkele spreidingsmaten nauwgezet onder de loep.

Mediaaninkomen

In Vlaanderen steeg het mediaaninkomen met 19,9%. Het mediaaninkomen lag in 2000 3,18 duizend euro hoger dan in het begin van de jaren 90. Met uitzondering van 1995 steeg het mediaaninkomen in Vlaanderen continu. De forse stijging tussen 1991 en 1999 is vooral toe te schrijven aan de sterke toename in 1992.

In Sint-Niklaas lag het mediaaninkomen steeds lager dan in Vlaanderen en Aalst. Bovendien steeg het er minder snel dan in de andere regio's (+16,3% of +2,59 duizend euro). Het mediaaninkomen nam het sterkst toe in Aalst (+23,6% of +3,79 duizend euro). Het lag daar ook steeds hoger dan in Vlaanderen.

Gemiddeld bedroeg het mediaaninkomen in Sint-Niklaas 17,69 duizend euro, tegenover 18,44 duizend euro in Aalst.

- ▶ Het mediaaninkomen lag in Sint-Niklaas lager dan in Aalst en Vlaanderen. Bovendien nam het er veel minder snel toe dan in de andere regio's.

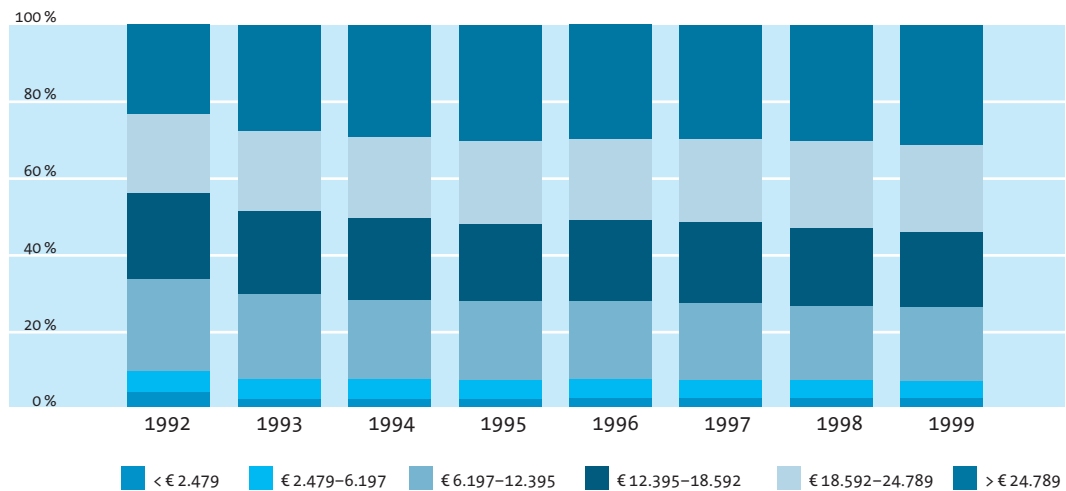
5 13 Evolutie van het totale aantal aangiften, 1991–2000

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1991	28.696	33.464	647.784	2.412.463
1992	28.686	32.953	644.844	2.402.741
1993	28.346	33.133	644.491	2.418.806
1994	28.599	32.586	639.734	2.416.327
1995	30.125	33.799	674.064	2.543.445
1996	30.540	34.615	680.557	2.597.836
1997	30.762	35.018	699.339	2.652.404
1998	31.476	35.803	711.331	2.705.386
1999	32.087	36.607	737.830	2.770.243
2000	33.933	37.061	758.166	2.844.990

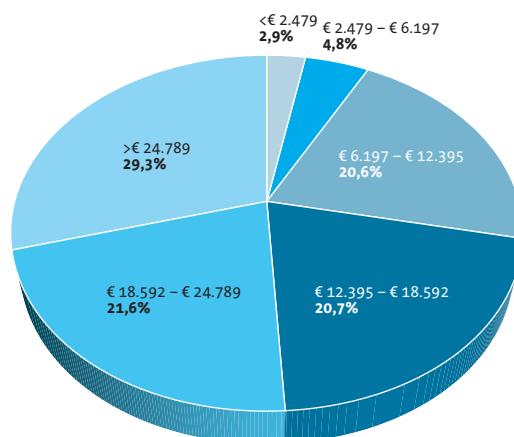
5 14 Aandeel van de verschillende inkomenscategorïën in Sint-Niklaas (in%), 1991–1999

Bron: NIS

5 15 Verdeling van de inkomenscategorïën in Sint-Niklaas, gemiddelde over de periode 1991–1999 (in %)

Bron: NIS

Inkomensverdeling

Totaal aantal aangiften

In 2000 waren er in Vlaanderen 432.527 aangiften meer dan in het begin van het decennium, dit is een stijging van 17,9%. In de centrumsteden was er een groei van 110.382 aangiften, of 17,0%. Voor beide regio's vond de sterkste toename plaats tussen 1994 en 1995. In Vlaanderen en de centrumsteden nam het aantal aangiften vanaf 1995 continu toe, terwijl dit van 1991 tot 1994 niet zo was. Gemiddeld 26,5% van alle aangiften in Vlaanderen komt uit de centrumsteden.

In Sint-Niklaas nam het aantal aangiften iets sneller toe dan in de centrumsteden (+18,2%), terwijl Aalst een veel lagere procentuele aangroei kende (+10,7%). Toch telden we in Aalst steeds meer aangiften dan in Sint-Niklaas. Ook hier vinden we de sterkste toename van het aantal aangiften terug van 1994 naar 1995. In Sint-Niklaas was er in het jaar 2000 ook een opvallende toename.

- Het totale aantal aangiften nam in Sint-Niklaas ongeveer even snel toe als in Vlaanderen en iets sneller dan in de centrumsteden.

Aandeel van de verschillende inkomenscategorieën in het totale aantal aangiften

Een nadere analyse van de verhoudingen tussen de verschillende inkomenscategorieën in Sint-Niklaas leert ons dat de groep mensen uit de twee hoogste inkomenscategorieën het sterkst gegroeid is, zowel in absolute aantallen als in procenten. Het aantal aangiften van de personen met een laag belastbaar inkomen is procentueel dan weer het sterkst gedaald.

Tussen 1991 en 1999 was de groep mensen die minder dan 2.479 euro verdienen verantwoordelijk voor gemiddeld 2,9% van alle aangiften. Tussen 1991 en 1999 nam het aantal aangiften van die laagste categorie af met 24,3%. Dit globale cijfer geeft evenwel een onvolledig beeld, want vooral van 1991 naar 1992 daalde het aantal aangiften van inkomsten lager dan 2.479 euro zeer sterk. Sinds 1994 groeit het aantal aangiften uit deze categorie weer onafgebroken aan, maar in 2000 lag het nog steeds een flink eind onder het niveau van 1991.

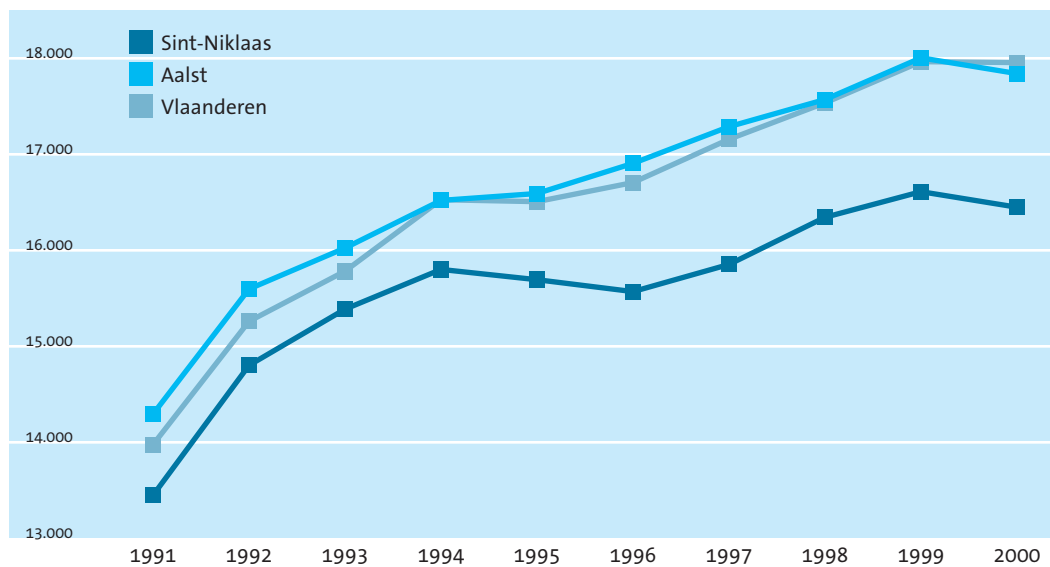
Het aantal aangiften uit de inkomenscategorieën van 18.592 tot 24.789 euro en meer dan 24.789 euro groeit onafgebroken aan. Vooral de hoogste categorie maakt een forse sprong van 1991 tot 1999 (+51,8%). Opvallend is dat het aantal aangiften uit de hoogste inkomenscategorie het sterkst toeneemt in het jaar waarin de aangiften uit de laagste inkomenscategorieën het sterkst afnemen (van 1991 naar 1992). Tijdens de ganse periode vinden we gemiddeld 29,3% van de aangiften in Sint-Niklaas terug in deze hoogste inkomenscategorie.

Het aantal aangiften uit de inkomenscategorieën 2.479 euro tot 6.197, 6.197 euro tot 12.395 en 12.395 euro tot 18.592 neemt af, respectievelijk met 11,4%, 10,0% en 5,0%. Op de volgende bladzijden zullen we nagaan wat dit betekent voor de spreiding van de inkomens in Sint-Niklaas.

- In Sint-Niklaas stijgt het aantal aangiften uit de hoogste inkomenscategorie veruit het sterkst. Bovendien vertegenwoordigt de hoogste inkomenscategorie bijna een derde van alle aangiften in Sint-Niklaas.

5 16 Evolutie van het interkwartiel verschil (in euro), 1991–2000

Bron: NIS

5 17 Evolutie van de interkwartiele coëfficiënt, 1991–2000

Bron: NIS

	Sint-Niklaas	Aalst	Vlaanderen
1991	84,6	88,9	87,6
1992	87,2	89,6	88,8
1993	88,2	89,0	89,5
1994	88,8	89,3	91,4
1995	89,1	89,4	91,8
1996	87,9	91,0	92,3
1997	87,9	91,5	93,7
1998	89,2	92,1	94,1
1999	89,6	93,0	95,3
2000	89,0	89,8	93,9

Spreidingsmaten

Interkwartiel verschil

De inkomens in Vlaanderen lijken met de jaren een grotere spreiding te vertonen. In Vlaanderen nam het interkwartiel verschil jaarlijks toe, behalve in 1995 en 2000, toen was er een zekere stabilisatie (-0,1%). Een stijging van het interkwartiel verschil betekent dat de inkomens zich verder van het mediaaninkomen verspreiden. Het mediaaninkomen steeg in Vlaanderen met 19,9%, terwijl het interkwartiel verschil met 28,5% steeg. Het gemiddelde interkwartiel verschil bedraagt in Vlaanderen over de beschouwde periode 16.537 euro.

In Sint-Niklaas was de procentuele toename minder groot dan in Aalst en Vlaanderen. Terwijl het interkwartiel verschil in Sint-Niklaas met 22,3% toenam, bedroeg de stijging in Aalst 24,8%. Het interkwartiel verschil lag in Sint-Niklaas steeds veel lager dan in Aalst. De inkomens lijken zich in Sint-Niklaas dus dichterbij het mediaaninkomen te bevinden dan in Aalst. Zowel in Sint-Niklaas als in Aalst daalde het interkwartiel verschil in 2000 ten opzichte van 1999.

In Sint-Niklaas verwijderd het interkwartiel verschil zich, door de minder snelle stijging, steeds verder van het Vlaamse niveau. Het bedroeg er jaarlijks gemiddeld 15.596 euro, tegenover 16.664 euro in Aalst.

Interkwartiele coëfficiënt

In Vlaanderen nam de interkwartiele coëfficiënt in de jaren 90 continu toe tot 1999, in 2000 was er een lichte terugval. Toch lag de coëfficiënt in 2000 6,3%-punt hoger dan in het begin van de jaren 90.

In Sint-Niklaas en Aalst verliep de toename van de interkwartiele coëfficiënt ook nagenoeg continu. In 2000 merken we echter dezelfde terugval als in Vlaanderen. Vooral in Aalst was er toen een sterke afname.

De interkwartiele coëfficiënt lag in Sint-Niklaas echter steeds lager dan in Aalst. De coëfficiënt van Aalst lag steeds tussen de waarden van Sint-Niklaas en Vlaanderen in. De toename van de interkwartiele coëfficiënt is weliswaar iets groter in Sint-Niklaas dan in Aalst. Als we 2000 buiten beschouwing laten, berekenen we een toename van de interkwartiele coëfficiënt met 5,0%-punt in Sint-Niklaas en met 4,1%-punt in Aalst. Wanneer we het jaar 2000 in rekening brengen, zien we een globale toename van 4,4%-punt in Sint-Niklaas en slechts 0,9%-punt in Aalst.

- ▶ Het interkwartiel verschil was in Sint-Niklaas steeds kleiner dan in Aalst en Vlaanderen.
- ▶ Het interkwartiel verschil nam in Sint-Niklaas minder snel toe dan in de andere regio's.
- ▶ De interkwartiele coëfficiënt lag in Sint-Niklaas steeds lager dan in Aalst en Vlaanderen.

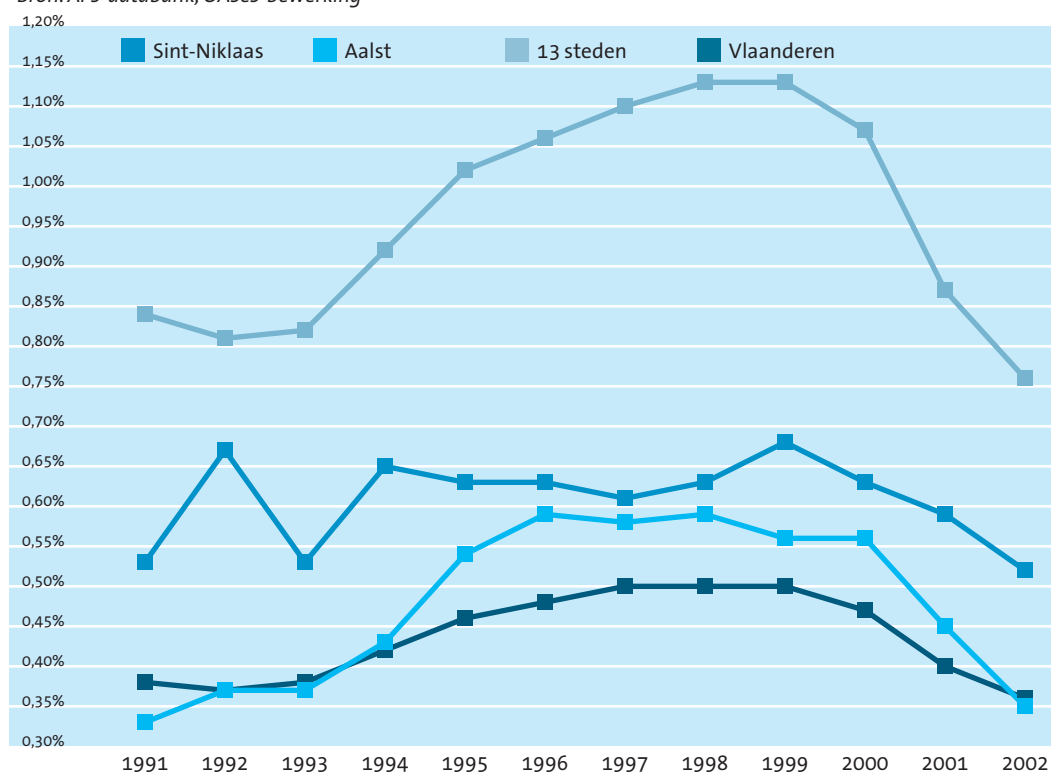
5 18 Totaal aantal leeflootrekkers, 1991–2002

Bron: APS-databank

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1991	359	254	12.527	21.900
1992	455	280	12.065	21.643
1993	366	285	12.218	22.109
1994	447	329	13.652	24.592
1995	430	415	14.995	26.799
1996	430	449	15.667	28.060
1997	412	444	16.120	29.217
1998	429	452	16.464	29.487
1999	460	424	16.488	29.394
2000	432	430	15.598	27.659
2001	401	342	12.737	23.513
2002	359	268	11.239	21.348

5 19 Aandeel van de leeflootrekkers in het totale aantal inwoners, 1991–2002

Bron: APS-databank, OASeS-bewerking

Leefloontrekkers²¹

Voor de analyse van het **aantal leefloontrekkers** maken we geen verdere onderverdeling naar de verschillende categorieën die er worden opgemaakt onder deze groep.

In de periode van 1991 tot 2002 zijn er in Vlaanderen jaarlijks gemiddeld 25.477 leefloontrekkers. 14.418 Vlaamse leefloontrekkers wonen in de centrumsteden. Hierdoor lokaliseren we meer dan de helft van de Vlaamse leefloontrekkers in de centrumsteden.

Tijdens diezelfde periode merken we een afname van de leefloontrekkers in Vlaanderen met 2,5%. In de centrumsteden is de afname sterker, nl. -10,3%. Dit beeld moeten we echter verfijnen. Van 1996 tot 2000 is het aantal leefloontrekkers in Vlaanderen en de centrumsteden zeer hoog. In 2001 neemt het aantal leefloontrekkers echter zeer sterk af.

In Sint-Niklaas en Aalst merken we een gelijkaardige trend op, namelijk een piek in het aantal leefloontrekkers naar het einde van de jaren '90 en een afname vanaf 2000. In Sint-Niklaas tellen we in 2002 exact evenveel leefloontrekkers als in 1991. In Aalst tellen we er slechts 14 meer dan in 1991. Gemiddeld zijn er jaarlijks 415 leefloontrekkers in Sint-Niklaas en 364 leefloontrekkers in Aalst.

Ter nuancering bekijken we ook het **aandeel van de leefloontrekkers** in verhouding tot de inwonerspopulatie van de regio. We merken dat de leefloontrekkers in alle regio's een relatief klein aandeel vertegenwoordigen op de totale bevolking. Enkel in de centrumsteden is het aantal leefloontrekkers in verhouding tot de totale inwonerspopulatie relatief hoog in vergelijking met de andere regio's. Van 1995 tot 2000 is vertegenwoordigen de leefloontrekkers er meer dan 1% van de totale bevolking. In Vlaanderen is het aandeel leefloontrekkers nagenoeg altijd het laagst van alle regio's. Aalst zit ongeveer op hetzelfde niveau als Vlaanderen. Sint-Niklaas kent steeds een hoger aandeel leefloontrekkers dan Aalst en Vlaanderen, maar toch nog een lager aandeel dan de centrumsteden.

- ▶ Sint-Niklaas telt meer leefloontrekkers dan Aalst.
- ▶ Vooral tussen 1996 en 2000 tellen alle regio's een hoog aantal leefloontrekkers, maar in 2002 is het aantal leefloontrekkers in alle regio's gedaald tot op het niveau van 1991.

5 20 Aantal werkloze jongeren (-25 jaar), 1993–2002

Bron: APS-databank

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1993	519	605	13.272	39.579
1994	472	646	13.739	40.749
1995	435	509	11.331	34.021
1996	478	494	11.425	33.635
1997	402	506	11.190	32.072
1998	335	461	9.455	25.997
1999	319	424	8.752	23.824
2000	282	332	7.059	18.309
2001	228	300	7.227	17.929
2002	322	442	8.670	22.680
Evolutie (aantal)	-197	-163	-4.602	-16.899
Evolutie (in %)	-38,0%	-26,9%	-34,7%	-42,7%

Werkloze jongeren

Van 1993 tot 2002 telde Vlaanderen gemiddeld 28.880 jonge werklozen. Met jonge werklozen bedoelen we in dit geval de werklozen jonger dan 25 jaar. Het aantal jonge werklozen daalde over deze periode in Vlaanderen met 42,7%. Er waren er in 2002 bijna 17.000 minder dan in 1993.

In de centrumsteden vonden we tijdens deze periode jaarlijks gemiddeld 10.212 jonge werklozen terug, of 35,4% van het totaal in Vlaanderen. Ook in de centrumsteden merken we een daling van het aantal jonge werklozen op. Ze is er wel iets minder sterk dan in Vlaanderen (-34,7%). In absolute aantallen waren er in 2002 4.602 minder jonge werklozen dan in 1993. Zowel in Vlaanderen als de centrumsteden merken we de sterkste dalingen op in 1995, 1998 en 2000. In Vlaanderen zien we een onafgebroken daling tussen 1995 en 2001. In de centrumsteden zet de daling zich niet continu door. In 2002 is het aantal jonge werklozen in Vlaanderen en de centrumsteden dan weer sterk toegenomen.

Sint-Niklaas telde in de periode 1993 – 2002 gemiddeld 379 jonge werklozen. In Aalst lag dit gemiddelde hoger, namelijk op 472. In Sint-Niklaas is het aantal werklozen sterk gedaald in de beschouwde periode, er waren er in 2002 in totaal bijna 200 (-38,0%) minder dan in 1993. In 2001 waren er zelfs maar 228 jonge werklozen, het laagtepunt van de ganse periode. In Aalst was de afname minder sterk dan in Sint-Niklaas, we tellen er 163 jonge werklozen minder in 2002 dan in 1993. Dit is een daling van 26,9%. Ook in Aalst zien we in 2001 een absoluut laagtepunt van 300 jonge werklozen.

- ▶ In alle regio's daalde het aantal jonge werklozen over de ganse periode.
- ▶ In Sint-Niklaas telden we jaarlijks gemiddeld 379 jonge werklozen.

5 21 Aantal ha groene en recreatieve ruimte, 1999–2000

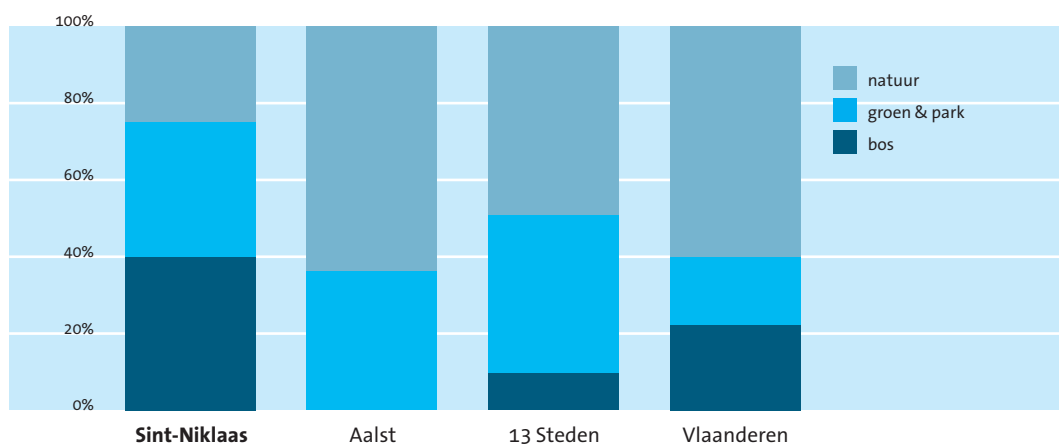
Bron: Arohm

		Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
natuur	1999	126	852	8.847	115.568
	2000	126	853	8.887	117.751
groen & park	1999	176	482	7.541	35.111
	2000	177	482	7.469	34.571
bos	1999	204	0	1.614	43.376
	2000	202	1	1.733	43.430
totaal	1999	506	1.334	18.002	194.056
	2000	505	1.336	18.089	195.753

		Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
recreatief groen	1999	168	117	2.636	17.944
	2000	168	115	2.549	15.087

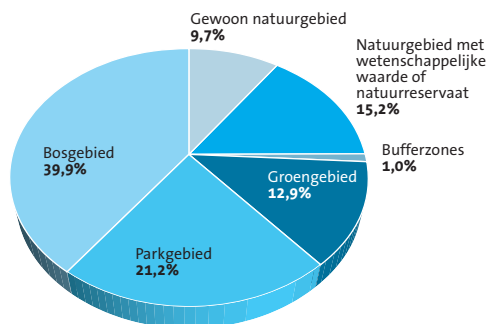
5 22 Verdeling van de groene ruimte in bos, natuur en park, 2000

Bron: Arohm

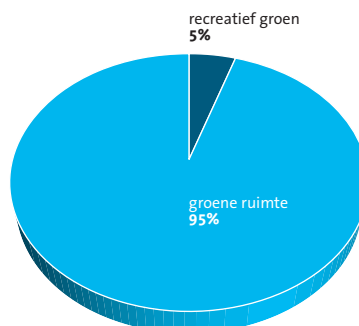
5 23 Verdeling van de groene ruimte in Sint-Niklaas, opgesplitst in de aanwezige categorieën (in %), 2000

Bron: Arohm

5 24 Aandeel recreatieve en groene ruimte in het totaal, Sint-Niklaas, 2000

Bron: Arohm

Milieu

Groene ruimte en recreatief groen

Tot de groene ruimte rekenen we natuur, groen & park en bos. Elk van deze items wordt verder opgedeeld. Zo behoren natuurgebied (met of zonder wetenschappelijke waarde) en bijzonder natuurgebied tot het item natuur. De categorie bos kan opgedeeld worden in bosgebied met of zonder ecologisch belang en uitbreidingsgebied voor bos. Tot groen en park rekenen we niet enkel groengebieden en parkgebieden, maar ook koppelingsgebieden, bufferzones en speelbossen en -weiden. Recreatief groen zijn alle dag- en verblijfsrecreatiegebieden, gebieden voor jeugdcamping en (toeristische) recreatieparken, golfterreinen en reservegebieden voor recreatie.

De cijfers voor 1999 en 2000 worden berekend door een doorsnede te maken van het gewestplan met de gemeentegrenzen. Op die manier worden alle verschillende items (die vermeld staan op het gewestplan) op het grondgebied van de gemeente herberekend. We moeten hier wel bij melden dat het niet over de eigenlijke groene en recreatieve ruimte gaat, maar wel over de **gewenste ruimte**. Dat is immers waar dit gewestplan voor staat. De cijfers kunnen bijgevolg sterk verschillen van de werkelijke groene en recreatieve ruimte.

Het gewestplan Vlaanderen bepaalde voor 2000 in totaal 195.753 ha groen, dit betekent een toename met 1.700 ha ten opzichte van 1999. Het grootste gedeelte hiervan wordt ingenomen door natuur (60%). Bos neemt 22% van de oppervlakte in beslag en de overige 18% wordt ingenomen door groen- & parkgebieden. De oppervlakte van natuur & bos is ten opzichte van 1999 gestegen, die van groen & park is gedaald. Deze vaststelling gaat ook op voor de groene ruimte in de centrumsteden. De verdeling verschilt echter danig van de verhoudingen in Vlaanderen: 49% is natuur, 41% groen & park en 10% bos. Voor de centrumsteden plande men in totaal 18.089 ha groen, wat ongeveer 9% is van het totale gewenste groen in Vlaanderen in 2000.

Het gewestplan bepaalde in 2000 voor Sint-Niklaas een oppervlakte groen van 505 ha op een totale oppervlakte van 8.380 ha. Ongeveer 6% van de totale oppervlakte wordt dan ingenomen door groene ruimte. Sint-Niklaas heeft – in tegenstelling tot Aalst, dat nagenoeg geen bos heeft – een relatief groot aandeel bos, nl. 40%. Het aandeel van groen & park is kleiner dan in de centrumsteden (35%). De resterende 25% is natuurgebied. De totale oppervlakte van het groengebied neemt met één hectare af in 2000 in vergelijking met 1999.

De oppervlakte van het recreatief groen blijft in 2000 gelijk in het gewestplan. Het recreatief groen is goed voor een oppervlakte van 168 ha. De verhouding recreatief groen/groene ruimte bedraagt 5%/95%.

In vergelijking met Aalst is de oppervlakte van de groene ruimte erg klein in Sint-Niklaas. In 2000 bepaalde het gewestplan in Aalst 1.336 ha groene ruimte, tegenover 505 ha in Sint-Niklaas. Aalst heeft veel meer natuurgebied dan Sint-Niklaas en ook meer groen & park. De stad heeft zoals vermeld wel nagenoeg geen bosgebied. De oppervlakte van het recreatief groen is evenwel iets groter in Sint-Niklaas dan in Aalst.

- ▶ In Sint-Niklaas is er veel minder groene ruimte dan in Aalst.

5 25 Totale hoeveelheid* ingezameld huishoudelijk afval (kg/inw.), 1991–2002

Bron: OVAM**

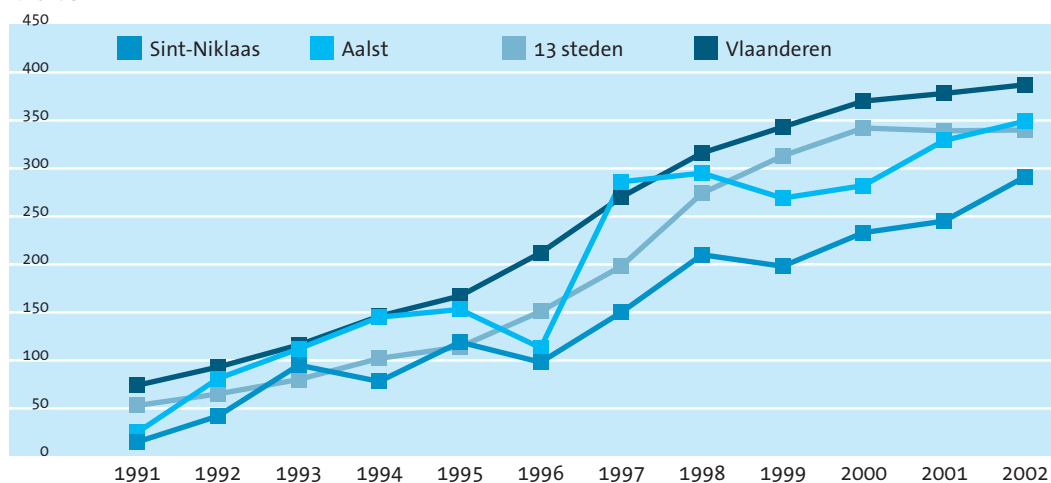
	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1991	384	474	477	406
1992	421	552	474	423
1993	470	428	528	452
1994	464	475	551	482
1995	494	482	550	493
1996	415	395	559	493
1997	452	498	597	529
1998	497	502	552	532
1999	482	455	573	546
2000	506	453	579	561
2001	504	483	533	558
2002	507	485	520	556

* Zowel selectief als niet-selectief ingezameld afval

** Openbare Vlaamse AfvalstoffenMaatschappij

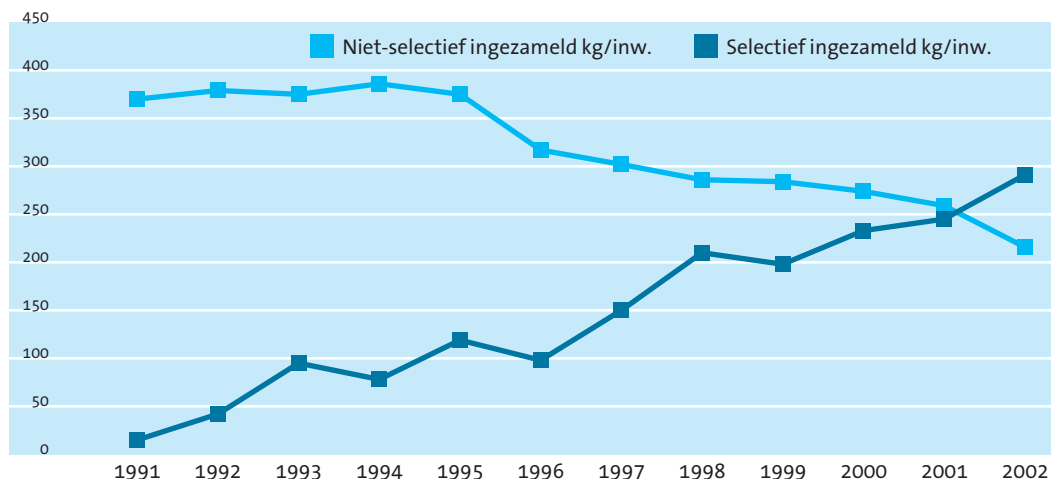
5 26 Totale hoeveelheid selectief ingezameld huishoudelijk afval (kg/inw.), 1991–2002

Bron: OVAM

5 27 Totale hoeveelheid selectief en niet-selectief ingezameld huishoudelijk afval (kg/inw.) in Sint-Niklaas, 1991–2002

Bron: OVAM

Huishoudelijk afval

In de eerste tabel bekijken we de **totale hoeveelheid opgehaald afval**, zonder een opdeling te maken in geselecteerd en niet-geselecteerd afval. Als we de cijfers van Sint-Niklaas en Aalst met de cijfers van de centrumsteden vergelijken, moeten we wel in het achterhoofd houden dat de grootsteden Antwerpen en Gent de cijfers van de centrumsteden enigszins scheefftrekken.

In Vlaanderen merken we tijdens het laatste decennium van de 20e eeuw een continue toename van het huishoudelijk afval in kilogram per inwoner op. In 2002 werd er 37,0% meer afval per inwoner opgehaald dan in 1991. In Vlaanderen is het totale gewicht van het opgehaalde afval met 150 kg per inwoner toegenomen. Jaarlijks wordt er in Vlaanderen gemiddeld 503 kg huishoudelijk afval per inwoner opgehaald. In de centrumsteden is dit gemiddelde hoger, nl. 541 kg per inwoner. Het totale gewicht van het opgehaalde afval neemt er echter minder sterk toe, nl. +9,1%, of 43 kg per inwoner meer. In de centrumsteden merken we bovendien geen continue toename op. Daarenboven is het totale gewicht er in 2001 en 2002 relatief fors gedaald. Doordat de hoeveelheid afval per inwoner in de centrumsteden minder snel steeg dan in Vlaanderen, ligt het aantal kg/inw. sinds 2001 lager in de centrumsteden dan in Vlaanderen.

De evolutie van het totale gewicht van het huishoudelijke afval in Sint-Niklaas en Aalst is totaal verschillend. In 1991 en 1992 werd er veel meer huishoudelijk afval opgehaald in Aalst dan in Sint-Niklaas. Vanaf 1993 wisselen beide steden elkaar af als koploper. Toch is de totale hoeveelheid opgehaald huishoudelijk afval in beide steden steeds kleiner dan in de centrumsteden.

In Sint-Niklaas werd in 2000 31,9% meer afval opgehaald dan in 1991 (of 123 kg per inwoner meer). In Aalst berekenen we een afname met 2,3%, of 11 kg per inwoner. In Sint-Niklaas blijft het totale gewicht de laatste drie jaar echter stabiel, terwijl het in Aalst nog fors is toegenomen van 2000 naar 2001.

Voor de **totale hoeveelheid selectief opgehaald afval** merken we een onafgebroken stijging in Vlaanderen en de centrumsteden. In Vlaanderen werd er in 2002 meer dan vijf keer zoveel huishoudelijk afval selectief opgehaald als in 1991 (313 kg per inwoner meer). In de centrumsteden was dit meer dan zes keer zoveel (287 kg per inwoner meer).

In Sint-Niklaas en Aalst werd er in vergelijking met Vlaanderen en de centrumsteden in 1991 een relatief kleine hoeveelheid huishoudelijk afval per inwoner selectief opgehaald. Toch werd in 2002 meer dan 19 keer meer huishoudelijk afval selectief opgehaald in Sint-Niklaas. In Aalst was dat meer dan dertien keer zoveel. De toename verliep in beide steden echter niet continu en in Sint-Niklaas werd er ook in 2002 nog veel minder huishoudelijk afval selectief opgehaald dan in Vlaanderen en de centrumsteden.

Wanneer we de onderste grafiek bekijken, waarin het selectief en niet-selectief opgehaald afval in kg per inwoner wordt weergegeven, leren we dat in Sint-Niklaas sinds 2002 meer afval selectief wordt opgehaald dan niet-selectief.

- ▶ In Sint-Niklaas en Aalst wordt er jaarlijks gemiddeld minder huishoudelijk afval opgehaald dan in de centrumsteden en Vlaanderen.
- ▶ In Sint-Niklaas en Aalst werd in 1991 slechts een kleine hoeveelheid huishoudelijk afval selectief opgehaald, maar deze hoeveelheid nam exponentieel toe.
- ▶ Sinds 2002 wordt er in Sint-Niklaas meer afval selectief ingezameld dan niet-selectief.

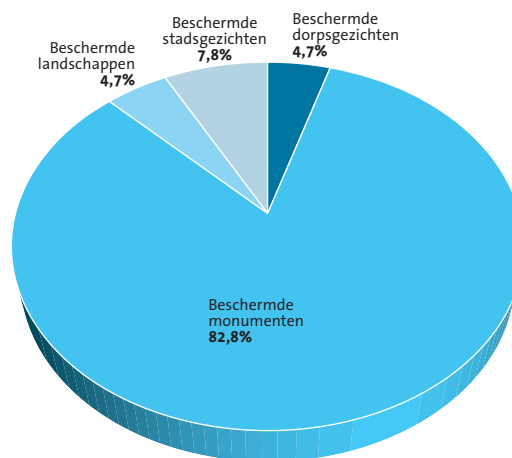
5 28 Overzicht van het cultureel erfgoed, opgesplitst in beschermde monumenten, landschappen, stads- en dorpsgezichten en roerend patrimonium, 2003

Bron: AROHM: afdeling Monumenten en Landschappen

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
Beschermde monumenten	53	99	3.112	7.988
Beschermde landschappen	3	9	109	288
Beschermde stadsgezichten	5	6	157	996
Beschermde dorpsgezichten	3	7	73	764
Roerend patrimonium	0	0	3	7
Totaal	65	121	3.454	10.043

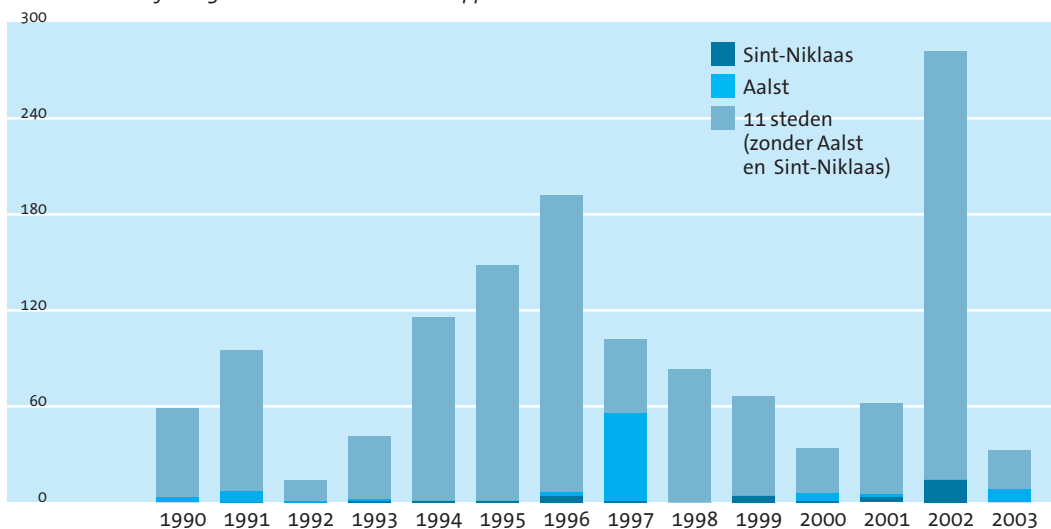
5 29 Aandeel van de verschillende categorieën cultureel erfgoed in Sint-Niklaas, 2003

Bron: AROHM: afdeling Monumenten en Landschappen

5 30 Evolutie van het culturele erfgoed, 1990-2003

Bron: AROHM: afdeling Monumenten en Landschappen

Cultureel erfgoed

Het culturele erfgoed in Vlaanderen verdelen we onder in beschermd dorps- en stadsgezichten, beschermd landschappen, beschermd monumenten en beschermd roerend patrimonium. De gegevens die we bekijken, werden in 2003 geïnventariseerd door het departement Leefmilieu en Infrastructuur, afdeling Monumenten en Landschappen. Voor een actuele stand van zaken verwijzen we naar de elektronisch raadpleegbare inventaris.²²

²² <http://www.monument.vlaanderen.be>

Vlaanderen telde in 2003 ruim 10.000 eenheden beschermd cultureel erfgoed. 43,6% van dit cultureel erfgoed werd sinds 1990 erkend. De dertien centrumsteden telden in 2003 3.454 monumenten en herbergen hiermee 34,4% van alle cultureel erfgoed in Vlaanderen.

Over gans Vlaanderen vertegenwoordigen de beschermd monumenten 79,4% van het culturele erfgoed. Daarna volgen de beschermd stadsgezichten met 9,9% en de beschermd dorpsgezichten met 7,6%. De beschermd landschappen (2,9%) en het beschermd roerend patrimonium (0,1%) hebben de kleinste aandelen. Dezelfde rangorde vinden we terug in de centrumsteden en Sint-Niklaas. In Aalst is de volgorde iets anders: de beschermd landschappen komen er op de tweede plaats en de beschermd dorpsgezichten op de derde plaats. Het gaat echter slechts om een verschil van enkele eenheden.

Minder dan 1% van het totale culturele erfgoed in Vlaanderen vinden we terug in Sint-Niklaas. In vergelijking met Aalst is dit relatief weinig. Aalst telt bijna dubbel zoveel cultureel erfgoed. Sint-Niklaas heeft vooral beschermd monumenten, nl. 53, of 81,5% van al het culturele erfgoed in de stad. We vinden er verder nog vijf beschermd stadsgezichten, drie beschermd landschappen en drie beschermd dorpsgezichten terug. Noch in Sint-Niklaas noch in Aalst treffen we beschermd roerend erfgoed aan. In heel Vlaanderen zijn er trouwens maar zeven eenheden beschermd roerend patrimonium.

Sinds 1990 zijn er in Sint-Niklaas 31 eenheden cultureel erfgoed bijgekomen, in Aalst maar liefst 84. Vooral in 2002 werden er in Sint-Niklaas veel eenheden cultureel erfgoed erkend. In Aalst concentreert de toename zich in 1997, dat jaar worden er 55 nieuwe eenheden erkend.

- ▶ In vergelijking met Aalst bezit Sint-Niklaas relatief weinig cultureel erfgoed.

5 31 Kerncijfers van de rubriek verkeersproblemen, 2000. In % dat zegt het item helemaal wel als een probleem te ervaren

Bron: Federale veiligheidsmonitor

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
Aanrijdingen	5,5	8,2	7,8	5,5
Agressief verkeersgedrag	17,4	17,0	21,9	16,7
Geluidsoverlast door verkeer	15,4	16,0	15,6	11,5
Onaangepaste snelheid in het verkeer	24,9	23,8	26,6	22,8

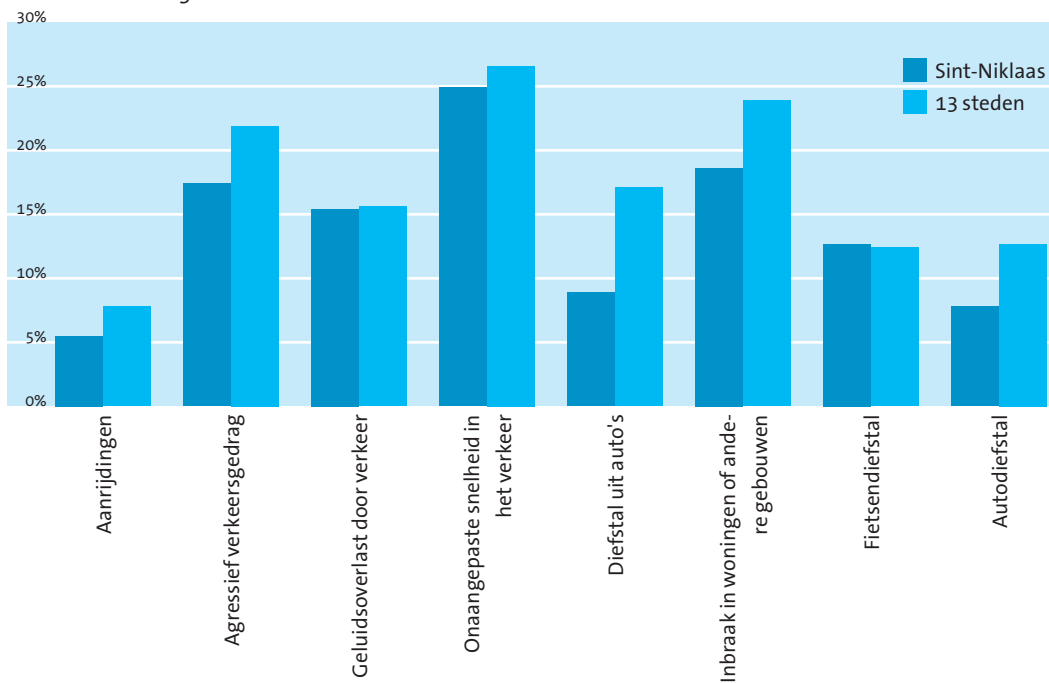
5 32 Kerncijfers van de rubriek vermogensdelicten, 2000. In % dat zegt het item helemaal wel als een probleem te ervaren

Bron: Federale veiligheidsmonitor

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
Diefstal uit auto's	8,9	10,3	17,1	12,5
Inbraak in woningen of andere gebouwen	18,6	19,0	23,9	20,6
Fietsendiefstal	12,7	8,7	12,4	11,7
Autodiefstal	7,8	9,5	12,7	8,9

5 33 Aandeel van de mensen uit Sint-Niklaas en de centrumsteden die deze verkeersproblemen en vermogensdelicten helemaal wel als een probleem beschouwen, 2000

Bron: Federale veiligheidsmonitor

Leefbaarheid van de wijken en buurten

Om een inzicht te krijgen in de leefbaarheid van de stadswijken en -buurten, maken we gebruik van de veiligheidsmonitor. De methode die werd toegepast in 2000 verschilt echter danig van de methode van 1997 en 1998. Daarom lijkt een vergelijking tussen de meetperioden ons niet gepast en bespreken we in deze monografie enkel de resultaten van 2000. Er werd gevraagd in welke mate een situatie als een probleem werd ervaren. De antwoordcategorieën waren helemaal wel, eerder wel, eerder niet of helemaal niet. Hieronder worden de percentages besproken van de categorieën waarin de respondenten te kennen gaven een item helemaal wel als een probleem te ervaren. In de tekst spreken we enkel over de respondenten die een item als een probleem ervoeren.

Verkeersproblemen

Inzake verkeersproblemen vinden we in alle regio's dezelfde rangorde terug van de items die het meest als een probleem worden ervaren. In alle vier de regio's komt onaangepaste snelheid op de eerste plaats en agressief verkeersgedrag op de tweede. Op plaats drie vinden we geluidsoverlast door verkeer terug. De aanrijdingen worden ten slotte in alle regio's het minst als een probleem ervaren.

Meer dan een vierde van alle respondenten uit de centrumsteden vindt onaangepaste snelheid in het verkeer een probleem (26,6%). In Vlaanderen ervaart een kleiner aandeel van de respondenten dit als een probleem (22,8%). Ongeveer een op vijf respondenten uit de centrumsteden ervoer agressief verkeersgedrag in 2000 als een belangrijk probleem. Ook dit item wordt in gans Vlaanderen door minder respondenten als een probleem bestempeld. Ook bij de andere twee items vinden we dit verschil tussen Vlaanderen en de centrumsteden terug.

In Sint-Niklaas vinden we steeds iets minder respondenten die een item als een probleem aanvoelen dan in de centrumsteden. Toch liggen de verhoudingen eerder op het niveau van de centrumsteden dan op dat van gans Vlaanderen. Een op vier respondenten uit Sint-Niklaas vindt onaangepaste snelheid in het verkeer een probleem. Agressief verkeersgedrag wordt er net iets minder als een probleem ervaren dan in de centrumsteden.

In Aalst vinden we ongeveer dezelfde verhoudingen terug. Enkel wat betreft de aanrijdingen merken we een duidelijk verschil tussen beide steden. In Sint-Niklaas beweren evenveel respondenten aanrijdingen als een probleem te ervaren als in Vlaanderen. In Aalst daarentegen vinden nog meer respondenten dan in de centrumsteden aanrijdingen een belangrijk probleem.

Vermogensdelicten

Bij de vermogensdelicten vinden we niet in alle regio's dezelfde rangorde terug. Enkel wat betreft het item 'inbraak in woningen of andere gebouwen' is er eensgezindheid. In alle regio's wordt dit het meest als een probleem ervaren. Het aandeel van de respondenten die dit als een probleem ervaren ligt in 2000 wel een stuk hoger in de centrumsteden en Vlaanderen dan in onze twee vergelijkingssteden. In Sint-Niklaas is hun aandeel het laagst van alle regio's, maar toch beschouwt daar nog ongeveer een op vijf respondenten dit als een reëel probleem.

In de centrumsteden, Vlaanderen en Aalst wordt diefstal uit auto's door de respondenten als tweede belangrijkste vermogensdelict genoemd. In Sint-Niklaas vinden we dit item pas op de derde plaats terug. 8,9% van de respondenten uit Sint-Niklaas ervaart dit als een probleem, ten opzichte van 17,1% in de centrumsteden, 12,5% in Vlaanderen en 10,3% in Aalst. Op de tweede plaats vinden we in Sint-Niklaas het item fietsendiefstal terug. 12,7% van de respondenten ervaart dit er als een probleem. Dit is iets meer dan in de centrumsteden (12,4%), Vlaanderen (11,7%) en Aalst (9,5%).

Als minst belangrijke vermogensdelict vinden we in Sint-Niklaas de autodiefstallen terug. 7,8% van de Sint-Niklase respondenten beweert autodiefstal helemaal als een probleem te ervaren. Dit is het laagste aandeel van alle regio's. In de centrumsteden vinden we dit item terug op de derde plaats.

5 34 **Kerncijfers van de rubriek bedreiging, 2000. In % dat zegt het item helemaal wel als een probleem te ervaren**

Bron: Federale veiligheidsmonitor

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
Mensen worden op straat lastig gevallen	6,4	7,2	7,6	5,6
Geweld	7,6	7,9	9,1	6,4
Bedreiging	3,5	4,1	4,4	4,8
Overlast van groepen jongeren	7,5	4,1	8,0	4,2
Overlast gebonden aan drugsgebruik	5,9	7,6	7,0	5,6

Bedreiging

Bij de items die peilen in welke mate de respondenten uit de federale veiligheidsmonitor de verschillende vormen van bedreigingen als een probleem ervaren, merken we opvallend lage percentages op in vergelijking met de verkeersproblemen en de vermogensdelicten. Voor alle regio's en voor alle items blijft het aandeel van de respondenten dat een item als een probleem beschouwt onder de 10%. Terwijl we bij de verkeersproblemen en vermogensdelicten nog een min of meer duidelijke rangorde kunnen opmaken, is dit bij het onderdeel bedreiging niet het geval. Het verschil tussen het maximum aandeel van de respondenten dat een item als een probleem ervaart, bedraagt nergens meer dan 5%. We trekken dan ook slechts enkele algemene conclusies.

In Vlaanderen voelen de respondenten bijna elk item minder als een probleem aan dan in de centrumsteden. Geweld blijkt echter voor zowel Vlaanderen als de centrumsteden het belangrijkste probleem van bedreiging te zijn. In de centrumsteden ervaart 9,1% van de respondenten geweld als een probleem, in Vlaanderen 6,4%. In Vlaanderen merken we dat voor alle andere items gemiddeld 5% van de respondenten zegt dit een probleem te vinden, in de centrumsteden is dat enkele procenten meer. Opvallend is wel dat in Vlaanderen bedreiging meer als een probleem wordt ervaren dan elders. Het gaat evenwel slechts om een verschil van enkele tiende procenten.

Met uitzondering van de overlast van groepen jongeren vinden we voor alle items in Aalst hogere percentages terug dan in Sint-Niklaas. Volgens de federale veiligheidsmonitor wordt ook in Sint-Niklaas en Aalst geweld als belangrijkste bedreiging ervaren (respectievelijk 7,6% en 7,9% van de respondenten vindt dit een probleem). Op de tweede plaats komt – wat betreft de respondenten uit Sint-Niklaas – overlast van groepen jongeren (7,5% ten opzichte van 4,1% in Aalst). In Aalst ervaart 7,6% van de respondenten overlast verbonden aan drugsgebruik als een probleem. Met dit percentage komt dit probleem in Aalst op de tweede plaats.

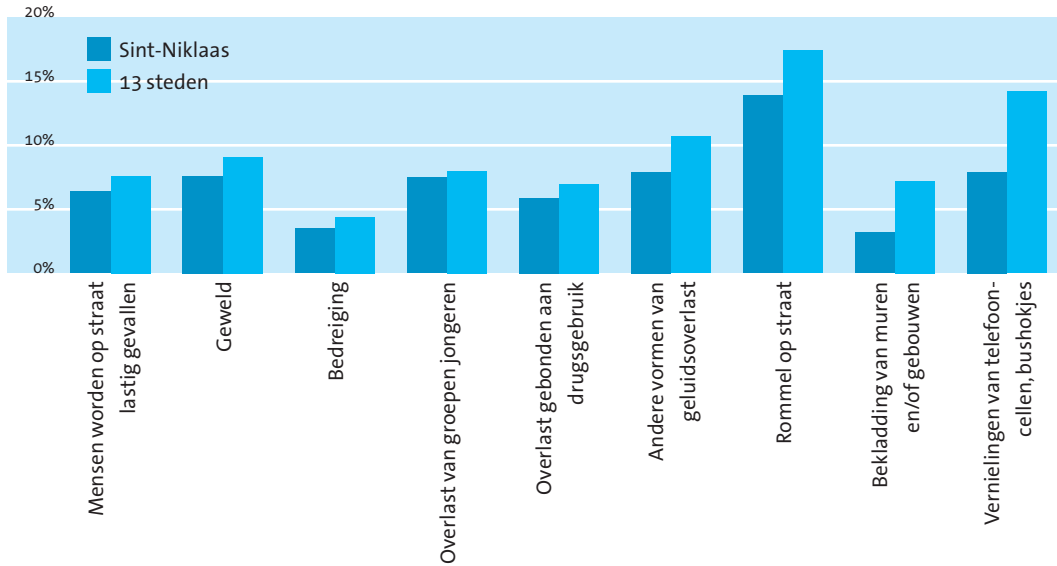
5 35 Kerncijfers van de rubriek buurtverloedering, 2000. In % dat zegt het item helemaal wel als een probleem te ervaren

Bron: Federale veiligheidsmonitor

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
Andere vormen van geluidsoverlast	7,9	7,9	10,7	8,0
Rommel op straat	13,9	15,3	17,4	12,3
Bekladding van muren en/of gebouwen	3,2	5,2	7,2	4,1
Vernielingen van telefooncellen, bushokjes	7,9	7,8	14,2	7,4

5 36 Aandeel van de mensen uit Sint-Niklaas en de centrumsteden die deze vormen van bedreiging en buurtverloedering helemaal als een probleem beschouwen, 2000

Bron: Federale veiligheidsmonitor

Verloedering in de buurt

In de centrumsteden worden de items omtrent buurtverloedering meer dan elders als een probleem ervaren. De respondenten antwoorden dat ze rommel op straat het belangrijkste probleem vinden (17,4%). In Vlaanderen vertegenwoordigen deze respondenten 12,3% van alle ondervraagden. In Sint-Niklaas en Aalst bevinden de percentages zich tussen de waarden van de centrumsteden en Vlaanderen. In Aalst wordt dit meer als een probleem ervaren dan in Sint-Niklaas.

Bekladding van muren en gebouwen wordt overal het minst als een probleem ervaren. In Sint-Niklaas vindt het kleinste aandeel respondenten van alle regio's dit een probleem (3,2%).

Vernieling van telefooncellen en bushokjes wordt in de centrumsteden opvallend meer als een probleem beschouwd dan elders (bijna dubbel zoveel). In Sint-Niklaas wordt vernieling van telefooncellen en bushokjes als een even groot probleem ervaren als andere vormen van geluidsoverlast. Ook voor Aalst geldt deze laatste bewering. In de centrumsteden ervaart ongeveer één op tien respondenten andere vormen van geluidsoverlast als een probleem.

- ▶ Eén op vier respondenten uit Sint-Niklaas ervaart onaangepaste snelheid in het verkeer als problematisch.
- ▶ Van alle regio's is het aandeel van de respondenten die inbraak in woningen of andere gebouwen als een probleem aanvoelen het laagst in Sint-Niklaas. Toch beschouwt nog ongeveer een op vijf respondenten dit als een probleem.
- ▶ In vergelijking met de centrumsteden wordt diefstal uit auto's in Sint-Niklaas veel minder als een probleem ervaren. Fietsendiefstal wordt er meer als een probleem beoordeeld.
- ▶ In alle regio's worden de verschillende vormen van bedreiging veel minder als een probleem ervaren dan de verkeersproblemen, de vermogensdelicten of de verloedering van de buurt. Net zoals in de centrumsteden en Vlaanderen vindt men geweld als bedreigingsvorm het belangrijkste probleem.
- ▶ Overlast van groepen jongeren wordt door de Sint-Niklase respondenten relatief meer als een probleem beschouwd dan door de Aalsterse respondenten. In Aalst komt drugsoverlast op de tweede plaats.
- ▶ 13,9% van de Sint-Niklase respondenten ervaart rommel op straat als een probleem.

6 Een leidinggevende stad?

In hoeverre is Sint-Niklaas een leidinggevende stad? We evalueren haar centrumfunctie op drie vlakken: het onderwijs, de economie en de zorgsector.

Aan de hand van de school enrolment rate bekijken we de participatie van de jongeren aan het onderwijs. Sint-Niklaas behaalt een zeer hoge school enrolment rate in vergelijking met Aalst en de andere centrumsteden. De stad oefent een onmiskenbare aantrekkingskracht uit op de schoolgaande jeugd uit de omliggende gebieden. Zoals we reeds opmerkten in het hoofdstuk veilige en gezonde stad, heeft dit gevolgen voor de verkeersveiligheid van deze veelal zachte weggebruikers.

Wat de hogere studies betreft, zijn het in Sint-Niklaas – net zoals elders – vooral vrouwen die verder studeren. De personen die verder studeren, wijken ook niet af van de algemene trend om eerder voor de hogeschool te kiezen dan voor de universiteit.

Sint-Niklaas lijkt iets minder economic decision power te hebben dan de andere regio's. Voor alle ratio's die we hieromtrent berekenen, stellen we de laagste gemiddelde waarden vast voor de stad Sint-Niklaas. In Sint-Niklaas gaat van alle regio's gemiddeld het kleinste aandeel van de voortgebrachte toegevoegde waarde naar de investeringen.

Het aantal bedden en het aantal opnamen in de algemene ziekenhuizen in Sint-Niklaas leveren ons een voorlaatste puzzelstukje om te achterhalen of de stad een leidinggevende functie vervult. In 1998 was het aantal bedden en opnamen sterk toegenomen. De volgende jaren daalden beide aantallen weliswaar, maar het aantal bedden en opnamen bleef in 2002 hoger dan in de periode 1994-1997. Bovendien zijn de algemene ziekenhuizen in Sint-Niklaas een belangrijke aantrekkingspool voor patiënten uit Sint-Gillis-Waas, Stekene en Temse.

De buitenschoolse kinderopvang is in Sint-Niklaas in opmars. Er werden in 2002 veel meer kinderen opgevangen dan in 1994, ondanks een ongeveer gelijk blijvend aantal locaties.

6 1 Evolutie van de school enrolment rate, 12 tot 18-jarigen, 1997-2002*Bron: Departement Onderwijs*

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1997 - 1998	180	168	158	93
1998 - 1999	180	167	158	93
1999 - 2000	177	169	156	94
2000 - 2001	190	172	158	90
2001 - 2002	191	175	165	92

6 2 Evolutie van de school enrolment rate: gewoon voltijds secundair, 12 tot 18-jarigen, 1997-2002*Bron: Departement Onderwijs*

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1997 - 1998	168	157	149	89
1998 - 1999	167	155	149	89
1999 - 2000	166	158	147	89
2000 - 2001	176	160	148	86
2000 - 2001	176	163	147	87

6 3 Evolutie van de school enrolment rate: deeltijds beroepssecundair, 14 tot 18-jarigen, 1997-2002*Bron: Departement Onderwijs*

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1997 - 1998	4	5	3	1
1998 - 1999	4	5	3	1
1999 - 2000	3	5	3	1
2000 - 2001	7	8	5	2
2001 - 2002	8	8	5	2

6 4 Evolutie van de school enrolment rate: buitengewoon secundair, 12 tot 18-jarigen, 1997-2002*Bron: Departement Onderwijs*

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1997 - 1998	8	7	6	3
1998 - 1999	9	7	6	3
1999 - 2000	9	7	6	3
2000 - 2001	9	7	6	3
2001 - 2002	10	7	6	3

6 5 School enrolment rate voor het schooljaar 2001-2002, opgesplitst volgens leeftijd*Bron: Departement Onderwijs*

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
12-jarigen	153	134	122	78
13-jarigen	198	163	158	95
14-jarigen	193	185	170	96
15-jarigen	197	192	176	95
16-jarigen	209	186	184	94
17-jarigen	195	189	184	91

Onderwijs

School enrolment rate (SER)

23 Tot de schoolgaande jongeren behoren in deze definitie de leerlingen van 12 tot en met 17 jaar, de noemer is dan ook de bevolking van 12 tot en met 17 jaar.

24 We moeten er rekening mee houden dat de leerlingen uit het privéonderwijs niet meegerekend worden. Daarnaast zorgen ook de Vlaamse jongeren die onderwijs volgen in Wallonië of Brussel en een aantal 12 – 13 jarigen die nog in het lager onderwijs zitten voor een enigszins vertekend beeld.

De school enrolment rate illustreert de mate van participatie van jongeren aan het (middelbaar) onderwijs binnen een regio. Concreet gaat het om de verhouding van het aantal schoolgaande jongeren tot de totale bevolking van dezelfde leeftijd binnen een regio²³. Scores hoger dan 100 wijzen erop dat jongeren uit de omliggende streken in de betreffende stad school lopen. De SER is bijgevolg een heel rudimentaire meting van de participatie van jongeren aan het onderwijs.²⁴

In Vlaanderen stellen we een SER vast van 92 – onder meer door de voornoemde beperkingen – voor het **totale aantal leerlingen van 12 tot 18 jaar** in het schooljaar 2001–2002. We kunnen zeggen dat deze ratio tussen 1997 en 2002 in Vlaanderen vrij stabiel gebleven is. De centrumsteden oefenen blijkbaar een relevante aantrekkingskracht uit op de jongeren uit de omliggende gemeenten. De SER lag in de centrumsteden tussen 1997 en 2002 gemiddeld op 159.

In Sint-Niklaas is de SER voor het totaal van de 12 tot 18-jarigen beduidend hoger dan in de andere regio's. Bovendien neemt hij tijdens de laatste twee schooljaren sterk toe. Gemiddeld berekenen we in Sint-Niklaas een SER van 184. In Aalst bedraagt dat gemiddelde 170.

In een tweede stap bekijken we de SER naar **onderwijstype**. In alle regio's is de SER het hoogst in het gewoon voltijds secundair onderwijs. In Vlaanderen bedraagt hij er gemiddeld 88, tegenover 148 in de centrumsteden. In Sint-Niklaas is de SER voor dit onderwijstype nog veel hoger dan in Aalst of de centrumsteden, gemiddeld bedraagt hij er 171, tegenover 159 in Aalst.

Het deeltijds beroepssecundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs hebben in alle regio's en in alle schooljaren slechts een kleine SER. Het enige echt noemenswaardige gegeven hieromtrent is dat de SER voor het deeltijds beroepssecundair onderwijs tijdens de laatste twee schooljaren relatief sterk toenam in alle regio's, behalve dan in Vlaanderen.

Ten slotte bekijken we ook de SER in de verschillende **leeftijdscategorieën**. Deze opdeling volgens leeftijd leert ons dat de SER stijgt naarmate de leerlingen ouder worden. Vanzelfsprekend ligt ook hier de SER van Sint-Niklaas over heel de lijn hoger dan die van Aalst en de centrumsteden. Voor de 16-jarigen bedraagt hij zelfs 209. Bij de 17-jarigen is het cijfer weer iets lager. Steeds is de SER in Sint-Niklaas bijna dubbel zo groot als in Vlaanderen.

- ▶ Sint-Niklaas behaalt een zeer hoge school enrolment rate in vergelijking met Aalst en de andere centrumsteden.
- ▶ Sint-Niklaas oefent een grote aantrekkingskracht uit op de schoolgaande jeugd uit de omliggende gebieden.

6 6 Aantal personen die hogere studies starten aan de hogeschool in de periode 1999–2001, opgesplitst naar geslacht*Bron: Departement Onderwijs*

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
Mannen				
1999–2000	520	592	9.642	45.747
2000–2001	535	574	9.698	45.775
Vrouwen				
1999–2000	603	619	11.049	52.789
2000–2001	617	649	11.419	53.564
Totaal				
1999–2000	1.123	1.211	20.691	98.536
2000–2001	1.152	1.223	21.117	99.339

6 7 Aantal personen die hogere studies starten aan de universiteit in de periode 1999–2002, opgesplitst naar geslacht*Bron: Departement Onderwijs*

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
Mannen				
1999–2000	308	278	6.687	26.508
2000–2001	313	284	6.506	25.656
2001–2002	299	291	6.541	24.368
Vrouwen				
1999–2000	391	389	7.181	30.232
2000–2001	359	368	7.150	30.462
2001–2002	360	359	7.332	29.735
Totaal				
1999–2000	699	667	13.868	56.740
2000–2001	672	652	13.656	56.118
2001–2002	659	650	13.873	54.103

Hoger onderwijs

Tijdens het schooljaar 2000–2001 startten 155.457 Vlamingen met een hogere opleiding. 54,1% daarvan was vrouw, 22,4% was afkomstig uit een van de dertien centrumsteden. Ook in de centrumsteden zien we een beperkte oververtegenwoordiging van de vrouwen (53,4%).

In 2000 vatten in totaal 1.824 Sint-Niklazenaars hogere studies aan. Hiermee is Sint-Niklaas verantwoordelijk voor 5,2% van de inwoners uit de centrumsteden die verder studeren. Aalst heeft met 1.875 starters een aandeel van 5,4%. De verhouding man-vrouw is in Sint-Niklaas vergelijkbaar met die in Vlaanderen en de centrumsteden, 53,5% van de mensen die verder studeren is vrouw. In Aalst is dit 54,2%.

Hogeschool of universiteit?

Er waren in 2000 in verhouding veel meer mensen die hun studies verder zetten aan een hogeschool dan aan een universiteit. Dit was het geval in Vlaanderen (63,9% hogeschool), de centrumsteden (60,7%), Sint-Niklaas (63,2%) en Aalst (65,2%).

Bij de keuze van de opleiding zijn er geen echt grote verschillen tussen de geslachten. Zo begon in het academiejaar 2000–2001 36,9% van de Sint-Niklase mannelijke starters aan de universiteit. In datzelfde academiejaar berekenen we voor de Sint-Niklase vrouwen een aandeel van 36,7%. In Vlaanderen is diezelfde man-vrouwverhouding 35,9% tegenover 36,2%. De slotsom is dat er tussen de verschillende regio's weinig verschil is in de keuze voor een bepaalde type hoger onderwijs.

- ▶ Net zoals in alle andere regio's kiezen in Sint-Niklaas de meeste mensen die verder studeren voor de hogeschool.
- ▶ In alle regio's en over alle types hogere studies zijn er in absolute aantallen meer vrouwen die verder studeren.

6 8 Evolutie van de bedrijfseconomische slagkracht, in ratio investeringen/toegevoegde waarde, 1992–2000*Bron: APS*

	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1992	0,44	0,36	0,56	0,47
1993	0,33	0,37	0,43	0,40
1994	0,33	0,49	0,42	0,40
1995	0,30	0,44	0,43	0,42
1996	0,26	0,60	0,45	0,45
1997	0,29	0,88	0,76	0,60
1998	0,35	0,35	0,38	0,39
1999	0,36	0,26	0,36	0,40
2000	0,39	0,31	0,46	0,45

6 9 Evolutie van de bedrijfseconomische slagkracht, in ratio materiële vaste activa / toegevoegde waarde, 1992–2000*Bron: APS*

	Sint Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1992	0,24	0,32	0,28	0,29
1993	0,27	0,27	0,24	0,27
1994	0,25	0,24	0,22	0,26
1995	0,23	0,33	0,24	0,26
1996	0,22	0,25	0,24	0,27
1997	0,23	0,29	0,28	0,30
1998	0,29	0,29	0,29	0,31
1999	0,27	0,24	0,28	0,31
2000	0,28	0,24	0,34	0,34

Economie

Of een stad al dan niet leidinggevend kan genoemd worden op het terrein van de economie, bepalen we aan de hand van enkele indicatoren rond het begrip economic decision power (EDP). De EDP van een gemeente omvat drie begrippen: investeringen, omzet en toegevoegde waarde van de bedrijven²⁵. Men moet echter zeer voorzichtig zijn met de hantering en de interpretatie van deze gegevens. De gegevens die gebruikt worden, zijn van bedrijven met een zetel in die stad. We krijgen hierdoor een indicatie van de beslissingsmacht in de stad, vandaar decision power. Tevens is het zo dat KMO's niet meer verplicht zijn om hun omzetcijfers bekend te maken, slechts ongeveer de helft van alle KMO's doet dit nog. Als we de grote bedrijven in rekening brengen, komen we tot een omzetcijfer dat ongeveer 60% van alle bedrijven omvat. Er zijn ook een aantal bedrijven die hun investeringen en toegevoegde waarde niet bekend maken. Daarom werken we hier met ratio's waarbij teller en noemer telkens de som zijn van de cijfers van dezelfde bedrijven.

25 De omzet: dit is het bedrag van de verkoop van goederen en de levering van diensten aan derden (over een bepaalde periode), in het kader van de gewone bedrijfsuitoefening, onder aftrek van in de handel toegestane kortingen op de verkoopprijs en zonder de belasting over de toegevoegde waarde of enige andere rechtstreeks met de omzet verbonden belasting. Toevoegde waarde: het verschil tussen de waarde van de geproduceerde goederen en diensten enerzijds, en de waarde van de in het productieproces verbruikte goederen en diensten anderzijds. Met andere woorden: de toegevoegde waarde geeft aan of de onderneming erin slaagt voldoende waarde toe te voegen aan de aangekochte goederen en diensten en of de klant bereid is daarvoor te betalen.

26 In tijden van economische onzekerheid zullen de investeringen normaal gezien teruglopen. Wanneer men goede economische vooruitzichten heeft, zullen de investeringen stijgen.

Investeringen / toegevoegde waarde

Kapitaalvorming en investeren zijn van wezenlijk belang om de bestaande kapitaalvoorraad te behouden of te vernieuwen. Daarnaast vertegenwoordigen ze nieuw kapitaal waarin de technische vooruitgang ingebouwd is. De mate van investeren verschaft een indicatie van het geloof in de toekomst²⁶.

Voor deze variabele bekijken we de ratio investeringen / toegevoegde waarde. Deze ratio leert ons welk deel van de voortgebrachte toegevoegde waarde gebruikt wordt voor de investeringen.

In alle regio's merken we een zeer onregelmatig verloop van deze ratio. In Sint-Niklaas verloopt de curve eerder dalend tot 1996, nadien begint de ratio weer voorzichtig te stijgen. Toch lag de waarde ervan in 2000 onder het niveau van 1992.

Als we een gemiddelde berekenen over de ganse periode blijkt dat het cijfer veruit het laagst ligt in Sint-Niklaas. In Sint-Niklaas is het gedeelte van de voortgebrachte toegevoegde waarde dat naar de investeringen gaat dus gemiddeld het kleinst. De gemiddelde ratio investeringen / toegevoegde waarde bedraagt er 0,34. In Aalst is deze veel hoger, nl. 0,45. Maar dit hoge gemiddelde is vooral toe te schrijven aan de uitschieters in 1996 en 1997. Ook in de centrumsteden en in Vlaanderen merken we in 1997 opvallende uitschieters in vergelijking met de andere jaartallen. Opmerkelijk is dat we net in 1997 (en ook 1996) in Sint-Niklaas een relatieve uitschieter naar beneden toe opmerken. In alle regio's was de ratio in 2000 lager dan in 1992.

Investeringen in materiële vaste activa / toegevoegde waarde

Deze ratio is vergelijkbaar met de ratio investeringen / toegevoegde waarde, maar hier wordt enkel rekening gehouden met investeringen in materiële vaste activa, zijnde gebouwen, terreinen, machines en rollend materieel.

Net zoals bij de voorgaande indicator omtrent economic decision power is de gemiddelde ratio hier het kleinst in Sint-Niklaas. Het verschil is echter minder groot. In Sint-Niklaas berekenen we een gemiddelde ratio van 0,25, tegenover 0,27 in Aalst. Opmerkelijker is echter dat deze ratio voor Sint-Niklaas, maar ook voor Vlaanderen en de centrumsteden, hoger is in 2000 dan in 1992. Toch is er niet echt sprake van een stijgende trend.

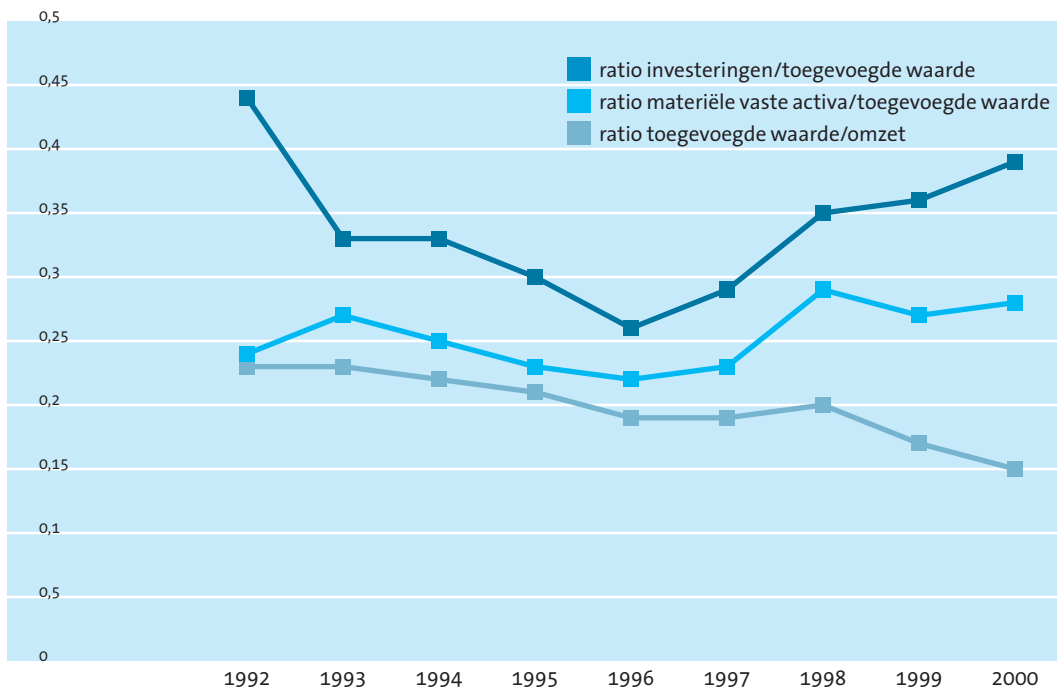
6 10 Evolutie van de bedrijfseconomische slagkracht, in ratio toegevoegde waarde / omzet, 1992–2000

Bron: APS

	Sint Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1992	0,23	0,22	0,23	0,25
1993	0,23	0,24	0,23	0,24
1994	0,22	0,27	0,22	0,24
1995	0,21	0,27	0,22	0,24
1996	0,19	0,25	0,21	0,23
1997	0,19	0,26	0,21	0,22
1998	0,20	0,26	0,21	0,22
1999	0,17	0,25	0,20	0,22
2000	0,15	0,19	0,19	0,20

6 11 Evolutie van de economic decision power, indicatoren in Sint-Niklaas, 1992–2000

Bron: APS

Toegevoegde waarde / omzet

Deze verhouding geeft weer hoeveel euro toegevoegde waarde er gecreëerd wordt per 100 euro omzet.

Ook deze ratio is gemiddeld het laagst in Sint-Niklaas. Hij bedraagt er 0,20, dat is net iets minder dan in de centrumsteden (0,21). Aalst kent een ratio die gemiddeld ongeveer even hoog is als die van Vlaanderen (respectievelijk 0,24 en 0,23). In alle regio's daalt de ratio toegevoegde waarde / omzet. Er wordt dus minder toegevoegde waarde gecreëerd per 100 euro omzet.

- ▶ In Sint-Niklaas liggen alle ratio's gemiddeld veel lager dan in de andere regio's.
- ▶ In Sint-Niklaas gaat van alle regio's gemiddeld het kleinste aandeel van de voortgebrachte toegevoegde waarde naar de investeringen.

6 12 Omvang van de zorg in de Algemene Ziekenhuizen van Sint-Niklaas*, 1994–2002

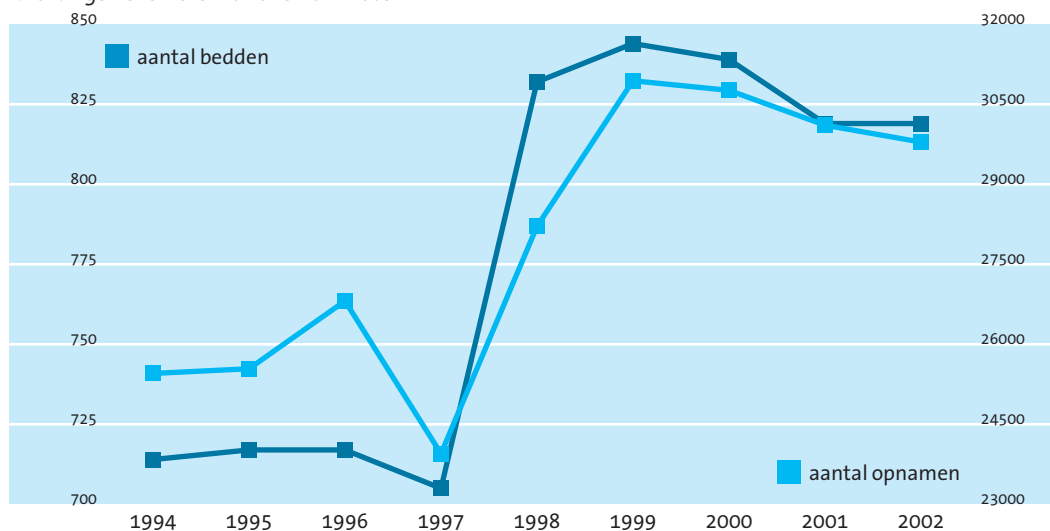
Bron: Algemene Ziekenhuizen Sint-Niklaas

	Aantal bedden	Aantal opnamen	Aantal opnamen chirurgisch dagziekenhuis
1994	714	25.454	
1995	717	25.542	
1996	717	26.813	
1997	705	23.949	
1998	832	28.212	
1999	844	30.942	
2000	839	30.762	
2001	819	30.109	
2002	819	29.792	4.595

* De algemene ziekenhuizen in Sint-Niklaas hebben kleine campussen in Beveren, Temse, Sint-Gillis-Waas en Hamme. De cijfers van deze campussen zitten in de globale cijfers vervat. Lokeren en Bornem hebben zelfstandige ziekenhuizen.

6 13 Omvang van de zorg in de Algemene Ziekenhuizen van Sint-Niklaas, 1994–2002

Bron: Algemene Ziekenhuizen Sint-Niklaas

6 14 Regionaal belang van de Algemene Ziekenhuizen in Sint-Niklaas, 2002

Bron: Algemene Ziekenhuizen Sint-Niklaas

Van alle patiënten uit:	wordt ... % opgenomen in Sint-Niklaas	komt ... % voor een dagbehandeling naar Sint-Niklaas
Sint-Gillis-Waas	79,3	65,3
Sint-Niklaas	79,0	74,9
Stekene	76,7	65,0
Temse	73,2	58,0
Kruibeke	61,6	40,2
Beveren	60,4	53,7
Waasmunster	59,3	64,1
Hamme	50,0	36,5
Moerbeke	32,2	28,7
Zwijndrecht	13,9	14,8
Bornem	5,5	3,9
Lokeren	4,7	16,7
Zelee	2,9	4,6

Zorg

Ziekenhuizen in Sint-Niklaas

In dit deel gaan we na of de stad Sint-Niklaas een leidinggevende functie vervult in de zorgsector, aan de hand van enkele gegevensreeksen over de algemene ziekenhuizen in Sint-Niklaas. We bekijken het aantal bedden en het aantal opnamen van de algemene ziekenhuizen. Daarnaast werpen we ook een blik op het regionale belang van de Algemene Ziekenhuizen.

De algemene ziekenhuizen van Sint-Niklaas hebben kleinere campussen in Beveren, Temse, Sint-Gillis-Waas en Hamme. In de cijfers die we presenteren, zit ook het aantal bedden en opnamen van deze kleinere campussen vervat. Het verkregen beeld is dus enigszins vertekend.

De evolutie van het **aantal bedden** leert ons dat het aantal bedden in 2002 hoger lag dan in 1994. Dit komt door de sterke toename van het aantal bedden in 1998, na een lichte afname in 1997. In 1998 kwamen er 127 bedden bij in de algemene ziekenhuizen van Sint-Niklaas. Het jaar nadien werd het maximum aantal bedden bereikt, in 2000 en vooral in 2001 nam het aantal bedden weer licht af. In 2001 en 2002 bleef het aantal bedden stabiel op 819.

Het **aantal opnamen** kent een gelijkaardig verloop. We merken in de grafiek dus ook een forse toename in 1998 en vanaf 2001 een lichte afname. Hierdoor is het aantal opnamen in 2002 toch hoger dan in 1994. Relatief stijgt het aantal opnamen van 1998 naar 1999 wel veel sterker dan het aantal bedden (+1,4%, of 12 bedden meer, tegenover +9,7% en 2.730 opnamen meer).

Voor 2002 beschikken we ook over de cijfers van het chirurgische dagziekenhuis. Dat jaar berekenden we voor dat dagziekenhuis nog 4.595 opnamen.

Daarnaast bekijken we ook nog het **regionale belang van de algemene ziekenhuizen**. De beschikbare cijfers illustreren welk aandeel van het totale aantal patiënten van de algemene ziekenhuizen uit een bepaalde gemeente bij een Sint-Niklaas' ziekenhuis terecht komt voor een opname of een dagbehandeling. Hierdoor brengen we de centrumfunctie van Sint-Niklaas op het vlak van zorg in de algemene ziekenhuizen in kaart.

Allereerst bekijken we het regionale belang inzake opnamen. Voor Sint-Gillis-Waas, Stekene, Temse en uiteraard ook Sint-Niklaas zelf berekenen we een percentage hoger dan 70%. Sint-Gillis-Waas is de koploper met net geen 80%. Rond de 60% van alle patiënten uit Kruibeke, Beveren en Waasmunster opgenomen in een algemeen ziekenhuis, wordt opgenomen in Sint-Niklaas. Voor Hamme merken we een aandeel van 50,0%. Zwijndrecht, maar zeker Bornem, Lokeren en Zele behalen lagere percentages. Voor Lokeren en Bornem kan de aanwezigheid van zelfstandige ziekenhuizen hiervoor als verklarende factor ingeroepen worden.

Het regionale belang wat betreft de dagbehandeling verschilt licht in vergelijking met het aantal opnamen. In de meeste gevallen liggen de percentages lager, voor Waasmunster, Zwijndrecht en Lokeren is dit niet het geval. Voor Lokeren is het aandeel van de patiënten die naar Sint-Niklaas komen voor een dagbehandeling opmerkelijk groter dan het aandeel van de opgenomen patiënten.

Sint-Niklaas zelf is wat betreft de dagbehandeling de koploper. Hoge percentages (rond de 65%) vinden we ook terug voor Sint-Gillis-Waas, Stekene en Waasmunster. De laagste percentages vinden we terug voor Bornem en Zele. De patiënten van de algemene ziekenhuizen kiezen voor een dagbehandeling veel meer een ziekenhuis buiten Sint-Niklaas.

- ▶ In 1998 is het aantal bedden en opnamen in de algemene ziekenhuizen in Sint-Niklaas sterk toegenomen. De jaren erna daalden deze beide aantallen wel, maar het aantal bedden en opnamen bleef in 2002 hoger dan in de periode van 1994 tot 1997.
- ▶ De ziekenhuizen in Sint-Niklaas vormen een belangrijke aantrekkingspool voor patiënten uit Sint-Gillis-Waas, Stekene, Temse en Sint-Niklaas zelf.

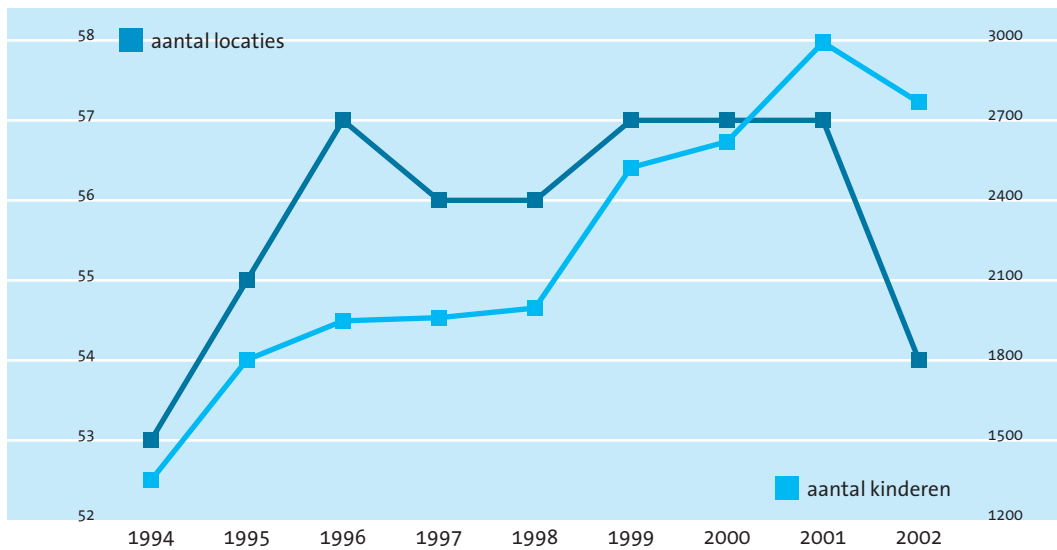
6 15 Evolutie van de buitenschoolse opvang in Sint-Niklaas, opgesplitst naar locaties en aantal kinderen, 1994–2002

Bron: Adviseur kinderopvanginitiatieven

	Aantal Locaties					Aantal kinderen
	Voorschools	Naschools	Woensdagen	Vakanties	Totaal	
1994	19	17	14	3	53	1.350
1995	19	19	14	3	55	1.802
1996	20	20	14	3	57	1.948
1997	19	20	14	3	56	1.960
1998	19	20	14	3	56	1.996
1999	19	20	14	4	57	2.523
2000	19	20	14	4	57	2.620
2001	19	20	14	4	57	2.992
2002	18	19	13	4	54	2.767

6 16 Evolutie van de buitenschoolse opvang in Sint-Niklaas, opgesplitst naar locaties en aantal kinderen, 1994–2002

Bron: Adviseur kinderopvanginitiatieven

Buitenschoolse kinderopvang

De stad kan ook een belangrijke zorgfunctie vervullen in verband met de buitenschoolse opvang van kinderen. We bekijken het aantal kinderen dat wordt opgevangen en het aantal locaties waarop dit gebeurt.

Het **aantal locaties** delen we verder op in locaties voor voor- en naschoolse opvang en locaties voor opvang op woensdagen en tijdens de vakanties. Spectaculaire veranderingen in het aantal locaties merken we niet op. De meeste zijn bestemd voor voor- en naschoolse opvang. Het aantal locaties voor deze types van opvang bevindt zich rond de 20. Voor de opvang op woensdag tellen we er 14 tot en met 2001 en in 2002 één minder. Voor de opvang tijdens de vakanties tellen we vanaf 1999 vier locaties. Het totale aantal locaties blijft relatief stabiel. Van 1994 tot 1996 groeide het aan tot 57. In 2002 telden we er nog 54.

De evolutie van het **aantal kinderen** dat wordt opgevangen, is helemaal anders. In 2002 werden er meer dan dubbel zoveel kinderen opgevangen als in 1994. Tot 2001 bleef dit aantal onafgebroken stijgen, tussen 2001 en 2002 was er een lichte afname. Het aantal kinderen dat werd opgevangen was het hoogst in het recordjaar 2001 en in 2002. Vooral in 1995, 1999 en 2001 nam het aantal opgevangen kinderen spectaculair toe.

Als we beide evoluties tegenover elkaar plaatsen, merken we dat het aantal kinderen dat wordt opgevangen zeer sterk is gestegen, ondanks een relatief stabiel blijvend aantal locaties. In 2002 werden er op 54 locaties 2.762 kinderen buitenschools opgevangen.

- ▶ In Sint-Niklaas werden via buitenschoolse opvang in 2002 meer dan dubbel zoveel kinderen opgevangen dan in 1994, ondanks een ongeveer gelijkblijvend aantal locaties.

7 Een participatieve stad?

Eerst en vooral richten we onze aandacht op het partijpolitieke landschap in Sint-Niklaas. We bekijken de participatie en het stemgedrag bij de verkiezingen. Daarnaast bekijken we of in de stedelijke diensten de vrouwen en mannen op gelijke wijze participeren. In een laatste onderdeel van dit hoofdstuk bekijken we de bewonersparticipatie van naderbij.

In Sint-Niklaas was in 2000 de socialistische partij de grootste partij met 12 van de 39 zetels in de gemeenteraad. Traditioneel was de CVP de grootste partij in Sint-Niklaas, maar deze partij kende bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen een terugval. De partij die in Sint-Niklaas de sterkste opmars kent, is het Vlaams Blok. Deze laatste partij groeide tussen 1988 en 2000 van één zetel in de gemeenteraad naar acht zetels.

In Sint-Niklaas is het aantal geldige stemmen voor Kamer en Senaat steeds het hoogst van alle regio's, logischerwijs kent de stad ook het laagst aantal blanco stemmen.

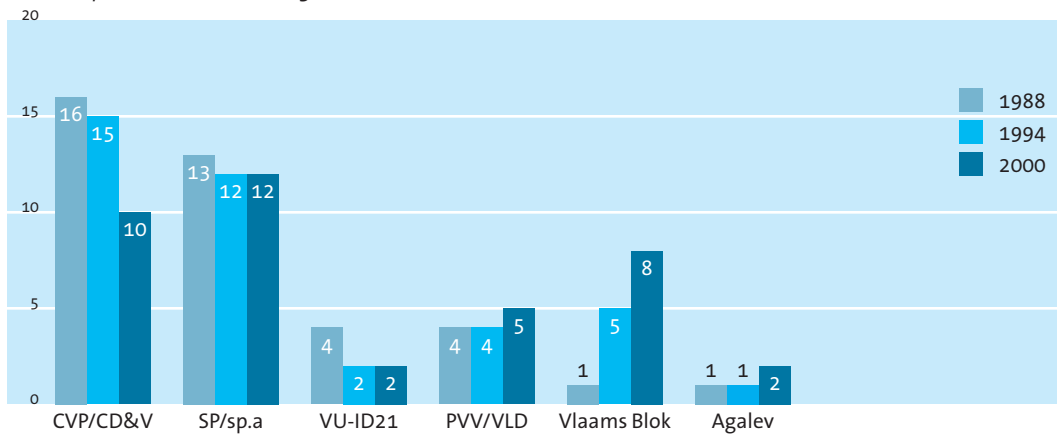
Aan de stad waren in 2003 1.145 personen tewerkgesteld. Er werken iets meer vrouwen dan mannen voor de stad Sint-Niklaas, maar de mannen werken verhoudingsgewijs veel meer in vast dienstverband.

Sinds 2000 zijn in Sint-Niklaas twee van de negen leden van het schepencollege (burgemeester en acht schepenen) van het vrouwelijke geslacht. Eén op drie gemeenteraadsleden is vrouw. De OCMW-raad bestaat voor net geen vierde uit vrouwen.

Naar aanleiding van grote stadsvernieuwingsprojecten en de organisatie van wijkvergaderingen is het aantal bewonersvergaderingen sinds 2001 sterk toegenomen.

7 1 Behaalde stemmen voor de gemeenteraad in Sint-Niklaas, per partij, in %, 1988, 1994, en 2000Bron: <http://www.vub.ac.be/belgianelections/>

	1988	1994	2000
CVP/CD&V	36,6	31,2	23,1
SP/sp.a	29,5	25,8	27,2
VU/VU-ID	10,9	7,7	8,2
PVV/VLD	10,3	11,6	13,6
Vlaams Blok	5,0	12,5	19,4
Agalev	4,5	5,8	6,7
Andere	3,2	5,4	1,8

7 2 Zetelverdeling voor de gemeenteraadsverkiezingen in Sint-Niklaas, per partij, in behaalde zetels, 1988, 1994 en 2000Bron: <http://www.vub.ac.be/belgianelections/>

Samenstelling gemeenteraad

In de tabel zijn de uitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen in Sint-Niklaas van 1988, 1994 en 2000 weergegeven. Enkel de partijen die tijdens deze periode minstens één zetel behaalden, worden vermeld. De resterende kleinere partijen worden gegroepeerd onder de categorie andere. Daarnaast vermelden we ook nog dat er in de Sint-Niklase gemeenteraad 39 zetels te verdelen zijn.

We bekijken eerst het stemmenaandeel dat de partijen vertegenwoordigen. De CVP (huidige CD&V) was in 1988 veruit de grootste partij in Sint-Niklaas. Ze behaalde een stemmenaandeel van 36,6%. Sinds 1988 daalde dit aandeel tot een voorlopig dieptepunt van 23,1% in 2000. In 2000 was de CVP de tweede grootste partij in Sint-Niklaas. Dit vertaalde zich in een verlies van zes zetels. De CVP hield in 2000 nog slechts tien van de zestien zetels over die ze in 1988 had.

In 2000 was de SP (huidige sp.a) de grootste partij in Sint-Niklaas met 27,2% van alle stemmen. Hiermee behaalden ze 12 zetels, dat zijn er net evenveel als in 1994. In 1994 lag het behaalde aandeel van de stemmen echter iets lager, nl. op 25,8%. In 1988 behaalde de partij nog 13 zetels met een stemmenaandeel van 29,5%.

In 1988 was de VU (later VU-ID en nog later een resem splinterpartijen) net iets groter dan de PVV (de huidige VLD) en daarmee de derde grootste partij. Toch is de trendlijn van beide partijen gans anders. De VU viel in 1994 ten opzichte van 1988 van 10,9% naar 7,7% terug, terwijl de PVV in 1988 10,3% van de stemmen behaalde en in 1994 11,6%, om in 2000 nog verder te groeien tot 13,6%. Ook de Vlaams-nationalisten van VU-ID herpakten zich en stegen in 2000 licht tot 8,2%. Dit vertaalde zich echter niet in een zetel winst. In 1994 zakte de VU van vier naar twee zetels en dat aantal behield ze. De PVV boekte in 1994 geen zetelwinst, maar kreeg er in 2000 wel één zetel bij, waardoor ze op een totaal van vijf zetels kwam.

Het Vlaams Blok is de partij die de snelste opmars kende in Sint-Niklaas. Van 5,0% in 1988 groeide ze naar 12,5% in 1994, om in 2000 bijna één vijfde van de stemmen te behalen. Dit vertaalde zich in een spectaculaire zetelwinst. Van één zetel in 1988 naar vijf in 1994 en acht in 2000.

De traditioneel kleinste partij in Sint-Niklaas is Agalev. Agalev boekt er evenwel continu vooruitgang. Tussen 1988 en 2000 steeg het stemmenaandeel van de partij van 4,5% naar 6,7%. In 2000 werd een bijkomende zetel gehaald in de gemeenteraad, waardoor het totaal op twee zetels kwam.

Ten slotte bespreken we de kleinere partijen die opkomen in Sint-Niklaas. Deze kleinere partijen behaalden vooral in 1994 een relatief groot aandeel van de stemmen, nl. 5,4%. Het zijn echter zes verschillende partijen die samen dat stemmenaandeel behalen. Geen enkele van de kleinere partijen behaalt dus een zetel. De 1,8% uit 2000 komt volledig op het conto van de partij Vivant.

- ▶ De CVP was de grootste partij in Sint-Niklaas in 1988, maar kende de volgende twee gemeenteraadsverkiezingen een zeer sterke terugval.
- ▶ In 2000 was de socialistische partij de grootste partij in Sint-Niklaas.
- ▶ Het Vlaams Blok is de partij die tussen 1988 en 2000 het spectaculairst groeide, nl. van één zetel naar acht zetels.

7 3 Evolutie van het aantal geldige stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen (1994–2000) en voor Kamer en Senaat (1991–1999), in %

Bron: H. Buelens

<i>gemeenteraad</i>	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1994	88,9	89,1	86,3	89,1
2000	88,2	89,4	87,2	89,7
<i>Kamer</i>				
1991	89,7	88,1	87,9	87,9
1995	87,2	85,6	85,8	86,0
1999	86,7	87,1	86,3	86,9
<i>Senaat</i>				
1991	88,7	87,5	87,3	87,4
1995	87,0	85,7	85,4	85,1
1999	86,9	87,3	86,2	86,8

7 4 Evolutie van het aantal blanco stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen (1994–2000) en voor Kamer en Senaat (1991–1999), in %

Bron: H. Buelens

<i>gemeenteraad</i>	Sint-Niklaas	Aalst	13 steden	Vlaanderen
1994	3,8	4,1	4,7	4,3
2000	3,4	3,8	3,5	3,9
<i>Kamer</i>				
1991	4,1	6,0	5,3	5,5
1995	4,7	6,8	5,4	6,5
1999	4,4	5,4	4,5	5,2
<i>Senaat</i>				
1991	5,1	6,6	5,8	6,8
1995	4,9	6,7	5,7	7,4
1999	4,3	5,4	4,6	5,3

Verkiezingen

Aandeel geldige en blanco stemmen

Een stembiljet waarop geen stem wordt uitgebracht, is een blanco stem. Deze stem wordt geklasseerd onder de ongeldige stemmen. Deze rubriek is evenwel nog ruimer. De ongeldige stemmen kunnen ook het resultaat zijn van stemmen die verkeerd werden uitgebracht of die onregelmatigheden²⁷ vertonen.

²⁷ Onregelmatigheden zoals tekeningen op het stembiljet of wijziging van vorm of afmetingen ervan. Indien er digitaal wordt gestemd, kan de optie ongeldige stem aangevinkt worden.

Over een afname of een toename in de tijd kunnen we eigenlijk geen uitspraken doen, aangezien er slechts met twee of drie perioden rekening wordt gehouden. Wel kunnen we het aandeel van de blanco of geldige stemmen in Sint-Niklaas, Aalst, Vlaanderen en de centrumsteden vergelijken.

In Sint-Niklaas lag het aandeel van de geldige stemmen voor de **gemeenteraad** in 1994 en 2000 lager dan in Aalst en Vlaanderen. Enkel de centrumsteden tekenden nog een lager aantal geldige stemmen op. Het aandeel van de geldige stemmen was steeds het hoogst in Vlaanderen. Het aantal blanco stemmen lag steeds het laagst in Sint-Niklaas.

Voor blanco stemgedrag voor de **Kamer** en de **Senaat** beschikken we wel over drie registratiemomenten. Toch kunnen ook hieruit nog geen duidelijke conclusies getrokken worden. Het aandeel van de geldige en blanco stemmen voor de Kamer en de Senaat is grotendeels gelijklopend. Voor alle gebieden is het aandeel van de geldige stemmen voor de Kamer bijna altijd iets hoger dan voor de Senaat. Toch kunnen we binnen de regio's niet echt spreken van een echt verschil in stemgedrag tussen Kamer en Senaat, want de verschillen zijn nooit groter dan enkele decimale procenten.

In Sint-Niklaas is het aandeel van de geldige stemmen voor de Kamer en Senaat bijna steeds het hoogst van alle regio's. Enkel in 1999 scoorde Aalst hoger dan Sint-Niklaas wat betreft het aantal geldige stemmen voor Kamer en Senaat. Sint-Niklaas kent bovendien steeds het laagste aandeel blanco stemmen voor Kamer en Senaat.

- ▶ Voor de gemeenteraadsverkiezingen lag het aandeel van de geldige stemmen in Sint-Niklaas lager dan in Aalst en Vlaanderen. Het aantal blanco stemmen lag steeds het laagst in Sint-Niklaas.
- ▶ In Sint-Niklaas is het aantal geldige stemmen voor Kamer en Senaat meestal het hoogst van alle regio's, logischerwijs kent Sint-Niklaas ook het laagst aantal blanco stemmen.

7 5 Aantal vrouwen onder het stadspersoneel, opgesplitst per categorie, 1997–2002*Bron: Personeelsdienst Stad Sint-Niklaas*

	Niveau*	Contractueel	Vast dienstverband	Totaal
<i>Mannen</i>	A	5	33	38
	B	15	29	44
	C	36	66	102
	D	61	160	221
	E	145	1	146
Totaal		262	289	551
<i>Vrouwen</i>	A	21	13	34
	B	29	16	45
	C	197	78	275
	D	113	7	120
	E	89	31	120
Totaal		449	145	594
Eindtotaal		711	434	1.145

* Het niveau waarop de werknemers zijn tewerkgesteld: A = universitair onderwijs of hoger onderwijs van het lange type, B = hoger onderwijs van het korte type, C = hoger secundair onderwijs, D = geen diploma vereist, E = geen diploma vereist (bijvoorbeeld: polyvalente werkmans of werkvrouw).

Vrouwen in stedelijke diensten

Er werkten in 2003 in totaal 551 mannen en 594 vrouwen voor de stad Sint-Niklaas. De verhoudingen man / vrouw zijn ongeveer gelijk, de vraag die we ons vervolgens stellen, is 'zijn de verhoudingen ook gelijk wat betreft het type dienstverband en het niveau waarop de personen tewerkgesteld zijn?'. Hierop geven we in de volgende paragrafen een antwoord.

Eerst en vooral bekijken we het verschil tussen **de contractuele en de vaste werknemers** naar geslacht. Hieruit leren we dat de mannen meer in vast dienstverband werken dan de vrouwen. 52,5% van de mannen heeft een vast contract, terwijl dit voor de vrouwen slechts 24,4% is. Van alle werknemers werkt 37,9% in vast dienstverband en heeft 62,1% een tijdelijk contract.

In een tweede stap bekijken we het **niveau van de tewerkstelling**. Hier merken we belangrijke gendersverschillen. We leren uit de cijfers dat de meeste mannen zijn tewerkgesteld op niveau D en de meeste vrouwen op niveau C. Niveau C vereist een diploma hoger secundair onderwijs. Niveau D vereist geen diploma. Van alle mannen op niveau D werkt 72,4% in vast dienstverband. Bij de grote groep vrouwen op niveau C werkt slechts 28,4% in vast dienstverband.

Op het hoogste niveau, niveau A, zijn er iets minder vrouwen dan mannen, 34 tegenover 38. Voor niveau A is een universitair diploma of een diploma hoger onderwijs van het lange type vereist. 86,8% van de mannen die tewerkgesteld zijn op dit hoogste niveau, werkt in vast dienstverband, bij de vrouwen berekenen we een aandeel dat veel lager ligt, nl. op 38,2%.

Enkel op het laagste niveau merken we bij de mannelijke werknemers een oververtegenwoordiging van het aantal contractuelen. De oververtegenwoordiging is bijna absoluut, nl. 99,3%. De vrouwelijke werknemers hebben voor geen enkel niveau een hoger aandeel werknemers in vast dienstverband dan contractueel.

- ▶ Er werkten in 2003 iets meer vrouwen dan mannen voor de Stad Sint-Niklaas.
- ▶ De mannelijke werknemers van de stad Sint-Niklaas werken veel meer in vast dienstverband dan de vrouwen.

7 6 Evolutie van de vrouwelijke leden van het schepencollege, de gemeenteraad en de OCMW-raad, 1988–2000*Bron: Stadsverslagen Sint-Niklaas*

		Totaal	Vrouwen	Aandeel van de vrouwen
Schepencollege	1988	9	1	11,1%
	1994	9	1	11,1%
	2000	9	2	22,2%
Gemeenteraad	1988	30	7	23,3%
	1994	30	8	26,7%
	2000	30	10	33,3%
OCMW-raad	1988	13	2	15,4%
	1994	13	3	23,1%
	2000	13	3	23,1%

7 7 Evolutie van het totale aantal bewonersvergaderingen, informatievergaderingen en hoorzittingen, 1995–2002*Bronnen: Dienst Communicatie Sint-Niklaas, Departement Welzijn en burgerzaken Sint-Niklaas, Jeugddienst Sint-Niklaas, Departement Ruimtelijke Ordening Sint-Niklaas en Departement Mobiliteit Sint-Niklaas*

Aantal trefmomenten	
1995	13
1996	14
1997	20
1998	15
1999	18
2000	20
2001	33
2002	38

Verkozen vrouwen

Op het eerste gezicht scoort Sint-Niklaas actueel relatief goed wat betreft de vrouwelijke vertegenwoordiging in het schepencollege, de gemeenteraad en de OCMW-raad. Voor alle drie de instellingen zien we de vrouwelijke vertegenwoordiging tussen 1988 en 2000 toenemen. In 2000 vonden we in twee van deze drie gemeentelijke instellingen meer dan een vijfde vrouwen terug; in de OCMW-raad en het schepencollege telden we iets meer dan 20% vrouwen. In de gemeenteraad stelden we een vrouwelijke vertegenwoordiging van een op drie vast.

Het **schepencollege** bestaat uit negen leden, namelijk de acht schepenen en de burgemeester. In dit schepencollege vonden we in 1988 slechts één vrouw terug. In 1994 bleef de situatie ongewijzigd. In 2000 werden er twee vrouwen opgenomen in het schepencollege. Het aandeel van de vrouwen in het schepencollege bedraagt vanaf dan 22,2%. In 2000 was ook de stadssecretaris een vrouw.

In de **gemeenteraad** waren er in 1988 zeven vrouwen op een totaal van 30 leden. In 2000 was dit aantal aangegroeid tot tien vrouwen op 30. Dit is een aandeel van 33,3%.

In de **OCMW-raad** merken we een lichte toename van het aandeel van de vrouwelijke raadsleden. Terwijl er in 1988 op 13 raadsleden twee vrouwen zetelden in de OCMW-raad, was dit er vanaf 1994 één meer. Sinds 1994 bestaat de OCMW-raad dus voor 23,1% uit vrouwen.

- ▶ In 2000 vinden we in Sint-Niklaas in het schepencollege twee vrouwen terug op negen leden. In de gemeenteraad is één op drie leden een vrouw. De OCMW-raad bestaat voor net geen vierde uit vrouwen.

Bewonersparticipatie

Op het vlak van bewonersvergaderingen, informatievergaderingen en hoorzittingen vallen vooral de twee laatste jaren uit de geanalyseerde tijdreeks op. In 2001 en 2002 werden er respectievelijk 33 en 38 trefmomenten georganiseerd. Naar aanleiding van grote stadsvernieuwingsprojecten en de opstart van wijkvergaderingen is het aantal bewonersvergaderingen sinds 2001 sterk toegenomen. Ook in 1997 waren er heel wat bewonersvergaderingen in het kader van plan 2000. De cijfers uit de tabel moeten echter met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden, want niet alle bewonersvergaderingen werden systematisch geregistreerd.

Ten slotte is het ook relevant te vermelden dat er in Sint-Niklaas heel wat vormen van inspraak bestaan. De bewoners worden systematisch op de hoogte gehouden via onder meer bewonersbrieven en vertegenwoordiging in allerlei adviesraden en bewonersvergaderingen.

Verklarende woordenlijst

Een bruisende stad?

Geboortesaldo

Het aantal geboortes per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar.

Sterftesaldo

Het aantal overlijdens per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar.

Natuurlijke aangroei

Het geboortesaldo, verminderd met het sterftesaldo.

Migratiesaldo

Het aantal inwijkingen verminderd met het aantal uitwijkingen per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar.

Groene druk

De verhouding tussen het aantal 0 tot 19-jarigen en het aantal 20 tot 59-jarigen.

Grijze druk

De verhouding tussen het aantal 60-plussers en het aantal 20 tot 59-jarigen.

Afhankelijkheidsratio

De verhouding tussen het aantal 0 tot 19-jarigen plus het aantal 60-plussers en de actieve bevolking (20 tot 59-jarigen).

Een veilige en gezonde stad?

Verkeersdode

Elke persoon die binnen de 30 dagen na een verkeersongeval waarin hij betrokken geraakte, overlijdt.

Zwaargewonde

Elke persoon die in een verkeersongeval gewond geraakt en waarbij een opname van meer dan 24 uur in een ziekenhuis noodzakelijk is.

Lichtgewonde

Elke persoon die in een verkeersongeval gewond geraakt zonder dood of opname van meer dan 24 uur in een ziekenhuis tot gevolg.

Ernstigheidsgraad

Deze graad meet het aantal doden en zwaargewonden per 100 verkeersslachtoffers.

Zachte weggebruikers

De fietsers, de voetgangers, de bestuurders van bromfietsen van het A- en B-type en de bestuurders van motorfietsen van zowel minder als meer dan 400 cc.

Criminaliteitsgraad

Deze graad beschrijft het gemiddelde aantal criminale feiten per 1.000 inwoners per maand.

Veiligheidsmonitor

Het belangrijkste onderzoek dat peilt naar de gevoelens van onveiligheid. Dit bevolkingsonderzoek werd op initiatief van de minister van Binnenlandse Zaken uitgevoerd door de Algemene Politiesteundienst, afdeling Politiebeleidsondersteuning, in samenwerking met de provinciegouverneurs. De resultaten die hier gebruikt worden, vloeien voort uit de telefonische enquêtes van 2000 en 2002. De federale enquêtes omvatten telkens een steekproef van 6.000 mensen. Deze steekproef is representatief voor de Belgische bevolking van 15 jaar en ouder.

Mortaliteitsratio

Een waarde van 100 geeft aan dat er tijdens de beschouwde periode in de aangegeven stad evenveel waargenomen sterfgevallen waren bij een bepaalde ziekte als men verwacht op basis van de gegevens van het Vlaamse Gewest. Er werd gestandaardiseerd voor leeftijdsstructuur.

Een leefbare stad?

Mediaaninkomen

Het inkomen van de middelste waarneming na rangschikking volgens toenemend inkomen.

Interkwartiel verschil

Geeft het verschil tussen het hoogste en het laagste inkomen van de aangiften die 50 % rond de mediaan beslaan. Deze maat geeft een idee van de spreiding van de inkomens rond de mediaan.

Interkwartiele coëfficiënt

De verhouding tussen het interkwartiel verschil en de mediaan.

Bestaansminimum (of leefloon)

Een sociale uitkering die een minimuminkomen waarborgt aan personen met weinig of geen bestaansmiddelen. Het bedrag is afhankelijk van de categorie waartoe de leefloontrekker behoort (samenwonend persoon, alleenstaand persoon, alleenstaand persoon met kinderen of samenwonnende echtgenoten).

Een leidinggevende stad?

School enrolment rate

Deze ratio meet de verhouding van de schoolgaande jeugd in de scholen van de stad tot het aantal schoolplichtige jongeren in een stad. Wanneer deze ratio groter is dan 100 betekent dit dat veel jongeren van buiten de stad in de centrumstad onderwijs komen volgen.

Omzet

Het resultaat van de verkoop van goederen en/of diensten aan derden in het kader van de normale activiteiten van het bedrijf.

Toegevoegde waarde

Theoretisch gezien is de toegevoegde waarde het verschil tussen de waarde van de productie (omzet) en die van de intermediaire verbruiken, ofwel de waarde van de geproduceerde goederen en diensten verminderd met de waarde van de in het productieproces gebruikte goederen en diensten. De toegevoegde waarde laat toe de bijdrage van ondernemingen aan de nationale welvaart te meten.

Bibliografie

Inleiding

<http://www.sint-niklaas.be/indestad/index.htm>

De Belie, A. (1992), *Belsele in oude foto's*, Alea Producties: Eeklo, 208p.

Demey, A., Charlier, G. (1988), *Sint-Niklaas aan het woord*, Van de Wiele: Brugge, 136p.

De Potter, F., Broeckaert, J. (1975), *Geschiedenis der stad St.-Nicolaas*, Uitgeverij Kultuur en Beschaving, 429p.

Grumiau, D., Van Lijsebetten, G., Reunes, A. (1994), *Liber Memorialis Nieuwkerken: 1294 – 1994*, Ten Bos: Nieuwkerken-Waas, 526p.

Noël, F., Van der Streeck, L. (1978), *Sint-Niklaas, Gemeentekrediet van België*: Brussel, 47p.

Stoop, A. (1989), *Sint-Niklaas in oude prentkaarten, Europese bibliotheek*: Zaltbommel, 156p.

Vaes, E. (1997), *Sint-Niklaas: een wandeling door het Sint-Niklaas van weleer*, Van Geyt: Ljubljana, 95p.

Van Wilderode, A. (1967), *Sint-Niklaas en het Land van Waas*, De Nederlandsche Boekhandel: Antwerpen, 96p.

Waterschoot, D. (1967), *Sint-Niklaas: 750 jaar*, Gemeentekrediet van België: Brussel, 19p.

Kerckhaert, N., e.a. (1971), *De Stad Sint-Niklaas: Een doorbraak van historie naar toekomst*, Wetenschappelijke uitgeverij E. Story-Scientia pvba: Gent / Leuven / Brussel, 403p.

Integratiedienst Sint-Niklaas

Stadsverslag Sint-Niklaas 2000

Een bereikbare stad?

NMBS

De Lijn Oost-Vlaanderen

Jaarboeken verkeerstellingen

Dienst Mobiliteit Sint-Niklaas

Verkeersleefbaarheidsplan eindrapport – studiegroep omgeving nv april 1991

Mobiliteitsplan Sint-Niklaas – Fase 2 *synthesenota, juli 2001, Langzaam Verkeer* – Bureau voor mobiliteitsplan

Ombudsdienst Sint-Niklaas en Jaarverslag 2001 ombudsman stad Sint-Niklaas

Test-Aankoop

Infogids website stad Sint-Niklaas

<http://www.sint-niklaas.be/>

Dienst Informatica Sint-Niklaas

Een bruisende stad?

NIS

Graydon

GOM Oost-Vlaanderen

RSZ

Toerisme Vlaanderen

Stadsverslagen Sint-Niklaas

Sportdienst Sint-Niklaas

Jeugdendienst Sint-Niklaas

Departement Cultuur Sint-Niklaas

VZW ACCSI

J. Colpaert e.a.

<http://www.sint-niklaas.be/indestad/index.htm>

APS

Bibliotheken Sint-Niklaas

Een veilige en gezonde stad?

NIS
Stadsverslagen Sint-Niklaas
APS-D
Federale Veiligheidsmonitor
Federale Veiligheidsmonitor: *Mijdingsgedrag in welbepaalde situaties in 2000*
WVC

Een leefbare stad?

Stadim
Stadsverslagen Sint-Niklaas
Test-Aankoop, januari 2001
NIS
NIS, Socio-economische enquête 2001 (SEE2001)
APS-databank
OVAM
AROHM: afdeling Monumenten en Landschappen
Federale Veiligheidsmonitor

Een leidinggevende stad?

Departement Onderwijs
Goethals, M., Bedrijfseconomische slagkracht
APS
Algemene ziekenhuizen Sint-Niklaas
Adviseur kinderopvanginitiatieven

Een participatieve stad?

<http://www.vub.ac.be/belgianelections/>
H. Buelens
Personeelsdienst stad Sint-Niklaas
Stadsverslagen Sint-Niklaas
Dienst Communicatie Sint-Niklaas
Departement Welzijn en Burgerzaken Sint-Niklaas
Jeugddienst Sint-Niklaas
Departement Ruimtelijke Ordening Sint-Niklaas
Departement Mobiliteit Sint-Niklaas

Project Stedenbeleid

Administratie Binnenlandse Aangelegenheden
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Administratie Planning en Statistiek
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

